

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΚΟΣΤΗ

ΔΕΚΑΚΑΙ ΑΠΕΜΑΝΤΥΝΘΗ ΚΑΤ'ΑΝ ΑΠΟ ΗΡΩΣΤΡΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΚΑΤΑΚΕΧΕΝ ΚΙΣ ΤΗΝ ΤΗΝ ΝΑΥΤΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΞΕΜ, ΚΑΙ ΤΑ ΕΣΗΕ.

Ἐμπρός συνεχίζοντας καὶ πάλιν σήμερον, δευ εχουν ἀναγνωσθῆ, ἐξ αὐτῶν δε παραθέσωμεν ἐνώπιόν σας τὴν διδασκαλίαν καὶ δε κάμωμεν μαζί σας, τὴν συνήθη συζητησιν ἀπὸ τὰ διδλία τοῦ μακαρίου Μωδοῦως ἢ καλύτερον ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοὺς ὁποίους διὰ τῆς γλώσσης αὐτοῦ μᾶς ἐδίδαξεν ἢ θεία χάρις. Ε Διὰ νὰ γινῆ σαφέστερος ὁ λόγος μου πρὸς σας, εἶναι ἀνάγκη, νὰ σας ὑπενηθμίσω ἐκεῖνα, τὰ ὁποία μέχρι τώρα ἐλέχθησαν, καὶ εἰς τὰ ὁποία διεκόφημεν τὴν διδασκαλίαν, διὰ νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ σημεῖον αὐτῆν καὶ εἶται νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἐρμησίαν τῶν ἀναγνωσθέντων.

Γνωρίζετε λοιπόν, δετ διηγοῦμεθα τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Καίν καὶ τοῦ Ἄδελ καὶ ἐξηγουσάμεν δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ ἐξ ἐκεῖνων, τὰ ὁποία εἶναι. 17) Ἄ δταν ὁ καθὲς προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν Θεόν, πῶς εἰς τὴν φύσιν μας ἐνυπάρχει ἡ γνώσις ἐκεῖνων, τὰ ὁποία πρέπει καὶ ἐκεῖνων, τὰ ὁποία δὲν πρέπει νὰ κάμωμεν καὶ δετ ὁ Δημιουργὸς τῶν πάντων μᾶς ἔδωκεν ἐλευθερίαν σφέτους καὶ πανταῦ συμφώνως πρὸς τὴν ἰδικὴν μας γνώσιν ἢ μᾶς κατακρίνει ἢ μᾶς στεφανώνει (διὰτὶ ἐξ αἰτίας αὐτῆς ἡ θυσία τοῦ μὲν ἐνὸς δὲν ἔγνε δεκτη, τοῦ δὲ ἄλλου ἐδέχθη τὴν προσφορὰν) καὶ δετ ἀπὸ ἐδῶ κινουόμενος λόγῳ φθόνου ὁ Καίν ἄρμησε νὰ φανεύσῃ τὸν ἀδελφόν του καὶ μετὰ τὴν ἀνοσίαν αὐτῆν πράξιν, ἐνῶ ὁ Θεὸς ἐπέθμει νὰ καλέσῃ αὐτὸν εἰς ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτημάτων του,

1. Γεν. 4, 16.

2. Ὁ Θεὸς ἐξηγοῦργος τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἰδικῆν Του καὶ κατ' ὁμοίωσιν Του. Τὸ «κατ' εἰκόνα» ἀναφέρεται εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ φυσικὰ προσόντα κατ' ἀνθρώπου (λογικόν, συνείθησις, βούλησις, ἐλευθερία κ.κ.), τὰ ὁποία τὸν ἀνακαυχούσιν δετ τὸ τελευταῖον δημιουργήμα ἀπὸ τῆς γῆς. Τὰ γνωρίσματα αὐτὰ εἶχει ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἀπύλιτον, δοθῆν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰς τὴν Γένεσιν Ὁμιλία Κ'	9	(109)*
Εἰς τὴν Γένεσιν Ὁμιλία ΚΑ'	25	(125)
Εἰς τὴν Γένεσιν Ὁμιλία ΚΒ'	44	(146)
Εἰς τὴν Γένεσιν Ὁμιλία ΚΓ'	63	(168)
Εἰς τὴν Γένεσιν Ὁμιλία ΚΔ'	84	(187)
ΚΕΙΜΕΝΟΝ	109	

* Οἱ ἐντός παρεθέσωμεν ἀριθμοὶ παραπέμπουν εἰς τὰς ἀντιστοιχούσας σελίδας τοῦ κειμένου.

οὔτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐδέχθη τὸ φάρμακον τῆς θεραπείας, ἀλλὰ ἀφοῦ εἰς τὸν ἀπεπράπαιον ἐκείνου φόνον προσέθεσε τὸ ψέθος, ἅ ἐπέσυρε τὴν σκληρὰν ἐκείνην τιμωρίαν καὶ κατέστησε τὸν ἑαυτὸν του γυμνὸν καὶ ἔρημον ἀπὸ τῆν προστασίαν τοῦ Θεοῦ, προβαλλόμενος ὡς παράδειγμα σαφῶν νομῶν ἐνώπιον ὄλων τῶν μεταγενεστέρων. Μετ' αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη, ὁμιλεῖ πρὸς ὄλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὡσάν νά κράξη καὶ νά λέγῃ: κανεῖς ἀπὸ οὗς νά μὴ τολμήσῃ ποτὲ τοιοῦτόν τι, διὰ νά μὴ περιπέσῃ εἰς τοιαύτας συμφορὰς.

Εἶδετε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου, πῶς δηλαδὴ διὰ τῆς ἐπιδηθείσης εἰς ἐκεῖνον πεινῆς ἐν ἡθέλῃ νά σφρονίσῃ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μέλλον ὄλους γενικῶς νά διδάξῃ νά ἀποφεύγουν καθορισθέντες τρόπον αὐτὸ τὸ παράτολμον κακόν;

Ἐμπρὸς λοιπόν, ἅς ἀσχοληθῶμεν μετὰ τὰ ἐπόμενα καὶ ἅς ἴδωμεν καὶ σήμερον ὅ τι μᾶς διηγείται ὁ μακάριος αὐτὸς προφήτης, ὁ ὅποιος διδάσκειται ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀφοῦ λοιπόν ὁ Κάϊν ἐδέχθη τὴν ἀπόφασιν «ἀπειμακρόνηθ, λέγει, ἀπὸ τῆν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ». Τί σημαίνει ἀπειμακρόνηθ ἀπὸ τῆν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ; Σημαίνει, ὅτι ἀπεγυμνώθη ἀπὸ τῆν προστασίαν του ἐξ αἰτίας τῆς ἐγκληματικῆς ἐκείνης πράξεως.¹ Κατόχτησεν ἔπειτα εἰς τὴν χώραν Νεβδ ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τῆν Ἑββῶν. Μᾶς μαρτυρεῖ καὶ τὸν τόπον, ὅπου τοῦ λοιποῦ ἐγκατεστάθη, καὶ μᾶς ἐξηγεῖ, διατί καὶ αὐτὸς ἔζη ὄχι μακρὰν ἀπὸ τὸν Παράδεισον, ἀλλὰ πλησίον καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ, ὡστε τὸν ἐνόηθη διαρκῶς καὶ ἐκεῖνος, τὰ ὅποια συνέβησαν εἰς τὸν Πατέρα του ἐξ αἰτίας τῆς παρακοῆς καὶ τὸ μέγεθος τῶν τολμημάτων τοῦ ἴδιου καὶ τῆν τῶσαν μεγάλην τιμωρίαν, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη, χωρὶς νά συμμετοῆ ἀπὸ τῆν πεινῆν τοῦ Πατρὸς του. Ὁ Καὶ ὁ ἴδιος ὁ τόπος, ὅπου κατοικεῖ, ἦτο διαρκῆς ὑπόμνησις τῆς παραχῆς καὶ τοῦ πένου ὄχι μόνον εἰς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπόμενας γενεάς. Ἡ λέξις Νεβδ εἶναι ἐβραϊκὴ καὶ σημαίνει παραχὴν. Διὰ τὸν διατηρῆ λοιπόν ὡσάν εἰς χαλκίνην στήλην ἀνεβάλλετο τὴν κατηγορίαν ἀπὸ τὸν τόπον αὐτόν, ἐκεῖ ἐγκατέστησεν αὐτόν νά κατοικήσῃ.

8. Ἀπὸ τῆν στιγμήν ποὺ ἠράρτηεν ὁ ἄνθρωπος, ἀπεγυμνώθη ἀπὸ τῆν θεῖον χάριν, ἡ ὅποια τὸν ἐνενοήσανε μέχρι τότε καὶ τὸν κατέσχε εὐνοῆν. Καὶ εἰς τῆν περιπέσειν τῶν προσπαθειῶν ἀναφέρειται καὶ ἔγνωσεν εἰς γῆρας ἦσαν...

Καὶ κατόπιν λέγει «συνευρέθη δὲ ὁ Κάϊν μετὰ τὴν σύζυγόν του, αὐτὴ συνέλαβε καὶ ἐγέννησε τὸν Ἐνώχ». Ἐπειδὴ λοιπόν ἦσαν θνητοί, εὐλόγως ἔκοιμον τὸ πᾶν διὰ τῆν ἀποκτικτῶν τέκνων, τὰ ὅποια ὄν τοὺς διαδεχθῶν. Ἐ Ἄλλ' ἰσως ἐρωτήσῃ κανεῖς: Πῶς, ἐνῶ πουθενά ἡ Ἁγία Γραφή δὲν ἀναφέρει ἄλλην γυναῖκα, ὁ Κάϊν ἀπέκτησε γυναῖκα; Μὴ σὲ παραφευεῖ τούτο, ἀγαπητὴ μου. Πουθενά δὲν κόμνει ἀκριβῆ κατάλογον τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ ἀποφεύγουσα ἡ Ἁγία Γραφή τὸ περιττόν ἀναφέρει μόνον τοὺς ἄρρενας καὶ αὐτοὺς ὄχι ὄλους, ἀλλὰ μετὰ μὲγάλῃ συνταμίαν μᾶς διηγείται ὅτι ὁ τάδε ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας καὶ ἀπέθανε. 173 Α. Φυσικῶν λοιπόν ἦτο καὶ εἰς τὴν περιπέσειν αὐτῆν νά γεννηθῇ ἡ Ἐβα καὶ θυγατέρα ἔπειτα ἀπὸ τὸν Κάϊν καὶ τὸν Ἄβελ, τὴν ὅποιαν ὁ Κάϊν ἔλαβεν ὡς σύζυγόν του.

Ἐπειδὴ λοιπόν ἦσαν ἄρα καὶ ἐπρεπε νά αὐθῆθῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸ μέλλον, ἐπετρέπετο νά συνευρίσκονται μετὰ ἀδελφῶν. Δι' αὐτὸ λοιπόν ἀνήγουσα ἡ Γραφή νά ἀντιληφθῶμεν μόνον μᾶς τὰ ὅποια διηγείται μόνον τούτο «καὶ συνευρέθη ὁ Κάϊν μετὰ τὴν γυναῖκα του, αὐτὴ δὲ συνέλαβε καὶ ἐγέννησε τὸν Ἐνώχ καὶ ἔκτισε πόλιν, τὴν ὅποιαν ὠνόμασεν Ἐνώχ ἕκ τὸ ὄνομα τῶν παιδιῶν του». Πρόσεχε λοιπόν, πῶς οἱ ἄνθρωποι γίνονται σιγὰ σιγὰ σαφώτεροι. Ἐπειδὴ ἐγεννήθησαν θνητοί, θέλουσιν νά διασώζουσιν τὴν μνήμην τοῦ ὀνόματός των καὶ διὰ τῶν τέκνων τὰ ὅποια ἀπακτεῖν καὶ διὰ τῶν θυγατέρων τῶν τόπων, εἰς τοὺς ὅποιους δίδουσιν τὰ ὀνόματα τῶν τέκνων των. Β Ὅλα αὐτὰ ἡμπορεῖ κανεῖς νά εἴπῃ δικαίως, ὅτι εἶναι ὑπόμνησις τῶν ἀμαρτημάτων τους καὶ τῆς ἐκπτώσεως ἀπὸ τῆν δόξαν ἐκείνην, εἰς τὴν ὅποιαν, ὅταν εὐρίσκοντο καὶ ὁ Ἄβελ καὶ ἡ Ἐβα, δὲν εἶχον κανενὸς ἀνάγκην ἀλλὰ ἐστρέοντο ὀφηλότερα ἀπὸ ὄλους.

Ἐγεννήθη λοιπόν ἀπὸ τὸν Ἐνώχ, λέγει, ὁ Γαϊδὸς καὶ ὁ Γαϊδὸς ἐγέννησε τὸν Μαλελεὴλ καὶ ὁ Μαλελεὴλ ἐγέννησε τὸν Μαθουσαλά καὶ ὁ Μαθουσαλά ἐγέννησε τὸν Λάμεχ. Βλέπει, πῶς ταχέως διεξήλθε τὰς γενεαλογίας καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ μακάριος αὐτὸς προφήτης μόνον τοὺς ἄρρενας, ἐνῶ πουθενά δὲν ἀναφέρει τὰς γυναῖκας; C Ἄλλὰ, ὅπως ἄ-

4. Γεν. 4, 17. Ποῖα ἦτο ἡ σύζυγος τοῦ Κάϊν. Ἠρακλῆος ἢ ἀδελφῆ του.

8. Δὲν πρόκειται περὶ πόλεως ἐν τῇ σημερινῇ ἐνοσί. Πρόκειται περὶ μονίμου κατοικίας, ἕως ὅτε ἀπετέλετο ἐκ καλλῶν, ἐν ἀντίθεσι πρὸς τὸν πλάγην εἶναι τοῦ Κάϊν.

6. Γεν. 4, 17.

κριδώς διὰ τὸν Κάιν εἶπεν, ὅτι συνευρέθη μετὰ τῆς γυναίκος σου, χωρὶς ναῦ μὴς διδάξῃ τίποτε καὶ χωρὶς τίποτε ναῦ εἶπῃ διὰ τὸ πάς εὗρε τὴν γυναῖκα, τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ εἶπα πάλιν λέγει: «Καὶ ἐνμευθεὶ ὁ Λάμεχ ἕξο γυναῖκας, τὸ ὄνομα τῆς μίης ἦτο Ἄβὰ καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας ἦτο Σελλά καὶ ἐγέννησεν ἡ Ἄβὰ, λέγει, τὸν Ἰωβὴλ, ὁ ὁποῖος ἦτο πρόγονος τῶν ποιμένων, οἱ ὁποῖοι κατὰκουσ ἐἰς σκηνάς. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφου του ἦτο Ἰουβάλ, ὁ ὁποῖος ἐδείξε πρῶτος τὴν χρῆσιν τῆς λύρας καὶ τοῦ αὐλοῦ.

2. Σκέψου τὴν ἀκρίβειαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Μὴς εἰδῆσαί καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τέκνων, τὰ ὁποῖα ἐγέννησεν ἡ σύζυγος τοῦ Λάμεχ ἢ καὶ ποῖα ἐπαγγέλματα ἤσκησον καὶ ὅτι ὁ μὲν ἕνας ἠσχολήθη μετὰ τὴν κτηνοτροφίαν, ὁ δὲ ἄλλος ἐπενόησε τὴν λύραν καὶ τὸν αὐλόν. Ἡ Σελλά, λέγει, ἐγέννησε καὶ αὐτὴ τὸν Θεβέλ, ὁ ὁποῖος ἦτο σφυροκόπος, κατασκευαστὴς χαλκῶν καὶ σιδηρῶν εργαλείων. Καὶ πάλιν μὴς εἰδήλωσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ τέκνου τῆς Σελλάς, ὅτι δηλαδὴ ἐξέλεξε τὴν τέχνην τοῦ χαλκῆος.

Πρόσεχε, πῶς σιγὰ σιγὰ ἐξευρίσκονται, ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα πρὸς χρῆσιν καὶ οὐσίαν τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Κάιν εἰς τὴν πολιτείαν, τὴν ὁποῖαν ὁ Ἰδίας ἔκτισεν, ἔδωσε τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ του. Ἐπειτα οἱ γεννηθέντες ἀπὸ τὰς γυναῖκας τοῦ Λάμεχ, ὁ μὲν πρῶτος ἐπέδωκε εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, ὁ δὲ δεύτερος ἐξέλεξε τὴν τέχνην τοῦ χαλκουργοῦ, ὁ δὲ τρίτος ἐδείξε τὴν χρῆσιν τῆς λύρας καὶ τοῦ αὐλοῦ. Ἄδελφί, λέγει, τοῦ Θεβέλ ἦτο ἡ Νοεμιά. Τὶ νέον καὶ παράδοξον αὐτό; Τώρα διὰ πρώτην φοράν ἀναφέρει ὀνομαστὶ γυναῖκα. Οὔτε ἀπερισκέπτως οὔτε τυχαίως ἔκαμε τοῦτο ὁ μακάριος προφήτης, ἀλλὰ διότι ἤθελε νὰ μὴς φανερώσῃ κατὰ τὸ ὅτιον ἦτο κριτὸν καὶ μετὰ τὸ ὁποῖον εἰς ἄλλην ὥραν θὰ ἀνακληθῶμεν τώρα ὅς συνεχίσωμεν τὴν διδασκαλίαν. Ἄλλωστε αὐτό, τὸ ὁποῖον ὑποκρύπτεται, δὲν εἶναι τυχαῖον, ἀλλὰ ἔχει ἀνάγκη πολὺ μεγάλης προσπάθειας καὶ ἀπαιτεῖ ἀκριβεστέραν ἐρμηνείαν. Φαστε, ἀφοῦ ἐξετάσωμεν καθὲς περίπτωσιν μετὰ μεγάλην ἀκρίβειαν, νὰ σὺς δώσωμεν ἀπὸ αὐτὸ μεγάλην ὠφέλειαν. 173 Α

Εἶπε λοιπὸν, λέγει, ὁ Λάμεχ πρὸς τὰς γυναῖκας τοῦ τῆν Ἄβὰ καὶ τῆν Σελλά: ἀκούσατε τὴν φωνὴν μου, σύζυγοι τοῦ Λάμεχ καὶ ἀκρασθήτε τοὺς λόγους μου ἐφ' ὅσοντα εἶνα ἄνδρα, διότι μετὰ τὴν ἐπινοήσασα καὶ ἐνα νέον, διότι μετὰ

7. Ὁ τελευταῖος τῆς σειράς τοῦ Κάιν Λάμεχ εἶναι ὁ πρῶτος διακρίθεις τὴν μονοθεϊσμόν. Ἐπὶ τῆς καὶ οὗτος συνέεις ὁς καὶ ὁ Κάιν.

ἐκτόπισεν. Ἐάν διὰ τοῦ Κάιν εἶχε ληφθῆ ἑπταπλασία ἐδικήσις, τότε διὰ τοῦ Λάμεχ θὰ ληφθῆ ἑξομοικοντάκις ἑπταπλασία».

Ἐντείναντε εἰς ἐμὲ τὴν προσοχὴν σας ὡς παρακαλῶ, καὶ ἀπομακρύναντε καθὲς δικτικὴν μέριμναν καὶ ὅς ἐξετάσωμεν μετὰ ἀκρίβειαν, ὅσα ἐλέγησαν, διὰ νὰ μὴ ἠμπορήσῃ τίποτε νὰ μὴς διαφύγῃ ἀλλὰ, ὅσον μὴς εἶναι δυνατόν, νὰ κατελάωμεν εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ, διὰ νὰ ἠμπορούμεν νὰ συλλέξωμεν τὸν θησαυρόν, ὁ ὁποῖος κρύπτεται εἰς τὰ ὀλίγα αὐτὰ λόγια.

Β Καὶ εἶπε, λέγει, ὁ Λάμεχ πρὸς τὰς γυναῖκας τοῦ Ἄβὰ καὶ Σελλά: ἀκούσατε τὴν φωνὴν μου, σύζυγοι τοῦ Λάμεχ, καὶ ἀκρασθήτε τοὺς λόγους μου. Πρόσεχε, παρακαλῶ, πόσον ὠφέλησεν αὐτὸν ἡ ποιητὴ, ἡ ὁποῖα ἐπεδλήθη εἰς τὸν Κάιν. Διότι ὅχι μόνον δὲν περὶμένει τὸν ἐλεγχὸν κανενὸς ἄλλου, διότι περίπεσον εἰς τὸ ἴδιον ἢ καὶ χειρότερον ἀμαρτήματα, ἀλλὰ ἐνῶ κανεὶς δὲν τὸν δικάζει καὶ δὲν τὸν κατηγορεῖ, ὁ ἴδιος λοιπὸν φανερώσει τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ ἐξομολογεῖται ὅσα εἶχε κάμει καὶ εἰς τὰς γυναῖκας διηγείται τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος, ὡσὰν νὰ ἀκτελήσῃ ἐκείνος, τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ προφήτης: «ὅτι δικαῖος εἶναι ἐκείνος, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δίκης κατηγορεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ».

Γ Ἐχει μεγίστην σημασίαν πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐσφαλμένων ἢ ἀμολογία. Περισσότερον θαρρὸν λοιπὸν εἶναι ἀπὸ τὴν διάπραξιν τοῦ δόκιματος, νὰ ἀνοήτῃ κανεὶς ἐπιμόνως τὴν ἐνοχὴν του. Τοῦτο ἀκριδῶς εἶχε πάθει καὶ ἐκεῖνος, ὁ ἀδελφοκτόνος ἐνῶ ἤρωτῶτο ἀπὸ τὸν φιλόδηρον Θεόν, ὅχι μόνον δὲν ἀμολόγησε τὸ τὸλμήμα, εἰς τὸ ὁποῖον πρέσβη, ἀλλὰ ἐξεδήλωσε καὶ τὴν βρασύτητα νὰ ψευδῆ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ἔκαμεν ὁ Θεὸς νὰ παραταθῆ ἡ ζωὴ του.

Ὁ Λάμεχ λοιπὸν περίπεσον εἰς τὰ ἴδια ἀμαρτήματα καὶ ἀκεπτόμενος τὸ παράδειγμα τοῦ Κάιν, ὅτι δηλαδὴ ἡ βρῆσις του ἔκαμεν αὐτὸν νὰ δεχθῆ βαρύτερον τιμωρίαν. Ἐκάλει τὰς σύζυγους του, χωρὶς νὰ τὸν ἀναγκάσῃ κανεὶς καὶ χωρὶς νὰ ἀσκήσῃ ἐλεγχόν, ὁ ἴδιος μετὰ τὴν ἰδικίαν του γλώσσαν ἐξομολογεῖται τὰ ἀμαρτήματά του καὶ εἶπαι ἀπὸ συγκρίσιν τῶν ἔργων του πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διέπραξεν ὁ Κάιν, καθορίζει τὴν ποινὴν τοῦ ἑαυτοῦ του.

8. Γεν. 4, 29-34.
9. Παροιμ. 19, 17.

Είδες την Πρόνοιαν του Θεού, πώς δηλαδή και οι τιμωρίαι του αποτελούν προϋποθέσεις φιλελευθέριας, και δεν σταματῇ ἡ φιλελευθέρια αὐτή μέχρι τῆν τιμωρίαν τοῦ πταισάντος, ἀλλὰ καὶ χάριν τῶν ὑπολοίπων ἀνθρώπων παρασκευάζει τὸ φάρμακον, ἔαν ἐπιβουλεύσῃ, νὰ ἀποκαίσῃ τὴν ὠφέλειον, ἢ ὅποια προέρχεται ἀπὸ αὐτὸ. Ἐπεὶ μου λοιπὸν, διὰ ποίου ἄλλου λόγου ἔσπευσεν εἰς τόσον μεγάλην ἐξομολόγησιν ὁ Λάμψ, ἔαν δὲν εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του, ὅσα συνέβησαν εἰς χάριν τοῦ Κάιν, τὰ ὅποια διαρκῶς ἐτάρασσαν τὸν νοῦν του; Ἐπεὶ μου, λέγει, ἀκούσατε τὴν φωνὴν μου καὶ ἀκρασθήτε τοὺς λόγους μου. Βλέπε, πῶς ἀφοῦ συνεκρότησε τὸ δικαστήριον ἐναντίον του, τοιαύτην παράκλησιν κάμνει πρὸς αὐτάς, ὥστε νὰ μὴ δεχθοῦν τὰ λόγια του μὲ ἀμέλειαν. Διότι τὸ νὰ εἴπῃ, ἀκούσατε τὴν φωνὴν μου καὶ ἀκρασθήτε τοὺς λόγους μου, σημαίνει, ἐντείναντε, λέγει, τὴν προσοχὴν σας καὶ μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον προσέχετε, ἕκείνα τὰ ὅποια πρόκειται νὰ σὰς εἴπω. 174 Α Δὲν θὰ συζητήσω μὲ σὰς τυχεῖα ζητήματα, ἀλλὰ θὰ σὰς ἀποκαλύψω πράγματα μυστικά, τὰ ὅποια κανεὶς ἄλλος δὲν γνωρίζει, παρὰ μόνον ἐγὼ καὶ ἕκείνος ὁ ἀνοήτως ἀφθαλμός, τὸν ὅποιον, ἐπεὶ φοβούμαι, σπειδῶ καὶ ἐπιέγομαι νὰ σὰς φανερώσω, ὅσα ἔχω κάμει καὶ εἰς πόσας τιμωρίας κατέστησα τὸν ἑαυτὸν μου ἕνοχον ἐξ αἰτίας τῶν ἀνοήτων πράξεων. «Ἐφώνευσεν ἄνδρα λέγει, διότι μὲ ἐτραυμάτισε καὶ νεανίσκον, διότι μὲ ἐκτύπησεν. Ἐπιταπλάσια ἐδικήσῃς ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τοῦ Κάιν, ἀπὸ δὲ τὸν Λάμψ ἐδδαιμονικῶς ἐπιταπλάσια. Εἶναι μεγάλο αὐτὸ, τὸ ὅποιον ἐλέγη καὶ μάλιστα πολὺ μεγάλο καὶ μεγάλη ἡ καλωσύνη τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲν παραδέχεται μόνον τὸ γεγονός καὶ δὲν ἀποκαλύπτει μόνον τοὺς φόνους, τοὺς ὅποιους διέπραξεν, ἀλλὰ διὰ τῆς συγκρίσεως ἐκείνων, τὰ ὅποια ἔπραξε, τόσον ὁ Κάιν, ὅσον καὶ αὐτὸς, ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἑαυτὸν του τὴν ποινήν.

Ποίος συγγνώμης ἄξιος ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος δὲν ἐανετίσθη ἀπὸ τὴν τιμωρίαν τοῦ ἄλλου καὶ ὁ ὅποιος, ἐνῶ διαπρῆει τὴν ἀνάμνησιν ἐκείνου ζωντανῆν καὶ πρὸ σφραγῆ, διέπραξεν ἐπὶ πλέον διπλοῦν φόνον; Ἐφώνευσεν, λέγει ἄνδρα, διότι μὲ ἐτραυμάτισε καὶ νεανίσκον, διότι μὲ ἐκτύπησε. Καὶ δὲν ἤσκησα, ἰσχυρίζεται, τόσον πολὺ ἐκείνους τοὺς ὅποιους ἐφώνευσεν, ὅσον τὸν ἑαυτὸν μου. Ἐποίησα τὸν ἑαυτὸν μου εἰς ἀναπόφευκτον τιμωρίαν, διότι διέπραξα ἁμαρτήματα, τὰ ὅποια εἶναι ἀδύνατον νὰ συγχωρηθῶν. Διότι, ἔαν ὁ Κάιν ἐξ αἰτίας ἐνὸς φόνου ἐθεωρήθη ἔ-

νοχος ἐπιταπλάσιας ποινῆς, ἐγὼ θὰ εἶναι δίκαιον νὰ καταστώ ἕνοχος ἐδδαιμονικῶς ἐπιταπλάσιας τοιαύτης. C

Διὰ ποίαν αἰτίαν καὶ διὰ ποίον ὀκαπὸν; Διότι, ἔαν ἐκεῖνος διέπραξε φόνον καὶ μάλιστα ἀδελφοκτονίαν, ὅμως δὲν εἶδε κανεὶς ποτὲ προηγουμένως νὰ κάμῃ αὐτὸ, οὔτε ἐγκύριον ἄλλον νὰ ἔχη τιμωρηθῆ διὰ τὴν αὐτὴν πρᾶξιν καὶ νὰ δοκιμαθῇ τόσον τὴν ἀρχὴν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ βούσθαι αὐξάνουν τὴν ποινήν μου, διότι, ἐνῶ εἶχον πρὸ τῶν ἀφθαλμῶν μου τὴν παράτολμον ἐνέργειαν ἐκείνου καὶ ἐβλέπον, ὅτι ἡ ποινὴ εἶναι καταστρεπτικὴ, οὔτε ὅπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἐανετίσθη. Διὰ τοῦτο καὶ ἔν ἀκόμῃ ἐδδαιμονικῶς ἐπὶ τὰ ποινὰς περισσότεροσ ἐκείνου λάβω, ὅτε τότε θὰ τιμωρηθῶ κατ' ἄξιον. D

3. Βλέπετε, ἀγαπητῆ μου, πῶς ὁ Θεὸς μὰς ἔδωκεν ἐλευθερίαν σκέψεως καὶ ὅπως κερειδὸς νικῶμεθα ὅταν εἴμεθα ἀσχηροί, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅταν θέλωμε νὰ ἐναντιώμεθα, ἐπιδιώκομεν αὐτὸ, τὸ ὅποιον πρέπει. Ποίος, εἶπῆ μου, ὠδήσεν αὐτὸν εἰς αὐτὴν τὴν ἐξομολόγησιν; Κανεὶς ἄλλος παρὰ μόνον ἡ συνέκρησις, ὁ δικαστὴς ἐκεῖνος ὁ ἀδελκαστος. Ἐπειδὴ λοιπὸν περιέπεσον εἰς ραδιμίαν καὶ ἐμπράκτως ὠδηγήθη εἰς ἀνοσιούργημα, εὐθὺς ἐπανεκατάστηεν ἡ συνέκρησις του Ἐ καὶ ἐκράυγαζε καὶ ἐβέβαιε καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτημάτων καὶ πόσων ποινῶν ἕνοχον κατέστησε τὸν ἑαυτοῦ του.

Διότι τοιαύτη εἶναι ἡ ὄψις τῆς ἁμαρτίας. Πρῶτον νὰ διαπραχθῆ κάτι καὶ νὰ γίνῃ πραγματικῆς, αὐσοκτιζῆ τὸν λογισμὸν καὶ ἔξωσασθῆ τὸν νοῦν. Καὶ ὅταν ὀλοκληρωθῆ τὸ κακόν, τότε μὰς φανερώνει τὴν σπρίπειν τῆς καὶ ἡ δραχεῖα ἐκείνη καὶ ψευδῆς εὐχαριστίας ἐνοστώλαει μέσα μας συνεχῆ πόνον, ἀφαιρεῖ τὴν παρηρησίαν τῆς συνειδήσεως καὶ προσάπτει ἐντροπήν εἰς ἐκείνον, ὁ ὅποιος ὀπέκυφεν εἰς αὐτήν. 175 Α Ὁ φιλεισπλαγγίχος Θεὸς ἐδδαιμονίως τὸν κατήγαρόν μας τοιαύτου, ὥστε ποτὲ νὰ μὴ ἠραμῆ. Ἄλλα συ-

10. Ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως εἶναι ἀτελείωτον ἐκαστοσήμερον. «Φωτὸν τὸ ἡμέτερον εἰς χεῖρας Θεοῦ ποῖος» (Ἐβρ. ι', 81). Ὁ ὀγκὸς περιγράφει τὸ μαρτύριον τοῦ Κάιν εἰς τὸ ποίημά του μὲ τὸν χαρακτηριστικὸν τίτλον «Συνείδησις». Ὁ Ρωσοὺ συνέθεσε τὸν ὀρειότερον ἔκνον εἰς τὴν συνείδησιν καὶ λέγει, ὅτι αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸν ἄσφαλῆ ὄδηγόν ἐνὸς ὅπου κέρως μὲν καὶ ἐλεεινός, ἀλλὰ εὐχρηστὸς ἄνθρωπος.

11. Τὸν ὀρεῖσθὴ καταθέσαντες αὐτὸν ἐφώνευσεν, ἔν καὶ διέπραξε τὸν φόνον τῆς μητρὸς οὗτὶ ἔσαν τῆς γυναικὸς τοῦ Ἀδὰμ. Ὁ Μάτθαι εἰς τὸ ἑμίμνητον ὄρθρον τοῦ Ζαβὶθαρ εἶπῃ ὅτι ἔσαν τὸν ἑαυτοῦ του, οὗτοι ἑθολοφύνηται φιλοβουνομένοι τοῦ βασιλέως. Ὁ σπαιδὶς ἀπὸ τὸν ἐλεγχίμονος ὅτι τῆς συνείδησεως μετὰ τὴν ἐκρημακτικῆσιν πρὸς τὸν ὀρίαν καὶ τὴν οὐρανὸν αὐτὰς

νεχός να υπάρχει μαζί μας και να κραυγάσει άπαιτών την τιμωρίαν των εγκλημάτων.

Και τούτο ήμπορεί κανείς σαφώς να διαπιστώσει από τα ίδια τα πρόφητα. Ο πόρκος ή ο μοιχός ή εκείνος ο οποίος κάτι παρόμοιον έκανε και άν άκούει πάντων την προσοχήν διαφύγη ούτε τότε ζή με ήρεμίαν, άλλα επειδή έχει αυτών τον άμειλικτον κατηγορον, φοβείται τας όποιαις, τρέμει τας σκιάς, και εκείνος, οι όποιοι γνωρίζουν και εκείνους, οι όποιοι δέν γνωρίζουν, έχουν μέσα εις την ψυχήν του συνεχή τρικυμίαν και άλλεπαλλάλλα κύματα.

Αυτός δ άνθρωπος δέν αισθάνεται εύχάριστον ύπνον, άλλα είναι γεμάτος φόβους και τρώμους. # Ούτε ή τροφή του είναι γλυκεία, ούτε ή συζήτησις των φίλων θα ήμπορέσει να τον ενθαρρύνη ή να τον άπαλλάξη από τον επικείμενον άγωνα. Άλλα όπως άκριβώς εκείνος περιτριγυρίζει τον δήμιον, ό όποιος τον βασανίζει και διαρκώς τον μαστιγώνει, τοιούτοτρόπως έπειτα από την κακήν πράξιν περιέρχεται αυτήν άνεχόμενος τας άνωποφάρους εκείνος τιμωρίας και γίνεται κριτής του έαυτού του και κατηγορός. # Ομως εκείνος ό όποιος διέπραξεν αυτά, δέν επιθυμητή εις την κατέλληλον στιγμήν να χρησιμοποιήση την βοήθειαν της συνειδήσεως και να σπεύση εις εξομολόγησιν εκείνων, τής συνειδήσεως και να σπεύση εις εξομολόγησιν εκείνων, τής συνειδήσεως και να επιδείξη εις τον ιατρον, ό όποιος θεραπεύει και δέν έντροπιάζει, την πληγήν, και να συζητήση από εκείνον τα φάρμακα και μόνος του να συζητήση με αυτόν. C χωρίς κανείς άλλος να γνωρίζει, και λεπτομερώς όλα να τά ειπή, συντόμως θα επιτύχη διάρθρωσιν των σφαλμάτων του. Διότι ή εξομολόγησις των άμαρτιών εξαφανίζει τα σφάλματα. Διότι, δέν ό λώμεχ ούτος δέν άπέφυγε να άποκαλήψη τους φόνους τους όποιους διέπραξεν εις τας συζήτους του, ποίας συγγνώμης θα ήμεθα άξιοι, έφ' όσον δέν θα ήθέλαμεν να άποκαλώμεν τα άμαρτήματα εύώπιον εκείνου, ό όποιος γνωρίζει λεπτομερώς όλας τας άδικους πράξεις μας; Μήπως αληθώς επιθυμει να μάθη αυτά, επειδή δέν τα γνωρίζει; Ο θεός, ό όποιος γνωρίζει τα πάντα, προτού άκούη άγνοεί αυτά, άλλα επειδή επιθυμει να λάβωμεν ήμεεις συγγνώμης και γνώσιν των σφαλμάτων μας διά τής εξομολογήσεως και να επιδείξωμεν ες αϊτίας αυτών την προς αυτών εύγνωμοσύνην μας.

Επρόσθετέ συμπεριφορην μετανοει και αυτεπει τον κατηγορον Θεωμην της μετανοει (τον Η').

Ο Μήπως χρειάζεται να διαπονήση εις την περίπτωση αυτήν χρήματα; Μήπως πρέπει να διαβίη μεγάλον θόρον; Μήπως αυτή ή θεραπεία προβαίνει πόνου και λύτην; Και όμως και χρήματα δέν άπαιτεί και άνώδυνος είναι και σύντομον θεραπείαν παρέχει. Συμφώνως προς την ψυχικήν διάθεσιν του προσερχόμενου τα φάρμακα των πληγών παρέχει ό Κύριος. Εκείνος λοιπόν, ό όποιος επιθυμει συντομώτερον να άποκαταστήση την ύγιαν του και να θεραπεύση τας πληγάς της ψυχής, ε άς προσέλθη με καθαρών την καρδίαν, άπομακρυνόμενος από κάθε κοσμικήν μεριαν. # Ας χύνη δάκρυα θερμά, άς επιδείξη μεγάλον ενδιαφέρον προς τον έαυτον του, άς έχη στερεάν πίστην και άς ενθαρρυνεται από την τέχνην του Ιατρού και άμέσως θα άπολαμβάνη την ύγιαν του.

Είδες, ότι ή καλωσύνη του Ιατρού έγκρύπτει την στοργικότητα κάθε πατρός. Μήπως ζητεί από ήμεις τίποτε βαρύν και δύσκολον; Συντριβήν της καρδίας, κατανύξιν της σκέψεως, εξομολόγησιν του πταίσματος και έντονον προσοχήν. Και δέν χαρίζει μόνον την θεραπείαν των πληγών και δέν καθαρίζει μόνον ήμεις από τας άμαρτίας, 176 Α άλλα καθιστά δικαίον και εκείνον, ό όποιος προηγουμένως έδαρύνετο με άπειρον φόρτον άμαρτημάτων.

Τι μέγεθος καλωσύνης, ποση υπερβολική αγαθήτης! Εκείνον, ό όποιος ήμάρτησεν, άφου εξομολογήθη τα άμαρτήματά του και ζητήση συγχώρησιν και επιδείξη εις τό έ- 5ης ενδιαφέρον, άμέσως άνακηρύσσει δικαίον.

Και διά να πληροφρηθής τούτο σαφώς, άκουε τους λόγους του προφήτου «λέγε πρώτος σύ τα άμαρτηματά σου, διά να δικαιωθής»¹⁹. Δέν ειπεν άπλώς, λέγε σύ τας άμαρτίας σου, άλλα προσέθεσε, πρώτος, δηλαδή να μη περιμηνής εκείνον, ό όποιος θα σε ελέγη, ούτε να δεχθής τον κατηγορον. Ο Ιβιος πρέπει να προσέβη και να άρπάξη την άρχην του λόγου, διά να άποκλείσχη την γλώσσαν του κατηγορου. Β

4. Είδες φιλανθρωπίον δικαστού; Εις τα ανθρώπινα δικαστήρια, όταν κάποιος κάμη αυτό και, άφου προλάβη τον ήλεγchon, άμολογήση τα σφάλματά του, θα ήμπορέση ίσως να άποφύγη τα βασανιστήρια και τας άλλεπαλλάλλους τιμωρίας και μάλιστα άν τύχη να κριθη ένώπιον χριστιανού

19. "Ho. 48. 26. "Εξάρτεται και ύπό του προφήτου ή άξια της εξομολογήσεως των άμαρτημάτων, ήτις άποτελεί ψυχολογικήν άνάγκην του ανθρώπου και του παρέχει άνακούρησιν, ήρεαν και δικαίωσιν.

δικαστοῦ, πάντως ὁμοῦς θὰ δεχθῆ τὴν θανατικὴν καταδικήν. Ὅμως εἰς τὴν περιπτώσιν τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰσραὴλ τῶν ψυχῶν μας εἶναι ἀνάφραστος ἡ καλωσύνη καὶ ἡ ἐπιεικέα τοῦ υπερβαίνει κάθε λογικὴν. Ὁ Διότι ἐάν, ἀφ' οὗ προλάβωμεν τὸν ἐπιτίθειον μας, δηλαδὴ τὸν διάβολον, ὁ ὁποῖος κατ' ἐξέλιξιν τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως θὰ ἀπέκεται ἀπέναντί μας, καὶ μάλιστα τώρα εἰς τὴν παρούσῃν ζωὴν πρὸ τῆς εἰσόδου μας εἰς τὸ δικαστήριον, δημολογοῦμεν τὰ σφάλματά μας καὶ ἐκμεταλλευόμεν τὴν ἐκκαίριον τὴν ἐπιτιμωμένην πρῶτον καὶ οἱ ἴδιοι γίνωμεν κατηγοροὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας, εἰς τοιοῦτον σημείον φιλανθρωπίας θὰ προκαλέσωμεν τὸν Θεόν, ὥστε ὄχι μόνον νὰ μᾶς χαρίσῃ τὴν ἀφεσίν τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς συμπεριλάβῃ εἰς τὸν κατάλογον τῶν δικαίων.

Ἐάν ἴσκειν ὁ Λάμει, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ νόμος, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ κατευθύνῃ καὶ χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τοὺς προφήτας, οὔτε καμμίαν ἄλλην συμβουλήν, ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὸ ἑμφύτιον κριτήριον τῆς συνειδήσεως δι' ὅσα μὲ θρασυτέτα ἀπετίμηται, ὁ ἀπακάλυφεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἔργα του καὶ καταδικάσῃ τὸν ἑαυτόν του, πῶς θὰ ἠμπορούμεν ἡμεῖς νὰ ἀπολογηθῶμεν, χωρὶς ἐσπευσμένως νὰ ἐπιβέβωμεν τὰ πληγὰς μας εἰς τὸν Κύριον καὶ νὰ δεχθῶμεν ἀπὸ Αὐτὸν τὴν θρασυτείαν των;

Ἐάν αὐτὸ δὲν κάμνωμεν τώρα, ποῦ εἶναι χρόνος νηστείας καὶ ἵκνωμεν τὴσιν γαλήνην καὶ ἀπομακρυνόμεν κάθε ἡβδήν ἀπὸ τῶν νοῦν μας, τότε θὰ ἠμπορούμεν νὰ κρίνωμεν αὐτὸν, ὁ ὁποῖος ἔχομεν διατρέξει; Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, πάντες νὰ ἐμμεθα ἐγκρατεῖς καὶ ἀγρυπνοὶ καὶ ἅλη μας ἡ παρούσα ζωὴ εἰς τοῦτο νὰ κατατείνῃ νὰ ἠμπορούμεν δηλαδὴ νὰ ἀποφύγωμεν διὰ τῆς συνεχῆς μας ἐπιμονῆς τὴν ἀνυπόφορον ἐκείνην κόλασιν καὶ νὰ εὐρεθῶμεν ἔξω ἀπὸ τὴν γέννησιν τοῦ πυρός. Ἐἰδικαιότερος δὲ τώρα μὲ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον πρέπει νὰ κάμωτε αὐτὸ, ὅταν λόγῳ τοῦ χρόνου τῆς νηστείας ἀκούετε μακρὰν καὶ συνεχῆ διδασκαλίαν.

«Συνευρέθη, λέγει, ὁ Ἀδάμ μὲ τὴν γυναῖκα του τὴν Ἔσαν καὶ συνέλαβεν ἐκείνη καὶ ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ ὄνομα Σὴθ καὶ εἶπεν αὐτῇ, ὅτι ὁ Θεὸς μου ἔδωκεν ἄλλο τέκνον ἀντὶ τοῦ Ἀβελ, ἡ ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ ἑφένουσευ ὁ Κάιν.» Ἀφ' οὗ διηγῆθ' ἡ Ἁγία Γραφή τὴν γενεολογίαν μέχρι τοῦ Λάμει, ἐπανήλθε πάλιν εἰς τὸν Ἀδάμ καὶ

τὴν γυναῖκα του καὶ λέγει «Συνευρέθη ὁ Ἀδάμ μὲ τὴν γυναῖκα του καὶ συνέλαβεν ἐκείνη καὶ ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Σὴθ. Τότε προσέειπε: μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἄλλο τέκνον ἀντὶ τοῦ Ἀβελ, τὸν ὁποῖον ἐφένουσε ὁ Κάιν. Ἐγέννησε, λέγει, υἱὸν καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Σὴθ.» Ἐπειδὴ δὲν ἠκούσθ' ἡ μήτηρ εἰς τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν, λέγει: Μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἄλλο παιδί ἀντὶ τοῦ Ἀβελ, τὸν ὁποῖον ἐφένουσε ὁ Κάιν. Ἐ Πρόσεχε, πῶς καὶ ἡ μήτηρ καταλείπει διαρκῆ τὴν ἀνάμνησιν τῆς κακῆς ἐκείνης πράξεως καὶ τὴν ὀνομασίαν τοῦ γεννηθέντος παιδιοῦ τῆς καὶ διὰ τὰ ἠμποροῦν νὰ γνωρίζουν οἱ μεταγενέστεροι τὸ παράτολμον ἔργον τοῦ Κάιν, λέγει: Ἀντὶ τοῦ Ἀβελ, τὸν ὁποῖον ἐφένουσε ὁ Κάιν. Εἶναι λόγῳ μίας πνευμένης ψυχῆς, ἡ ὁποία συνταράσσεται ἀπὸ τὴν ἀνάμνησιν τῆς κακῆς πράξεως καὶ ἡ ὁποία ἐκδηλώνει τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς διὰ τὸ γεννηθὲν τέκνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλέον σπηλιτεύει τὸν Κάιν μὲ τὴν ὀνομασίαν τοῦ παιδιοῦ.

Πράγματι δὲν ἐπροέβησε τυχαῖον πένθος εἰς τοὺς γονεῖς, διότι ἐκεῖνος ὄπλισε τὴν δεξιὰν ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ παρουσίασε νεκρὸν καὶ ἀνοίσθητον, κείμενον κατὰ γῆς τὸ προσφιλὲς καὶ ἀγαπημένον τέκνον τους. C

Ἄν καὶ εἰσῆλθῃ ὁ Ἀδάμ τὴν τιμωρίαν «ὅτι εἶσαι χῶμα καὶ εἰς τὸ χῶμα θὰ ἐπαναγυρίσῃς καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ φάγῃς, θὰ ἀποθάνῃς»¹⁴, ὁμοῦς μέχρι τότε ἡ ὀφεία αὐτῆ περιωρίετο εἰς τοὺς λόγους καὶ ποτὲ μέχρι τώρα δὲν ἐγνώρισεν, ποῖος ἦτο ὁ θάνατος. Ἄλλ' ἐκεῖνος λόγῳ τοῦ μίσους ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τοῦ φόνου, ὁ ὁποῖος τὸν κατέτρωγεν, ἐπρόφρασε καὶ ὤρισε πρὸς τὴν σιγήν τοῦ Ἀβελ καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς γονεῖς φοβερὸν ἔλεμα.

Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἡ μήτηρ, μόλις ὀλίγον κατῴρθωσε νὰ συνέλθῃ καὶ ἄργα κάποτε ἠμπορεσε νὰ εὐρη παρηγορίαν ἀπὸ τὸ ἀνυπόφορον ἐκεῖνο πένθος, διὰ τῆς γεννηθεῖς ἄλλου παιδιοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς ἀπετέμει πρὸς τὸν Κύριον D καὶ σπηλιτεύει τὴν πράξιν τοῦ ἀδελφοκτόνου μὲ τὸ νὰ ἐπιδικάζῃ ἡ ἴδια ἡ μήτηρ τὴν μεγίστην πονίην εἰς αὐτὸν, νὰ καθιστᾷ δηλαδὴ διαρκῆ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ φόνου, τὸν ὁποῖον αὐτὸς διέπραξε.

Ἐἴθετε, πόσον κακὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ἁμαρτία, καὶ πῶς ὀφείλετε εἰς αἰσχίνην καὶ ἐντροπήν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπέ-

14. 266 = ἀντικατάστατος. Ἐγεννήθη εἰς ἀντικατάστατον τοῦ Ἀβελ. Γεν. 9, 19 καὶ 9, 17.

πρασιν εἰς αὐτήν; Εἶδετε, πῶς ἔλασε τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας καὶ ἔγινε καταγέλαστος ἐνώπιον ὄλων; Εἶδετε, πῶς καὶ εἰς τοὺς γονεῖς του ἀκόμη, οἱ ὅποιοι ἐκ φύσεως ὠδοῦνται ἀπὸ ἀγάπην πρὸς αὐτόν, ἔγινε μισητός ἐξ αἰτίας τῶν κακῶν ἐνεργειῶν;

Ἄς ἀποφύγῃμεν λοιπὸν, παρακαλῶ, τὴν ἁμαρτίαν, ἢ ὅποια μᾶς ρίπτει εἰς τῶνας συμφόρας καὶ ἄς προτιμησώμεν τὴν ἀρετὴν, διὰ τὴν ἀποκτιθώμεν καὶ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἀποφύγῃμεν τὴν κόλασιν.

Ε ἢ ὁ δὲ Σπῆ ἠλοῦως ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ἔκάλεσεν αὐτὸν Ἐνώς. Αὐτὸς ἠλοῦσεν ὅτι θὰ προσεύχεται εἰς τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ¹⁶. Πράσaxe, πῶς σιγὰ σιγὰ εἰς τὸ ἔξῃς οἱ ἄνθρωποι συνθίξουσιν καὶ ἐνοποθετοῦν εἰς τὰ ὄνοματα τῶν παιδιῶν των τὴν ἀπόδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης των. Καὶ αὐτὸς λοιπὸν, λέγει, ὁ Σπῆ, ὅταν ἐγέννησεν υἱὸν τοῦ ἔδωκε τὸ ὄνομα Ἐνώς. Ἐπειτα ἐπιθυμοῦσα ἡ Ἁγία Γραφή καὶ μᾶς ἐξηγήσῃ τὴν σημάσιον τοῦ ὀνόματος, λέγει: «Οὗτος ἠλοῦσεν, ὅτι θὰ προσεύχεται εἰς τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ».

17^a Α Ἀπὸ αὐτῶν λοιπὸν θὰ ἀρχίσῃ ὁ μακάριος προφήτης τὴν γενεαλογίαν παραλείπων τὴν ἐνάμνησιν τοῦ Κάιν καὶ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐγεννήθησαν ἀπὸ αὐτῶν μέχρι τὸν Λάμεχ. Καὶ ἐπειδὴ λόγῳ τῆς κακῆς του διαθέσεως προσέδωκε τὸ προνόμιον τῆς πρωτοτοκίας, τὸ ὅποιον τοῦ ἔδωθε ἀπὸ τὴν φύσιν, διαγράφεται μὲν αὐτὸς καὶ οἱ ἀπόγονοί του ἐκ τοῦ γενεαλογικοῦ καταλόγου, ὁ δὲ Σπῆ κατόπι ἠξιώθη ἐκείνου, τὸ ὅποιον δὲν εἶχε ἐκ φύσεως, λόγῳ τῆς ἀγαθῆς του διαθέσεως. Μετὰ ταῦτα μεταφέρονται εἰς αὐτὸν τὰ προνόμια τῆς πρωτοτοκίας ὅχι ἐξ αἰτίας τῆς φύσεως, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγαθὴν του διάθεσιν καὶ ἀκόμη ἀξιολοῦνται τῆς τιμῆς καὶ καταχωρισθοῦν εἰς τοὺς γενεαλογικοὺς καταλόγους οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ.

Β Καὶ ὅπως ἀκριβῶς αὐτὸς ὀνομάσθη Ἐνώς, διότι ἠδύνατο νὰ προσεύχεται εἰς τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ, ποιουτοπρότως καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι καταγόμται ἀπὸ τὴν γενεάν αὐτοῦ ἀξιοῦνται τῆς ἰσῆας ὀνομασίας. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ μακάριος προφήτης διακρίπτει εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν διήγησιν καὶ κάμνει ἄλλην ἀρχήν.

5. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπισημικτικὴν τὴν διδασκαλίαν ἀρ-

16. Γεν. 4, 26. Ἡ ἀρετὴ τοῦ Θεοῦ ὄπῃ καὶ πρὸ τοῦ Ἐνώς, Πι-
θανὸν ἀναφέρεται πρὸς αὐτὸν, ὅτι: ἔκ ἔγινε ἁμαρτία καὶ ἠραδική. Εἶναι
ἔρα ὁ Ἐνώς ὁ πρῶτος ἱερεὺς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τοις αὐτῶν ἐνοχία ἢ
ἐνοχία τοῦ Σπῆ, ὁ ὅποιος, ἐν καὶ δὲν ἦτο πρωτότοκος ἔγινε γενάρχης
τῆς γενεᾶς, ἢ ἢ γενεαλογεῖται ὁ Χριστός.

χίζοντες τὴν διήγησιν, ἐδῶ καὶ ἡμεῖς ἄς διακόψωμεν τὴν συ-
ζήτησιν, ὅπως ἴδωμεν ὁ μακάριος οὗτος προφήτης, ἀ-
ποταμιεύοντες τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐπομένων εἰς τὸ μέλλον, ἔάν ὁ Θεὸς ἐπιτρέπῃ. C Πρὸς τὰ παρὸν ἤδη ἐπιθυμῶ νὰ
σὰς παρακαλέω νὰ ἀποκαμίζετε περισσότερο ἀπὸ ὅσα
σὰς λέγω καὶ καθημερινῶς νὰ ἐξετάζετε τοὺς ἑαυτοὺς σας,
τί ἐκερδίσατε ἀπὸ αὐτῶν τὴν διδασκαλίαν καὶ τί ἀπὸ τὴν
ἄλλην διὰ τὴν μὴ φθάσῃν τὰ λόγια μου μόνον μέχρι τῶν
ῶτων σας, ἀλλὰ νὰ ἐντυπώνετε αὐτὰ εἰς τὸ θάθος τοῦ
νοῦ σας καὶ μὲ τὴν συνεχῆ μελέτην καλῶς νὰ ἐνθυμῆσθε.

Ἐπιθυμῶ σὰς νὰ μὴ περιορίζεσθε μόνον εἰς τοὺς ἑ-
αυτοὺς σας, ἀλλὰ νὰ γίνετε διδάσκαλοι καὶ τῶν ἄλλων
ἀνθρώπων, ὥστε νὰ ἠμπορήτε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ συμ-
βουλεύετε καὶ νὰ διδάσκετε ὅχι μόνον διὰ τῶν λόγων, ἀλ-
λά νὰ ὀδηγήτε τοὺς πηλοῦν σας πρὸς τὴν κατόκτησιν
τῆς ἀρετῆς καὶ διὰ τῶν ἔργων. Ἀντιληφθῆτε με, σὰς πα-
ρακαλῶ. D Ἐάν ἐπιθυμῆτε, ἐρχόμενοι καθημερινῶς ἐδῶ
νὰ ἀποκαμίζετε κάποιο μικρὸν κέρδος καὶ νὰ θεραπεύετε
τὰ πάθη, τὰ ὅποια σὰς ἐνοχλοῦν, κατ' αὐτῶν τὸν τρόπον
θὰ φθάσετε ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς.
Ἄλλωστε δὲν θὰ παύσωμεν νὰ συζητῶμεν καθημερινῶς καὶ
νὰ ὀμιλοῦμεν περὶ τῆς ἀρίστης συμπεριφορᾶς σας, ὥστε νὰ
ἀποβάλλετε αὐτὰ τὰ ὀλέθρια πάθη, βηλαθῆ τὴν ὀργὴν,
τὸν φόβον καὶ τὸ μῖσος. Διότι, ἔάν αὐτὰ ἐκρίζωθῶν, εὐ-
καλύτερον θὰ διορθῶθῃ καὶ ἡ μανία πρὸς τὰ χρήματα. Καὶ
ἔάν ἡ περὶ τὰ χρήματα μανία παύσῃ, θὰ καταπιεσθοῦν μὲ
μεγαλύτερον εὐχέριον οἱ κακοὶ σκόφεσι καὶ οἱ αἰσχροὶ ἀ-
νομιήσεις.

«Ἡ φιλαργυρία θεβαίως εἶναι ἡ ρίζα ὄλων τῶν κα-
κῶν.» E Ἄν λοιπὸν τὴν ρίζαν κόψωμεν καὶ ἐκρίζωσωμεν
αὐτὴν ἀπὸ τὰ βῆθη τῆς, εὐκαλύτερον θὰ καταβάλλωμεν
τοὺς κλάδους. Διότι ἡ ἀκρόπολις τῶν κακῶν καὶ ὁ κολο-
φῶν τρόπον τινὰ τῶν ἁμαρτημάτων εἶναι ἡ λύσσα τῶν
χρημάτων, τῆς ὅποιας, ἔάν ἔχωμεν τὴν θέλησιν νὰ κυριαρ-
χῶμεν, τίποτε δὲν μᾶς ἠμπορεῖ νὰ ἀποφύγῃμεν καὶ
αὐτὴν τὴν μανίαν 17^a Α καὶ μὰς μὲ αὐτὴν νὰ ἀποστῶσω-
μεν καὶ νὰ ἐκρίζωσωμεν ὅλα τὰ ὀλέθρια πάθη.

Μὴ νομίζετε ἀκόμη ὅτι εἶναι μεγάλο καὶ ὀχληρὸν πρῶ-
γμα ἡ περιφρόνησις τῶν χρημάτων. Ἀντιλαμβάνομαι, ὅτι
πολλοὶ ἄνθρωποι σταταλοῦν πολλὰ τάλαντα χρυσοῦ ἐκεῖ,

17. Α' Τμ. 6, 10.

δπου δέν υπάρχει ανάγκη, λόγω κενής και άνωφελούς κενοδοξίας, διά νά απολαύσουν τήν φήμη ανθρώπων, οί όποιοί άργόσχολοί περιφέρονται εις τās αγοράς και τās δόξας, ή όποία φήμη μέχρι τās θρόβου τελειώνει και πολλάκις δέν διαρκεί μέχρι τότε, άλλα προτού νά κωτίση τούς περιζώνει μέ άπέρους κινδύνους. Και άλλοι, οί όποιοί ακολουθούν τήν πλάην τών έθνικών, επειδή συγκινούνται από τήν φήμη τών ανθρώπων και έκδηλώνουν ζήτρν όπσο αυτής ενδιαφέρον, ή άφρο έγκαταλείφουν όλα τά υπάρχοντά των και κρατήσουν μόνον τό επαλωφόν και τήν ρόδον, όπ' αυτές τās συνθήκας διέρχονται όλην τήν ζωή των, προτιμώντες νά ύπομείνουν όλον εκείνον τόν κόπον και τήν ταλαιπωρία διά τήν φήμη τών ανθρώπων. Όταν λοιπόν σκέπτομαι αυτά, δέν γνωρίζω, ποίαν άπολογία νά κάμωμεν ή ποίας συγγνώμης νά τυχώμεν, επειδή δέν ανεχόμεθα, νά έγκαταλείψωμεν όστε τό ελάχιστον έξ εκείνων (τά όποία και οί έθνικοί έγκαταλείπουν) διά τήν έκτέλεση τής έντολής του Θεού και διά τήν δόξαν εκείνη, ή όποία δέν γνωρίζει θάνατον και τέλος, άλλα γινόμεθα χειρότεροι από εκείνους και δέν αντιλαμβάνόμεθα, ποίον είναι τό μέτρον κρίσεως.

Κ' Εκείνοι μόν έγκαταλείπουν τά πάντα διά τήν άνωφελή δόξαν τών ανθρώπων, οί όποιοί είναι τής αυτής μέ ήμās φύσεως ήμείς δέ πρός χάριν του Κυρίου μας, ό όποίος μās έδωκεν, όσα υπάρχουν, και ύπόσχεται τās άπορητούς εκείνας δωρεάς, δέν θέλαμεν, νά δώσωμεν εις τούς έχοντας ανάγκην όστε εκείνο, τό όποιον πολλάς φορές μās πλεονάζει. Πώς νά άτενιώσωμεν τόν δικαστήν κατά τήν ήμέραν τής κρίσεως, ένψ παραμελούμεν μίαν τόσον εύκολον έντολήν;

Μήπως σάς προτρέπω, νά σκουπίσετε δάκρυλλον τήν περιουσίαν σας; Ήμπορείς νά απολαμδάνης κάθε άνεσι και, όταν ίκανοποιήσης τās ανάγκας σου, τά περισσεύματα και τά άχρηστα, δωροδέ τα άναγκαία και μοιράζε τα, εις εκείνους, οί όποιοί πλέονται από τήν πείναν και τρέμουν από τό ψύχος. Υστερα από αυτά δώσωμενοι από τās χείρας αυτών ήμπορείς νά καταυδένσαι πρός τήν αιώνιαν παρτίδα, εις τήν όποιαν μετ' άλλων νά φθάσης. D

Κατ' έξοχην θεθαίως αυτά θά σοι είναι χρήσιμοι διά τήν μετάδοσίν σου έκεί εις τήν αιώνιαν παρτίδα, διά νά εύρης όλα γενικώς περιποιημένα έκεί, όταν ύπάγης, και νά απολαμδάνης έκεί περισσότερο πλούτον, διότι θά βλέπης, ότι αυτά, τά όποία έδώ έδωσες, έπώλατλασιόσθησαν από εκείνους, οί όποιοί τά μετέφεραν ή καλύτερα

από τήν φιλανθρωπία του Θεού. Μήπως είναι τό έργον έπίπονον; Μήπως προϋποθέτει κομμίαν φρουτιδα και μέριμναν; Δέν σοι χρειάζονται ζώα διά τήν μεταφοράν ούτε φρουρός ούτε κανείς άλλος. Εκείνον τόν δρόμον δέν περνά ότε ληστής ότε κλέπτης, διά νά άρπάξη εκείνα, τά όποία σού στέλλεις. E Όσα άκριβώς θά δώσης εις τά χείρια τών πτωχών, αυτά θά τοποθετήσης εις άσφαλές τομείον, δηλαδή εις τό χέρι του Θεού. Αυτό λοιπόν τό χέρι του Θεού θά σοι έξασφαλίη τήν φρούρησιν αυτών και, όταν έπιστρέψης εις τήν μόνιμον παρτίδα, μαζί με τήν άπόδοσιν εκείνων και θά σέ έπαινώση και θά σέ στεφανώση και με κάθε εύρυχωρίαν θά σέ έγκαταστήρη και κάθε άνεσι θά σοι άποδώση.

180 A "Ας μοιράσωμεν λοιπόν, παρακαλώ, τά περιουσίματα εις τούς πτωχούς και άς σπεύρωμεν, όσον άκόμη είναι καιρός, διά νά θρέψωμεν κατά τόν θεριμόν και διά νά μη μεταμελούμεθα χωρίς πλέον όφελος κατόπιν, ένψ τώρα άφήσωμεν νά φεύγη μέσα από τά χείρια μας ή κατάλληλη εύκαιρία. Μήπως άπόσπον ό φιλόφρωνας Θεός σου έχει χάρισι περισσότερο άγαθά από τούς άλλους ανθρώπους, διά νά δωσάης αυτά μόνον διά τās προσωπικές σου ανάγκας και νά άποκρύπτης τά υπόλοιπα εις τά θησαυροφυλάκια και τά κιώτια; Δέν σοι τά έχάρησεν ό Θεός δι' αυτά, άλλα, συμφώνως πρός τήν προτροπήν του Άποστόλου Παύλου, νά γίνη τό περισσεύμα σου συμπλήρωμα του ύστερημάτος τών άλλων."

181 "Ισως σέ μόν νά απολαμδάνης και μάλιστα περισσότερο από όσα σοι χρειάζονται και νά δωσάης πολλά χρήματα διά τήν άπόλασιν και τήν ευδαιμονίαν και τήν ύπόλοιπον πολυτέλειαν και νά διασποθήσης αυτά μέχρι τούς ύπηρέτας και τά ζώα. B Ό πτωχός τίποτε έξ αυτών δέν σοι ζητεί παρά μόνον, νά καταπραύνη τήν πείναν του και νά του προσφέρης τήν άναγκαίαν καθημερινήν τροφήν, άστε νά ζή και νά μη άποθάνη. Και όστε αυτό δέν έχεις τήν δύναμιν νά κάμης, όστε συλλογίζεσαι, ότι είναι δυνατόν αθανάτως νά αποθάνης και τά μόν πλούτη σου όλα γενικώς έδώ νά έγκαταλείψης και νά περιέλθουν κάποτε εις τούς έχθρούς και αντιπάλους σου, ένψ ό Ίσως θά απέλθης φέρων μαζί σου όλα γενικώς τά άμαρτήματα εκείνων, από τούς όποίους συγκεντρώνεις τό πλούτη σου. Και τί τέλος πάντων θά έπίης κατά τήν φασέρν εκείνην ήμέραν

της κρίσεως: **Ο** Τί ἀπολογίαὶν θὰ κάμῃς, ἐὰν μὲ τόσην ἀμέλειαν ἐμερίμνησας διὰ τὴν τακτοποίησιν τῆς σωτηρίας σου;

Δι' αὐτὸν ἀκριδῶς τὸν λόγον πιστεῦσε εἰς ἐμὲ καὶ, ὅσον ἀκόμη ἔχεις καιρὸν, διαμοίραζε τὰ πλεονάζοντα χρήματα, διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ σου ἐκ τῶν προτέρων τὴν σωτηρίαν τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ διὰ τὴν εὐρῆς ἀνταπόδοσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Εἶθε ὁλοι μᾶς νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτὴν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν καλωσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀνῆκε δόξα, δόξα καὶ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΡΩΤΗ

ἸΔΕΥΤΗ ΕΙΣΑΙ Η ΗΙΒΑΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΟΤΑΝ ΣΑΗΜΙΟΥΡΓΗΣΗΝ Ο ΘΕΟΣ ΤΟΝ ΑΔΑΜ (ΑΝΘΡΩΠΩΝ), ΚΑΤ' ΕΙΚΟΝΑ ΘΕΟΥ ΣΑΗΜΙΟΥΡΓΗΣΗΝ ΑΥΤΟΝ, ΑΡΕΜΗ ΕΚΑΙ ΘΗΛΗ ΣΑΗΜΙΟΥΡΓΗΣΗΝ ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΣΝΟΜΑΣΕΝ ΑΥΤΟΥΣ ΑΔΑΜ, ΟΤΑΝ ΣΑΗΜΙΟΥΡΓΗΣΗΝ ΑΥΤΟΥΣ.¹

Μεγάλος καὶ ἀπερίγραπτος θησαυρός, ἀγαπητοὶ μου ὑπάρχει μέσα εἰς τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους μόλις ἀνεγνώσαμεν. Καὶ γνωρίζω, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ οὗς ἀποβλέποντες μόνον εἰς τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων καὶ προσέχοντες μόνον ἐπιφανειακῶς νομίζουν, ὅτι τίποτε περισσώτερον δὲν ἔχουν αὐτὰ τὰ λόγια τῆς γραφῆς, ἀπὸ τὸ νὰ παρέχουν ἀπλῶς ὀνομασίαις. Ἐγὼ ὁμῶς οὗς παρακαλῶ ὁλοῦς, νὰ μὴ διέρχεσθε ἀπλῶς τὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς. **Ε** Τίποτε, εἴθε ὄσον εἶναι γραμμένα εἰς αὐτὴν δὲν ὑπάρχει, τὸ ὅποιον νὰ μὴ ἔχη μέγαν πλοῦτον νοημάτων. Ἐπειδὴ οἱ μακάριοι προφῆται ἐξέβησαν αὐτὰ φωτιζόμενοι ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δι' αὐτὸ, ἡ Ἁγία Γραφή ὡς γραφεῖσα διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κρύπτει μέσα τῆς μεγάλου θησαυροῦ.

Καὶ μὴ ἀπορῆς, ὅσον ὑπάσχωμαι, νὰ σοὺ φανερώσω τώρα, ὅτι κρύπτεται μέγαν πλοῦτος νοημάτων μέσα εἰς τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων. **18** Ἄ Ὅτε μία σὺλλαβὴ, οὕτε μία ὀξεῖα, τοποθετημένη εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, δὲν ὑπάρχει, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας δὲν κρύπτεται μέγαν θησαυρός. Διὰ τοῦτο εἰμεθα ὑποχρεωμένοι καθοδηγοῦμενοι ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ φωτιζόμενοι ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ διερχώμεθα τὰ θεῖα λόγια. Διότι ἡ Ἁγία Γραφή διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ περιεχομένου τῆς δὲν ἔχει ἀνάγκη τῆς ἀνθρωπίνης σοφί-

1. Παρ. 5, 1-2. Ὁ πρῶτος γενεαλογικὸς κίναξ τῆς Βίβλου, ὁ ὁποῖος ἔχει σκοπὸν νὰ δείξῃ τοὺς προγόνους τοῦ Χριστοῦ (Ματθ. 1, 1-17) καὶ τὴν ἀνάγκη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

ας, αλλά της αποκαλύψεως του Πνεύματος, διὰ τὰ δεχθόμεν ἀπὸ ἐκεί μεγάλην ὠφέλειαν, ἀφοῦ πρῶτον καλῶς ἀντιληφθῶμεν τὴν πραγματικὴν ἔνοιαν τοῦ περιεχομένου.

Ἐάν λοιπὸν τὰ διὰ τὰς καθημερινὰς μᾶς ἀσχολίας συντασσόμενα συμβόλαια, πολλές φορές, δ.αν φθείρωνται ἀπὸ τὸν χρόνον, ἔχουν μεγάλην ἰσχὺν ἐκ μόνης τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἀρχῆς τοῦ συμβολαίου καὶ ἐκ μίας μόνης συλλαβῆς, πολὺ περισσότερον διὰ τὰς Ἁγίας Γραφάς, αἱ ὁποῖαι ἐγράφησαν μὲ τὸν φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶναι δυνατὸν νὰ εὐρωμεν αὐτά, μόνον ἔάν ἔχωμεν πνευματικὴν διαύγειαν καὶ ἔάν δὲν τὰς διατρέχωμεν ἐπιπολαιῶς, ἀλλὰ ἔάν μὲ ἔντονον προσοχὴν ἐξετάζωμεν ὅλα γενικῶς μὲ ἐπιμέλειαν, διὰ νὰ μὴ γίνωμεν χειρότεροι ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐκδηλώνουν τόσον ἐνδιαφέρον διὰ τὰ αἰσθητά.

Ἄλλωστε καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀκάπτουν τὴν γῆν πρὸς ἀνέυρεσιν μετάλλου, δὲν περιορίζονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, Ἐ ἀλλὰ, ἀφοῦ προχωρήσουν εἰς μέγα βάθος καὶ συναντήσουν τὰ μακρὰ τεμάχια τοῦ χρυσοῦ, μὲ πολλὴν κόπον τὰ διασποῦν ἀπὸ τὴν στερεὰν γῆν καὶ τότε μόνον ἔπειτα ἀπὸ τόσον κόματον εὐρίσκουν κάποιαν ἀνακούφισιν εἰς τοὺς μόχθους τῶν. Καὶ ὁμοίως, ἔναι καὶ γνωρίζουν, ὅτι ἡ ὠφέλεια εἶναι ὀλιγωτέρα ἀπὸ τοὺς μόχθους, τοῦ καταβάλλου καὶ πολλές φορές ἔπειτα ἀπὸ πολλὴν ἀγρυπνίαν καὶ κόματον διεφεύθησαν αἱ ἐλπίδες τῶν, ὅτε καὶ ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας παρητήρησαν ἀπὸ τὸ ἔργον τῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ μὴ τὴν ἐλπίδα λησιμονεῖν τοὺς κόπους τῶν.

Δ Ἄν λοιπὸν ἐκεῖνοι ἐπιδεικνύουν τόσον μεγάλον ἐνδιαφέρον διὰ τὰ φθαρέτα καὶ πρόσκαιρα, τῶν ὁποίων τὸ τέλος εἶναι τόσον ὀδύνη, πολὺ περισσότερον ἔχομεν ὑποχρέωσιν ἡμεῖς, νὰ ἐκδηλώνωμεν ἴσον καὶ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ἐκεῖ, ὅπου ὁ πλοῦτος εἶναι ἀναφαίρετος καὶ ὁ θησαυρὸς ἀτέλεικτος καὶ δὲν διαφεύδονται αἱ προσδοκίαι μᾶς. Τοιοῦτοτρόπος θὰ ἡμετεροῦμεν νὰ κατορθώσωμεν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκομεν καὶ ἀφοῦ καρποφώμεν τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν καὶ ἀντιληφθῶμεν τὴν ἀπερίγραπτον καλωσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ εὐγνωμόνης θὰ εἰμεθα πρὸς τὸν Κύριόν μᾶς καὶ μὲ τὴν ἔνοιαν, τὴν ὁποῖαν ἀπεπαύσαμεν ἀπὸ ἐκεί, ἀκατάβλητοι θὰ εἰμεθα ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου.

Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα προηγουμένως ἀνεγνώσθησαν, φέρωντες πάλιν εἰς τὸ κέντρον τῆς συζητήσε-

ως, ἅς ἐξετάσωμεν μὲ ἀκριβείαν τὸ καθῆνα, διὰ νὰ ἀναχωρήσετε διὰ τὰς οἰκίας σας, ἀφοῦ ἀκούσετε τὴν συνήθη διδασκαλίαν. Ἐ Ἀδὴ, λέγει, εἶναι ἡ Βίβλος γενέσεως τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἄδᾶμ, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐδημιούργησεν αὐτόν ἄρρεν καὶ θῆλυ ἔκτισεν αὐτούς καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς δημιουργίας τῶν ἀνέμισεν αὐτούς ἀνθρώπους, βλέπετε, παρακαλῶ, τὴν φρόνησιν τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ προφήτου ἢ μάλλον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀπὸ ἐκεί ἄμπνεύτως διδάσκει ὅλα εἰς ἡμᾶς. Καὶ αὐτὸς ἐβόησεν μὲν τὴν γλῶσσαν, ἢ δὲ χάρις τοῦ Πνεύματος διδάσκει εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὰ πάντα μὲ ἀκριβείαν διὰ τοῦ προφήτου.

Ἐκεῖνος λοιπὸν, πῶς ἐπαυτέρησεν τὸν λόγον εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ ἐπιθυμῶ ἐκ τῶν ἄνω τρόπων πᾶσι πάλιν νὰ ἀρχίσῃ ἡ διήγησις.¹⁸² Ἀ Διὰ ποῦου αἰτίων καὶ διὰ ποῦου σκοπῶν; Διότι εἶδε, ὅτι οἱ μέχρι τότε ἄνθρωποι ἐξεδίλωσαν μεγάλην ἀχαριστίαν καὶ δὲν ἐσυνετίθησαν ἀπὸ τὰς τιμωρίας τοῦ πρωτοπλάστου, ἀλλὰ κατέπεσαν εἰς τὸν αὐτὸν κρημνὸν τῆς ἀμαρτίας. Καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Κáιν, λόγῳ φθόνου ὤρμησεν ὁμοῦς εἰς ἀδελφοκτονίαν, δι' αὐτὸ καὶ ἐδέχθη τὴν βαρύτερην ἐκείνην ποινήν, ὅπως προηγουμένως σας εἰδίδατε. Ἐπειτα πάλιν οἱ ἀπόγονοί του, χωρὶς νὰ συνετίθων ἀπὸ τὴν ποινὴν αὐτοῦ, περιέπεσαν εἰς μεγαλύτερας συμφοράς, ὅπως ἀκριβῶς ἤκούσατε χθὲς τὸν Λάμεχ νὰ διηγείται τὰ ἐγκλήματα του εἰς τὰς συζύγους του καὶ νὰ καθορίσῃ τὴν ποινήν εἰς βάρος τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐ

Ἐπειδὴ αἰγὰ-αἰγὰ εἶδον, ὅτι ἠρξάνετο ἡ ἀμαρτία αὐτῶν ὡς πονηρὸν ρεῦμα, τὸ ὁποῖον ἔχει σκοπὸν νὰ κατακλύσῃ ὅλοκληρον τὸ σῶμα, ἀνακόπτει τὴν ὁρμὴν τῆς κακίας καὶ ἀφαιρεῖ τὴν τιμὴν νὰ μνημονεύονται εἰς τὸ μέλλον αἱ γενεαὶ αὐτὰ ἀπὸ τὸν Κáιν μέχρι τοῦ Λάμεχ. Καὶ ὡσὺν νὰ κἀμνη κάποιαν ἀρχὴν καὶ νὰ ἐπιθυμῇ νὰ παραγῶρη τὴν συμφορὰν τοῦ Ἄδᾶμ καὶ τῆς Ἐδᾶς, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐτόλμησε νὰ ρίψῃ αὐτοὺς ὁ ἀδελφοκτόνος, ὁ ὁποῖος ὤπλισε τὴν δεξιάν ἐναντίον τοῦ Ἄβελ. Ἐτσι ἀρχίζει τὴν διήγησιν καὶ λέγει: Ἐ Αὐτὸς εἶναι ὁ κατὰ τὸν ἄνω ἀπογόνου τοῦ Ἄδᾶμ. Ὅταν ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον, ἔπλασεν αὐτόν μὲ μορφήν θεϊκὴν ἐδημιούργησε καὶ ἄρρεν καὶ θῆλυ καὶ ἠλόγησεν αὐτούς καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς δημιουργίας τῶν τοὺς ἀνέμισεν ἀνθρώπους.

2. Πρόσεχε, πῶς μεταχειρίζεται τὰς αὐτὰς λέξεις, ὅπως εἰς τὴν ἀρχὴν, διὰ τὴν μὴ διδᾶσθαι, ὅτι εἰς τὰς ἀδικί-
 μους ἐκείνας γενεάς, ἀπὸ τοῦ Κάιν μέχρι τοῦ Λάμεχ, δὲν
 πορεύει οὐτε τὴν τιμὴν τῆς ἀπομνημονεύσεως, ἀλλὰ ἀρ-
 χίζει τὸν κατάλογον τῆς γενεολογίας ἀπὸ τὸν τελευταί-
 ως γεννηθέντα, δηλαδὴ τὸν Σὴθ, διὰ τὴν πληροφορηθῆς
 καὶ ἐξ αὐτοῦ πόση εἶναι ἡ φροντίς τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ γε-
 νους τῶν ἀνθρώπων καὶ πῶς ἀποστρέφεται ἐκείνους, οἱ ὁ-
 ποῖοι ἔχουν φονικὴν διάθεσιν. Ὅσον λοιπὸν ἐκείνοι νὰ μὴ
 ἦλθαν πατὴρ εἰς τὴν ζωὴν, ἔτσι τοὺς παρασιωγῆ D καὶ ἀ-
 ποδεικνύει εἰς ἡμᾶς, πόσον θαρᾶ πράγμα εἶναι ἡ κακία
 καὶ ὅτι προκαλοῦν εἰς ὄραον τῶν ἐαυτῶν τῶν μεγίστας
 συμφορὰς ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι τὴν ἀκολουθοῦν. Νὰ λοιπὸν,
 οὗτοι διαγράφονται εἰς τὸ μέλλον ἀπὸ τὸν κατάλογον
 τῆς γενεολογίας καὶ ἔτυχον τῆς τιμῆς τῆς ἀπομνημονεύ-
 σεως ὅσον μόνον, ὅσον διὰ τὴν στήλιτοῦται ἡ κακία των
 καὶ διὰ τὴν γίνουσι εἰς τὰς ἐπομένους γενεάς παράδειγμα
 συμφρονισμοῦ.

Ἀντιθέτως ὁ Ἄβελ, ὁ ὁποῖος ἀδικῶς ἐδόθη καὶ ἐφο-
 νεύθη ἀπὸ ἀδελφικῆν χεῖρα, ἀπὸ τότε μέχρι τώρα φέρεται
 εἰς τὰ στόματα ὄλων γενεῶν καὶ ὁ χρόνος οὐτε τὴν ἀνά-
 μνησιν αὐτοῦ ἐσθῆσεν, οὐτε τὴν μορφήν ἐκείνου ἐμείω-
 σεν. Ἐ ἀλλὰ καθημερινῶς ἀπὸ ὄλου ἐπαίνεται ἐνῶ ὁ Κά-
 ἰν συνεχῶς στήλιτοῦται. Βλέπετε, πόσον εἶναι τὸ δνεῖδος
 τῆς κακίας καὶ πόση εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ ὅτι ἡ
 μὲν πρώτη, καίτοι διεξάγει πόλεμον καὶ ἐπικρατεῖ, ἀμέ-
 σῶς καὶ σθῆναι καὶ ἐξαφανίζεται, ἡ δὲ δευτέρα, καίτοι δέ-
 χεται τὰς ἐπιθέσεις καὶ ὑπομένει ἄπειρα δεινά, δι' αὐτοῦ
 τοῦ τρόπου γίνεται περισσότερο λαμπρὰ καὶ ἐνδοξος.

Ἦτο δυνατόν καὶ μὲ ἄλλα πράγματα, τὰ ὅποια συνέ-
 ἔθον καθ' ὁμοῖον τρόπον, νὰ ἀποδείξωμεν αὐτὸ τώρα
 πρὸς σᾶς, ἀλλὰ διὰ τὴν μὴ χάσωμεν τὴν συνέχειάν μας, ὡς
 ἐπιναλάθωμεν πάλιν αὐτὰ τὰ ὅποια προηγουμένως ἐλέ-
 γχουσαν. Οὗτος εἶναι ὁ κατάλογος, λέγει τῶν ἀπογόνων
 τοῦ Ἀδάμ. 149 A Ὅταν ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἀνθρώ-
 πον. Ἐπλάσεν αὐτὸν μὲ μορφήν βεῖκην ἄρσεν καὶ ἦλθον ἐ-
 δημιούργησε καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς δημιουργίας των
 τούτων ὠνόμασεν ἀνθρώπους. Ἐλάτε πάλιν, πῶς ἡ Ἁγία

9. Γεν. 5, 1-9. Ἡ προσφορά αὐτῆ τῆς ἀνθρωπότητος ἔχει χαρα-
 κτήρα θεογενετικόν. Δὲν πρέπει νὰ τὴν ἐκλαμβάνωμεν ὡς ἀσυνεχῆ χρο-
 νολογικῆν.

Γραφή ἐκθέτουσαν ἐξ ἀρχῆς τὴν διήγησιν μᾶς ὑπενθυμίζει,
 πόση τιμὴς ἔχει ἀξιώθῃ ὁ δημιουργηθεὶς ἀνθρώπος. Ὅ-
 ταν, λέγει, ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον, ἔκαμεν
 αὐτὸν μὲ βεῖκην μορφήν, ἀντὶ τὴν εἶπεν, ὅτι τὸν κατέστησε
 Κυρίαρχον ὄλων τῶν ὄρατων. Διότι «κατ' εἰκόνα» σημαί-
 νει τούτο: ἐξ αἰτίας τῆς ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. Ὅπως ἁ-
 κριθῶς ὁ Θεὸς τῶν ὄλων κρατεῖ τὴν ἐξουσίαν πάντων, καὶ
 τῶν ὄρατων καὶ τῶν ἀοράτων, διότι εἶναι ὁ δημιουργὸς ὄ-
 λων γενεῶν, τοιοῦτοτρόπως, ἀφοῦ ἐδημιούργησε τὸ λο-
 γικόν ταῦτο ὄν, τὸν ἀνθρώπον, ἠθέλησε νὰ κατέχη αὐτὸς
 τὴν ἐξουσίαν ὄλων τῶν ὄρατων. Ἐ Διὰ τὸν σκοπὸν τούτων
 ἐχάρισεν εἰς τὸν ἀνθρώπον καὶ τὴν ὑπόστασιν τῆς ψυχῆς,
 ἐν τῇ ἐπιθυμία του νὰ παραμείνῃ αὐτὸς ἀθάνατος διὰ
 παντός. Ἀλλὰ ἐπειδὴ λόγῳ ἀνοητίας ἀλίθιστος καὶ πα-
 ρέθῃ τὴν ἐνταλήν, ἡ ὅποια τοῦ ἔδωκεν ἐξ ἀγάπης δὲν ἀπέ-
 στρεψε τὸ πρόσωπόν του ὀλοοχερῶς καὶ τότε ἀπὸ αὐτόν,
 ἀλλὰ ἀφῆρσεν ἀπὸ αὐτὸν τὸ πρῶτόν μιον τῆς ἀθανασίας
 καὶ ἀφοῦ τὸν κατέδικασεν εἰς θάνατον, ἀφῆσιν αὐτὸν νὰ
 ἀσκη τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐξουσίαν.

Ἐπειτα, ἐπειδὴ ὁ υἱός, ὁ ὁποῖος ἐξ αὐτοῦ ἐγεννήθη,
 περιήλθεν εἰς τὸσον μεγάλην μανίαν καὶ εἰσήγαγε πρῶτος
 τὸν φόνον καὶ παρουσίασεν ἐκείνον τὸν θάνατον ἑαυτοῦ
 καὶ ἐξεδήλωσε κατόπιν μεγάλην ἀχαριστίαν, διότι συνεδῶ-
 σεν τὸν φόνον μὲ τὸ ψεῦδος, ἠθέλησε μὲ τὴν διαρκῆ τιμω-
 ρίαν νὰ συντίσῃ αὐτόν, διὰ τὴν μὴ ἀφέληθῃ μόνον αὐτός,
 ἐξ ὅσων ὁ Θεὸς ἔκαμεν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς μετα-
 γενεαστέρους νὰ διδάσκῃ καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν τοῦ μισ-
 τῶν καὶ τῆς υπερβολῆς τῆς ἀσεβείας. Ἐπειδὴ ἀκόμη οἱ
 ἀπόγονοι τοῦ ἐξ ἀμελείας πολλῆς σιγᾶ - σιγᾶ περιέπεσαν
 εἰς χειροτέρας ἀμαρτίας, ἠθέλην ὁ Θεὸς τρόπον τινά, νὰ
 παρηγορήσῃ τὸν Ἀδάμ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκειτο εἰς τὴσιν
 στενωχοῖαν ὄχι μόνον διὰ τὴν βεῖκην του παρκαοῦν, ἀλ-
 λά καὶ διὰ τὸ ἀδικῆσαι τοῦ Κάιν καὶ τὸ ἀνυπόφορον ἐκείνου
 πένθος, τὸ ὅποῖον εἶδε μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια. D Διότι
 οὕτε τὴν μορφήν τοῦ θανάτου ἐξουσίαν, καίτοι ἔχον δε-
 χθῆ τὴν ἀπόφασιν. Ἐν συνεχείᾳ διηλοισιάσεται καὶ τρι-
 πλάσιάζεται δι' αὐτόν ἡ θλίψις καὶ διότι εἶδον τὸν θάνα-
 τον διὰ πρώτην φοράν νὰ εἰσάγεται εἰς τὴν ζωὴν των, καὶ
 τὸν θάνατον ἑαυτοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπετολμήθη ἀπὸ τὸ τέκνον
 του ἔπειτα ἐστράφη ἐναντίον ἀδελφοῦ, ὁ ὁποῖος προηγο-
 ρεῖτο ἀπὸ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα καὶ ὁ
 ὁποῖος εἰς οὐδὲν τὸν ἠμίσησε. Θέλων λοιπὸν ὁ στοργικὸς
 Θεὸς νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἀνάλογον πρὸς τὴν λύπην του

παρηγορίαν, τού διδῶν ἄλλο τέκνον, τὸν Σὴθ, ἔ και ἀφοῦ ἐθεώρησεν ἐπαρκῆ τὴν παρηγορίαν δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, ἀπὸ αὐτοῦ τὸ σημεῖον εἰς τὸ ἔξῃς κάμνει τὴν ἀρχὴν τῆς γενεαλογίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς προφήτης ἀρχίζει ὡς ἔξῃς: Οὗτος εἶναι ὁ κατάλογος τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδάμ. Ἐπειτα ὑπόσχεται νὰ διηγηθῆ τὴν δημιουργίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ πρόσχε, ποίαν συνέχισαν χρησιμοποιεῖ «ἐξηγήσε, λέγει, ὁ Ἀδάμ ἔτη διακόσια τριάκοντα καὶ ἐγέννησε υἱὸν καθ' ὁμοιωσίν του, κατ' εἰκόνα του» καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Σὴθ. Ἐξῆς δὲ ὁ Ἀδάμ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σὴθ ἐπτακόσια ἔτη, ἐγέννησε δὲ καὶ ἄλλους υἱοὺς καὶ θυγατέρας. ¹⁸⁴ Ἀ Ὅτως ὁ Ἀδάμ ἔζησε συνολικῶς ἑνεκακόσια τριάκοντα ἔτη καὶ ἀπέθανεν».

3. Δὲν εἶχον λοιπὸν δικαίον, ἔσαν εἰς τὰς ἀρχὰς ἐλεγον, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὕρη κανεὶς τίποτε εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, τὸ ὁποῖον νὰ ἔχη γραφῆ ἄνευ λόγου καὶ τυχαίας: Νὰ λοιπὸν καὶ τώρα πᾶσιν ἀκρίβειαν χρησιμοποιοῖ ὁ μακάριος αὐτὸς προφήτης. Καὶ ἐγέννησε υἱόν, λέγει, ὁ Ἀδάμ καθ' ὁμοιωσίν του καὶ κατ' εἰκόνα του καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Σὴθ. Διὰ τὸν γεννηθέντα ὅμως προηγουμένως, δηλαδὴ τὸν Κάιν, τίποτε ὅμοιον δὲν ἐβλήωσεν, ἀλλὰ ἐξ ἀρχῆς προηρόνετο τὴν ῥοπήν αὐτοῦ πρὸς τὸ κακόν. Ἐ Πράγματι δὲν διετήρησε τὴν πατρικὴν παράδοσιν, ἀλλ' ἄμεσως ἀπεστάτησε πρὸς τὴν κακίαν.

Καὶ ἐδῶ προσθέτει: καθ' ὁμοιωσίν του καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα του, δηλαδὴ ὅμοιον κατὰ τοὺς τρόπους πρὸς τὸν πατέρα υἱόν, ὁ ὁποῖος διαουλεῖ τὸν αὐτὸν χαρακτήρα χρηστότητος, ἐπιδεικνύει τὴν πατρικὴν εἰκόνα διὰ τῶν ἔργων καὶ δύναται διὰ τῆς ἀρετῆς του νὰ ἀποκοπασθῆ τὸ ἔγκλημα τοῦ προηγουμένου ἀδελφοῦ του. Δὲν κάμνει λόγον ἐδῶ ἡ Ἁγία Γραφή περὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ σώματος, ὅπου λέγει καθ' ὁμοιωσίν του καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα του, ἀλλὰ περὶ τῆς ψυχικῆς καταστάσεως, διὰ νὰ πληροφορηθῶμεν, ὅτι αὐτὸς δὲν θὰ εἶναι τῆς αὐτῆς παιδείας. Ἐ Δι' αὐτὸ καὶ ἡ μήτηρ, ὅταν παρέχη τὴν ὀνομασίαν εἰς τὸ τέκνον τῆς, εὐχαριστως τοῦ διδῶν αὐτὸ τὸ ὄνομα καὶ δὲν ἀποδίδεται τὸ γεννηθὲν τέκνον οὔτε εἰς τὴν φύσιν οὔτε εἰς τὸν τοκετόν, ἀλλὰ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θε-

8. Ὁ Σὴθ δὲν ἔγινε κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ὅπως ὁ Ἀδάμ, ἀλλ' κατ' εἰκόνα τοῦ πατρὸς Ἀδάμ. Πῶς διαφορῶν ἑνευμένων τοῦ Ἀδάμ φορεῖ τὸν ἑαυταικτὸν ἐπίπουν εἶναι ὁ Σὴθ. Διὰ τοῦτο ἐβλήθη ὁ χρόνος τῆς γεννησεῖς του.

οῦ. Διότι αὐτὴ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ διήγειρε καὶ τὴν φύσιν πρὸς τὸν τοκετόν. Ἡ Ἁγία Γραφή δρῖζει, ὅτι ἡ μήτηρ ὠνόμασεν αὐτὸν Σὴθ λέγουσα «Ὁ Θεὸς μου ἔδωσεν ἄλλον τέκνον ἀντὶ τοῦ Ἀδελ, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Κάιν». Πρόσχε τὴν ἐπιμέλειαν τῆς λέξεως. Δὲν εἶπε, μου ἔδωσεν ὁ Θεός, ἀλλὰ μου ἐξανάστησεν. Σκόφου, πᾶς ὑποφωσκεί ἀπὸ ἐδῶ πλέον ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναστάσεως διὰ τῶν λέξεων. Θὰ εἴπῃ κανεὶς, ὅτι ἔλεγεν: ἀντὶ ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον ἐφόνευσεν, ὁ Θεὸς μου ἔδωκε τοῦτο. Ἐ Ἄν καὶ ἐκεῖνος, λέγει, ἀπὸ ἀδελφικὸ χεῖρ ἐφρονεῖται καὶ ἐγνωρίσε τὸν θάνατον, ὅμως ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον αὐτόν (τὸν Σὴθ) ἀντὶ τοῦ νεκροῦ. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἐλθεῖ ἀκόμη ὁ καιρὸς τῆς ἀναστάσεως, ὁ Θεὸς δὲν ἀνέστησε τὸν νεκρόν, ἀλλὰ ἄλλον ἀντὶ ἐκεῖνου. Δι' αὐτὸ λέγει καὶ ἡ μήτηρ του μου ἔδωσεν ὁ Θεός ἄλλο τέκνον ἀντὶ τοῦ Ἀδελ, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Κάιν. Εἶδες τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς γυναίκας; Εἶδες τὴν καλωσύνην τοῦ Κυρίου; Πόσον ταχέως ἐπενόησε τὴν παρηγορίαν αὐτῶν.

Αὐτὴν λοιπὸν ἄς μιμούμεθα ὅλοι γενικῶς καὶ ἄς ἐμπιστευόμεθα τὰ πάντα εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἂν ἡ φύσις παράγῃ ἀγαθὰ, δὲν κάμνει αὐτὸ χάρις εἰς τὴν ἰδικὴν τῆς δύναμιν, ἀλλὰ διότι ὑποκοῦει εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ δημιουργοῦ. Ἐ Καὶ ποτὲ νὰ μὴ στενοχωροῦνται αἱ γυναῖκες, ἐπειδὴ δὲν τεκνοποιοῦσι, ἀλλὰ με ἀγαθὴν διάθεσιν νὰ καταπεύγουν εἰς τὸν δημιουργὸν τοῦ κόσμου καὶ ἀνώπιον θελήου, τοῦ Κυρίου τῶν Πάντων, ἄς ἐκθέτουν τὰ ἀτήματα τῶν καὶ ἄς μὴ ἐμπιστεύονται, τὴν γέννησιν τῶν τέκνων οὔτε εἰς τὰς συζυγικὰς σχέσεις οὔτε εἰς κανένα ἄλλο, ἀλλὰ εἰς τὸν δημιουργὸν τοῦ συμπαντος κόσμου, ὁ ὁποῖος ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔφερεν εἰς τὴν ζωὴν τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ὁ ὁποῖος δύναται καὶ πάλιν νὰ διορθώσῃ αὐτό, ὅταν καλοῖται. Καὶ αὐτὴ καθ' ὁμοίον τρόπον τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πένθους κοπέτησεν εὐκαίριον δοξολογίας καὶ ἐμπιστεύεται πὰ πάντα εἰς τὸν Κύριον μετὰ τὸ νὰ λέγῃ ¹⁸⁵ Ἀ Μοῦ ἔδωσεν ὁ Θεός ἄλλο τέκνον ἀντὶ τοῦ Ἀδελ, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Κάιν.

Ἐλέπεις, ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἐστενοχωρήθη, οὔτε εἶπε κατὶ ἀξίον λύτης (δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὸ παραλέγῃ ἡ Ἁγία Γραφή, ἐὰν θεσπῶς τοιοῦτον τι εἶχε λεχθῆ ὑπὸ τῆς), ἀλλὰ φέρουσα γενναίως τὸ πάθημα τῆς ἀξιώμενται ταχεῖας παρηγορίας καὶ ἐκδηλώνει μεγαλυτέραν εὐ-

4. Γεν. 4, 25.

γνωσάσθη, με τό να έπισηή την εδεργείαν του Θεού.

Πρόσχε με πόσον ένδιακέρου ο Θεός εκδηλώνει την αγάπην του. Δέν έχάρισε μόνου άλλο τέκνου, αλλά δηλώκει, ότι τούτο θά είναι πλέον ένάρετον. ■ Έγέννησε λοιπόν, λέγει, καθ' όμοίωσιν του και κατά την εικόνα του. Καί διά να πληροφορηθώμεν εύθως την άρετήν του γεννηθέντος τέκνου, βλέπει, ότι και αυτός πάλιν με τό δυναμ, τό όποιου δίδει εις τό τέκνον του, αποδεικνύει την εδοση διάθεσιν του. «Και ο Σήθ, λέγει, έγέννησεν υιόν και ώνόμασεν αυτόν Ένωχ. Αύτός ήλιτισεν, ότι θά προσέχεται εις τό όνομα του Θεού.» Είβες όμοιοσίαν, λαμπροτέραν από τό διάδημα και άραιότεραν από την πορφύραν; Τι ήμπορεί να είναι περισσότερου εύτυχής από εκείνο, τό όποιον έξωραίζεται με την έπίκλησιν του Θεού και έχει αυτήν ως όνομα; Έ βλέπει εκείνο, τό όποιον έλεγον εις την άρχήν, ότι θηλασθή και εις τās μικράς όνομασίας ουσιασρεύεται μεγάλου πλούτου νοημάτων; Εις τό παραδειγμα αυτό δέν φαίνεται μόνου ή εδοσει των γονέων, αλλά και ή μεγάλη φροντίς περί των τέκνων των και πώς εύθως έξ αρχής προτρέπον τά τέκνα των διά τής όνομασίας, την όποιαν τούς προσέδιδου, να άκούου την άρετήν και δέν έβιδου τās όνομασίας τυχαίας και άπαισιόκτεπας, όπως κάμουν σήμερα.

Με τό δυναμ, λέγει, του πάππου και του προπάππου, άς προσφωηται τό τέκνον. Οι άρχαίοι όμως δέν έκαμνον έτσι, αλλά κατέβαλλον κάθε προσπάθειαν, να δίδου εις τά νεογέννητα τιαύτα όνόματα, τά όποία ώδήγουν εις την άρετήν. Δ όχι μόνου αυτούς, οι όποιοι έφερον την όνομασίαν, αλλά και γενικός όλους τούς άλλους και έγινον τό μύθημα φιλοσοφίας εις τούς μεταγενεστέρους. Τούτο θά άντιληφθώμεν σαθμηδόν με την πρόσθεν τής όμιλίας.

Άς μη δώσωμεν λοιπόν ούτε ήμεις τυχαία όνόματα εις τά τέκνα, μήτε τά όνόματα των πάππων και προπάππων, μήτε να χαρίζωμεν εις αυτά όνομασίας ανθρώπων εύγενούς καταγωγής, αλλά των άγιών άνθρώπων, οι όποιοι διέτρεφον κατά την άρετήν και έβειζον μεγάλην παρηγοίαν ένώπιον του Θεού. Καλύτερον είναι να μη ένδορυώνται μόνου με τās όνομασίας αυτών ούτε οι γονείς ούτε τά τέκνα, τά όποία λαμβάνου τά όνόματα. ■ Κοιμίσιν ώφέλεκον δέν παρέχει τό δυναμ, όταν στερηται άρετής. Πρέπει να στηρίξη κανείς τās έπιπέδας τής σωτηρίας εις

την πραγμάτωσιν τής άρετής και να μη καυχάται διά τό δυναμ, ούτε διά την συγγένειαν με άγιούς άνθρώπους, ούτε διά τίποτε άλλο, παρά μόνου διά την παρηγοίαν των έργων των χειρών του. Καί καλύτερον είναι, να μη καυχάται κανείς ούτε διά την έπίκλησιν των ίβων του έργων του άνταυτίου τότε περισσότερον πρέπει να ταπεινωκείται και να έπιδεικνύη μετριοφροσύνην, όταν ήμπορη να συγκιντώσρη μεγάλου πλούτου άρετής. 186 Α.

Κατά τον τρόπον λοιπόν αυτών και ήμεις οι ίβιοι θά φυλάξωμεν με σφάλειαν τον συγκεντρωθέντα πλούτον και θά αποσπάρωμεν την αγάπην του Θεού. Διά τούτο και ο Χριστός έλεγεν εις τούς μαθητάς «όταν εκπληρώσεται τά πάντα, λέγετε, ότι ήμεθα άρχησται δούλοι»¹ εις κάθε περίπτωση περιώριζε την έπαυρον αυτών και τούς έπειθε να είναι μετριοφρονες και να μη καυχώνται διά κατορθώματα, αλλά να γνωρίζου, ότι ή καρ' έξοχην μεγίστην άρετή είναι να θωρηθ κανείς τον εαυτον του μέτριον και ταπεινόν, καιτοι εδρίκεται εν μέσω κατορθωμάτων.

4. Άς επανέλθωμεν εις την συνέχειον τής όμιλίας και άς ίδωμεν εκείνους, οι όποιοι εν συνεχεία εγενήθησεν. ■ Φυσικόν είναι, καθώς προχωρούμεν σαθμηδόν, να εδρίσκωμεν μεγαλύτερον θησαυρόν και πλούτον πολλόν και άπερίγραπτον. Καί έζησεν, λέγει, ο Ένωχ, αυτός ο υιός του Σήθ, εκατόν ενονήκοντα έτη και εγέννησεν τον Καϊνόν. Ο Καϊνόν εγέννησεν τον Μαλελεήλ και ο Μαλελεήλ εγέννησεν τον Ιαρέδ και ο Ιαρέδ εγέννησεν τον Ένωχ. Έζησεν ο Ένωχ εκατόν εφηνκοντα πέντε έτη και εγέννησεν τον Μαθουσαά. Καί ηύχαρίσται,² λέγει, τον Θεόν ο Ένωχ και έζησεν ο Ένωχ μετά την γέννησιν του Μαθουσαά άλλα διακόσια έτη. Καί άπαύτησεν υιούς και θυγατέρας και έζησεν συνολικώς ο Ένωχ τριακόσια εφηνκοντα πέντε έτη. Έζησεν ο Ένωχ συμφώνως προς τό θέλημα του Θεού και κατόπιν δέν άνευρίκετο, όστι τον είχε παραλάβει ο Θεός.

Δέν έλεγον όρθώς, ότι, καθώς προχωρούμεν, θά εδρωμεν πολλόν και άπερίγραπτον πνευματικόν πλούτον εις αυτά τά όνόματα; Πρόσχε, αγαπητέ μου, σε παρακαλώ, εδο και την άρετήν του δικαίου και την μεγάλην αγάπην του αγαθού Θεού και την επικέλειαν τής θέας Γραφής.

1. Αποκ. 17, 10.

2. -Πρό τούτου κατά την γραφήν ούκ ήν εδέραιος «β Θεο. Αηλοί δέ, θά μετενοίας εύφρόνησρη τώ Θεώ» (Πρωκόκιος).

Ἔζησε, λέγει, ὁ Ἐνώχ ἑκατὸν ἔτη· καὶ ἐγέννησε τὸν Μαθουσάλα καὶ ἔζησε, λέγει, ὁ Ἐνώχ συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μετὰ ἀπὸ τὴν γέννησιν τοῦ Μαθουσάλα. Ἄς ἀκούσῃ καὶ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες καὶ ἄς μανθάνωσιν τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου καὶ μὴ πιστεύουσιν, ὅτι ὁ γάμος ἐμποδίζει νὰ ζῶσιν συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Δ' Δι' αὐτὸ καὶ διὰ πρώτῃν καὶ δευτέρων φορῶν τοῦτε ἡ Ἁγία Γραφή καὶ λέγει, ὅτι ἐγέννησε τὸν Μαθουσάλα καὶ τότε ἤρπεν εἰς τὸν Θεόν, καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ἐπανέλαβε λέγουσα· καὶ ἤρπεν εἰς τὸν Θεόν μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Μαθουσάλα, διὰ νὰ μὴ νομισθῇ κακός, ὅτι ἐμποδίζεται, ὡς πρὸς τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀρετῆς.

Διότι, εἰάν τις ἀγαθὸς συμφώνως, οὐτε ὁ γάμος οὐτε ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων οὐτε τίποτε ἄλλο ἔμπορει νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ ζώμεν συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Νὰ καὶ αὐτὸς, ὁ Ἐνώχ, ὁ ὁποῖος εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως μὲ μᾶς, χωρὶς τὴν ἰσχύον παραδοθέντος νόμου, χωρὶς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἁγίων Γραφῶν καὶ χωρὶς νὰ διδάχῃ τὴν φιλοσοφίαν ἄλλου φιλοσόφου, ἔσ' ἀπὸ προσωπικῆν διδασίαν τῶσιν πολλὴν ἤρπεν εἰς τὸν Θεόν, ὥστε ἔζη μέχρι σήμερον καὶ ποτὲ μέχρι τῶρα δὲν ἐγνώρισεν τὸν θάνατον! Ἄν ὁ γάμος, ἀγαπητοί μου, καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων ἐπορεύεται νὰ γίνῃ ἐμπόδιον εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, δὲν θὰ εἰσῆγοντε τὸν γάμον εἰς τὴν ζωὴν μας ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου, διὰ νὰ μὴ μᾶς ἐλάθῃ εἰς τὰ σπουδαιότερα καὶ πολλὰ ἀναγκαιότερα σημεῖα τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων ὄχι μόνον δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ σκεπτόμεθα συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, δὲν θέλωμεν νὰ εἴμεθα συμφώνως. Ἡ ἀλλὰ ἐνοσταλάζει μέσα μας μεγάλην κατηρέμειαν, ἡ ὁποία καταστολέλλει τὴν ἀναπτύξιν ὧσιν καὶ δὲν ἀφίνει τὸ σκέυφος νὰ παραδέρνῃ εἰς τὸ πέλαγος καὶ διαρκῶς τὸ κατευθύνει νὰ προσομοίκεται εἰς τὸν ἡμίαντα. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐχάρισεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὴν παρηγορίαν ἐκ τῆς γεννήσεως καὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων: Ὅτι εἶναι

8. Ὁ Ἐνώχ καὶ ὁ προφήτης Ἠλίας ἀρκέται νὰ ἔλθωσιν εἰς τὰ τέλος τοῦ κόσμου. ἵνα ποιήσωσιν τὸν Ἄντικριστον. Ὁ δημιουργὸς γὰρ λέγει εἰς τὴν ἐκθεσὶν τῆς Ὁρᾶς Πιστεύω, κεφ. θ': Ἀποσταλήσεται ὁ Ἐνώχ καὶ Ἠλίας ὁ Θεοδικὸς καὶ ἀναστήσονται τὰς καθένας ἐκαστὸν ἐπὶ τὸν αἴνα, τοσούτῃ τὴν συναγωγὴν ἐπὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.... Κατὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰωάν. στίχ. 14 ὁ Ἐνώχ ἠντήσα προφήτης. Διὰ τὴν μετέθεσιν αὐτοῦ ὁ Θεός: ...ἵνα τῇ ἀναρχαίᾳ τῇ τοσούτῃ μὴσὸς τὴν ἀομνήτην ἀνάστασιν (θεοδόξητος).

ἀληθῆ αὐτὰ τὰ ὅποια οὐδεὶς λέγει, μαρτυρεῖ ὁ δικαῖος αὐτὸς προφήτης. Μετὰ τὴν γέννησιν, λέγει, τοῦ Μαθουσάλα ἐζήτησεν ὁ Ἐνώχ συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ἤρκεσε τὴν ἀρετὴν ἐπ' ὀλίγον μόνον χρόνον, ἀλλὰ συνεχῶς, λέγει, ἐπὶ διακόσια ἔτη.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν παρακοὴν τοῦ Πρωτοπλάστου εὐρέθη ἄνθρωπος νὰ ἀναδείξῃ εἰς αὐτὴν τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς καὶ νὰ ἀνακαλῇ τὴν προπατορικὴν ἀμαρτίαν διὰ τῆς ἐναρέτου ζωῆς του, ἔσ' πρόσεχε τὴν ἀπειρον ἀγάπην τοῦ φιλοπθρώπου Θεοῦ. Ὅταν εὖρε κάποιον, ὁ ὁποῖος ἠμπορεῖ νὰ ἀνακαλέσῃ τὸ ἀμάρτημα τοῦ Ἀδάμ, ἀποδεικνύων μὲ τὰ ἴδια τὰ πράγματα, ὅτι δὲν ἐπιθυμῇ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν θάνατον εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος διὰ τὴν παράθεσιν τῆς ἐντολῆς, κατεδικασῆσεν μὲν τὸν Ἀδάμ, ἐκείνου ὅμως, ὁ ὁποῖος ἐτήρησε τὴν ἐντολήν, μεταφέρει εἰς τὸς ἀρσανοὺς ζῶντα. Καὶ ἔζησε συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, λέγει, ὁ Ἐνώχ καὶ δὲν ἀνευρίσκετο κατὸ πῆν, διότι ὁ Θεὸς παρέλαβε αὐτὸν μαζί του. Ἀντιλαμβάνεται τὴν σοφίαν τοῦ Κυρίου: Μετέφερον αὐτὸν ζῶντα, δὲν ἐχάρισεν ἀθανασίαν, διὰ νὰ μὴ ἐκλήθῃ ὁ φόβος τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ ἤρπεν αὐτὸν νὰ ἀμάρτησῃ μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἐξ αἰτίας πάντων αὐτοῦ κατὰ τρόπον ἁμαρτῶν καὶ ἀθῶνων ἐπιθυμῇ, νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἔλαθεν ἐναντίον τοῦ Ἀδάμ. Δὲν κάμνει ὁ γὰρ τοῦτο φανερόν, διὰ νὰ ὑπάρχῃ ὁ φόβος πρὸς συνετισμὸν. Διὰ τοῦτο ἔλαβε μαζί του τὸν Ἐνώχ, ὁ ὁποῖος ἔζησε συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐάν κανεὶς λοιπὸν ἔχη ἀπαρίαν καὶ θέλει νὰ ἐρωτῇ, ποῦ μετέφερον αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ ἂν μέχρι τῶρα ἐξακολουθῇ νὰ ζῇ, ἄς πληροφωρηθῇ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθῇ κατὰ γράμμα τὰς ἀνθρώπιναις σκέψεις καὶ δι' αὐτῶν νὰ προσπαθῇ νὰ ἐξηγήσῃ τὰς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ ἔχη ἐμπιστοσύνην εἰς ἐκεῖνα τὰ ὅποια λέγονται. Ἡ Διότι, ὅταν ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτῃ κάτι, δὲν πρέπει, νὰ ἀντιλέγῃ κανεὶς εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐλέχθησαν, ἀλλὰ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια λέγονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἂν ἀκούη δὲν φαίνονται, πρέπει νὰ θεωροῦνται περισσότερο ἀξιοπιστά, ἀπὸ ὅσα βλέπομεν μὲ τὰ ἴδια μας τὰ μάτια.

Ἡ Ἁγία Γραφή εἶπεν, ὅτι μετέφερον αὐτὸν καὶ τὸν μετέφερε ζῶντα καὶ δὲν ἔλαβε γνώσιν τοῦ θανάτου, ἀλλὰ μὲ τὴν προσωπικὴν του ἀρετὴν ἀπεδείχθη ἀνώτερος τῆς ἀποφάσεως, ἡ ὁποία ἐλήθη εἰς βάρος τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ποῦ ὅμως μετέφερον αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ πῶς περ-

μή τώρα, τούτο δὲν προσέθεσε.

5. Είδες καλωσύνη Κυρίου; "Όταν εἶρεν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἔζησεν ἐναρέτως, Ἐ δὲν ἐστέρησεν αὐτὸν τῆς ἀξίας, τὴν ὁποῖαν ἐχώρισεν εἰς τοὺς πρωτοπλάστους πρὸ τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς καὶ μᾶς διδάσκει, ὅτι καὶ ἐκεῖνος θὰ εἶχε τὰς αὐτὰς τιμὰς ἢ καὶ μεγαλύτερας ἀκόμη, ἂν δὲν ἐπρότιμα τὴν ἀπάντη περισσότερον ἀπὸ τὴν ἐντολήν, ἢ ὅποια τοῦ ἐδόθη. Καὶ ἔζησε, λέγει, ὁ Μωσοῦς-λα ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ἐπτὰ ἔτη καὶ ἐγέννησε τὸν Λάμεχ. Καὶ ἔζησεν ὁ Λάμεχ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Νῶε, λέγων ὅτι αὐτὸς λοιπὸν θὰ μᾶς ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν κόπον τῶν χειρῶν μας.⁹ Ἄ ποῦ κατεβάλλομεν διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, τὴν ὁποῖαν κατηράσθη ὁ Κύριος.

Πρόσχε πάλιν τὰ μέγεθος τῶν μυστηρίων καὶ τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς προφητείας καὶ τὴν ἀνέκφραστον καλωσύνην τοῦ φιλοῦνθρωπου Θεοῦ διὰ τῆς ὀνομασίας τοῦ τέκνου, τὸ ὁποῖον τώρα ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Λάμεχ. Ἐπειδὴ, λόγῳ τῆς προγνωστικῆς τοῦ δυνάμεως, προέδρατε τὰ μέλλοντα, ἀντελήθηθι νὰ αὐξάνεσθε ἢ κακία τῶν ἀνθρώπων καὶ προλέγει μὲ τὴν προσωνομίαν τοῦ τέκνου τὰς συμφορὰς, αἱ ὁποῖαι θι πλήξουσιν ἄνθρωπον τὸ ἀνθρώπινον γένος, διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ συνετιζόμενοι ἀπὸ τὸν φόβου νὰ προτιμήσουν τὴν ἀρετὴν. Πρόσχε ἐπὶ πλέον τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐ Πρὸ πόσου χρόνου κάμνει τὴν προειδοποίησιν, διὰ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν ἰδικὴν του φιλοῦνθρωπίαν καὶ νὰ στερησῇ τοῦ δικαίου κάθε ἀπολογίας, ἐκεῖνος, οἱ ὁποῖοι πρόκειται, νὰ τιμωρηθοῦν. Ἄλλα ἰσως θὰ εἶπη κανεὶς, ἀπὸ ποῦ ὁ Λάμεχ ἀπέκτησε τόσο μεγάλην προφητικὴν ἰκανότητά; Μήπως ἀναφέρει ἡ Γραφή, ὅτι ἦτο ἄνθρωπος ἐνάρετος καὶ ἀξιοθαύμαστος; Μὴ ἀπορρῆς, ἀγαπητέ μου. Ὁ Κύριος ἐπειδὴ εἶναι σοφὸς καὶ παντοδύναμος ἐπιτρέπει πολλάς φορές νὰ προλέγονται μεγάλα καὶ θαυμαστά πράγματα διὰ μέσου ἀναξίων ἀνθρώπων. Δὲν συμβαίνει τοῦτο μόνον εἰς τὴν Παλαιάν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἐ "Ἄκουσε λοιπὸν τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, ὁ ὁποῖος λέγει περὶ τοῦ Καίφα, τοῦ Ἀρχιερέως τῶν Ἰουδαίων. Ἐκεῖ εἶπε τοῦτο, δηλαδὴ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, ὅχι ἀπὸ τὸν βουτὸν του, ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἦτο ἀρχιερεὺς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ἐπροφήτευσεν, ὅτι ἔμελλε νὰ ἀποθῆνῃ ὁ Ἰησοῦς, ὅχι μόνον ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ συναθροίσῃ εἰς μίαν ποί-

μὴν δόλου τοὺς διασκορπισμένους εἰς τὴν οἰκουμένην ἐθνικούς.¹

Θὰ συναυτίησθαι κατὰ παρόμοιον πάλιν εἰς τὸν Βαβυλάμ. "Όταν ἐκλήθη, διὰ νὰ καταρασθῇ τὸν λαόν, ὅχι μόνον δὲν κατηράσθη, ἀλλὰ προσέειπε πράγματα θαυμαστά ὅχι μόνον περὶ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σατῆρος. Ἐ Μὴ παραξενεύεσθε λοιπὸν, ποῦ καὶ τώρα ὁ Λάμεχ εἶδε εἰς τὸ τέκνον του αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν, ἀλλὰ ἀπόδωσε αὐτὰ εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ρυθμίζει τὰ πάντα διὰ τῆς ἀπειροῦ αὐτοῦ σοφίας. Καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Νῶε. Τὸ ὄνομα του σημαίνει ἀνάπαυσις. Ἄνάπαυσιν ὀνομάζει τὴν γενικὴν ἐκείνην καταστροφήν, ἢ ὁποῖα πρόκειται νὰ συμβῇ ἔπειτα ἀπὸ τόσο μεγάλου ἀριθμοῦ ἐτῶν. Ἐτσι ἀκριβῶς λέγει καὶ ὁ Ἰωδ. "Ὁ θάνατος εἶναι ἀνάπαυσις τοῦ ἀνθρώπου."¹⁰ Ἐπειδὴ ἡ κακία ἔχει πολὺν καὶ μεγάλον μόχθον, ὀνομάζει ἀνάπαυσιν τὴν ἀπομακρύνειν ἀπὸ αὐτὴν καὶ τὴν φθοράν, τὴν ὁποῖαν ἐπρόκειται νὰ ὑποστῇ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς δοκιμασίας τῆς κακίας. Καὶ ὠνόμασε, λέγει, αὐτὸν Νῶε. Ἐ Ἐπειτα μᾶς ἐρωτηθεὶς τὴν σημασίαν τοῦ ὀνόματος καὶ λέγει, αὐτὸς θὰ μὲ ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὰς ἐργασίας μου ἀπὸ τὴν κακίαν, λέγει, θὰ μὲ ἀπομακρύνῃ καὶ ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν χειρῶν μας. Καὶ πάλιν τὸ ἴδιον, λέγει, ἀπὸ τὰς κακὰς πράξεις θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ.

Δὲν λέγει τοῦτο θεολογῶς, διότι ἐκοιτίσθη τὰ χεῖρα, ἀλλὰ διότι οἱ ἄνθρωποι ἠσθάνοντο μεγαλύτεραν λύπην ἀπὸ τὸν μόχθον αὐτὸν καὶ τὴν πονηρὰν πρᾶξιν καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὴν γῆν, τὴν ὁποῖαν κατηράσθη ὁ Θεός. Θὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ, λέγει, ἀπὸ ὅλα τὰ κακά, τὰ ὁποῖα μᾶς περιβάλλουσιν καὶ ἀπὸ τὸν κόπον καὶ τὴν ταλαιπωρίαν διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς.¹⁰ Ἄ ἢ ὅποια ἐδέχθη τὴν κατὰ τὸν λόγῳ τῆς παρακοῆς τῶν πρωτοπλάστων. Ἐκέψου λοιπὸν, ἀγαπητέ μου, πὸς τὸ μικρὸ αὐτὸ παιδί, ὅπως σιγὰ σιγὰ ἐμεγάλωνε, ἀπετέλει δι' ἄλλους, ὅσοι τὸ ἐδρασαν, ἐδικαίωσαν διδασκαλίας. Μόλις κανεὶς ἐπληροφρεῖτο τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ, εὐθὺς ἢ ἐξηγησῆς τῆς ὀνομασίας ἐδίδασκεν, ὅτι θὰ ἐπέβη εἰς τὸ μέλλον συμφορὰ.

"Ἐὰν μὲν κόποιος ἔλεγεν, ὅτι θὰ γίνῃ αὐτό, ἐπειδὴ ἀπλῶς ἐνεπνεύσθη ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἠρημονηθῇ ἢ ραρηρῆσιν καὶ δὲν θὰ ἐγνωρίζον δ-

9. Ἰωάν. 11, 51

10. Ἰωάν. 3, 29.

λοι την ανυπόφορον τιμωρίαν. Τώρα δὲ αὐτὸς (ὁ Νῶε) κινούμενος πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἄλων εἰς κάθε κατάλληλον ἢ ἀκατάλληλον στιγμήν ὑπενοῦμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀγονάκτησιν τοῦ Θεοῦ. Ἐ καὶ διὰ τὰ πληροφορηθῶμεν, πόσον ἀκριβῶς χρόνον ὁ υἱὸς τοῦ Λόγου συνεβούλευε διαρκῶς μετὰ τὴν προσηγορίαν του ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους, νὰ ἀποφύγουν τὴν κακίαν καὶ νὰ προτιμῶσιν τὴν ἀρετὴν, διὰ τὰ ἀντιπαρέλθουν ἔτσι τὴν τόσον μεγάλην ἀγονάκτησιν τοῦ Θεοῦ, λέγει: καὶ ἦτο ὁ Νῶε πεντακοσίαν ἔτων καὶ ἐγέννησεν ὁ Νῶε τρεῖς υἱούς.

Βλέπετε πάλιν ἐδῶ ἄλλον δικαίον ἄνθρωπον μετὰ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του, ὁ ὁποῖος ἐζησε μετὰ μεγάλην ἀρετὴν ομιλώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπροτίμησε τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς ἐν ὑπὸθεσίᾳ πρὸς ἄλλους γενικῶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ δὲν ἠμπούνη καθόλου πρὸς τοῦτο οὐτε ἀπὸ τὸν γάμον οὐτε ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων. Τέλος ἀκλήροισται κοινῶς ἀπὸ τὴν ἀνεκφραστον μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπερβολικὴν ἀχαριστίαν τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐ Νῶε ἐπὶ πεντακόσια ἄλόκληρα ἔτη ὁ δικαίος ἐκεῖνος ἄνθρωπος διαρκῶς ἔλεγε καὶ διακέρυττε μετὰ τὴν προουνομίαν του, ὅτι, τὸ μέλλον θὰ εἶναι συμπαράκτικόν δι' ἄλόκληρον τὴν οἰκουμένην λόγῳ τῆς ἐξαπλώσεως τῆς κακίας. Παρὰ ταῦτα ὁμοῦ δὲν ἠθέλησεν νὰ ἀπομακρυνθῶν τῆς κακίας.

Ὁ μεγαλόφρων Θεὸς ὁμοῦ οὐτε ἔπειτα ἀπὸ τὴν τόσον ρητὴν προφητείαν οὐτε ἔπειτα ἀπὸ ἀριθμὸν τόσων ἔτων ἐπιβάλλει τὴν ποιήν, ἀλλὰ πάλιν ἀδάνει τὴν μακροθυμίαν του καὶ προσθετεῖ εἰς τὴν ἀνεξικακίαν καὶ ἄλλον μεγάλον ἀριθμὸν ἔτων. Ἐ Διότι δὲν ἐδημιούργησε νὰ ἀνθρώπων γενός, διὰ τὰ ἐπιβόλην ποινῆς, ἀλλὰ ἄλλως ἀντιθέτως διὰ τὰ χάρισεν τὴν ἀπόλαυσιν ὁπίσθεν ἀγαθῶν. δι' αὐτὸ βλέπει τὸν Θεὸν παντοῦ νὰ ἀποφραδίζῃ καὶ νὰ ἀναβάλλῃ τὰς τιμωρίας.

Ἄλλα διὰ τὰ μὴ καταπονήσωμεν τὴν μήνην σας μετὰ πολλοὺς λόγους, διακόπτωμεν ἐδῶ τὴν ὁμιλίαν καὶ θὰ ἀκούσωμεν τὰ ὑπόλοιπα τῆς ἐπομένης. ὁ "Ἄς μὴ ἀκούωμεν ἄπλως αὐτὰ, ἀγαπητοὶ μου, ἀλλὰ ἄς ἐπιδιώκωμεν νὰ καλλιερῶμεν τὴν ἀρετὴν καὶ πολὺ νὰ ἐνδιαφερόμεθα πῶς θὰ ζήσωμεν ομιλώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐ καὶ ἄς μὴ προβάλλωμεν τίποτε ἄλλο οὐτε τὴν προτάσιν τῆς οἰκίας οὐτε τὴν φροντίδα τῆς συζύγου οὐτε τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν καὶ νομίσωμεν, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἐπαρκῆ πρὸς ἀπολαγίαν μας διὰ

τὴν ράθυμον καὶ ἀμελεῖ ζωὴν μας οὐτε ἀκόμη νὰ χρησιμοποιώμεν τὰ ψυχρὰ ἐκεῖνα καὶ ἀνώφελα λόγια, ὅτι εἶμαι κοσμικός, ὅτι ἔχω σύζυγον καὶ ὅτι φροντίζω διὰ τὰ τέκνα μου. Αὐτὰ συμπήξουν νὰ λέγουν οἱ περισσότεροι, ὅταν τοὺς παρακαλοῦμεν νὰ ἀποδυθῶν εἰς τοὺς μύχθους τῆς ἀρετῆς, ἢ νὰ ἐνδιαφεροῦν περισσότερο διὰ τὴν μελέτην τῶν Γραφῶν. ἰδὲν εἶναι ἱδικόν μου ἔργον αὐτό, λέγει. Μήπως ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν κόσμον; Μήπως εἶμαι μοναχός; Τί λέγεις, ἀνθρώπότη μου; Μόνον οἱ μοναχοὶ ἔχουν τὴν ὑπαχρέωσιν νὰ εἶναι εὐάρεστοι πρὸς τὸν Θεόν; 190 Ἄ Ὁ Θεὸς ἐπιθυμεῖ νὰ σωθῶν ἅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ γνωρίσων τὴν ἀλήθειαν καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀδιαφορῇ διὰ τὴν ἀρετὴν κανεῖς. Ἄκουε λοιπὸν αὐτόν, νὰ ὁμιλῇ διὰ τοῦ Προφήτου: δὲν ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅσον ἐπιθυμῶ τὴν ἐπιστροφήν του εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν καὶ νὰ ἐξακολουθῇ νὰ ζῇ.¹⁷

Μήπως κατὰ τί, εἶπέ μου, ἐδημιούργησεν ἐπιπόδιον εἰς αὐτὸν τὸν δικαίον ἄνθρωπον ἢ οὐχέως του πρὸς τὴν σύζυγον ἢ ἢ φροντίς τῶν παιδιῶν; Μὴ λοιπὸν, ὅς παρακαλοῦ, μήτε ἡμεῖς νὰ ἀπατώμεθα, ἀλλὰ, ὅσον ἀπαχολούμεθα μετὰ τὰς φροντίδας αὐτάς, τόσον περισσότερο νὰ λαμβάνωμεν τὰ φάρμακα, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ τὴν μελέτην τῆς Θείας Γραφῆς. Μήπως λοιπὸν καὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως μετὰ ἡμᾶς καὶ δὲν εἶχον τόσας πολλὰς εὐκαιρίας, αἱ ὁποῖαι ὄσθον αὐτοὺς εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς ἀρετῆς; Ἐ Ποίως συγγνώμης θὰ εἴμεθα ἄξιοι, εἴν δὲν φθάσωμεν τὸ μέτρον τῆς ἀρετῆς τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ἀκούομεν τόσας πολλὰ μαθήματα καὶ τυγχάνομεν τόσον δωρεῶν καὶ ἔχομεν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ λαμβάνομεν τέλος τὴν ὑπαχρέωσιν τῶν ἀνεκφραστον ἐκείνων ἀγαθῶν; Ἐὰν ἠθέλωμεν νὰ εἴμεθα σώφρονες, θὰ ἦσαν ἱκανὰ, ὅσα σήμερον ἐλέγησαν, νὰ κεντρίσων τὸν πόθον τῆς ἀρετῆς καὶ ποτὲ νὰ μὴ πιστεύωμεν ὅτι ὑπάρχει ἐπιπόδιον εἰς τὸν δρόμον αὐτῆς.

Ἄν λοιπὸν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐζησαν πρὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἔφρασαν εἰς αὐτὸ τὸ ὄψος τῆς ἀρετῆς, βοηθούμενοι ἀπὸ τὴν ἐμφυτον διδασκαλίαν, Ἐ τί ἠμποροῦμεν ἡμεῖς νὰ εἴπωμεν, οἱ ὁποῖοι, ἔπειτα ἀπὸ τόσην βοήθειαν, ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ ἄπειρα

17. Ἄ' Τμ. 2, 4.

18. ἱεσ. 18, 23.

βαύματα εύρησκάμεθα μακρὰν τῆς ἀρετῆς; Δι' αὐτὸ παρακαλῶ, νὰ μὴ διαρκώμεθα ἐπιφανειακῶς τὰ καίμια τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἀλλὰ μὲ προσοχὴν νὰ μελετῶμεν τὰ ἐντὸς αὐτῶν ὑπάρχοντα, διὰ νὰ ἠμπορώσωμεν κάποτε, ἀφοῦ ἀντλήσωμεν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν νὰ οὐκισθώμεν τὴν κατὰ Θεὸν ἀρετὴν.

Διότι, ἐὰν ἐγὼ εἶχον τὴν πρόθεσιν καθημερινῶς, νὰ ἐπαναλαμβάνω ὡς ἐν ἄνω ἐνώπιόν σου τὴν πνευματικὴν αὐτὴν διδασκαλίαν, ἐνῶ σεῖς παραμένετε εἰς τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν, ποῖαν ὠφέλειαν θὰ ἔχετε ἀπὸ τὴν συνεχῆ διδασκαλίαν; ἢ ποῖαν κανοποίησιν θὰ ἔχω ἐγὼ, ὅταν βλέπω, νὰ πηγαίη χαμένος τόσοσ κόπος μου Ἰ καὶ ἀπὸ τὴν προστάξειόν μου νὰ μὴ σημειώνεται οὐδεμία πρόοδος;

Εἰπέ μου, δὲν ἀποτελοῦμεθα ἀπὸ δύο συστατικά στοιχεῖα, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα;¹⁵ Διὰ ποῖου λοιπὸν αἰτίου ἡμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν ἐκδηλώνομεν τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον καὶ διὰ τὰ δύο; Τὸ σῶμα σπεύδομεν νὰ ὑπηρετήσωμεν μὲ κάθε τρόπον μὲ τὸ νὰ δίδωμεν δηλαδὴ εἰς τοὺς ἰστροῦς χρήματα, οἱ ἴδιοι νὰ τὸ φροντίζωμεν ἰδιαίτερος, νὰ τὸ ἐνδύωμεν μὲ πολυτελεῖ ἑνδύματα καὶ νὰ παρέχωμεν τροφὴν περισσώτεραν τῆς κανονικῆς. Ἐπιθυμοῦμεν ἀκόμη, νὰ εὐρίσκειται εἰς διαρκὴ ἔννοιαν καὶ νὰ μὴ ἐνοχληται ἀπὸ κανὲν ἀπολύτως νόσημα. Ἐ Ἀλλὰ καὶ ἐν συμῆ τυχαίως κάτι νὰ τὸ ἐνοχλή, τότε χρησιμοποιοῦμεν κάθε μέσον, διὰ νὰ θεραπεύσωμεν αὐτὸ, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ λύπην. Καὶ αὐτὰ μὲν λέγω περὶ τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον εἶναι κατώτερον κατὰ τὴν οὐσίαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν. Κατὰ τί εἶναι ἴσα, εἰπέ μου, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα; Ἄν ἐπιθυμῆς νὰ ἴδῃς τὴν διαφορὰν, σκέψου, πῶς τὸ σῶμα κατανατὰ ἐντελῶς ἀνάξιον λόγου, ὅταν ἀναχωρήσῃ ἡ ψυχὴ.

Σὺ λοιπὸν, ὁ ὁποῖος τόσοσ παλὺ φροντίζεις περὶ τοῦ σώματος, διὰ ποῖον αἰτίαν καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἐπιθυμῆς, νὰ ἀδιαφορῆς τόσοσ πολὺ περὶ τῆς ψυχῆς, ὥστε αὐτὴ κατὰλληλον τροφὴν νὰ τῆς προσφέρῃς, δηλαδὴ τὴν ἐκ τῶν θείων Γραφῶν ναυθεσίαν, ὅπτε νὰ τοποθετῆς τὰ κατὰλληλα φάρμακα εἰς τὰ πρῶματα καὶ τὰς πληγὰς τῆς.¹⁶ Ἄ οἱ ὁποῖοι καταλύουν τὴν δυνάμιν τῆς καὶ περιορίζουν τὴν παρησίαν τῆς; Ἀπεναντίας ἀνέχεσαι νὰ περι-

15. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας σαφῶς διδάσκουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἐλεύθερον ὅπως ἡ ψυχὴ. Ἐν τούτοις ἡ ἐλεύθερη ψυχὴ παρακλίνεται εἰς τὸ μὴ ἐλευθέρην σῶμα.

φροντίζαι αὐτὴ καὶ νὰ λειώσῃ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ καταστρέφεται ἀπὸ τὰς πληγὰς καὶ νὰ ρίπτεται εἰς τὰς πονηρίας καὶ ἀπρεπεῖς σκέψεις, ὡσὸν εἰς τοὺς σκύλους, ὥστε νὰ τὴν κατασπαράξουν καὶ νὰ καταλύσουν ὅλην τὴν τὴν δυνάμιν; Διὰ τὸ δὲν φροντίζομεν, ὅπως διὰ τὸ ὁρατὸν σῶμα, εἶται καὶ διὰ τὴν ἀώματον καὶ ἀθάβητον ψυχὴν, ὁπότε καὶ ἡ μέριμνα περὶ αὐτῆς δὲν εἶναι μόνον ἐπιβλαβὴ καὶ ἐλαφρὰ, ἀλλὰ καὶ ἀβάβητος καὶ μὴ ἀπαιτούσα ἰδιαίτερον κόπον;

Ἐ Ἐσὺ εἰς τὴν μέριμναν τοῦ σώματος καὶ τῶν ἀσθενειῶν αὐτοῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ βασανῶνται καὶ πολλὰ χρήματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν διατίθενται εἰς τοὺς ἰατροὺς καὶ ἄλλα διὰ τὰς λοιπὰς γενικῶς ἀνάγκας, δηλαδὴ διὰ τὴν τροφὴν καὶ ἐνδυμῶσιν καὶ δὲν προσέθεσα ἀκόμη, ὅτι οἱ περισσότεροὶ πέραν τῶν ἀναγκαίων κάνουν μεγάλην σποτάλην. Σχετικῶς μὲ τὴν ψυχὴν τίποτε ἐξ αὐτῶν δὲν χρειάζεται, ἀλλὰ, ἐὰν ἐπιθυμῆς, ὅπως ἀκριδῶς καθημερινῶς χρησιμεύεις εἰς τὸ σῶμα τροφὴν καὶ ἐξουδύνει χρησιματά, εἶται καὶ ἡ ψυχὴ μὴ ἀνέχεται νὰ καταστρέφεται ἀπὸ τὴν πείναν καὶ δῶσε εἰς αὐτὴν τὴν κατὰλληλον τροφὴν, ἢ ὁποῖα προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν, καὶ τὴν παροῖσιν τῆς πνευματικῆς ναυθεσίας. Ἐ «Ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ ζῆσῃ, λέγει, μόνον μὲ ἄρτον, ἀλλὰ καὶ μὲ κάθε λόγον, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ».¹⁷ Ἀρίστας διαβάσεις θὰ εἴχῃς σχετικῶς μὲ αὐτὰ καὶ ὅπως πρέπει θὰ σκέπτεσαι, δι' αὐτεῖνον, τὸ ὁποῖον ἀγαπῶμεν περισσώτερον.

Ὅπως λοιπὸν εἰς τὸ σῶμα παρέχεις ποικίλα ἐνδύματα καὶ προσαρμοζεις πρὸς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ καιροῦ καὶ τὴν ποικίλιαν τῆς ἀμφιέσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον μὴ ἀνέχεσαι τὴν ψυχὴν νὰ περιέρχεται γυμνὴ ἀγαθῶν πράξεων, ἀλλὰ νὰ ἐνδύῃς καὶ αὐτὴν μὲ τὰ πρέποντα ἐνδύματα. Γρήγορα θὰ ἀποκτήσῃς καὶ πάλιν αὐτὴν καὶ θὰ τὴν ἀποκαταστήσῃς εἰς τὴν φυσικὴν ὕγιαν. Καὶ ποῖο ἠμπορεῖ νὰ εἶναι τὰ ἐνδύματά τῆς; Ἐ Ἡ ἐλεημοσύνη καὶ ἡ ἀφθονος παροχὴ ἀγαθῶν εἰς τοὺς πτωχοὺς.¹⁸ Τοῦτο εἶναι ἡ μεγίστη ἀμφίεις τῆς ψυχῆς, τοῦτο εἶναι τὸ λαμπρὸν ἐν-

17. Ματθ. 4, 4.
18. «Ἐὰν τοῦ ἄρου σου θῆθαι πεινῶντι καὶ ἐκ τῶν ματιῶν σου τοῖς γυμνοῖς κεν, ὁ δὲν περισσεύσῃ σοι, ποῖε; ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονεῖσθε σοὶ ὁ ἄγγελός σου ἐν τῷ καιρῷ, ὅς ἐλεημοσύνην ἔχησιν τοὺς ἄρουσ σου ἐπὶ τὴν τέραν τῶν δικίων...» (Παύλος, 4, 16-17).

δυσία της. Καί ἂν ἐπιθυμῆς, νά μή παρέχῃς μόνον ἐνδύματα, ἀλλά νά ἐξαραιζῆς αὐτήν ὁμοίως μέ τό σῶμα, πρόσθεσε καί τήν βοήθειαν τῆς προσεχῆς καί τήν ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτημάτων καί νά μή παύσῃς μέ τήν συνεχῆ ροήν τῶν δακρῶν σου νά καθαρῆς τό πρόσωπόν της. Καί ὅπως ἀκριβῶς μέ κάθε ἐπιμέλειαν καθαρῆς καθημερινῶς τό πρόσωπόν σου, ὥστε νά μή μείνῃ ποθεῖ νά ἀκαθαρσία, ποῦ σέ ἀσχημίζει, ἔτσι ἀκριβῶς νά ἐνδιαφέρεσαι καί διὰ τήν ψυχήν καί κάθε ἡμέραν καθαρῆς αὐτήν χύων θερμά δάκρυα. Ἐ Διότι ἡ ψυχή μέ αὐτό τό νερό ἀποπλένει τόν ρύπον καί γίνεται ὠραιότερα.

Αἱ περισσότεραι γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι λόγῳ πολλῆς ἀπερισκεψίας περιφρονοῦν τό ἀποστολικόν παράγγελμα, τό ὁποῖον προτρέπει: «ὅχι μέ ἐξεδητημένα πλεξίματα τῶν μαλλίων ἢ μέ χρυσά κοσμήματα ἢ μέ μαργαριτάρια ἢ μέ πολυτελεῖ ἑνδύματα νά σπαλίζουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν», προβαίνουν εἰς αὐτό μέ μεγάλην σπατάλην. Καί δέν εἶναι μόνον αἱ γυναῖκες, ἀλλά καί πολλοί ἀνόητοι ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι κατατάσσονται μεταξύ τῶν ἀπερισκεπτῶν γυναικῶν.¹⁹² Α καί φοροῦν δακτυλῖδια καί κωμαρώνουν διὰ τό μέγεθος καί τὸν ὄγκον τῶν πολυτίμων λίθων, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ἔπρεπε νά ἐντρέπωνται καί νά καλύπτουν τό πρόσωπόν των.

Καί αὐτοὶ λοιπὸν καί ἐκείναι, ἐάν ἀκούουν τοὺς λόγους μου, τὰ χρυσά αὐτὰ κοσμήματα, τὰ ὁποῖα προβαίνουν μεγάλην δόξαν καί εἰς τοὺς ἄνδρας καί εἰς τὰς γυναῖκας, ἄς μεταφέρουν καλύτερον εἰς τὸν κόσμον τῆς ψυχῆς καί ἄς καλλωπίσων ἐκείνην μέ αὐτά.

Τὰ κοσμήματα αὐτά, καθὼς κείνουν τό σῶμα ἀσχημον καί ἂν ἀκόμη εἶναι ὠραῖον, ὅταν τὸ περιβάλλουν, κατ' ἂν ἀκόμη εἶναι ἀσχημὸς, καθιστοῦν αὐτήν ὠραϊοτάτην. Καί πῶς, λέγει κάποιος, δύναται τὰ χρυσά κοσμήματα, νά περιβάλλουν τήν ψυχήν; Πάλιν μέ τό χεῖρ τῶν πτωχῶν. Ἐ Ὅταν αὐτοὶ λαμβάνουν, κατασκευάζουν τήν ὠραϊότητα τῆς ψυχῆς, Δῶσε εἰς ἐκείνους τὰ χρυσά κοσμήματα καί διαμοίρασε τα εἰς τοὺς πεινῶντας καί τότεν ὠραϊότητα τῆς ψυχῆς θά σοῦ χαρίσων, ὥστε μέ τήν ὠραϊότητα νά προκαλέσῃς αὐτὸν τὸν πραγματικὸν νυμφίον, διὰ νά σοῦ φέρῃ ἐναρμόνητα δῶρα. Διότι, ὅταν διὰ τῆς ὠραϊό-

192. Α' Τρι 2, 9.

τητα τῆς ψυχῆς προκαλέσῃς τὸν Κύριον, θά ἔχῃς ἀβυσθίαν ἀγαθῶν καί συνήθως ἀποκτάς ἀμύθητον πλοῦτον.

Ἐάν λοιπὸν θέλωμεν, νά γίνωμεν ἀγαπῆται εἰς τὸν Κύριον, ἄς παύσωμεν νά ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὸν καλλωπισμὸν τοῦ σώματός μας καί ἄς φροντίζωμεν ἐπιμελῶς καθ' ἡμέραν διὰ τὴν ὠραϊότητα τῆς ψυχῆς, διὰ νά ἐπιτύχωμεν τὴν εὐνοίαν τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καί νά ἐπιτύχωμεν τὰ ἀπειρα ἀγαθὰ μέ τὴν βοήθειαν τῆς Χάριτος καί τῆς Φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καί συγχρόως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις καί τιμὴ, τώρα καί πάντοτε, καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΚΟΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

·ΚΑΙ ΗΤΟ Ο ΝΩΕ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΩΝ ΕΤΩΝ, ΟΤΑΝ ΕΓΕΝΗΣΘΗ ΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΓΙΟΥΣ, ΤΟΝ ΣΗΜ, ΤΟΝ ΚΑΜ, ΤΟΝ ΙΑΦΕΘ, **Δ** ΚΑΙ ΣΙΝΕΘ, ΟΤΑΝ ΗΡΧΙΣΑΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΝΑ ΠΑΝΗΣΘΩΝΤΑΙ ΚΗ ΤΗ ΤΜΣ, ΚΑΙ ΑΠΕΚΡΕΘΑΣ ΗΓΓΑΤΕΡΑΣ ¹

Έπιθυμώ σήμερα να σας εκθέσω τα υπόλοιπα της χθεονικής ομιλίας. Μή στενοχωρηθής άγοστητέ μου, που άκούεις υπόλοιπα. Τά υλικά τρόφιμα έπειτα από μίαν και δύο ημέρας πολλές φορές, έπειδή παρέχεται ο καιρός καταντούν άχρηστα και άκατάλληλα προς θρώσιμ. Είς την πνευματικήν όμως τράπεζαν δεν είναι τίποτε τοιαύτον να φθνήθης. Ε "Όσοι καιρός και άν παρέλθη τόσον μεγαλύτεραν χάριν παρουσιάζουν και γίνονται υγιότεροι και άκμαϊότεροι.

Έμπρός λοιπόν, άς πραγματοποιήσωμεν την ύπόχρεσιν, την όποιαν χθές έδώσαμεν, άς εξωφλήσωμεν τό χρέος της διδασκαλίας και άς εξωτερικεύσωμεν την εγγνωσούνην μας. Η διδασκαλία αυτή δεν άφελει μόνον, όσους άκούουν αυτήν, καθώς συμβάινει είς τά υλικά χρέη, αλλά άφελει και έμέ, ο όποιος προσφέρω ταύτην. Και διατί λέγω και έμέ; Τοιούτος είναι ο χαρακτήρ του πνευματικού χρέους, όστε, όσον περισσότερον προσφέρεται, τόσον περισσότερον αύξάνει και καθιστά μεγαλύτεραν την περιουσίαν και άπειρον τών πλουτών και είς εκείνον, ο όποιος προσφέρει και είς εκείνους, οι όποιοι λαμβάνουν. ¹⁹⁹ Α

Είδες νέον τρόπον χρέους και περιεργον μορφήν πληρωμής; Αυτή είναι ή φύσις τών πνευματικών πραγμάτων. Διά της δικαιομής αύξάνει περισσότερον και διά της συμμετοχής τών περισσότερων γίνεται μεγαλύτερα ή περιουσία. Ούτε εκείνος, ο όποιος μοιράζει, άντισταβάται την μείωσιν, διότι και αυτός τά περισσότερα αποκτά αύξάνων και εκείνοι, οι όποιοι τά λαμβάνουν, αποκτούν μεγαλύτεραν περιουσίαν.

Έπειδή λοιπόν τοιαύτη είναι ή φύσις τών πνευματι-

1. Γεν. 5, 82-6, 1.

κών άγαθών, άς σπεύδωμεν και ήμείς με όλην μας την προθυμίαν είς την εκπλήρωσιν αυτών και σεις έτοιμασθήτε, να άκούσετε, ώστε ο καθένας σας, **Β** άφού δεχθή με άνοικτάς τάς άγκάλας της διανοίας την διδασκαλίαν μας, έτοι άφελγημένος να απέλθη.

Πάλιν έπιθυμώ, να έπαναφέρω προς αύξησιν την ύπόθεσιν την σχετικήν με τόν δίκαιον Νώε, διά να γνωρίσετε καλλίτερον την βαθείαν άρετήν του δίκαιου αυτού άνθρώπου, την άνέκφραστον φιλανθρωπίαν του Θεού και την μακροθυμίαν αυτού, ή όποία υπερβάλλει κάθε λογικήν. Έδιδάχθητε χθές, ότι από τότε που εγεννήθη ο δίκαιος Νώε, άφού έλαθεν από τόν πατέρα του την δυναμίαν, περιήρχετο άνάμεσα είς όλους τούς ανθρώπους, που ύπάρχον τότε και έδίδασκε τάς συμφοράς, **С** ώσον να έκρουόυαζε και να έλεγε διά τού δυνάματός του: "Απομακρυνθήτε από την κακίαν, καταγίνεσθε με την άρετήν, φοθήθητε την έποπιλουμένην τιμωρίαν. Γενική ταραχή θα καταλάβη όλόκληρον την οικουμένην. Πολύ μεγάλη είναι ή άγανάκτησις του Θεού, διότι μέγα είναι και τό ρέυμα της κακίας. Και δεν έκαμην αυτό επί δύο ή τρία έτη, αλλά συνεβούλευε διαρκώς αυτό επί πεντακόσια έτη.

Είδετε την μακροθυμίαν του Κυρίου; Είδετε μέγεθος καλωσύνης; Είδετε άπερίγραπτον άνεξικακίαν; Είδετε όμως έντασιν κακίας; Είδετε μέγεθος άχαριστίας; Είς αυτό τό σημείον, όπως γνωρίζετε, έτελείωσε χθές ή διδασκαλία μου. Είναι λοιπόν ανάγκη σήμεραν, να πληροφορηθήτε άκριβώς, ότι ο φιλόνητος Θεός, συνεπής προς την καλωσύνην του, **Δ** δεν έστάθη ούτε μέχρι τών πεντακόσιων έτών, αλλά επέξέτεινε την πρόνοιαν του άκόμη περισσότερον ύπέρ εκείνων, οι όποιοι είχαν διαπράξει τόσα πολλά άμαρτήματα.

Και ήτο ο Νώε, λέγει, πεντακόσιων έτών. Έπίτηδες έπισημαίνει ή Άγία Γραφή τόν άριθμόν τών έτών του δίκαιου ανθρώπου, διά να γνωρισώμεν επί πόσον χρόνον συνεχώς συνεβούλευεν αυτούς και πώς εκείνοι, έπειδή έπρατίμασαν τόν βρόχον της κακίας, καταναλώθησαν είς αυτόν. Ο δίκαιος Νώε θαδίκων άντιθέτως προς όλους γενικώς έπίδειξε στανίαν άρετήν, ώστε και την εύνοιαν του Θεού να άποσπάση και, ενώ όλοι κατέστησαν ένοχοι τιμωρίας, **Ε** διάφυγεν αυτήν μόνος αυτός μετά συγγενών του. Από έδω διδασκαλίαν, ότι, εάν έμεθα έγκρατείς και δεν έμεθα άδιάφοροι, όχι μόνον δεν μάς θλάπτει ή συναυστροφή με τούς κακοούς, αλλά και μάς κάμνει, να έπίδι-

ώκειαν περισσότερο την ἀρετήν.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ φιλόδημος Θεὸς ἐρρῶθισεν ἔτσι, ὥστε εἰς τὸ αὐτὸ μέρος νὰ κατοικοῦν γενικῶς ὄλοι, καὶ οἱ κακοὶ καὶ οἱ ἀγαθοὶ, διὰ νὰ περιορίζεται ἡ κακία τῶν ποιητῶν καὶ λαμπρότερον νὰ ἀκτινοβολῇ ἡ ἀρετὴ τῶν ἀγαθῶν καὶ νὰ ἀφελῶνται πάρα πολὺ οἱ ἄβρανεῖς, ἐὰν θέλουσιν, ἀπὸ τὴν συναστροφὴν τῶν ἐναρέτων.

Σκέψου, σὲ παρακαλῶ, τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου τοῦτου ἀνθρώπου.¹⁸⁴ Ἀ Μέσα εἰς τόσον μέγα πλῆθος ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ὠθοῦντο μετὰ μὲγάλῃν ὄρησιν πρὸς τὴν κακίαν, μόνος αὐτὸς ἐβάδιε τὸν ἀντίθετον δρόμον, διότι ἐπροτίμησε τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τὴν κακίαν. Οὔτε ἡ συμφωνία τῆς καυῆς γνώμης οὔτε τὸ μέγιστον πλῆθος κατέστησεν αὐτὸν διατακτικώτερον πρὸς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ ἐκ τῶν προτέρων ἐξεπλήρωσεν ἑαυτὸν, τὸ ὅποιον εἰς τὸ μέλλον θὰ λεχθῇ ἀπὸ τὸν προφήτην Μωϋσῆα, ὅτι δηλαδὴ δὲν θὰ ἀκαλοῦσθῃς τοὺς περισσώτερους, διὰ νὰ κάμῃς τὸ κακόν.¹⁸⁵

Ἄξιον ἀπορίας καὶ περιέργου εἶναι, ὅτι, ἐνῶ πολλοὶ ἢ μᾶλλον γενικῶς ὄλοι προέτρεπον αὐτὸν πρὸς τὴν κακίαν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν κακῶν πράξεων καὶ καιεῖς δὲν ἐτρέπτο πρὸς τὴν ἀρετὴν, αὐτὸς ἀπὸ ἐσωτερικὴν προσωπικὴν του παραρμήσιν ὤρμησεν πρὸς τὴν ἀρετὴν μὲ τόσον σφοδρότητα, ἵνα ὥστε νὰ διαβίῃ ἀντιμέτωπος πρὸς τόσον μέγιστον πλῆθος. Οὔτε ἐφοβήθη οὔτε ἐδειλίσκει πρὸ τῆς κακῆς συμφωνίας οὔτε ἐπαθεν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον φυσικὸν εἶναι νὰ παθαίνουσι οἱ ἄβρανεῖς. Ἐκεῖνοι, ὅταν ἴδωσιν πολλοὺς νὰ συμφωνοῦν ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου, προβάλλουσι αὐτὸ ὡς εὐκαιρίαν καὶ προπέτασμα πρὸς συγκάλυψιν τῆς ἀμελείας τῶν καὶ λέγουσι: Διὰτὶ ἐγὼ νὰ σκέπτομαι κατὰ διάφορον τρόπον ἀπὸ ὄλους αὐτοὺς γενικῶς πράγματα περιέργου καὶ νέου, νὰ εὐρισκῶμαι ἀντιμέτωπος πρὸς τόσον πλῆθος καὶ νὰ ἀναλαμβάνω πόλεμον πρὸς τόσον λαόν; Μήπως εἶμαι δικαιότερος ἀπὸ ὄλους αὐτοὺς ἐδῶ; Ποῖαν ἀνάγκην ἔχω νὰ δημιουργῶ τὴν ἑξῆς; Ποῖα ἢ ἀφέλειά μου ἀπὸ τόσον μίσεως; C

Ὅμως ὁ Νῶε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀνώφελα δὲν ἐσκέφθη, οὔτε διενόηθη, ἀλλὰ ἐκ τῶν προτέρων πάλιν ἐπραγματοποίησεν ἑαυτὸν, τὸ ὅποιον εἶχεν εἶπει ὁ προφήτης: Ἰσχυρότερος εἶναι ὁ εἰς, ὁ ὅποιος ἐκτελεῖ τὸ θέλημα τοῦ

2. Ἰσ608. 28, 2.

Θεοῦ παρὰ ἀναριθμητοὺς παράνομους¹⁸⁶. Μήπως ἡ κοινωνία, λέγει, καὶ ἡ συμφωνία μου μὲ τὸ πλῆθος, τὸ ὅποιον ῥέπει πρὸς τὸ κακόν, θὰ ἠμπορήσῃ νὰ με ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν τιμωρίαν; Ἐγνώριζε δευθαίως, ἔγνωριζε καλῶς, ὅτι ὁ καιεῖς χωριστῶς θὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς σωτηρίας του καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπομεινῇ τὴν κόλασιν ἄλλως ὅπερ τοῦ ἀμαρτωλοῦ οὔτε καιεῖς ἀμοιῆς νὰ τύχῃ. B Διὰ τοῦτο ὁ δικαῖος ἀνθρώπος, ὡς ἂν σπῆσιν εἰς τὸ μέσον τοῦ πελάγους ὄχι μόνον δὲν ἐσθῆκεν, ἀλλὰ καὶ κάθε ἡμέραν λαμπρότερον ἠκτινοβολεῖ καὶ διὰ τῶν ἔργων του ἐγίνετο διδάσκαλος ὄλων.

Εἶδες πόσον ἐλευθέραν δημιούργησε τὴν φύσιν μας ὁ Κύριος; Ἀπὸ ποῖαν αἰτίαν, εἰπέ μου, ἔκεινοι μὲν ἐσπεύδου πρὸς τὴν κακίαν καὶ ἐγίνοντο ἐυχοὶ προσωπικῆς τιμωρίας, αὐτὸς ὅμως, ἐπειδὴ ἐπροτίμησε τὴν ἀρετὴν καὶ ἀπέφυγε τὴν συναστροφὴν αὐτῶν, δὲν κατέστη ἐυχοὶς τιμωρίας; Εἶναι φανερόν, διότι ὁ καιεῖς ἐκλέγει ἢ τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν κακίαν διὰ τῆς προσωπικῆς του ἐλευθέρως γνώμης. Διότι, ἐὰν δὲν συνέβαινε τοῦτο καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δὲν ἦτο ἐλευθέρη, B δὲν θὰ ἐτρέπε οὔτε οἱ κακοὶ νὰ τιμωροῦνται οὔτε οἱ ἀγαθοὶ νὰ ἀμειβῶνται διὰ τὴν ἀρετὴν.

Ἐπειδὴ ὅμως μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὰ πάντα ἀφῆθον εἰς τὴν προσωπικὴν μας ἐκλογὴν, δι' αὐτὸ καὶ εἰς ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ἀμαρτάνουσι, ἐπαπειλοῦνται τιμωρίαι, καὶ εἰς ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι ἐπιτυγχάνουσι, ἐπιφωλᾶσονται μισοὶ καὶ ἔπαινοι. Καὶ ὅταν, λέγει, ὁ Νῶε ἔγινε πεντακοσίων ἐτῶν ἐγέννησε τρία παῖδιά, τὸν Σὴμ, τὸν Χάμ καὶ τὸν Ἰάφεθ. Πρόσχε τὴν ἀκριθείαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, Ἄφου μᾶς διηγῆθῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν τοῦ δικαίου ἀνθρώπου καὶ παρουσιάσῃ τὸ μέγεθος τῆς μακροθυμίας τοῦ Κυρίου, ἐπιθυμῶ ἀκόμη νὰ μᾶς κάμῃ σαφῆ καὶ τὴν μεγάλην ἀνεξικακίαν Αὐτοῦ¹⁸⁷ A καὶ τὴν ἐκατάχατον ροπήν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν κακίαν.

2. Ἀλλὰ ἂς ἀκούσωμεν τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ Μωϋσῆως. Φωτισόμενος ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐπιθυμῶ νὰ μᾶς διδάξῃ τὰ πάντα μὲ ἀκριθείαν «εὐθύς ὡς ἤρξισαν, λέγει, οἱ ἄνθρωποι, νὰ πληθύνωνται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀπέκτισαν θυγοτέρας¹⁸⁸». Δὲν προσέθεσεν ἄπλως τὸ «καὶ ἀπέκτισαν

3. Σοφ. Σειρ. 16, 3.

4. Γεν. 6, 1. Ὁ κόσμος πληρὸς τοῦ Νῶε καὶ τῆς ἀκατανόου τοῦ διεσπῆρι. Ἐτρέπε νὰ καταστρεφῆ. Εἰς τοὺς τέσσαρας πρότους στίχους περιγράφεται ἡ αἰτία τῆς διεσπῆρις, ἡ αἰτία ἀφελῆται εἰς τὴν ἑνάτην τῶν

θυγατέρας» αλλά προσπαθεί να μᾶς παρουσιάσει τὸ μεγάλο πλῆθος. Ὅπου τὸ πλῆθος τῶν ριζῶν εἶναι τόσο πολὺ, εἶναι ἀνάγκη νὰ γενώνται καὶ πολλοὶ κλάδοι. Ὅταν δὲ, λέγει, οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ εἶδον ὅτι αἱ θυγατέρες ἦσαν ὠραταί, ἐνυμφεύθησαν ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ἤρσαν εἰς αὐτοὺς περισσότερο. Β Ἄς ἐξετάσωμεν ἐπιμελῶς κάθε μίον λέξιν ἐξ αὐτῶν, τὰ ὅποια ἐλέχθησαν, διὰ νὰ μᾶς διαφύγη τίποτε ἐκ τοῦ θαυτέρου περιεχομένου τῶν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρευνησωμεν θαδῶς αὐτὸ τὸ χωρίον καὶ νὰ ἀνασκευάσωμεν τὰς μυθολογίας ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι λέγουσι τὰ πάντα ἀπερικέπτως. Καὶ ἀρχικῶς μὲν πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅσα ἐκείνοι τοῖμοι νὰ λέγουσι καὶ, ἀφοῦ ἀποδείξωμεν τὴν πλάνην τῶν λόγων τῶν ὑπ' αὐτὰς τὰς προποθέσεις θὰ σᾶς διδάξω τὸ πραγματικὸν νόημα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὥστε νὰ μὴ ἐκθῆτε τὴν ἀκοήν σας τυχαίως καὶ ἀπερικέπτως εἰς ἐκείνους, αἱ ὁποῖαι λέγουσι αὐτὰς τὰς βλασφημίας καὶ ἔχουσι τὸ θράσος νὰ ὁμιλοῦν ἐναντίον τῶν ἑαυτῶν τῶν. Ἐ Διότι ἰσχυρίζονται, ὅτι αὐτοὶ δὲν ἐλέχθη περὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀγγέλων, καθ' ὅσον αὐτοὺς, λέγουσι, ὅτι ὠνόμασεν υἱοὺς Θεοῦ.

Κατὰ πρῶτον μὲν ἄς μᾶς ἀποδείξουν, εἰς ποῖα χωρία τῶν Γραφῶν οἱ ἄγγελοι ὠνομάσθησαν υἱοὶ Θεοῦ. Ἄλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μᾶς ἀποδείξουν αὐτὸ. Μερικοὶ ἄνθρωποι ὠνομάσθησαν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, ποτὲ ὁμοῦς ἄγγελοι. Καὶ περὶ τῶν ἀγγέλων λέγει: «ἐκείνος, ὁ ὁποῖος κάμνει τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς τοῦ φλόγα πυρός». Περὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων «ἐγὼ εἶπα, εἶθε Θεοὶ» καὶ ἀκόμη «υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὄκισα», καὶ κατόπι «ὁ πρωτότοκος υἱός μου Ἰσραὴλ». Κανείς ὁμοῦς ἄγγελος εἰς καμίαν περίπτωσιν δὲν προσηγορεύθη υἱὸς οὐτε υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ τί ἄλλο λέγουσι; Πράγματι ἔπληρον ἄγγελοι, αἱ ὁποῖαι ἐξέπεσαν ἀπὸ τῆν τιμητικὴν τῶν θεῶν, διότι κατήλθον εἰς τὴν παρὰ τὴν αὐτὴν πρᾶξιν. Β Ἄλλο πάλιν περισσότερο μυθῶδες. Γιαὶν εἶναι τοῦτο; Τώρα ἐξέπεσαν καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία τῆς πτώσεώς των; Καὶ ὁμοῦς ἡ Ἁγία Γραφή διαφαντικῶς μᾶς διδάσκει, ὅτι

ὅσα γενῶν κατῆς τοῦ Κένυ καὶ κατῆς τοῦ Σὲθ, αἱ ἁπλοῖαι ἦσαν μέχρι τότε κτιστάριον.

3. Ψαλμ. 103, 4.

6. Ψαλμ. 81, 6.

7. Ἠσ. 1, 3.

8. Ἐβρ. 4, 22.

9. Ἐπίτ. Θεοῦ. Μικτὸν οἱ ἀπόστολοι τῆς γενεῆς τοῦ Σὲθ ἄς ἐγγώτερον *φ Θεοῦ ἀποκαλέσονται.

δηλαθῆ περὶ τῆς δημιουργίας τῶν πρωτοπλάστων ἐξέπεσαν ἀπὸ τῆν τιμητικὴν ἐκείνην θέσιν καὶ ὁ διάβολος καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μαζὶ με αὐτὸν ἐπῆρθησαν, ὅπως καὶ κάποιος σοφὸς λέγει «ἐξ αἰτίας τοῦ φθόου τοῦ διαβόλου εἰσῆχθη εἰς τὸν κόσμον ὁ θάνατος»¹⁰. Εἶπέ μου λοιπὸν, ἐὰν δὲν εἶχεν ἐκπέσει, περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, πῶς θὰ ἦτο δυνατόν, νὰ φθῆναι τὸν ἀνθρώπον; ἐνὶ διετήρει τὴν ἀξίαν του; Πῶς ἔμπορεῖ νὰ δικαιολογηθῆ; Ἐ νὰ φθῆναι ὁ ἄγγελος τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ ἀσώματος καὶ περιβαλλόμενος ἀπὸ τόσας μεγάλας τιμᾶς ἐκείνου, ὁ ὁποῖος περιβάλλεται ἀπὸ τὸ σῶμα;

Ἐπειδὴ ἀπὸ τῆν ἀνωτάτην δόξαν κατέπεσαν εἰς τὴν ἐσχάτην περιφρόνησιν καὶ μάλιστα, ἐνὶ ἦτο ἀσώματος, ¹¹ Α καὶ ἐπειδὴ εἶδε τὸν δημιουργηθέντα ἄνθρωπον χάρις εἰς τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Δημιουργοῦ, νὰ ἀξιώνεται τόσο μεγάλης τιμῆς, καίτοι περιβάλλεται ἀπὸ σῶμα, ἐξῆχθη ἀπὸ τὸν φθόνον καὶ με τὴν ἀπάτην, τὴν ὁποῖαν εἰσῆγαγε διὰ τοῦ θρώου, κατέστρεψε τὸν ἀνθρώπον βυχοῦ τῆς ποιῆς τοῦ θαύτου. Τοιοῦτον πρᾶγμα εἶναι ἡ ποικιλία. Δὲν ἀντέχει νὰ ἀνεχθῆ με γαλήνην τῆν εὐτυχίαν τῶν ἄλλων.

Εἶναι εἰς ἄλους φανερόν, ὅτι ὁ διάβολος καὶ ὅλη ἡ χορεία αὐτοῦ ἐξέπεσαν ἀπὸ τῆν δόξαν ἐκείνην ἀπὸ τῆν παλαιάν ἐποχὴν καὶ κατετάγησαν μεταξὺ τῶν ἐσπερημένων τιμῆς. Ἄλλωστε ποῖα μεγαλύτερα ἀνοησία ὑπάρχει, ἀπὸ τὴν νὰ λέγουσι, ὅτι οἱ ἄγγελοι ἐξέπεσαν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, διὰ νὰ ἐλθοῦν εἰς ἐπαφήν με τὰς γυναῖκας καὶ ὅτι ἡ ἀσώματος ἐκείνη φύσις συληθῆ πρὸς τὰ ἀνθρώπινα σώματα; Β Ἡ δὲν ἀκούει τὸν Χριστὸν νὰ λέγη περὶ τῆς φύσεως τῶν ἀγγέλων: «κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως οὐτε οἱ ἄνδρες νυμφεύονται οὐτε αἱ γυναῖκες ἀπανθροῦνται, ἀλλὰ εἶναι ὅμοιοι ὡσάν ἄγγελοι Θεοῦ»¹². Οὐτε ἦτο δυνατόν ποτὲ ἡ ἀσώματος ἐκείνη φύσις νὰ δεχθῆ τοιαύτην σαρκικὴν ἐπιθυμίαν. Ἐπί πλέον δὲ καὶ τοῦτο πρέπει νὰ ἀντιληφθῶμεν, ὅτι δηλαθῆ εἶναι ἀπρεπέστατον καθ' οὐδὲν τρόπον νὰ υιοθετήσωμεν αὐτὸ διὰ τῆς σκέψεως. Διότι, ἐὰν ἄνθρωποι ἄγιοι, οἱ ὁποῖοι ἐδέχθησαν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δὲν εἶχον τὴν δύναμιν οὐτε τὸ δραστικὸν τῶν ἀγγέλων νὰ ἴδουν, αἰνήθως ὁ ἄνθρωπος τῶν ἐπιθυμιῶν (Δανιὴλ) χάνει σχεδὸν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ζωὴν του, ὅταν ἴδῃ παρουσίαν ἀγγέλου καὶ μάλιστα ὅχι τὴν πρα-

10. Σαρ. Βολομ. 2, β'.
11. Ματθ. 22, 30. Μάρκ. 12, 25. Λουκ. 20, 35.

12. Ματθ. 22, 30. Μάρκ. 12, 25. Λουκ. 20, 35.

γματοκήν σώσαν του, αλλά τὸν μετασχηματισμὸν του (διότι πᾶς εἶναι θνητὸν καὶ ἴση καλεῖται σωματικὸν ὑπόστασιν). Ὁ Ἐὐὸν τῶσαν ἰσχυρὸν καὶ τῶσαν μεγάλον ἀνθρώπος, πίπτει ὑπὸ τῶσαν ἐπιπορῶν, καὶ ἄν ἀσάβη εἶναι παρὰ τῶσαν, καὶ τὸν ἀνάστη αὐτὰ λόγια, ὅτι δηλαδὴ ἡ σωματικὴ καὶ ἡ φῶς τῶσαν ἀγγέλων ἦλθεν εἰς ἐπιπορῶν μὲ τὰ ἀνθρώπινα σώματα.

3. Διὰ τὰ μὴ ἀνακινῶμεν ἐπὶ πολὺ τούτῳ καὶ φανώμεθα ὅτι σπαταλῶμεν ἀκόσμιον τὸν χρόνον, ἀφοῦ οὐκ ἐπιπροσφόρησα, ὅτι ἦτο ἀδύνατον τούτῳ νὰ συμῆθῃ, ἀμάρτιας ὡς διδάξω τὴν ἀλήθειαν ἀναγιγνωσκῶν καὶ πάλιν ἔδειναι, τὰ ὅποια γράφει ἡ Ἁγία Γραφή: «Ὅταν ἤρχισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ πληθύνωνται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀπέκτησαν θυγατέρας, ἢ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ εἶδον, ὅτι αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων ἦσαν ὡραία καὶ ἐνυμφεύθησαν ἐξ αὐτῶν ἐκείνας, αἱ ὅποια ἤρσαν εἰς αὐτοὺς. Προηγουμένως οὐκ εἶδον, ὅτι ἦτο συνθήκη εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν νὰ προσωμῆθῃ καὶ τοὺς ἀνθρώπους υἱοὺς τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτοὶ κατήγαγον ἀπὸ τὴν γενεὴν τοῦ Σὴθ καὶ ἀπὸ τῶν Ἑνώκ, ὁ ὅποιος ἐγεννήθη ἀπὸ τῶν Σὴθ καὶ ἔλασεν αὐτὸ τὸ ὄνομα. Διότι αὐτὸς, λέγει, ἤλπισε, νὰ προσεύχεται εἰς τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ. Ἐ Ὅσοι λοιπὸν ἐγεννήθησαν εἰς τὸ ἔθνος μετὰ ἀπὸ αὐτῶν ἀνομιώθησαν ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν υἱοὶ Θεοῦ κατὰ μίμησιν τῆς ἀρετῆς τῶν προγόνων μέχρις ἐκείνου. Ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐγεννήθησαν πρὸ τοῦ Σὴθ καὶ κατέγονται ἀπὸ τὴν γενεὴν τοῦ Κάιν, ἀνομιώσαν υἱοὺς τοῦ ἀνθρώπου. «Ὅταν ἤρχισαν, λέγει, οἱ ἄνθρωποι νὰ πληθύνωνται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀπέκτησαν θυγατέρας, οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τῶν Σὴθ καὶ τῶν Ἑνώκ, εἶδον, ὅτι αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων, αἱ ὅποια ἐγεννήθησαν ἀπὸ αὐτῶν καὶ περὶ τῶν ὁμοίων εἶπεν, ὅτι καὶ θυγατέρας ἀπέκτησαν, εἶναι ὡραία».

Πρόσθετε, πᾶς μὲ αὐτὴν τὴν λέξιν μᾶς ἐδήλωσαν ὅτι τὴν ἀκολασίαν αὐτῶν. 127 Ἀ Διότι δὲν ὄρμησαν εἰς τὴν πρᾶξιν αὐτὴν μὲ τὸν σκοπὸν νὰ κἀνωμὸν παιδιὰ, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῆς ἀκρατείας τῆς ἡθουκῆς εἶδον, λέγει, ὅτι οἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων ἦσαν ὡραία. Ἡ ἐπιθυμία τῆς ὡ-

126. Ἰω. 14, 1-11. Ἐπιπροσφόρησα ὅτι ἔλασεν τὸν χρόνον ἀκόσμιον. 127. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν σκοπὸν νὰ κἀνωμὸν παιδιὰ, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῆς ἀκρατείας τῆς ἡθουκῆς εἶδον, λέγει, ὅτι οἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων ἦσαν ὡραία. Ἡ ἐπιθυμία τῆς ὡ-

ραϊότητος ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς ἐκείνην τὴν καταστροφὴν καὶ ἡ ἀμορφία τοῦ προσώπου ἔγενεν αἰτία τῆς πορνείας καὶ τῆς ἀκρατείας αὐτῶν. Καὶ δὲν ἠρέσθη εἰς αὐτὸ, ἀλλὰ προσέθεσε ἐνυμφεύθησαν ἐξ ὧσαν ἐκείνας τὰς γυναῖκας, αἱ ὅποια ἤρσαν εἰς αὐτοὺς. Καὶ τούτῳ πάλιν παρουσιάζει τὴν μεγάλην ἀδυναμίαν αὐτῶν, ὅτι ἐνικήθησαν ἀπὸ τὴν ὡραϊότητα καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ χαλιναγωγῶσιν τὴν ἔσκατον ἐπιθυμίαν των, ἀλλὰ ἀιχμαλωτισθέντες ἀπὸ τῶν ὧσαν τῶν γυναικῶν καταποντισθήσαν ἢ καὶ ἐξ αἰτίας τῆς παρουσίας αὐτῆς ἐνεργείας ἀτελερήθησαν τῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ.

Καὶ διὰ τὰ πληροφορησώμεν, ὅτι ἔλασεν αὐτὸ ὅχι διὰ νομίμου γάμου ὅτε πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποκτήσεως τέκνων, λέγει «εἶδον ὅτι ἦσαν ὡραία καὶ ἐνυμφεύθησαν ἐξ ὧσαν τῶν γυναικῶν ἐκείνας, αἱ ὅποια ἤρσαν εἰς αὐτοὺς». Τὶ λοιπὸν, τὸ θέαμα τῶν ὀφθαλμῶν ἠμπορεῖ καλεῖται, νὰ κατηγορήσῃ; Καθόλου. Αἰτία τοῦ ὀφθαλμοῦ δὲν ἔγινε τὸ βλέμμα, ἀλλὰ ἡ ἀδυναμία τῆς θελήσεως καὶ ἡ ἀγαλῶτος ἐπιθυμία. Ὁ ὀφθαλμὸς ἐδημιουργήθη, διὰ τὰ ἐξετάζωμεν δι' αὐτοῦ τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ δοξάζωμεν τὸν δημιουργὸν των. Ἔργον συνεπὲς τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι νὰ βλέπῃ. Ὁ τὸ νὰ βλέπῃ ὧσαν καλεῖται μὲ ποιηρίαν, τούτῳ ἀφελεται εἰς τὸν νοῦν, ὁ ὅποιος ἐκ τῶν ὧσαν καταβυθίνει τὸν ἀνθρώπον.

Τὰ μέλη τοῦ σώματος ἐδημιουργήσαν ὁ Θεός, διὰ τὰ μᾶς χρησιμεύουν εἰς τὴν ἐπέτευσιν τῶν ἀγαθῶν πράξεων καὶ ἐπέτρεψε νὰ καταβυθύνωνται ἀπὸ τὴν σωματικὴν οὐσίαν, δηλαδὴ τὴν ψυχὴν. Ὅταν λοιπὸν ἐκείνη τραπῆ πρὸς τὴν ἀκηρίαν καὶ χαλαρώσῃ τὰ ἦνια, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἡνίοχος, ὁ ὅποιος δὲν γινώσκει νὰ καταστέλλῃ τὰ ἐπίθεσιν ἀκριβήματα τῶν ἵππων καὶ κατακρημνίζει καὶ τοὺς ἵππους, οἱ ὅποιοι αἰσροῦν τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἑαυτὸν του, ἀφοῦ ἐγκαταλείψῃ τὰ ἦνια, τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ἡ Ἰσκή μας ἐλεύθερα θέλησιν. Ἡ ἐπιθυμία δὲν γινώσκει νὰ χρησιμεύσῃ τὰ μέλη τοῦ σώματος, καθὼς πρέπει, ἀποχωρεῖ εἰς τὰς ἀτάκτους ἐπιθυμίας καὶ καταποντιστεται.

Διὰ τούτῳ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐπειδὴ ἐνῶριζε τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεως μας καὶ τὴν ἀμύλησιν τῆς θελήσεως, ἔθεσε νόμον, ὁ ὅποιος ἀγυράνει καὶ ἐπιπορῶν τὴν ἀμαρτανὴν περιέργειαν καὶ σβήνει τὴν φλόγα, ἡ ὅποια ἀνάπτει μέσα μας ἐκ μακροῦς ἀποστάσεως, καὶ λέγει «ἐκείνους, ὁ ὅποιος εἶδε γυναῖκα μὲ τὴν ποιηρίαν ἐπιθυμίαν πρὸς ἀμαρτανὴν, ἤδη διέπραξε τὴν ἀμαρτανὴν τῆς

μαιχίας μέσα εις την ακάθαρτον καρδιαν του¹⁴. Δι' αὐτὸ λέγει, ἀπαγορεύω τὸ κακὸν θεασθαι, διὰ τὰς ἀπαλλάξω ἀπὸ τῆν ἀπρεπῆ πράξιν. Μὴ λοιπὸν νομισθῆτε, λέγει, ὅτι μόνον ἡ πράξις εἶναι ἁμαρτία, ἀλλὰ ἡ θέλησις, ἢ ὅποια δέχεται τὴν κατακρίσιν. Ἐ Καὶ αὐτοὶ λοιπὸν, μόλις ἐγκώρισαν τὴν ὑπαισθησάν ἀπὸ τὸ θέαμα. Ἐβον, λέγει, ὅτι εἶναι ὠραία καὶ ἐπιφειθήσαν ἐς ὅλων ἐκεῖνας τὰς ὁποίας ἐξέλεξαν.

Ἄλλὰ ὡς ἴδωμεν τοῦ Θεοῦ τὴν ἀγαθότητα καὶ ἔπειτα ἀπὸ τῆν ἀπρεπῆ αὐτῆν πράξιν καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς σκέψεως τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ εἶπε, λέγει, ὁ Θεὸς ἐπὶ πνεῦμα μου δὲν θὰ παραμελήσῃ αἰωνίως εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, ἐφ' ὅσον εἶναι σαρκικοί. Διὰ τοῦτο ἡ ζωὴ των θὰ διαρκῆ ἑκατὸν ἑκοσιν ἔτη¹⁵. Εἶναι δυνατόν, νὰ ἴδῃ κανεὶς εἰς αὐτὰς τὰς ὀλίγας λέξεις ἀπύθμενον φιλανθρωπίαν. 198 Α «Καὶ εἶπε, λέγει, ὁ Θεός. Τὸ πνεῦμα μου δὲν θὰ παραμελήσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, καθ' ὅσον εἶναι σαρκικοί». Διὰ τῆς λέξεως «πνεῦμα» ἐδῶ ἀνόμασε τὴν προνοητικὴν του δύναμιν καὶ φρονήσιν ἣν τὴν ἐπέωλεσαν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ διὰ τὰ ἀντιλήθη, ὅτι περὶ αὐτοῦ ἐγίνετο ὁ λόγος, πρὸςχε τὸ ἐπίμνημον. Καθ' ὅσον αὐτοὶ, λέγει, εἶναι σαρκικοί. Ἀληθεῖς, ἐπειδὴ ἀναλύονται εἰς σαρκίαν, πρὸςχε καὶ δὲν χρησιμοποιοῦν καταλλήλως τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ὡσὸν νὰ περιβάλλωνται μόνον ἀπὸ σάρκα καὶ νὰ στεροῦνται ψυχῆς, τοιοῦτοτρόπως καταναλίσκων τὴν ζωὴν των.

Β Ἐσυνήθισεν ἡ Ἁγία Γραφή τοὺς σαρκικούς ἀνθρώπους νὰ ἀνομιάζῃ σάρκα, ὅπως ἀνόμασε τοὺς ἀναρέτους ἀσάρκους. Καὶ συμφώνως πρὸς αὐτὰ ὁ Παῦλος λέγει «οἱ δὲν εἰσθε δοῦλοι τῆς σαρκός¹⁶». Καὶ τοῦτο οὐχὶ διότι δὲν περιβάλλοντο ἀπὸ σάρκα, ἀλλὰ ὅτι καὶ περιβάλλοντο ἀπὸ αὐτῆν εἶχον φρονήματα ἀνώτερα τῶν σαρκῶν ἐπιθυμιῶν. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἔλεγε καὶ εἰς αὐτοὺς ἐδῶ, διότι περιεφρόνουν τὰς σαρκίαν ἐπιθυμίας, «οἱ δὲν εἰσθε δοῦλοι τῆς σαρκός». Ἐταὶ καὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐπειδὴ ἠγαλοῦντο διαρκῶς μετὰ σαρκίαν πρᾶξεις, ἀνόμασαν αὐτοὺς σαρκικούς. Ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι σαρκικοί, λέγει, δὲν θὰ τοὺς συγχωρήσω νὰ κωλύονται εἰς τὸν Βούρκον τῆς ἁμαρτίας.

14. Ματθ. 5, 28.
15. Ρωμ. 6, 8.
16. Ρωμ. 8, 9.

4. C Εἶδες τὸ μέγεθος τῆς ἀνομαστῆσεως; Εἶδες τὴν σφοδρότητα τῆς ἀπειλῆς; Γρόσσεχε ἀκόμη, πῶς ἀνέμεξε τὴν φιλανθρωπίαν μετὰ τὴν ἀπειλὴν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν. Τοιοῦτος εἶναι ὁ Κύριός μας. Πολλὰς φορές ἀπειλεῖ ὄχι διὰ τὰ κἄμη τὴν ἀπειλὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ διὰ τὰ διορθώσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ πλέον τὴν ἀπειλὴν. Διότι, ἐάν ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ, διὰ ποῖον λόγον θὰ ἔλεγεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀπειλὴν; Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐπιθυμῆ νὰ τιμωρήσῃ, δι' αὐτὸ πάντοτε δραδῶνει καὶ ἀναβάλλει καὶ προάγει, παρέχων τοιοῦτοτρόπως εὐκαιρίαν εἰς τοὺς ὑπευθύνους νὰ ἀποφύγουν τὴν κακίαν καὶ νὰ υλοθετήσουν τὴν ἀρετὴν, ὡστε νὰ μὴ τιμωρηθῶν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἠπειλήσαν, ὅτι θὰ παραδώσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν καταστροφὴν D (τοῦτο σημαίνει: δὲν θὰ παραμείνῃ τὸ Πνεῦμα μου εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, διότι αὐτοὶ εἶναι σαρκικοί ἀντὶ τοῦ: δὲν θὰ ἐπιτρέψω εἰς τὸ ἔθνος νὰ ζῶν αὐτοί), δὲν ἠρέσθη εἰς τὴν μακροθυμίαν τῶν πεντηκωσίων ἔτων, κατὰ τὴν ὅποιαν ἐπαιδαγωγούτο διὰ τῆς προκωμίας καὶ τῆς ἀνάρετου ζωῆς τοῦ Νῶε. Τώρα πάλιν περισσότερον ἀγανακτῶν ὄριξε ἄλλην προθεσίαν χάριν αὐτῶν καὶ λέγει: Ἐπειδὴ, εἶπον καὶ ἐξεδήλωσαν τὴν ἀγανάκτησιν μου, ἡ ὅποια ἦτο ἐπίμνημον νὰ ἐκαστήσῃ εἰς ὄραον σας λόγω τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτημάτων, τὰ ὅποια ἔχετε διαπράξει. Ἐπειδὴ ὅμως θέλω νὰ σωθῶν καὶ οἱ οἱ ἔχον διαπράξει ἀδερᾶτευστα ἁμαρτήματα καὶ κανεὶς νὰ μὴ χολῆ, Ἐ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὀποχωρῶ καὶ πάλιν ἑκατὸν ἑκοσιν ἔτη, διὰ τὰ ἀποφύγετε τὴν τιμωρίαν, ἐάν θέλετε νὰ ἀποπλύνετε τὰς ἁμαρτίας διὰ τῆς μεταστραφῆς σας πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τῆς προτιμήσεως τῆς ἀρετῆς. Θὰ ζῆσων, λέγει, αὐτοὶ ἑκατὸν ἑκοσιν ἔτη. Ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας γίγαντες. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ συνευρέθησαν μετὰ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων¹⁷ Α καὶ ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἐγέννησαν, ἦσαν οἱ παλαιοὶ γίγαντες, οἱ ἀνθρώποι οἱ ὀνομαστοί. Ἡ Ἁγία Γραφή, νομίζω, ὅτι ἀνομιάζει ἐδῶ γίγαντας τοὺς ἰσχυροὺς κατὰ τὸ σῶμα. Ἀπὸ αὐτοῦ, λέγει, ἠυῆθη ἡ γενεὰ των. Τοῦτο καὶ εἰς ἄλλο μέρος ἠμπορεῖ νὰ ἴδῃ κανεὶς, ὅτι ἀνομιάζεται. Ἐγίγαντες, λέγει, ἔρχονται νὰ καταπαύσουν τὴν ἀργίην μου¹⁸. Μερικοί νομίζων, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἑκατὸν ἑκοσιν ἔτων εἶναι τὸ ὄριον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ὅμως δὲν σημαίνει αὐτὰ, ἀλλὰ ἐπιθυμῆ νὰ

17. Ἐκ. 13, 8.

δείξη τὴν μακροθυμίαν, τὴν ὅποιον ἐκδήλωνει πρὸς αὐτοὺς ἔπειτα μάλιστα ἀπὸ τῶνα ἁμαρτήματα.

Β Διὰ τὰ μάθωμεν λοιπὸν ὅτι, καὶ μετὰ τὴν ἀγαπάκηταιν καὶ τὴν ἀπειλήν καὶ τὴν τόσῃν ἀνιστολήν τοῦ χρόνου, τὴν ὅποιον ἔδωσαν εἰς αὐτοὺς διὰ τὰ μετανοήσασιν, ὅχι μόνον ἵπποτε δὲν ὠφελήθησαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ αὐτὰ ἁμαρτήματα ἐπέμειναν διὰ τοῦτο λέγει: ἔπειτα ἀπὸ αὐτὰ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ συνευρέθησαν μὲ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἐγέννησαν, ἦσαν οἱ παλαιὸι γίγαντες, οἱ δομοιστοὶ ἄνθρωποι. Εἶδες τὸ μέγεθος τῆς ἀγαριότητας; Εἶδες ψυχὴν ἐστερημένην τῆς αἰσθητικῆς τῆς λύπης; Ὅστε ὁ φόβος τῆς ποινῆς οὐτε ὁ χρόνος τῆς μακροθυμίας ἀπεμάκρυνον αὐτοὺς ἀπὸ τὰς κακὰς πράξεις, ἀλλὰ, ἀφοῦ διὰ μίαν φοράν ἔπεισαν εἰς τὸν κρημνὸν καὶ ἐτυφλώθησαν κατὰ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς, δὲν ἠθέλησαν πλῆρον ἀ συνέλθουν, ὡσὺν νὰ ἐμέθυσαν ἀπὸ κάποιας ποτηρίας ἐπιθυμίας, Ὡς καθὼς ἀκριβῶς λέγει καὶ κάποιος σοφός: «Ὁ ἀσεβὴς, ὁ ὁποῖος κατέπεσεν εἰς τὸ βάθος τῶν κακῶν, θάλειται τὰ πάντα μὲ περιφρόνησιν»¹⁸.

Εἶναι φοβερὸν, ἀγαπητοὶ μου, εἶναι φοβερὸν νὰ συλληφθῆ καὶ εἰς τὰς πονηρίας τοῦ διαβόλου. Διότι ἡ ψυχὴ ὅταν ἐμπλακῆ εἰς τὰ δίκτυα, ὅπως ὁ χοῖρος εὐχαριστεῖται νὰ κυλιέται μέσα εἰς τὸν βάρβαρον, ἔτσι πλήρης κακῶν συνηθειῶν δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴν δυσωδίαν τῶν ἁμαρτημάτων.

Διὰ τοῦτο ἔχομεν ὑποχρέωσιν, νὰ ἐμεθε σώφρονες καὶ νὰ ἀγρυπνῶμεν, ὡστε ἐξ ἀρχῆς ποτὲ νὰ μὴ ἐπιτρέψωμεν τὴν εἰσοδὸν εἰς τὴν ψυχὴν μας τοῦ πονηροῦ διαβόλου, διὰ νὰ μὴ μῆς κάμη, ἀφοῦ τυφλώσῃ τὸν λογισμὸν μας Δ καὶ συνομοτήσῃ τὴν ἐνέργειαν τῆς δικαιοσύνης μας, νὰ πίπτωμεν εἰς τοὺς κρημνοὺς, πράγμα τὸ ὅποιον καὶ αὐτοὶ τότε εἶχον πάθει, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐστερηθήσαν τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου καὶ δὲν δύνανται νὰ θλάτουν τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης.

Ἄκουε λοιπὸν πάλιν τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀνεξικακίαν τοῦ Θεοῦ: «καὶ εἶδε, λέγει, ὁ Θεός, ὅτι ἐπληθύνθησαν οἱ κακῖαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς». Τί θέλει νὰ εἴπῃ μὲ τὰς λέξεις «καὶ εἶδε»; Δὲν τὰς λέγει, διότι ἠγνόει ὁ Κύριος. Μὴ σκέπτεσαι κάτι τέτοιο. Ἡ Ἁγία Γραφὴ διηγείται ὅλα γενικῶς λόγῳ τῆς ἰδικῆς μας ἀδυναμίας. Θέλει νὰ μῆς διδάξῃ, ὅτι καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴν τόσῃν μακροθυμί-

αν τοῦ Θεοῦ ἐπέμειναν εἰς τὰ ἴδια ἁμαρτήματα ἢ περιέβαλλον τοὺς ἑαυτοὺς τῶν μὲ ἀκόμη χειρότερα κακὰ καὶ προσέθετε, Ἐ «εἶδεν, ὅτι ἐπληθύνθησαν οἱ κακῖαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀπὸ τὴν κακὴν αὐτὴν πρᾶξιν ἀπέπευσαν καὶ ἄλλα πολλὰ ἁμαρτήματα, ὡσὺν ἀπὸ κάποιας πηγῆς. Δι' αὐτὸ λέγει καὶ κακῖαι τῶν ἀνθρώπων». Ὅπου ὑπάρχει παρῆεια καὶ πολυτέλεια καὶ τόσον μεγάλη ἀκατάκα, φυσικὸν εἶναι νὰ γεννῶνται καὶ ἡ μίση καὶ ἡ κραυγὰ καὶ ἡ μεγάλη ἀδικία καὶ ἀπειρα ἄλλα πάθη. Καὶ λέγει ἀκόμη: «Εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι ἠρέσκον ἡ κακῖαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὅτι ὁ καθὼς εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν μελετᾷ τὸ κακὸν καθ' ὅλου τὸν χρόνον».

5. 200 Α Πρόσεχε, μὲ ποῖον τρόπον καθὲ λέξει ἀποδεικνύει τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτιῶν. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἀμίλησε γενικῶς, ὅτι ἠρέσκον ἡ κακῖαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, προσέθετε, «καὶ ὁ καθὼς». Μεγάλῃ ἡ ἐμφασις καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν τῶν λέξεων. Δὲν διαπράττει τὸ κακὸν, λέγει, μόνον ὁ νέος, ἀλλὰ καὶ ὁ γέρον. Κάμει θ, καὶ ὁ νέος, ὅχι μόνον ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ καὶ ἡ γυνὴ ὅχι μόνον ὁ δοῦλος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐλεύθερος ὅχι μόνον ὁ πλούσιος, ἀλλὰ καὶ ὁ πτωχός. Καὶ τὸ ῥῆμα «μελετᾷ» ἔχει μεγάλην δύναμιν. Συμβαίνει δηλαδὴ τοῦτο, ὅχι διότι παρεούρησαν, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐακέθησαν ὡρμῶς καὶ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀνεκίνησαν αὐτὰ, εἰς τὰ ὅποια εἶχον στρέψει τὰ διαφέροντά τους. Καὶ ἀκόμη κατέχονται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ὅχι διότι εἴτιχε διὰ πρῶτῃν ἢ δευτέραν φοράν νὰ ὑποσκελισθοῦν ἀπὸ τὴν κακίαν, Ἐ ἀλλὰ ἀκοῦν αὐτὴν μὲ ἐπιμέλειαν καὶ καταγιγνόνται μὲ ἔργα πονηρά. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι τίποτε δὲν κάμνουν μὲ ἐπιμέλειαν ὡστε ὡς πάρεργον ὡστε δι' ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας σπαταλοῦν τὴν ζωὴν των εἰς αὐτὸ.

Εἶδες τὴν ἔξαρσιν τῆς κακίας; Εἶδες πῶς ἀνήγαγον τὴν ὑπόθεσιν εἰς μελέτην καὶ ἀνησυχίαν μετερχόμενοι μὲ ἐπιμέλειαν καθὲ κακίαν καὶ ἄνθρωπον καθὲ ἡλικίας ἐσπεύδον πρὸς τὸ κακὸν ἔργον: «Ὁ καθὼς», λέγει. «Ὅτε οἱ ἀνώριμοι οὐτε οἱ ἀπειροὶ κακίας βμενον ἀμέτοχοι, Ὡ ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅλοι γενικῶς ἠμύλλοντο εἰς τὸ κακὸν καὶ ἕκαστος ἐφιλονικεῖ πρὸς τὸν πλησίον διὰ νὰ τὸν υπερβάλλῃ εἰς τὴν πονηρίαν».

Πρόσεχε, σὲ παρακαλῶ, δὲν τὴν μεγάλην σύνεσιν τοῦ δικαίου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος μέσα εἰς τόσον πλῆθος κακῶν ἠμπορεῖε νὰ ἀπαφῆγῃ τὴν κακίαν καὶ νὰ μὴ ὑποῦτῃ

18. Περσ. 19, 8.

ἔξ αὐτῆς καμμίαν ζημίαν ἀλλὰ ὡσάν νά ἦτο διαφορετικῆς φύσεως τῶσαν ραγιαλέον φρόνημα ἀνέλαθε καί αὐτοπροαιρέτως ὠσπεύσε πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, ὥστε καί τὴν αὐμψυκίαν τοῦ κακοῦ διέφυγε καί τῆς συμφορᾶς ἀπηλλάγη ἢ ὅποια ἐσπρέφετο ἐναντίον ἄλων.

Δ «Καί ἐσκέφθη, λέγει, ὁ Θεός ὅτι ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς». Πρόσχε πάλιν τὸν πλοῦτον τῆς λέξεως καί τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιεικίαν. «Ἐσκέφθη», λέγει, ἀντὶ τοῦ «μεταμελήθη» ὄχι διότι μεταμελεῖται ὁ Θεός, αὐτὸ μὴ τὸ συζητήτε, ἀλλὰ ἡ Θεία Γραφή ἠμιλεῖ πρὸς ἡμᾶς κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νά μᾶς διδάξῃ, ὅτι τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων των ἔφερε τὸν αγαθὸν Θεὸν εἰς τὸσον μεγάλην ἀγανάκτησιν. Καί ἐσκέφθη, λέγει, ὁ Θεός, ὅτι ἔκαμε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς. Μήπως, λέγει, δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον, διὰ νά καταπέσῃ δηλαδὴ εἰς τὸσον ἐπικίνδυνον ὀλίσημα καί νά γίνῃ ὁ ἴδιος αἰκίας τῆς καταστροφῆς του; Ὅμως ἔξ ἀρχῆς τὸν ἤβλωσε τὸσον μεγάλης τιμῆς καί ἐξεδηλώσα ὑπὲρ αὐτοῦ τὸσην φροντίδα, διὰ νά μὴ χυθῇ, ἀφοῦ προτιμήσῃ τὴν ἀρετὴν. Ἐ «Ἐπειδὴ ἄμας δὲν ἔκαμε κατάλληλον χρῆσιν τῆς ἀγάπης μου, εἶμαι καλύτερον εἰς τὸ ἔξῃς νά περιμποδισθῇ ἢ πρὸς τὸ κακὸν ῥοπή του. Ἐσκέφθη καί εἶπεν ὁ Θεός «θὰ ἐξαφανίσω τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἐδημιούργησα ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς» τὸσον τοὺς ἀνθρώπους, ὅσον καί τὰ ζῶα, τὰ ἔρπετα καί τὰ πτηνὰ τοῦ ἀέρος, διότι μετενόησα πρὸς τοὺς ἐδημιούργησας.»¹⁹ Ὅσα ἄησκουν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, εἶπεν, ἄρα τὰ ἔπραξα. 201 Α Ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔπραξα αὐτὰν εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς τὴν φύσιν ἐκείνου ἔδωσα τὴν ἰκανότητα εἰς γνώριζή, τί πρέπει καί τί δὲν πρέπει νά πράττῃ, ἐχάρισα τὴν ἐλευθερίαν τῆς κρίσεως καί ἐχρησιμοποίησα ἀνεκέραστον μεγαλοφυκίαν. Ἐπειτα ἀπὸ τὸσον πολλὸν χρόνον καί μετὰ τὴν ἀγανάκτησιν καί τὴν ἐπιείκην, τὴν ὅποιαν διετύπωσα, ὤρισα νέαν προθεσίαν, διότι ἐπεθύμουν νά συνειδητοποιήσουν αὐτοὶ τὰ σφάλματά των καί νά ἀνακολλῶσιν τὴν ἀργίην μου.

Ἐπειδὴ ἄμας τίποτε δὲν ἐπετύγχανον καί διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, ἦτο ἀνάγκη νά πραγματοποιήσω τὴν ἀπειλήν μου καί νά ἐξαλείψω ὄλοσχερῶς αὐτοὺς καί νά ἐξαφανίσω τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐ ὡσάν ζῆμην κακίας, διὰ νά μὴ γίνωται καί εἰς τὰς ἐπομένους γενεάς διδάσκαλον τῆς κακίας.

19. Ἰω. 6, 7.

Καί εἶπεν ὁ Θεός «θὰ ἐξαφανίσω τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἐδημιούργησα ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, τὸσον τοὺς ἀνθρώπους ὅσον καί τὰ ζῶα». Καί ἴσως θὰ ἔλεγε κάποιος, Πρὸς ποῖον σκοπὸν, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐξερτρήθη πρὸς τὴν κακίαν, ὑποβάλλονται εἰς τὴν αὐτὴν ποινήν μετὰ αὐτὸν καί τὰ ζῶα; Εἶναι φυσικόν; Μήπως τὰ ζῶα δὲν ἔγινον διὰ τὴν ἐξυμνησίαν ἐκείνου; Αὐτὰ ἐδημιουργήθησαν διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἀφοῦ λοιπὸν αὐτὸς ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὸν μέσον, εἰς τί θὰ ἐχρηάζοντο τὰ ζῶα; Καί αὐτὰ μετέχουν τῆς ποινῆς, διὰ νά ἀντιληφθῆτε τὸ μέγεθος τῆς ἀγανάκτησεως τοῦ Θεοῦ. Καί ὅπως ἀκριδῶς εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅταν ἠμάρτησαν οἱ πρωτόπλαστοι, ἐδέχθη ἡ γῆ τὴν κατάρα, Ἐ τοιούτοτρόπως καί τώρα, ὅταν πρόκειται ὁ ἄνθρωπος νά ἐξαφανισθῇ, καί τὰ ζῶα μετέχουν τῆς ποινῆς. Ὅπως ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ εὐτυχῇ, καί ἡ κτίσις συμμετέχει εἰς τὴν εὐτυχίαν του, καὶ ὡς λέγει καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «ἐπὶ καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις θὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς σαρᾶς καί τοῦ θανάτου καί ἀσφατος πλέον θὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ»²⁰ τοιούτοτρόπως καί τώρα λόγω τοῦ πλῆθους τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοῦ, τοῦ πρόκειται νά τιμωρηθῇ καί νά καταστραφῇ, θὰ δεχθῶν τὸν κλυδωνισμὸν, ὁ ποῖος θὰ συνταράξῃ ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην, καί τὰ ζῶα καί τὰ ἔρπετα καί τὰ πτηνὰ. Καί ὅπως ἀκριδῶς εἰς τὴν οἰκίαν, Ὁ ὅταν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς ὑποπέσῃ εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Κυρίου, εἶμαι φυσικὸν νά μετέχουν τῆς στενωχρίας καί ὅλοι δοσι κατοικοῦν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καί ἐδῶ; ὅταν εἰς τὴν οἰκίαν χάνωνται οἱ ἄνθρωποι, κατ' ἀνάγκην περιέρχονται εἰς τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ὅλα τὰ ὄντα, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὴν οἰκίαν αὐτὴν καί διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κυρίου αὐτῆς. «Καί ἐσκέφθη, λέγει, ὅτι ἐδημιούργησα αὐτοὺς». Πόσην ἐπιεικίαν περιέχει αὐτὸ τὸ ῥῆμα; «Μήπως λοιπὸν, λέγει, ἐπεθύμουν, νά ἐπιβάλλω εἰς αὐτοὺς τὸσον μεγάλην τιμωρίαν;» Οἱ ἴδιοι μετὰ τὸ πλῆθος τῆς παρανομίας μετ' ἐβώθησαν εἰς τὸσην ἀγανάκτησιν. Ἐ Ἐπειτα διὰ νά μὴ νομίσωμεν, ὅτι ἔγινον ὄλοσχερῆς ἐξαφάνισις τοῦ ἀνθρώπινου γένους καί ὅτι ἐβερρῶσθη ἐντελὴς ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἀλλὰ διὰ νά πληροφοροθῶμεν, πῶσον μέγα κακὸν εἶναι ἡ ἁμαρτία καί πῶσον μέγα αγαθὸν εἶναι ἡ ἀρετὴ καί ὅτι εἰσχυρότερος εἶναι ὁ ἕνας, ὁ ὁποῖος ἐκτελεῖ τὸ

20. Ρωμ. 8, 21.

θέλημα τοῦ Θεοῦ παρὰ ἀπειρὰ παράνομοι²¹ λέγει, «ὁ Νῶε ὅμως ἔτυχε τῆς εὐνοίας τοῦ Κυρίου»²²

Καὶ ἐνῶ γενικῶς ὄλοι οἱ ἄνθρωποι, λέγει, ἐξέκειλαν εἰς μεγάλῃν κακίαν, ὁ δικαίος αὐτὸς ἄνθρωπος διέτηρε μέσα του τὸν σπινθῆρα τῆς ἀρετῆς καὶ κατώρως ἐπάλλαξεν ἀπὸ τὸν ρύπον αὐτῶν, καθ' ὅλον τὸν χρόνον.²³ Ἀ κατὰ τὸν ὅποιον συνεχίζεται μετ' ἄλλους γενικῶς αὐτοὺς καὶ τοὺς πράττετε νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν κακίαν. Καὶ ὅπως αὐτοὶ μετὰ τὰς πονηρὰς τῶν πράξεων ἐξώθησαν εἰς ἀγανάκτησιν τὸν φιλάδελφον Θεόν, τσιουτοτρόπως καὶ ὁ Νῶε, ὁ ὅποιος ἠκολούθησε τὴν ἀρετὴν εὑρε τὴν χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Δὲν προσωπαληπτεῖ ὁ Θεός,²⁴ ἀλλὰ, ἐν συναντήσῃ ἑστέ καὶ ἐν μέσῃ εἰς τὸσαν πλῆθος ἀνθρώπων νὰ ἐκτελεθῇ τὸ θέλημά του, δὲν τὸν περιφρονεῖ ἀπειναντίας ἀξιῶναι αὐτὸν τῆς φροντίδος του καὶ τὸσαν μεγαλυτέραν προστασίαν προσφέρει εἰς αὐτὸν, καθ' ὅσον μόνος αὐτὸς ἠσπάσθη τὴν ἀρετὴν, ἐνῶ τόσοι πολλοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προσεπάθουν νὰ παρσφύρουν αὐτὸν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν.

6. Ἐ "Ἐχοντες λοιπὸν ὑπ' ἑσφιν ταῦτο, ὡς προσέχουμεν μόνον ἐν, ἐκεῖνο δηλαδὴ τὸ ὅποιον ἀρέσκει εἰς αὐτὸν καὶ καθιστᾷ ἡμᾶς ἱκανοὺς νὰ ἀποσπώμεν τὴν εὐνοίαν του καὶ ἀκόμη ὡς μὴ παραμελῶμεν τὴν ἀρετὴν χαρίζομεν εἰς τὴν φιλίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀκολουθοῦντες τυφλῶς οἰουδῆποτε παράδοσιν, ἀλλὰ ὡς κάμνωμεν κατ'ἀλλήλων χρῆσιν τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ καὶ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει καιρὸς, ὡς μισθῶμεν τὴν κακίαν καὶ ἀγαπήσωμεν τὴν ἀρετὴν ἀπορρίπτοντες κάθε ἀμέλειαν. Διότι, ἐὰν δὲν ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν ἀρετὴν μετ' ἀγάπην καὶ θέλησιν καὶ δὲν ἀποκηρύξωμεν μεγάλῃν ἀπέχθειαν πρὸς τὴν κακίαν, δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν ὅτε τὸν ρύπον ἐκείνης νὰ ἀποφύγωμεν ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἐκκολοῦμεν.

Ὅτι λοιπὸν ἡ ἀρετὴ ἔχει ἀνάγκην ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι τὴν ἀγοποῦν καὶ ἀφίγονται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς, Ἐ ἄκουσε τὸν προφήτην, ὁ ὅποιος λέγει «αἱ κρίσεις τοῦ Κυρίου εἰναι ἀληθεῖς καὶ αἰσίοκου δικαιοσύναι εἰς τὰ Ἰδια τὰ πράγματα καὶ εἰναι ποθητὰ περισσότερον ἀπὸ τὸν χρυσὸν καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους»²⁴ Καὶ τοῦτο ὄχι

21. Σοφ. Σαπ. 6, 2.

22. Γεν. 6, 8.

23. Πρέβ. 10, 36.

24. Γαλ. 18, 10-11.

μόνον διότι αἱ κρίσεις εἰναι τόσοι πολὺ ποθητὰ, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐνώπιόν μας δὲν εἰναι δικατὸν νὰ εὐρεθῇ ὅλη πολυτιμότερα αὐτῶν. Δι' αὐτὸ καὶ προσέθετο καὶ περισσότερον γλυκεῖα ἀπὸ τὸ μέλι καὶ τὸν κηρὸν»²⁵ Ἐδῶ πάλιν ἐχρησιμοποίησεν αὐτὴν τὴν εἰκόνα, ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦσε νὰ εὐρη ὁσίαν γλυκυτέραν ἀπὸ τὸ μέλι.

Ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι μετὰ πάθος ἐπιδικῶνουν τὴν συγκέντρωσιν χρημάτων ἐλαυνόμενοι ἀπὸ κάποιοι πόνον καὶ ἐπιθυμίαν, στρέφουν κάθε ἐνδιαφέρον καὶ ὀρμὴν πρὸς αὐτὴν καὶ οὐδέποτε χορταίνουσι. Διότι ἡ φιλαργυρία εἰναι ἀκόρεστος μέθη. Καὶ ὅπως οἱ μέθυστοι, ὅσον περισσότερον γίνωσκον ὄνον φαροῦν, τόσοι περισσότερον φλογίζονται ἀπὸ τὴν δίψαν, τσιουτοτρόπως λοιπὸν καὶ αὐτοὶ ποτὲ δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀναχωτήσωσι τὴν ὀρμητικὴν αὐτὴν μανίαν, ἀλλὰ ὅσον περισσότερον βλέπουσι νὰ αὐξάνεται ἡ περιουσία των, τόσοι περισσότερον ἀνάπτει ὁ πόθος των καὶ δὲν σταματᾷ ἢ ἀκόρεστος αὐτὴ ἐπιθυμία, προτὸν ριφθοῦν εἰς αὐτὸν τὸν πυθμένα τῆς κακίας.

Ἐὰν λοιπὸν αὐτοὶ ἐπιδικῶνουν τόσοι ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀλεθρίαν αὐτὴν ἐπιθυμίαν, ἢ ὅποια ἔγινεν αἰτία ὄλων τῶν συμφορῶν, Ἐ εἰναι δίκαιον τὰς κρίσεις τοῦ Κυρίου, αἱ ὅποια εἰναι ἀνώτεροι ἀπὸ τὸν χρυσὸν καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους, διαρκῶς νὰ σκεπτόμεθα πολὺν περισσότερον καὶ νὰ μὴ θεωρῶμεν τίποτε ἀνώτερον τῆς ἀρετῆς πέραν αὐτῶν πρέπει νὰ ἐκρίνωμεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν μας αὐτὰ τὰ ὀλέθρια πᾶσι καὶ νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἡ πρόσκαιρος αὐτὴ ἡδονὴ γενεῖς συνήθως διαρκῆ ἔλθην καὶ ἀτελείωτοι θάσσανα καὶ νὰ μὴ ἀπατώμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας μετ' τὴν σκέψιν, ὅτι αἱ ὀποθέσεις μας τελειῶνουν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν. Οἱ περισσότεροι πράγματι παραδέχονται αὐτὰ²⁶ Ἀ καὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι πιστεύουν εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς μελλούσης ἀνατοδόσεως ὡμὸς ἐγὼ δὲν πιστεύω εἰς τὰ λόγια, ἀλλὰ εἰς τὰ καθημερινὰ ἔργα. Ἐστὶ περιμένῃ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ τὴν μελλούσαν ἀνατοδόσιν, διὰ ποῖον λόγον ἐπιβίβισαι τόσοι πολὺ εἰς τὴν ὄξαν τῆς παρούσης ζωῆς; Διὰ ποῖον σκοπὸν, εἰπέ μου, θεωρεῖσθε καθεμερινῶς μετὰ τὸν συγκεντρώνην χρήματα περισσότερα ἀπὸ τὴν ἄμμοι καὶ ἀγροὺς καὶ οἰκίας καὶ κτήρῃ νὰ ἀγοράζετε, ἀποκτῶν πολλὰς αὐτὰ δι' ἄρπαγῃ καὶ πλεονεξίας καὶ πραγματοποιῶν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον εἶπεν ὁ προφήτης «ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνους, οἱ ὅ-

25. Γαλ. 18, 11. Κηρὸς = κηρήρα μέλιτος.

ποιοι κτήσαν την οικίαν των πλησίον της οικίας άλλου B και επέκτειναν τον αγρόν των εις τον αγρόν του άλλου, διά να αφαιρέσουσι κάτι από τον γείτονα; 20 Ή δέν συμβαίνει να γίνωνται αυτά καθημερινώς; Και ὁ ένας μὲν ἰσχυρίζεται, ὅτι μοῦ ἀποκρύπτει τὸ φῶς καὶ μοῦ ρίπτει σκίαν ἢ σκία τοῦ δέινα καὶ ἔπινοαι μωρίας προφάσεις, διὰ νὰ τὴν ὑφαρπάσῃ. Ἄλλος πάλιν προσέθεσε τὸ κτήμα τοῦ πτωχοῦ εἰς τὸ ἴδιόν του.

Τὸ μεγαλύτερον καὶ τὸ ἀσύνθηξ καὶ τὸ περιέργον καὶ τὸ ἀσυγκώρητον εἶναι ὅτι, ἐνῶ παραμένει εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὁ ἴδιος καὶ πολλάς φορές ἐνῶ ἤμπορεῖ, δέν ἐπιθυμεῖ νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο μέρος ἢ λόγῳ διαφόρων ἀσχαλιῶν ἢ λόγῳ σωματικῆς ἀδυναμίας, C ὁμοῦ ποιητοῦ καὶ εἰς ἄλλας, ἤμπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς, τὰς πόλεις ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπακτήσῃ μνημεία τῆς πλεονεξίας του καὶ νὰ ἀνεγείρῃ ἐνώπιον ὄλων τῶν ἀνθρώπων ἀθανάτους στήλας τῆς κακίας του. Τὰ ἁμαρτήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια συνεκεντρώθησαν ὅλα αὐτά, ἐπιρρίπτει εἰς τὴν κεφαλὴν του καὶ δέν ἀντιλαμβάνεται, ὅτι μεταφέρει ἑαυτὸν καὶ δυσβάστακτον φορτίον. Καὶ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῶν παρέχει εἰς τοὺς ἄλλους ὅχι μόνον ὅταν ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἀποθνήσκουσας του ἀπὸ οὐδοῦ. Καὶ ἐν δέν χάσῃ αὐτὰ μὲ τὴν θέλησίν του, ὑπὸ τῶν σκείων διασπώνεται καὶ, διὰ νὰ φυλιθώμεν ἔτσι, ὅλα γενικῶς καταβροχθίζονται καὶ οὔτε ἐλάχιστον μέρος αὐτῶν δέν καρποῦται. D Ἄλλὰ διατὶ λέγω, ὅτι δέν καρποῦται; Διότι, ἐν θέλησῃ, πῶς θὰ ἤμπορέσῃ, ἐνῶ μίαν κοιλίαν διαθέτει, νὰ κατακαλύσῃ τόσοσιν πλῆθος χρημάτων;

7. Αἷτια ὄλων τῶν κακῶν εἶναι ἡ κενοδοξία καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀφήσῃ τὸ νομὰ του εἰς τοὺς ἄγρους, εἰς τὰ λουτρά, εἰς τὰς οἰκίας. Ποῖαν ὠφέλειαν ἀποκομίζεις, ἀνθρώπε μου, ὅταν ἔπειτα ἀπὸ δόλῳ, ἀφοῦ σὲ καταλάβῃ πυρετός, σὲ ἔγκαταλείπῃ ἢ ψυχῇ, πετώσα ἀφρονῶς, ἔρημον καὶ γυμνὸν ἢ καλύτερον ἐστερημένον μὲν τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ γεμάτον μὲ τὰς ἀδικίας, τὰς κλοπὰς, τὰς πλεονεξίας, τοὺς στεναγμούς, τὸν ὀδυμὸν, τὰ δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς ἐνέβρας καὶ τοὺς δόλους; B Πῶς θὰ ἤμπορέσῃ, ἐνῶ μεταφέρεις ἐπάνω σου τὰ μεγάλα αὐτὰ φορτία τῶν ἁμαρτημάτων, νὰ διέλθῃς τὴν στενὴν ἐκείνην πόλιν, ἢ ὅποια δέν ἤμπορεῖ νὰ δεχθῇ τὸν ὄγκον τόσοσιν μεγέθους; Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν θὰ παραμύνης ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν

36. *Bc. 5, 8.

καὶ βαρυνόμενος ἀπὸ τόσοσιν φορτίου εἰς μίτην θὰ μετανοῆς, διότι θὰ ἐλέτῃς ἐνώπιόν σου ἔτοσιν τὰ βασανιστήρια καὶ τὸ φοβερόν ἐκείνου τύρ, τὸ ὅποιον οὐδέποτε σθῆναι καὶ τὸν σκώληκα, ὁ ὅποιος ποτὲ δέν θὰ παύσῃ νὰ σὲ κατατρώγῃ. Καὶ ἐν ἔχωμεν νὰ ἀπώμεν κάτι περὶ τῆς σωτηρίας μας, ἐφ' ὅσον ἀκόμη ὑπάρχει καιρὸς, ἄς ἀπαμεικρυνθώμεν ἀπὸ τὴν κακίαν, ἄς ἐπιδιώξωμεν τὴν ἀρετὴν καὶ ἄς περιφρονήσωμεν τὴν κενοδοξίαν. 204 A Ἄλλωστε δι' αὐτὸ λέγεται κενὴ, διότι εἶναι χωρὶς περιεχόμενον καὶ δέν ἔχει τίποτε σταθερόν, οὔτε μόνιμον ἔξωσπῆ μόνον τοὺς ἀφραδέλους καὶ πρῶτον ἐμμανισθῆ γίνεται ἀφαντός. Ή δέν ἐλέτουμεν αὐτόν, ὁ ὅποιος σήμερον προπέμπεται ἀπὸ τοὺς ραβδούχους καὶ περιβάλλεται ἀπὸ τοὺς δουροφόρους νὰ ρίπτεται πολλάς φορές ἀργότερον εἰς τὸ δεσμητήριον καὶ νὰ συμμαστροφῆται μὲ τοὺς κακούργους; Τὶ ἀπατηλότερον ὑπάρχει ἀπὸ αὐτὴν τὴν κενὴν καὶ μεταίαν δόξαν;

Καὶ ἐὰν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν δέν ὅποσπῃ οὗτος αὐτὴν τὴν μεταβολὴν, πάντως προσθάσει ὁ θάνατος καὶ διακόπτει συνήθως τὴν εὐτυχίαν. Καὶ ἐκείνος, ὁ ὅποιος σήμερον βαδίζει ὑπερήφανος εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ρίπτει ἀνθρώπους εἰς τὴν φυλακὴν καὶ κάθεται εἰς τὸν θρόνον καὶ πολὺ ὑπερηφανεύεται B καὶ ὡσὸν σκιάς ἐλέπει ὄλους τοὺς ἀνθρώπους, οὗτος ἀφηνείως μετὰ ταῦτα πίπτει νεκρὸς καὶ ἀπνους, γεμάτος δυσουδίας καὶ θάλλεται μὲ ἀναριθμήτους κατηγορίας ὑπὸ ἀνθρώπων, τοὺς ὅποιους ἤδικησε καὶ ἀκόμη ὑπὸ ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους δέν ἠδίκησεν, ἀλλὰ οἱ ὅποιοι συμπάσχουν μὲ τοὺς ἀδικηθέντας. Τὶ ἀβλιώτερον θὰ ἤμπορούσε, νὰ συμῆθ' ἀπὸ αὐτό; *Ὅλα γενικῶς, ὅσα ὑπ' αὐτοῦ ἀνεκεντρώθησαν, πολλὰς φορές ἔχθροι καὶ ἀνίπαλοι τὰ μοιράζουσι μεταξὺ των. Καὶ αὐτὸς ἀφοῦ λάθῃ τὰ ἁμαρτήματα, τὰ ὅποια ἐπ' αὐτοῦ συνεσωρεύθησαν, ἀπέργεται μὲ τὴν ὑποκρέωσιν νὰ ἀπολογηθῆ μὲ κάθε λεπτομέρειαν δι' αὐτά.

Δι' αὐτὸ παρακαλῶ, ἀφοῦ ἀποφύγωμεν τὴν κενὴν αὐτὴν δόξαν, ἄς ἐπιδιώξωμεν τὴν ἀληθῆ καὶ ἐκείνην, ἢ ὅποια παραμένει εἰς τοὺς αἰῶνας. C Καὶ ἄς μὴ μᾶς ὀποσκελίξῃ ὁ φόβος τῆς περικοπίας καὶ ἄς, μὴ μᾶς καίῃ ἡ φλόγα τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἄς μὴ μᾶς λειώῃ τὸ μῖσος καὶ ὁ ὀρθὸς καὶ ἄς μὴ τέλος τυροπολῆ τὰς ψυχὰς μας ἢ ὄργῃ. *Ὅλα αὐτὰ τὰ πονηρὰ καὶ ὀλέθρια πάθη, ἀφοῦ κατασβέσωμεν μὲ τὴν δόξαν τοῦ πνεύματος, ἄς περιφρονήσωμεν τὰ τῆς περικοπίας ζωῆς, ἄς ποθήσωμεν τὰ τῆς μελλουσης ἄς ἐνθυμώμεν τὴν μελλουσαν κρίσιν καὶ ἄς ἀσχαλιθῶ-

μεν σοβαρῶς μετὴν ζωῆν μας. Διότι δὲν ἤθελεν εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, διὰ νὰ πρῶγαμεν μόνον καὶ νὰ πίνωμεν. Δὲν ἔγινεν ἡ ζωὴ διὰ τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ποτὰ, ἀλλὰ τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ποτὰ ἔγινον διὰ τὴν ζωὴν. Ἄς μὴ ἀντιστρέψωμεν λοιπὸν τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων ὅστε νὰ ὀπρῆταί μιν ἢ τὴν κοιλίαν καὶ τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς, ὡσάν νὰ ἐγενήθημεν δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν. Σκεπτόμενοι τὴν ζημίαν, ἢ ὅποια προέρχεται ἀπὸ ἐκεῖ εἰς βάρος μας, ὅς περιρρίζωμεν τὰ σκρῆτματα τῆς σαρκὸς καὶ ὅς μὴ ἔμεθα ὀκνηροί, ὅστε νὰ ἐπιτρέπωμεν εἰς αὐτὴν νὰ ἐναντιώμεται πρὸς τὴν ψυχὴν. Διότι ὁ μέγας Παῦλος, ὁ ὁποῖος ὡσάν νὰ εἶχε περὰ διέτρεξεν ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην καὶ ἀνεδείχθη ἀνώτερος τῶν σωματικῶν ἀναγκῶν καὶ ἠξιώθη νὰ ἀκούσῃ τὰ μυστικά ἐκεῖνα λόγια, τὰ ὅποια μέχρι σήμερον κανεὶς ἄλλος δὲν ἤκουσε, γράφει ἔλεγεν Ἐ «ἀλλὰ σκληραγωγῶ τὸ σῶμά μου καὶ τὸ μεταχειρίζομαι ὡσάν δοῦλον ἀπὸ φόβου μήπως ἐνὶ εἰς ἄλλους ἐκάρυξαι ἐγὼ ὁ ἴδιος θεωρηθῶ ἀποτυχῶν».¹ Ἐάν λοιπὸν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἠξιώθη τόσοσ μεγάλης χάριτος, ἔπειτα ἀπὸ τόσα πολλά καὶ μεγάλα κατορθώματα, εἶχεν ἀνάγκην νὰ καταπονή καὶ νὰ μεταχειρίζεται ὡς δοῦλον καὶ νὰ ὑποτάσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα καὶ νὰ συντελῇ ὅστε νὰ ἐξαρτῶνται τὰ σκρῆτματα τοῦ σώματος ἀπὸ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς, διότι καταπονεὶ κανεὶς τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον ἐξεγείρεται, καὶ μεταχειρίζεται ὡς δοῦλον αὐτό, ποῦ ἀφημιάζει τί ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι στερούμεθα βλαβῶν τῶν ἀρετῶν καὶ θαυνοῦμεθα μὲ φόρτιαν ἀμαρτημάτων 205 Α καὶ ἐπὶ πλέον ἐπιδεικνόμεθα μεγάλην ἀκηρίαν; Μήπως λοιπὸν αὐτὸς ὁ πάλειος ἔχει ἀνοκηχίαν; Μήπως ἐπίστη ἡ εὐκορία τῆς ἐπιθέσεως; Πάντοτε πρέπει νὰ εἴμεθα σώφρονες καὶ νὰ ἀγρυπνοῦμεν καὶ ποτὲ νὰ μὴ αἰσθανώμεθα ἀσφαλείς. Διότι δὲν εἶναι καθωρισμένη ἡ στιγμή τῆς ἐπιθέσεως ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος μᾶς πολεμεῖ καὶ ἐρχεται ἐναντίον μας. Πάντοτε λοιπὸν ὅς φροντίζωμεν καὶ ὅς μεμινῶμεν περὶ τῆς σωτηρίας μας, διὰ νὰ ἠμποροῦμεν τοιουτοτρόπως καὶ οἱ ἴδιοι νὰ μείνωμεν ἀκατάβλητοι καὶ νὰ ἀξιώθωμεν τῆς φιλοφροσύνης τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ διαφύγωμεν τὰς παγίδας τοῦ ἐχθροῦ μετὴν βοήθειαν τῆς χάριτος καὶ τῆς ἐσπλαγχνίας τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως εἰς τὸ Ἄγιον Πνεῦμα ἄντικει δόξο, δύναμις, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

87. Α' Κορινθ. 9, 27.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΚΟΣΘΗ ΤΡΙΤΗ

«Ο ΔΕ ΝΩΕ ΕΠΙΕΞΕΝ ΕΥΘΕΙΑΣ ΕΝΘΥΜΙΟΝ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ. ΑΥΤΑΙ ΔΕ ΕΙΝΑΙ ΑΙ ΠΕΡΑΛΟΓΙΑΙ ΤΟΥ ΝΩΕ, Ο ΝΩΕ ΗΤΟ ΔΙΚΑΙΟΣ ΚΑΙ ΤΡΕΒΙΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΟΝΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥΣ ΤΟΥ· Ο ΝΩΕ ΕΠΙΡΑΕΝ ΟΥΤΙ ΗΤΟ ΑΡΕΤΕΤΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ.»¹

Εἰς αὐτὰ, ποῦ ἐλέγχθησαν μέχρι τώρα, ἐγκωριαστέ πόσον μεγάλη εἶναι ἡ φιλοφροσύνη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπερβολικὴν ἀνεψικακίαν Αὐτοῦ; Ὁ Εἶδατε τὴν ὑπερβολικὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης; Ἐγκωριαστέ καλῶς πόσον μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἀρετὴ τοῦ δικαίου ἀνάμεσόν εἰς τὸσον πλῆθος (ἀμαρτωλῶν) καὶ ὅτι τίποτε δὲν ἠμάρτανε νὰ ἐλάβῃ αὐτόν, ὅτε τῶν πολλῶν ἢ ἀμόρφων ῥοπή πρὸς τὴν κακίαν, ὅτε τὸ ὅτι ἀπέμεινε μόνος νὰ θαδίζῃ τὴν ἀντιθετὸν ὁδὸν διὰ μέσου τῶν κακῶν; Διότι, ὡσάν ὄριστος κυβερνήτης, δὲν ἐπέτρεπε νὰ καταποντισθῇ τὸ σκάφος εἰς τὰ ἀμαρτηκὰ κύματα τῆς κακίας, ἀλλ' ἔχειρίζετο μετὰ μέγαν προσοχίαν τὰ πηδάλια τῆς διακίνας. Ἀφοῦ δὲ ἐκίχθη τὸν χειμῶνα, καὶ ἀφοῦ ἐκινεῖτο ἐπάνω εἰς τὸ πέλαγος, ὡσάν νὰ ἐκάθητο εἰς λιμένα, καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ἢ κατακυβῶν τὸ πηδάλιον τῆς ἀρετῆς, ἐξησφάλιστο τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ τὴν τρικυλίαν, ἢ ὅποια ἐπύρετο νὰ καταλάβῃ βλοῦς τοὺς ἀνθρώπους τῆς οἰκουμένης. Τόσον μέγα πράγμα εἶναι ἡ ἀρετὴ, ἀθάνατον καὶ ἀδούλωτον! Δὲν ἀκολουθεῖ εἰς τὰς ἀκαμολίας τῆς παρουσίας ζωῆς, ἀλλὰ πετᾷ ἐπάνω ἀπὸ τὰ δίκτυα τῆς κακίας καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς τὰ λυπηρὰ φαινόμενα τῶν ἄλλων, διότι παρατηρεῖ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα κατὰ πέποιον τρόπον, ὡσάν ἀπὸ κάποιου ὑψηλοῦ σκοπιῶν. Ὅπως δὲ περιελά μὲ τὰ κύματα, ἐκείνος ποῦ εἶναι ἐπάνω εἰς κάποιον ὑψηλὸν βράχον, ὅταν θὰ ἴδῃ αὐτὰ νὰ προσκρούουσιν μὲν εἰς τὸν βράχον, ἀλλὰ ἀμέσως νὰ διαλύωνται εἰς ἄ-

1. Γεν. 6, 8-9.

2. Ρωμ. 8, 25-27.

3. Ἰσίδωρος ὁ Ἐρημοσιώτης καλεῖ τὴν ἀρετὴν εὐθεῖαν καὶ προσκαρτερητὴν καὶ φρεσὶ ἀρμεδιστάτην καὶ κόσμον καὶ ἐπικαλλίστην τῶν ἀποστόλων. (στ' ἐπιστ. Ε.Ε. 169.)

φρόν, έτσι λοιπόν και εκείνος ὁ ὁποῖος ἀσκει τὴν ἀρετὴν. Εὐρισκόμενος εἰς ἀσφαλὲς ὄδαφος, ἔ τιποτε τὸ θλάσασθαι δὲν ὀπασμένῳ ἐνεκα τῆς ταραχῆς τῶν πραγμάτων. Ἀντιθέτως εὐρίσκειται εἰς ἥραχτιαν, ἀπολαμβάνων τὴν γαλήνην τῆς σκηνῆς του καὶ ἀντιλαμβάνομενος, ὅτι τὰ πράγματα τῆς παρουσίας ζωῆς, τὰ ὅποια κυλοῦν μὲ τὴν ταχύτητα καὶ εὐκολίαν, οὐδὲν διαφέρουν ἀπὸ τὰ ρεύματα τῶν ποταμῶν.⁴ Διότι, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἴδωμεν τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, τώρα μὲν νὰ ὑψώνονται εἰς μέγα ὕψος καὶ ἀκολουθῶν διὰ μιᾶς νὰ ἐξαφανίζονται, κατὰ τὸν ἴδιον λοιπὸν τρόπον⁵ παρατηροῦμεν καὶ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι παραμελοῦν τὴν ἀρετὴν καὶ μετέρχονται τὴν κακίαν: Τώρα μὲν νὰ ἔχουν μεγάλην ἰδέαν διὰ τὸν εαυτὸν τους, νὰ ὑπερηφανεύονται καὶ νὰ εἶναι προσκολλημένοι εἰς τὰ ὕληκα πράγματα τῆς παρουσίας ζωῆς, αὐταίμως δὲ νὰ ἀδηγοῦνται εἰς τὴν τοπικίστην καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην πτωχείαν. Ἀτόυς δεδαιώς ἔγωγ ὅτι⁶ ἔβην καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἔλεγε: «Μὴ φοβῶσαι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος γίνῃ πλούσιος, ἢ ὅταν αὐτῷ ἡ δόξα τῆς οἰκογενείας του, διότι αὐτός, ὅταν θά ἀποδῆν, δὲν θά πάρῃ τίποτε μαζί του.⁷ Καὶ φράσας εἶπε, «Μὴ φοδοῦ. Νὰ μὴ σὲ ταραξῆσθαι, λέγει, ἡ ἀπώκρησις τοῦ πλοῦτου καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τῆς δόξης, διότι μετὰ ἀπὸ ὀλίγου θά τὸν ἴθης νὰ εὐρίσκειται κάτω, ἀκήνητος, νεκρός, πεσμένος, ἔ νὰ γίνῃται προφή τῶν σκωδῶν καὶ ἀπὸ τὰ ἐγκαταλείψῃ ὅλα⁸ ἔδω νὰ μὴ δύναται νὰ πάρῃ μαζί του τίποτε ἀπολύτως. Λοιπὸν νὰ μὴ καταληθῆς ἀπὸ ἀγωνίαν, ἀπαδλέπων εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς παρουσίας ζωῆς. Ὅστε νὰ θεωρῆσθαι εὐτυχῆ, ἐκεῖνον, ποῦ πρόκειται νὰ τὰ χάσῃ ὅλα αὐτὰ ὅσπερ ἀπὸ ὀλίγου χρόνου. Τέτοια δεδαιώς εἶναι καὶ ἡ ἐφημερῆ εὐτυχία καὶ ἡ αἰσῆς τοῦ πλοῦτου. Δὲν συνοδεύει ἐκεῖνους ποῦ φεύγουν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν, ἀλλὰ, ἀπὸ ἐγκαταλείπουν ἔδω ὅλην τὴν ὕλην τους εὐχηρίαν, φεύγουν γυμνοὶ καὶ ἐρημοὶ, μὲ μοναδικὴν περιβολὴν τὴν κακίαν καὶ τὰ φορτία τῶν ἀμαρτημάτων, τὰ ὅποια αὐτῆ ἐπεσῶρευον εἰς αὐτούς. Εἰς τὴν ἀρετὴν ὁμοῦ δὲν συμβαίνει κατὰ παρόμοιον.⁹ Ἀλλὰ καὶ ἔδω μᾶς κάμει ἀνωτέρους ἀπὸ ἐκεῖνους,

4. Ἐκκλ. 1, 9. Σαρ. Ξολ. 2, 5.
 5. Λευκ. 19, 16-21.
 6. Ψαλμ. 56, 17.
 7. Ἔκκλ. 5, 8.
 8. «Ἰακῶβ τῶν δεδαιῶν ἦν ἐντολὴν παρὰ θεοῦ, τῶσαν καὶ τὰς ἐνέμας παρ' αὐτοῦ προσέλαβεν... Καὶ διὰ αὐτῶν τῶν ἐνέμων φράσας μὲν καὶ προσέτατος ἐναρτήσας, τὸν κατ' ἀρετὴν ἐσέβης ἐμειλιτόμενος

ποῦ θέλουν τὸ κακὸν μας, καὶ ἐλευθέρους μᾶς διατρέει, C καὶ τὴν διαρκῆ χαρὰν προσφέρει, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν ἀνωμαλίαν τῶν πραγμάτων, καὶ ὅταν φεύγουμεν ἀπὸ αὐτῶν τῶν κόσμων μᾶς συνοδεύει, καὶ τότε κυρίως, ὅταν ἔχωμεν ἀνάγκη ἀπὸ τὴν βοήθειάν της, καὶ κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν μᾶς παρέχει μεγάλην βοήθειαν, μὲ τὸ νὰ κἀνῃ τοῦ δικαστοῦ τὸ ὄλεθρον ἡμερον πρὸς ἡμᾶς.¹⁰ Ὅπως ἀκριβῶς εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν ἐνώπιον τῶν κακῶν μᾶς κάμει ἀνωτέρους ἀπὸ τὰ κακά, ἔτσι καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν ἀρτῶζει καὶ σώζει ἀπὸ τὰ βασανιστήρια ἐκεῖνα τῆς κολάσεως, ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι φέρουν αὐτὴν μαζί τους.¹¹ Ὅχι δὲ μόνον ποῦτο, ἀλλὰ ἐκείνη γίνετο καὶ αἰτία νὰ ἀπολαύσωμεν ἡμεῖς τὰ ἀπερίγραπτα ἀγαθὰ. ἸΔὲ νὰ ἀντιληφθῆς δὲ, ὅτι αὐτὰ ἔχουν ἔτσι καὶ ὅτι: Δὲν χρησιμοποιοῦμεν αὐτούς τοὺς λόγους ἀπλῶς καὶ τυχαίως διὰ νὰ σὲ ψυχαιώσωμεν, θὰ προσπαθῶν νὰ δείξω εἰς τὴν ἀγάπην σου ἀπὸ τὸ παράδειγμα, ποῦ τώρα ἔχομεν ἐνώπιόν μας.
 Ὅταν ἀλόκληρον τὸ ἄνθρωπον γένος ἔκανε τὸν φιλόφρωντος Δεσπότην νὰ ἀναγκάσῃ ἐναντίον του, παρατήρησε πῶς ὁ θαυμάσιος αὐτός ἄνθρωπος, ὁ Νῶε, μὲ τὴν ἀρετὴν του ἠδυνήθη καὶ νὰ μὴ λάθῃ πείραν τῆς ἀρχῆς τοῦ θεοῦ, καὶ νὰ ἐλύσῃ πρὸς τὸν εαυτὸν του πολλὴν τὴν ἀγάπην ἐκ μέρους αὐτοῦ.
 Ἐάν δὲ κρίνης καλόν, εἰς τὸ ἐξῆς θὰ κάμωμεν λόγον δι' ὅσα συμβαίνου εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, διότι ἴσως μερικοὶ δυσπιστοῦν διὰ τὰ μέλλουτα καὶ ὅσα δὲν φαίνονται. Ἐ
 Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν ἀπὸ ὅσα συμβαίνου ἔδω ποῖα μὲν κακὰ διεδέχθησαν ἐκεῖνους, ποῦ ἐσπαπέτασαν πρὸς τὴν κακίαν, ποῖων δὲ ἀγαθῶν ἠξιώθη ἐκεῖνος, ποῦ ἐπρωτίμους τὴν ἀρετὴν.
 Ὅταν λοιπὸν ὁ πανάγαθος θεὸς ἀπεφάσκει νὰ τιμωρῆσθαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων μὲ ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν, ἐνεκα τῆς ὑπερβολικῆς ἐπακραιφῆσεως τῆς κακίας, ἀπὸ εἶπε, «θὰ ἐβάλω τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὅστιον ἐδημιούργησα, ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς» καὶ διὰ νὰ βεῖθῃ τὴν ὑπερβολικὴν Του ἀγανάκτησιν,¹² δὲν ἐξέδωκεν ὀπώρασιμ μόνον κατὰ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον ὄλων τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν ἐρπετῶν, καὶ τῶν πετεινῶν.¹³ Ἄ Διό-

10. Ἦν παρεβλήσας δὲ αὐτῶν τὴν ἀνέργειαν, πρὸς τὴν κακίαν ἐπαρρησῶμεθα. (Μ. Βασίλειος «ὅροι κατὰ κλάστον», 5' ἀπόκρησις, Ε.ΙΙ. 21, 908).
 9. Ματθ. 26, 24-26.
 10. Ἦ ἀγανάκτησις κατὰ θεοῦ διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἀμαρτανῶν δὲν εἶναι κατ' ἐσῶτην ἐμμερία. (Παῖλ. Ἔρ. 6, 50. Ματθ. 18, 24, Λευκ. 14, 21).

τι, όταν επρόκειτο να καταποντισθούν εις τὰ ὕδατα καὶ νὰ καταστροφῶν οἱ ἄνθρωποι, διὰ τοὺς ὁποίους ἐδημιουργήθησαν τὰ ζῶα, εὐλόγως ἐλάβον μέρος καὶ αὐτὰ εἰς τὴν τιμωρίαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἀπόφασίς ἦτο ἀόριστος, χωρὶς νὰ κἀν ὁὐδεμίαν διάκρισιν, καὶ διὰ νὰ μάρτυς, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ὁποιοῦναι πρόσωπα,¹¹ καὶ ὅτι δὲν παραβλέπει κανένα, περιπατῶν μέσα εἰς τὰς ἱσθμὸς μῆς καρδίας,¹² ἀλλὰ ἔστω καὶ μικρὸν ἀφορμὴν ἐξ ἐνός, πού νὰ τοῦ τὴν διδοῦμεν ἡμεῖς, ἐπιδικουμένην τὴν ἀπεργασίαν τοῦ αὐτοῦ, λέγει ἡ Γραφή: «Ὁ Νῶε δὲ εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». Τοῦτο δέ, διὰ νὰ μὴ νομισθῶμεν, ὅτι γίνεται πλήρης ἐξαφάνισις τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρισθῶμεν, ὅτι ἐνεκα τῆς ἀγαθότητος,¹³ αὐτοῦ ἀσθῆναι ἐκεῖ σπινοῦν νὰ σωθῆται, Ἐ καὶ μῶν ῥῆσιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὥστε νὰ ἀναπτύχῃ πάλιν εἰς μακροῦς κλάδους.¹⁴

Παρατήρησε τὴν ἀκριβολογίαν τῆς Γραφῆς. Ἐλάτε τὴν παραμικρὰν συλλαβὴν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐρασκῶν τυχαίως τοποθετημένην.¹⁵ Ἐπειδὴ μᾶς εἰςβάλε τὴν ὑπερβολικὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μέγεθος τῆς τιμωρίας, ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς ἐργάτας αὐτῆς, τώρα κάμνει λόγον εἰς ἡμᾶς καὶ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ἠδυνήθη νὰ διακρίσῃ ἀκριβοῦς τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνάμεσα εἰς τὸσον πλῆθος. Εἶναι θεοδικῶς καὶ μόνῃ τῆς ἡ ἀρετῆς ἄξια θαυμασμοῦ. Ὅταν ἄμωσ κάποιος πραγματοποιῇ αὐτὴν, ἐπιδοκίμως εἰς τὸ μέσον ἐκεῖνον, πού τὴν ἐχθρεύονται, κάνει αὐτὴν νὰ φαίνεται πολὺ περισσότερον θαυμασία.¹⁶ Ἐ Διὰ τοῦτο ὡσὺν νὰ θαυμάσῃ τὸν δικαίον ἢ Ἁγία Γραφή λέγει, ὅτι ὁ Νῶε εὗρε χάριν ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ μεταξύ τῶσων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐπρόκειτο νὰ λάβουν μέρος τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεκα τῆς κακίας τους. Εὗρε χάριν, ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Δὲν εὗρε χάριν ἀπλῶς, ἀλλὰ ἐνώπιον Κυρίου τοῦ

11. Ρωμ. 9, 11. Ἔβ. 6, 9.

12. Πράξ. 17, 28. Ἰωάν. 17, 21.

13. Μαρτ. 9, 18. Ἰωάν. 7, 19.

14. Εἶναι ἀνήθως ἡ παραποίηση τῶν ἐκείνων ἀνθρώπων μὲ δόξαν ἐπαρτεμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὁσίων εἰς τὴν Γραφήν. Πράξ. 13, 41.

15. Μαρτ. 5, 18.

16. Τὸ εἶναι ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀπεριεχὴς ὄντως ἐν μέσῳ πολλῶν ἀμαρτιῶν ἐν τῇ Γραφῇ διακρίσασθαι καὶ εἶναι τὸ μέγιστον κριτήριον τῆς ἀρετῆς. «Τὴν μὲν τοὶ κἀνέστη καὶ λαβὼν ἔσταν ἐλεῶσαι» τῆς δ' ἀρετῆς ἰσχυρὰ θεοὶ κροτήσαντες ἐπέμπε δόξαν» (Ἰωάν. 8, 29). — «Ὁ δ' ἀρετὴν διὰ μάχων δαίνας» (Ἐφ. 6, 12). — «Ἀρετὴν κολύμβησε νὰ ναι ἄρεστος, ἴσχυρα κἀλλιστον εἶναι» (Ἄριστοτέλης).

Θεοῦ. Διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι αὐτὸν εἶχαν ὡς μοναδικὸν σκοπὸν, νὰ εἶναι δηλαδὴ ὡς ἐπανέστην τὸ ἀγρυπνῶν μᾶτι τοῦ Θεοῦ. Οὐδόλως ἀνδιέφερον αὐτὸν οὔτε ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων,¹⁷ οὔτε ἡ ἄλλοις τῆς ἀκακίας τῆς, οὔτε ὁ γέλωτός των.

Εἶναι φυσικὸν θεοδικῶς νὰ ὁποιοῦν πολλοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ γέλωτας, ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἐπιδοκίμει νὰ εἶναι τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀντιθετῶν πρὸς δόξας.¹⁸ Ὁ Διὸς ἔχουν τὴν αὐθιχίαν εἰς ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὴν κακίαν, πάντοτε νὰ ἁμαρτίζουσιν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐπιδοκίμουν νὰ ἀποφεύγουν τὴν κακίαν καὶ νὰ προτιμοῦν τὴν ἀρετὴν, πράγμα τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον πολλὰς ομιλοῦνται. Ἐλατῶμεν δὲ καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς καὶ μὴ δύναται νὰ ὑποφέρουν τὸν γέλωτα καὶ τὸν ἁμαρτωλὸν, νὰ παρακλύωνται εἰς τὴν κακίαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ νὰ προτιμοῦν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν ἀληθῆ καὶ μόνιμον. Διὸς εἶναι γνώρισμα γενναίας ψυχῆς μὲ ἰσχυρὰν θέλησιν, τὸ νὰ δύναται κανεὶς νὰ ἀντιπαθῇ εἰς ἐκεῖνους πού ἐπιδοκίμουν νὰ τὸν διασώρουν καὶ νὰ μὴ διαπράττῃ κατὰ διὰ νὰ ἀρετῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἐστρατευμένη τὴν προσοχὴν τοῦ πρὸς τὸ ἀγρυπνῶν μᾶτι τοῦ Θεοῦ, Ἐ καὶ νὰ περιμένῃ μόνον ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ἔπαινον, καὶ νὰ περιφρονῇ τοὺς ἀνθρώπους τῆς κακίας, καὶ νὰ μὴ ὁποιοῦναι οὔτε τὸν ἔπαινον αὐτῶν, οὔτε τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ νὰ τὰ παραβλέπῃ ὡσὺν ὄνειρα καὶ οἰκίς. Καὶ ἐδῶ μὲν πολλὰς φορές πολλοὶ ἄνθρωποι, ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερον τὴν ὄδον δεκά ἢ εἰκοσι ἀνθρώπων, ἢ καὶ ὀλιγωτέρων, ἀνετρέψαν καὶ ἔπεσαν κάτω. «Ἐπάρχει θεοδικῶς ἀντροπή, ἡ ὁποία ἐπαφῆρει ἁμαρτῶν». ¹⁹ Διὸς δὲν εἶναι εἰκόλον νὰ περιφρονῆσθαι ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι ἐπιδοκίμουν νὰ ὀρθοῦν, νὰ περιπαίξουν καὶ νὰ διακωμῶδουν. ²⁰ Ὁ ὁμοῦς ἄμωσ αὐτὸς δὲν συμπεριφέρθη ἔτσι. Διὸς οὐ μόνον τὴν διαγωγὴν δεκά καὶ εἰκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνθρώπων κατεφρόνησε, ἀλλὰ τῶσων δεκάδων χιλιάδων καὶ ὀλίγης τῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἦτο δὲ φυσικὸν εἰς αὐτὸν νὰ τὸν περιγελοῦν, νὰ τὸν διακωμῶδουν, νὰ τὸν χλευάζουν καὶ νὰ θεκνύουν ἀπέναντι τοῦ πολλῆν ἀπρέπειαν, ἰσως δὲ καὶ νὰ φθελῶν νὰ τὸν ἀποσπάσων πρὸς τὸ μέρος τοῦς διὰ τῆς βίας, ἐξ ἧτο δυνατόν. Πάντοτε δὲ ἡ κακία ἐπιδικουμένη πολλὴν παραφροσύνην ἐναντίον τῆς

17. Ἰωάν. 5, 44. 12, 48. Ἀ' Κορ. 10, 31.

18. Μαρτ. 5, 11.

19. Σοφ. Σοφ. 3, 21.

ἀρετής.¹⁹ Όμως, όχι μόνον τίποτε δὲν βλέπεται σὴν, ἀλλὰ καὶ ὁ πόλεμος τῆς κἀναι ἰσχυροτέρων.²⁰ Τόσον μεγάλη δὲ εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς, ὥστε ὅταν δοκιμάζεται, ὕπερχει ἑκατὼν πῶν τῆν δοκιμῶν, καὶ ὅταν πολεμῆται, γίνεται ἄνωγέροι ἀπὸ αὐτοῦ, πῶν τῆν πολεμῶν.²¹ Τοῦτο δὲ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιληφθῶμεν ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων. Ἐ διὰ νὰ δώσωμεν δὲ εἰς εὐδὸς ἀφορμῆς, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀντὶπλησώμεν τὰ παραδείγματα πρὸς χάριν σας καὶ ἀπὸ τῆν Παλαιῶν καὶ ἀπὸ τῆν Κοινῆν Διαθήκην. «ἀδιότι λέγει, «ἔδωκε εἰς τὸν σοφὸν ἀφορμῆν, καὶ θὰ γίνῃ σοφώτερος». Ἄ Λοιπὸν, προσπάθησε, παρακαλῶ, νὰ ἐνοήσης τῶν Ἄ-βελ.²² Δὲν ἐφρονεῖσθ ἀπὸ τὸν Κάιν; Δὲν ἦτο ριγμένος ἐπᾶνω εἰς τὸ δόσαρ; Ἄλλὰ μὴ παρατηρῆς αὐτὸ, ὅτι δηλαδὴ ἐνίκησε καὶ ὑπερίσχυον ὁ Κάιν, καὶ ἐφρόνησεν αὐτὸν, πῶν ἐφρονούσε καὶ ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε πράξει κανένα ἀδίκημα. Ἄλλὰ νὰ σκεφθῆς αὐτὰ πῶν ἠκολούθησαν, ὅτι δηλαδὴ, ὁ μὲν φρονεῖσθ ἀπὸ τότε μέχρι καὶ σήμερον ἀνακηρύσσεται²³ ὡς νικητῆς καὶ ἐγκωμιάζεται, καὶ ὁ τόσος χρόνος δὲν ἐξάφνησε τῆν μνήμην του.²⁴ Ἐκεῖνος δὲ, πῶν ἐφρόνησε καὶ ἐδείχθη ἰσχυρότερος, καὶ τότε ὀπόμεν μίαν ζωὴν βαρύτεραν καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον, Ἐ καὶ ἀπὸ ἐκείνην τῆν ἐποχὴν μέχρι σήμερον αὐτὸς μὲν δημοσίως στυγμίζεται καὶ δέχεται τὰς κατηγορίας ἄλων τῶν ἀνθρώπων,²⁵ ἐνῶ ὁ Ἄβελ καθημερινῶς ἐξομιᾶται εἰς τὰ στάματα ἄλων. Αὐτὰ μὲν συμβαίνουσι εἰς τῆν παρούσαν ζωὴν. Ἐκεῖνα δὲ, πῶν λαμβάνουσι χάριν εἰς τῆν μέλλουσαν ζωὴν, ποῖος λόγος καὶ ποῖα διά-νοια θὰ δουρῆθ νὰ περιγράψῃ; Καὶ γνωρίζω μὲν, ὅτι, ἐφ' ὅσον εἰσθε φρόνημοι, θὰ ἀρετε νὰ ὑπάρχουσι εἰς τὰς Γρα-φὰς καὶ ἄλλα πολλὰ διάφορα παρόμοια παραδείγματα. Διὰ τοῦτο θεσπάζω ἔχει γραφῆ,²⁶ διὰ τῆν ἰδικὴν μας φρόνησιν ὥστε, ἀφοῦ μαθάνωμεν αὐτὰ, νὰ ἀποφεύγωμεν μὲν τῆν κα-

19. Ρωμ. 7, 28. Ψαλμ. 1, 2.
20. Ἐβρ. 11, 28-40.
21. Τιβ. 26, 33, 15, 18-27. Ρωμ. 8, 38-41.
22. Παροιμ. 9, 9.
23. Γεν. κη, 4.
24. Ὁ ἱερεὺς Πάτρις χρησιμοποιοῦν γνωστὸς εἰς τὸ ἐκρατήθειν ἔθνος ἐν τῆς ζωῆς τοῦ σταθμοῦ καὶ τῆς ἀνακηρύξεως τῶν νικητῶν.
25. Παροιμ. 10, 7. Ψαλμ. 111, 8. Σοφ. Σοκ. 2, 12.
26. Ἠσ. 5, 20. Περσ. 19, 18.
27. Ὁ πνευματικὸς καὶ ἁγίος Γρηγόριος εἶναι ἠθικός, ἠρημονευστικός καὶ πνευματικός, διὰ τῆν ἁρετῶν τῶν πασῶν. Δὲν δόμα ὅσα ἀποστήμην, ὅσα ἱστορίαν, ἐν καὶ ὅσα λέγει δὲν εἶναι ἀντίθετα ὅσα πρὸς τῆν ἱστορίαν, ὅσα πρὸς τῆν ἀποστήμην.

κίαν, νὰ προστιμῶμεν δὲ τῆν ἀρετῆν. Θέλει νὰ ἴδωμεν τῆν ἴδιαν ἀλήθειαν καὶ εἰς τῆν Κοινὴν Διαθήκην; Ἄκουσε τὸν μακάριον Λουκᾶν νὰ διηγῆται τὸν ἴδιον πρῶτον περὶ τῶν Ἀποστόλων, ὅτι, ἐνῶ ἐμαστιγώθησαν, Ἰδ ἔργου χαρούμενοι ἀπὸ τὸ σωθῆναι, διὰ τῆς ἠρώθησαν, νὰ ἀπαισθηθῶν χάριν τοῦ ἀνομιᾶτος τοῦ Χριστοῦ.²⁷ Ἄν καὶ οἱ μαστίγες δὲν ἦσαν ἀφαιρηταί χαρᾶς, ἀλλὰ λύτης καὶ στενωχίας, ὅμως οἱ μαστίγες, τὰς ὁποῖας ὀπόμεσαν διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ὑπόθεσις διὰ τῆν ὁποῖαν ἐμαστιγώθησαν ἐγνωσῶσαν εἰς αὐτοῦς τῆν χάριν. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν, πῶν τὰς ἐμαστιγώσαν, ἐαρέθησαν εἰς ἀμέτρον καὶ εἰς μεγάλην ἀμνησίαν, χωρὶς νὰ γνωρίζουσι τί πρέπει νὰ πράξουσι. Διὰ τὸ αἰετοῦ αὐτοῦς νὰ μετὰ τῆν μαστίγῶσι νὰ ἀποροῦν καὶ νὰ λέγουσι: «Τι θὰ κάμωμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦς;»²⁸ Τι λέγεσι; Ἐκ-πονήσατε μὲ μαστίγια, ἐσκορπίσατε ἴσως κακὰ καὶ ἀκαμῆ ἀπορεῖτε; Ἐ Τόσον ἰσχυρὸν πρᾶγμα καὶ ὀδύωλον εἶναι ἡ ἀρετῆ, ὥστε καὶ κατὰ τῆν ἄραν τοῦ πάθους νὰ ὑπερισχῆ ἐκείνων, πῶν τῆν βασανίζουσι.

Διὰ νὰ μὴ μικρολογώμεν ὅμως, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπα-νέλθωμεν εἰς τὸν δικαστὴν Νῶε καὶ νὰ ἐκπλαγώμεν ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρετῆς του. Πῶς ἠδυνήθη νὰ παραδέξῃ καὶ νὰ φωνῆ ἀνώτερος, ἐνῶ τὸν περιέτριψε, καὶ τὸν ἐχλεύα-ζε, καὶ ἐπενέβαινε εἰς τῆν ζωὴν του, καὶ τὸν διακωμωδοῦσε τόσος λαὸς, (Πάλιν λέγου τὰ ἴδια πράγματα καὶ δὲν θὰ παύ-ωσι νὰ τὰ ἐπικολομιδάνω). Πῶς κατάρθωσαν αὐτό; Ἐγὼ ἀπαντῶ.²⁹ Ἐπειδὴ ἀπέβλεπε συνεχῶς πρὸς τὸ ἀγρυπ-νῶναι μὲτὰ τοῦ Θεοῦ. Πρὸς τὰ ἐκεῖ εἶλεν ἐπὶ ὄνομας κατεθύ-νει τὸ μᾶτι τῆς διανοίας, καὶ δι' αὐτοῦς ἔλασε εἰς τὸ ἐξῆς τὸν ἐκρόντηξεν, ὥσων νὰ μὴ ὑπάρχουσι. Διὰ τὸ ἐκεῖ συμβαίνει. Ὅταν κάποιος θὰ πληρωθῆ μὲ ἐκείνον τὸν ἔρωτα καὶ θὰ κατεθύνη τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὸν πόθον πρὸς τὸν Θεόν, τί-ποτε ἄλλο δὲν βλέπει ἀπὸ ἐκεῖνα πῶν φαίνονται, ἀλλὰ βλέ-πει μὲ τῆν φαντασίαν τοῦ συνεχῶς ἐκείνον, πῶν ἐπιθῶκει, καὶ κατὰ τῆν ὕψη, καὶ κατὰ τῆν ἡμέραν, καὶ ὅταν κομᾶ-ται καὶ ὅταν ζυγιάται.³⁰ Λοιπὸν μὴ παραξενεύσαι, ἐὰν ὁ δι-

27. Πρὸς 5, 41.
28. Πρὸς 4, 16.
29. Ὁ ἴδιος γὰρ 5 εἰκονογράφος προσέχει τῆ προσοχῆ τοῦ βασιλέως καὶ γράφει: καὶ ἐπὶν ἐξ ἐναντίας ἡ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως προσέχον ὁπῶ γράφοντι, σκεπῶν καὶ καλῶς ἐκείνος ἔσχερασε τῆν εἰκόνα ἐπὶν ἡ ἀποστήθῃ τὸ πρόσωπον, ὁ δὲ ὄνομα τρέμει, διὰ τὸ μὴ ἀνέγκαν ἀπὸ τῆ γράφοντι τὸν αὐτὸν ὄραον καὶ ὁ καλῶς ἔσχερασε Χριστὸς τοῖς πιστεύουσιν ὁπῶ καὶ ἀνέγκουσι διὰ παντὸς πρὸς αὐτὸν εὐθέως ἔσχερασε κατὰ τῆν

κοπος αὐτὸς οὐδ' ἄλλως ἐφρόντιζε δι' ἐκεῖνους ποὺ προσεπάθουν νὰ τὸν ἀνατρέφουν, ἀπὸς καὶ ἐστράφη πρὸς τὰ ἐκεῖ τὴν θιάσῳν του. Διότι ἀφοῦ κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν, ποὺ ἐξηρτάτο ἀπὸ αὐτὸν, καὶ ἀφοῦ προσήλκυσε πρὸς τὸν ἑαυτὸν του τὴν ἀνωθεν χάριν, ἐγένετο ἀνώτερος ὄλων. Β' «Ὁ Νῶε δὲ εὗρε χάριν ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ» λέγει ἡ Γραφή. Ἐὰν καὶ δὲν ἴτο εὐχάριστος δι' ὀλίκληρον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οὔτε ἐπιθυμητός, ἐπειδὴ δὲν ἐπιθυμοῦσε νὰ δοθῆναι τὴν ἴδιαν ὁδὸν με' ἐκείνους, ἀλλὰ ἤθελε νὰ δοθῆναι πρὸς ἑκείνους, ὁ ὁποῖος περιπατεῖ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ὅμως εὗρε χάριν, καὶ ἑκεῖνος ἐδέχθη τὴν ἀγαθὴν του προοίρειον. Διότι, λέγε μου, ποῖα ἔργα προέκυψαν ἀπὸ τὴν χλεύην καὶ τῶν σκωπτικῶν γέλωτα τῶν ὁμογενῶν, ὅταν ἀνακηρύττη καὶ στεφανώσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἐκεῖνος ποὺ ἐπλάσε τὰς καρδίας μας καὶ γνωρίζει καλῶς ὅλα τὰ ἔργα μας; Ποῖαν δὲ ὠφέλειαν δύναται νὰ ἔχη ὁ θυρωρὸς, ὅταν θαυμάζεται μὲν καὶ ἐπαινεῖται ἀπὸ ὄλων τῶν ἀδικουμένων,³⁰ Ἐ ἀλλὰ καταδικάζεται κατὰ τὴν φανεράν ἡμῶν τὴν κρίσιν ἀπὸ τῶν Δημιουργῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἀστροῦν, ποὺ δὲν πίπτει εἰς ἑκαστὴν κτὴν πλάτην; Αὐτὰ, λοιπὸν, ἀφοῦ ἔχουμεν ὅτι ἔβην μας, ἀγαπητοί, ἅς μὴ ὀπλολογίσωμεν καθόλου τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων, οὔτε νὰ ζητοῦμεν με' κάθε τρόπον τὰς ἐπισημίας αὐτῶν, Ἄλλα καὶ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς νὰ πράττωμεν καὶ τὴν κακίαν νὰ ἀποφεύγωμεν μόνον χάριν ἑκείνου, ὁ ὁποῖος ἐξετάζει τὰ ὁσθὴ τῆς ψυχῆς μας.³¹ Διότι καὶ ὁ Χριστὸς, διδάσκων ἡμᾶς νὰ μὴ μένωμεν με' ἀνοικτὸν τὸ στόμα πρὸς τὰς ἐπισημίας τῶν ἀνθρώπων, ὅσπερ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα εἶπεν τελευταῖον καὶ τοῦτο: Β' «Ἀλλοίμονον εἰς ἐσάς, ὅταν ὄλοι οἱ ἄνθρωποι σὰς εὐφημίσουν»³² Παρατήρησε, πῶς με' τὴν φράσιν «οὐαὶ ἡμῖν» ἐδήλωσε, πόσον μεγάλη τιμωρία θὰ ὑπάρξῃ διὰ τοὺς τοιοῦτους. Αὐτὸ τὸ «οὐαὶ» εἶναι θρηνητικὸν ἐπιφώνημα. Σχεδὸν ὀνομάζει αὐτοὺς ἀθλίους ὅταν λέγῃ. «Ἀλλοίμονον εἰς ἐσάς ὅταν ὄλοι οἱ ἀνθρώ-

εἰκόνα αὐτοῦ ἐπορεύοντο ἄνθρωποι... Ἐἰ τις οὐκ ὄνειδος διὰ κανέναν πρὸς αὐτὸν τὸν πόνητον διακρίνει, οὐ μὴ γράψῃ ὁ Κύριος αὐτὸς τὴν ἐκτίμησιν ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς. Χρὴ τοῦτον ἀνεπίτητον ἡμᾶς εἰς αὐτὸν πιστεύοντες καὶ ἐγαπῶντες αὐτὸν, πάντα μένομεν καὶ αὐτὸ προσφύγοντες. Ἦνα γράψῃς τὴν ἐκτίμησιν ἐκτίμησιν τὴν ἐπορεύοντον ἀποστελεῖ ἢ κατὰ φωνὰς ἡμῶν... (Ματθαῖο Ἀποκάλυψις, β' στίχ. 30ος ὁμιλίαν τῆς ἀποδοκιμῆς εἰς αὐτὸν. Ε.Π. 94, 794).

30. Ματθ. 8, 98. Λουκ. 9, 38-39.

31. Λουκ. 8, 57, 16, 18.

32. Λουκ. 8, 98.

ποι σὰς εὐφημίσουν». Παρατήρησε τὴν ἀκριβείαν τοῦ λόγου. Δὲν εἶπεν ἄλλως, οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ, ὄλοι οἱ ἄνθρωποι. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπαινεῖται καὶ νὰ θαυμάζεται ἀπὸ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους³³ ὁ ἄναρτος, ὁ ὁποῖος βαδίζει τὴν στενήν καὶ γεμάτην ἀπὸ θλίψεως ὁδὸν³⁴ τῆς ἀρετῆς, καὶ ἐφορμᾷε πιστῶς τὰς ἐπιτάξεις τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο διότι ἡ ἐντοσίς τῆς κακίας καὶ ἡ ἀντίθεσις αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρετὴν εἶναι μεγάλη. Ἐπειδὴ λοιπὸν γνωρίζει ὁ ἄναρτος, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπαινεῖται ἀπὸ ὄλους τοὺς ἀνθρώπων καὶ νὰ ἀκούῃ καλοῦς λόγους, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐφορμᾷε τὴν ἀρετὴν με' ἀκριβείαν καὶ ὁ ὁποῖος ἀποδέχεται μόνον τὸν ἔπαινον τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο ὀνομάζει ἀθλίους, ἐκεῖνος ποὺ παραμελοῦν τὴν ἀρετὴν διὰ τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων. Διότι ἡ εὐφημία ἐκ μέρους ὄλων τῶν ἀνθρώπων ἤθελεν εἶναι πολὺ μεγάλη ἀπόδειξις, τοῦ ὅτι δὲν εἶναι ἀνάρτος νὰ ἐπαινεθῆ ἀπὸ ὄλων, εἰὰν θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ αὐξήσῃ πρὸς ἀδικουμένους ἀπὸ τὰ χεῖρα τῶν ἀδικούντων καὶ τοὺς ὑβρίζοντες ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ τοὺς κακοποιήσῃ; Ἄκομη, εἰὰν θὰ ἤθελε νὰ διαρβύνη ἐκεῖνος ποὺ ἁμαρτάνουν³⁵ Ἄ καὶ νὰ ἐπαινεθῇ ἐκεῖνος, ποὺ ἐπιτυχάνουν τὴν διόρθωσιν, δὲν εἶναι φυσικὸν ὄλοι μὲν νὰ τὸν ἐπαινῶν, ἄλλοι δὲ νὰ τὸν κατηγοροῦν; Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κύριος «Ἀλλοίμονον εἰς ἐσάς, ὅταν σὰς ἐπαινέσουν ὄλοι οἱ ἄνθρωποι».

Λοιπὸν, πῶς δὲν εἶναι ἄξιον νὰ θαυμάξῃ κανεὶς τὸν δικαίον Νῶε καὶ νὰ ἐκπλήσεται; Ἐκεῖνος τὰ ὅποια ἐδίδασκεν ὁ Χριστὸς, ὅταν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, αὐτὰ ἐφορμᾷε προκαταβολικῶς με' μεγάλην ἀκριβείαν, ἀφοῦ τὰ ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν νόμον,³⁶ τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς ἐποσώθησεν εἰς τὴν φύσιν.³⁷ Ἀφοῦ ἀπέρρηξε τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων, προσεπάθει με' τὴν ἀρετὴν τῶν ἔργων³⁸ νὰ εἶρη χάριν κοινὰ εἰς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο λέγει ἡ Γραφή: «Ὁ Νῶε ἔμυσε ἔπαινον ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ». Β' Ἀλλὰ, τὸ ὅτι ἔπαινον

33. Ἡ πάντοτε ἀντιλήθεον πρὸς τὸν ἀνάρτον θεὸν ἐκτίμησιν μὲν ἀνοικτὸν ἴσταν. Αἱ ἀτίμωτοι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ εὐλασίς τῆς ἁμαρτίας ἀκαταρτησίαν τὴν ἀκαταρτησίαν ἀνάθη ἔσαν τοῦ θεοῦ.

34. Ματθ. 7, 14.

35. Γαλ. 3, 34-35.

36. Δὲν ἀρέσει νὰ νοσηθῇ ἐνωθεὶς κατὰ ἀνάλογον πρὸς τὴν σωματικὸν λόγον διδασκαλίαν τοῦ Ἰουδαίου, ἀλλὰ ἡ φυσικὴ ἀποκαλύψις τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔπειτα τὴν ἀποκαλύψατο εἰς τὰς ἐπισημῆσιν Του.

37. Ἰησοῦς τοῦ Θεοῦ ἁγῶν εἶναι ὅχι ὁ ἄναρτος -ἢ ἁμαρτητικὸς κτίσμα-, ἀλλ' ὁ ἐφορμῶν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. (Ματθ. 8, 19).

εὐνοίας ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ὑπάρξασαν εἰς αὐτὸν ἀρετὴν, μᾶς τὸ διηγῆθαι ὁ θεομάρτυς αὐτὸς Προφήτης.³⁸ Ἐπισημαίνοντας ὅτι τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου.³⁹ Ἐίναι ὁμοίως ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν καλῶς καὶ ἐκεῖνα ποὺ ἔχουν λεχθῆ ἢ συνήθειαι καὶ νὰ ἴδωμεν τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν διετύπωσε δι' αὐτὸν ὁ Θεός.

Λέγει ἡ Γραφή: «Ἰδοὺ δὲ ἡ ἱστορία τοῦ Νῶε. Ὁ Νῶε ἦτο ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος μεταξύ τῶν συγχρόνων του. Ἐγένον δὲ Νῶε σύμφωνα με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ». Παράδοξος τρόπος γενεαλογίας. Διότι ἐνῶ εἶπεν ἡ Ἁγία Γραφή: «Ἰδοὺ ἡ γενεαλογία τοῦ Νῶε» C καὶ ἀφού διηγείτο τὰς ἀκοάς μας, προκειμένου νὰ διηγῆθῃ τὴν γενεαλογίαν αὐτοῦ, δηλαδὴ ποῖος ἦτο ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἀπὸ ποῖον γένος κατήγετο, πῶς ἦλθεν εἰς τὴν γῆν, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα συνήθισον νὰ διηγῶνται, ὅσοι ἐξιστοροῦν γενεαλογίας, ἀφού ἐγκατέλειψεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἀφού ἀνελύθη ἐπάνω ἀπὸ τὴν συνήθειαν,⁴⁰ λέγει: «Ὁ Νῶε ἦτο ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος μεταξύ τῶν συγχρόνων του. Καὶ ἐγένον ὁ Νῶε σύμφωνα με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ». Εἶδες θεομάρτυν γενεαλογίαν; Ὁ Νῶε, λέγει, ἦτο ἄνθρωπος. Παρατήρησε, ὅτι τὸ κοινὸν ὄνομα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δίδεται ἀντὶ ἐγκωμίου εἰς τὸν δίκαιον. D Ἐπειδὴ λοιπόν, λέγει, οἱ ἄλλοι μετὰ τὴν καταλίθησιν εἰς τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς ἔχουσιν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν ἢ ἔπαιον καὶ νὰ εἶναι ἄνθρωποι, αὐτὸς διόλουσε τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου, ἠνάγκαζε εἰς τὸσον λόγον. Διότι αὐτὸ εἶναι ἄνθρωπος, εἶναι ζῆ κακίαι τὴν ἀρετὴν.⁴¹ Δὲν εἶναι ἀπόδειξις ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως τὸ νὰ ἔχη κακίαι μορφῆν ἀνθρώπου, καὶ ἀφαιρούμενος, καὶ μὴτὴ καὶ σῶμα καὶ παρειαὶ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μέλη. Ὅλα αὐτὰ εἶναι μέλη τοῦ σώματος. Ἄνθρωπον ὁμοίως δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν ἐκεῖνον,

38. Πρόκειται περὶ τοῦ Μωϋσέως, ὡς συγγραφέως τῆς Πεντατεύχου.
39. Διότι ἐν ἑστέ μίαν ἀπάντησιν εἰς τὸ πρόβλημα τῆς θεομορφώσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὴν ἔπαιον ὁ Χριστολόγος δέχεται ὡς ἔμμενον καὶ φυσικὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, χωρὶς νὰ ἐμφανίζονται ἢ προσωποποιεῖται τοῦ συγγραφέως.
40. Ἡ Ἁγία Γραφή κατονομαζέτω εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀνοθεῖται ἄπὸν ἀπὸ τὰς ἱστορικὰς συνήθειαι τῶν ἀνθρώπων, ἀντικεινίζετο αὐτὸς ὑπὸ τὸ φῶς τῆς αἰωνιότητος καὶ ἀδιαφάνεται κυρίως διὰ τὴν νοηματικὴν αἰδὸν κατέφροντα.
41. Κ. Παπαδόπουλος: «Ἡ κοινωνία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀλλὰ πνευματικὴ ζωὴ τῆς χριστιανικῆς ἀπάφσεως. Ἐκ τῶν γεγονότων τούτου ἀπορρέει ἡ δικαιοσύνη, ὅτι δὲν ὑπάρχει τομεὶς τῆς ἀνθρωπίνης ἠμαρτωρίας, ὁ ὅποιος νὰ μὴ πέλθῃ κατὰ μεταξὺν τοῦ Θεοῦ, ἐπ' ὅσον τὸ ἐν Χριστῷ ἀνθρώπινον πρόσωπον ἢ κατὰ μεταξὺν τοῦ Θεοῦ. (Ἡ ὁδοὶ τῆς Θεολογίας, σελ. 108).

ὁ ὁποῖος διασκεύει τὴν εἰκόνα⁴² τοῦ ἀνθρώπου. Τί εἶναι ὁμοίως ἡ εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου; Ἡ λογικὴ τοῦ ὁμοίωτος.⁴³ Τί λογικόν; λέγει: Οἱ ἄλλοι δὲν εἶναι ἄνθρωποι, ἔδω ἄνθρωποι μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναι ἄνθρωπος, καὶ τὸ εἶναι ἀποφύγει τὰ κακά, καὶ τὸ εἶναι ἐπιβάλλεται εἰς τὰ παράλογα πάθη, καὶ τὸ εἶναι ζῆ σύμφωνα με τὰς ἐπιτολάς τοῦ Δεσποτοῦ. Αὐτὸ εἶναι ἄνθρωπος.

Διὰ τὴν μάθησιν δὲ, εἶναι συνήθεια εἰς τὴν Γραφήν, νὰ μὴ θεωρῆ ἀξίους ὅτε νὰ ὀνομάζονται ἄνθρωποι, ἐκεῖνος ποὺ κάνουν τὸ κακὸν καὶ παραμελοῦν τὴν ἀρετὴν, ἄκουσον τὸν Θεὸν νὰ λέγῃ, ὅπως ἐλέγομεν καὶ χθές: «Τὸ Πνεῦμα⁴⁴ μου δὲν θὰ παραμείνῃ μόνιμως εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, διότι εἶναι πλήρεις σαρκικῶν φρονημάτων.⁴⁵ Διότι, λέγει, ἐγὼ μὲν τοὺς ἔδωκα ὡς δῶρον τὴν ἐδουσίαν καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.⁴⁶ Ἐκεῖνοι ὁμοίως ἔγινον εἰς τὸ ἐξῆς βούλοιο τῆς σαρκός, τὸσον πολὺ παραμελοῦντες τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς, ὡσὺν νὰ ἀπετελοῦντο μόνον ἀπὸ σάρκα.⁴⁷ Α Ἐἶδες πῶς ὀνομάζει: αὐτοὺς σάρκα καὶ ὄχι ἀνθρώπους, δεκα τῆς κακίας τους; Καὶ πάλιν πὸ κάτω, ὅπως θὰ γνωρίσετε ὁμοίως πολὺ καλὰ, τοὺς ὀνομάζει «γῆν» ἢ Ἁγία Γραφή, διὰ τὴν κατασποτάλησιν τοῦ ἐαυτοῦ των εἰς τὰ γῆνια φρονήματα. Λέγει δηλαδὴ: «Ἡ γῆ ἦτο διεφθαρμένη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». Δὲν ὁμιλεῖ περὶ τῆς αἰσθητικῆς γῆς, ἀλλὰ τοὺς κατοίκους αὐτῆς ὀνομάζει γῆν. Εἰς ἄλλο σημείον δὲ ὅτε σάρκα τοὺς ὀνομάζει αὐτὴν γῆν, ὅτε θεωρεῖ αὐτοὺς ὑπάρχοντας⁴⁸ εἰς τὴν παρούσαν γῆν, ἐπειδὴ ἐγγυμνώθησαν ἀπὸ τὴν ἀρετὴν. Ἄκουσε δὲ τὸν προφήτην νὰ ἐδάσκη μεγαλοφώνως εἰς τὸ μέσον τῆς πρυτανεύσεως τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπου κατοικοῦσαν τόσκι μυριάδες, ὅπου εὐρί-

42. Εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁμοίωσις εἰς τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν ἠμοιορτίαν. Ὁ ἁμαρτωλὸς ἐπέφερε τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα. Ἐξόμοιος δὲ ἱερως ἢ τὸν Πνεύματος ἁεθίου. (Μελέτησιον Σάββατον: Ὀμιλία εἰς τὸ Πάσχα ἢ περὶ πάθους).
43. Ἡ εἰς τὴν σαρκὸς καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστολόγου περὶ τῆς ἐνοίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐμφανισμένη ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ὑπερβατικῆς Θεολογίας, ἐμφανίζον μέγα ἔδω.
44. Πνεῦμα ὀνομάζει τὴν προνοητικὴν ὄνειαμ τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως τὸ «δὲν θὰ παραμείνῃ» σημαίνει δὲν θὰ προνοήσῃ, δὲ καταστραφῶν.
45. Γεν. 6, 3.
46. Ὅταν κατακρίθῃ τοὺς ἀνθρώπους ὡς σαρκικὰς, δὲν κατακρίνεται κατὰ τὸ πνεῦμα ὡς ἄλλοτε ὑποκρίθη, δὲν: καὶ τότε εἶναι ὄσον τοῦ Θεοῦ, «καὶ τὸν Πνεῦματος» (Α' Κορ. 3, 16-17), ἀλλὰ κατὰ τῆς σαρκὸς αὐτῶν εἰς τὰ σαρκικὰ πάθη.
47. Γεν. 6, 11.
48. Ἡ ὁμοίωσις πραγματοποιεῖται ἐν τῷ Θεῷ καὶ διὰ τοῦ Θεοῦ.

ακοντο άπειρα⁴⁹ πλήθη: «Ἦλθον, και δέν υπήρχεν άνθρωπος. Εφώνεθα και δέν υπήρχεν εκείνος, που θα ύπακούσῃ»⁵⁰. Όχι διότι δέν υπερεπίεραντο αλλά διότι εκείνοι που ήσαν παρόντες δέν συμπεριεφέροντο καλλίτερον από τους άπόντες. Β Και πάλιν εἰς άλλο σημείον λέγει: «Τρίψατε γύρω εἰς τήν πόλιν και παρατηρήσατε, άν υπάρχει εστω και ένας, ό οποίος τά εφευρέσῃ τόν νόμον και τήν δικαιοσύνην, και θα φωνά εὐπαιλογος»⁵¹.

Εἶδες, ότι ή Ἁγία Γραφή γνωρίζει τά νομιάζει άνθρωπον εκείνον μόνον, ό οποίος εἶναι τήν ἀρετήν; Τούς δέ άλλους θεωρεῖ ως ἀνυπάκουτους και άλλους μὲν τούς νομιάζει σάρκας, άλλους δέ γήν; Διά τούτο και τώρα ή Ἁγία Γραφή, ύποσχόμενη τά διηγηθῆ τήν γενεαλογίαν αὐτοῦ τοῦ δικαίου, λέγει: «Ὁ Νόμος ήτο άνθρωπος, διότι αὐτός μόνον ήτο άνθρωπος. Όλοι δέ οι άλλοι δέν ήσαν άνθρωποι, άν και εἶχον ἀνθρώπινον μορφήν, εφ' όσον εξήχθησαν από τήν θέσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τήν κατάστασιν τῶν άλλῶν θηρίων και εφ' όσον μὲ τήν ποιήσαν των διάθεσιν εἶχον προδώσει τήν εὐγένειαν τῆς φύσεώς τους»⁵². «Ὅτι δέ ή Ἁγία Γραφή αποδίδει τάς ιδιότητες τῶν ζώων εἰς εκείνους εκ τῶν λογικῶν ἀνθρώπων, ό οποίοι θα παρασυρθῶν εἰς τήν κακίαν, και θα γίνωσιν δούλοι τῶν παραλόγων παθῶν άκουε κάποτε αὐτήν τά λέγει: «Ἐγένον ἴπποι θηλυμανεῖς»⁵³. Εἶλετε, πῶς αποδίδει τήν νομισίαν τοῦ άλλου εἰς τούς ἀνθρώπους, εἰς αἰτίας τῆς μεγάλης καταχρήσεως τῆς σαρκικῆς μίσσεως. Ἄλλοτε πάλιν: «ἀθλητήριον ασπίδων»⁵⁴ εὐρίσκειται κάτω από τά χεῖρά τους»⁵⁵. Ἐδῶ ὕπνοισι εκείνους, που μιμοῦνται τήν δολιχότητα και τό ὕπουλον τοῦ ζώου. Και πάλιν «κύλους κωφαλάλους εκ γενετῆς»⁵⁶ νομιάζει άλλους. Και πάλιν παραμοιάζει «με ασπίδα, κωφήν, ή οποία φράσσει τά ὦτα αὐτῆς»⁵⁷ εκείνους που κλείουσιν τάς ἀκοάς των πρὸς τήν διδασκαλίαν τῆς ἀρετῆς. Δύναται κανεῖς τά εὐρη πολλ-

49. Είναι επερωδη τοῦ Χριστοῦ δὲ τά εἰρηθῆ τό νόμος τῶν λόγων τοῦ προφήτου.

50. Ἦσ. 60, 2.

51. Ἦσ. 5, 1. Ἦσ. 58, 1.

52. Εὐγένειαν τῆς φύσεως δὲ τῶν ἀνθρώπων λέγοντες οι Πατέρες έννοῦν τήν θέσιν κατοικήσῃ αὐτοῦ και τῶν αἰώνων προεσμένη του.

53. Ἦσ. 5, 8. ἢ ὁ ἄνθρωπος τῶν «ἐγένετο» ἔχων «ἐγενήθησαν».

54. Οι μετὰ ἀπορροῆ πάθος ἐπιποθῶντες τῆς γυναίκας.

55. Ἦσος 58, 1.

56. Ψαλμ. 10, 3 και 130, 4.

57. Ἦσ. 96, 10.

58. Ψαλμ. 117, 5.

τά νόματα, τά οποία αποδίδονται από τήν ἁγίαν Γραφήν, εἰς αὐτούς που οδηγούται πρὸς τά πάθη τῶν άλλῶν, ένκα ἀδιαφορίας. Τούτο είναι δυνατόν τά εἰδῶμεν, όχι μόνον εἰς τήν Παλαιάν, αλλά και εἰς τήν Καινήν Διαθήκην. Ἄκουε δέ τόν Ἰωάννην τόν βαπτιστήν τά λέγει πρὸς τούς Ἰουδαίους: «Τέκνα τῆς ἀγίας, ποῖος σᾶς ὑπέδειξε τά φύγετε από τῆς μελλούσης ὀργῆς;»⁵⁸ εἰλέπει, πῶς δηλώνει και εἰδῶ τήν δολιχότητα τῆς γνώμης αὐτῶν⁵⁹ κάτω από τήν νομισίαν τοῦ ζώου; Τί ἐλεινότερον, λοιπόν, δύναται τά ὑπέδειξε δι' αὐτούς που ζοῦν εἰς τήν κακίαν, Ε ὅταν σπερούνται τοῦ δικαίου καὶστος ἀκόμη και τά νομιάζονται ἀνθρωποι; Διά τούτο θα δέν ὕπουστοῦν μεγαλύτερον τιμωρίαν, διότι, εὐκὴ ἔλαθον πολλές ἀφορμᾶς από τήν φύσιν, τάς ἐπρόδωσαν μὲ τήν θέλησίν τους, παρασυρόμενοι θαμηθῶν και δραπετεύοντες πρὸς τήν κακίαν. Ἐπειθῆ λοιπόν τότε, εἶλο ἔκαμαν τούς καυτούς των ἀναξίους τά νομιάζονται ἀνθρωποι, ό δὲ δικαίος αὐτός ὑπέδειξε τό ὑπερβολικόν μέγεθος τῆς ἀρετῆς του⁶⁰. Α μέσα εἰς μίαν τόσο μεγάλην ἐφρασίαν ἀπό ἀρετήν, διά τούτο ή Ἁγία Γραφή, ὅταν ἀρχίσῃ τά διηγηθῆ τήν γενεαλογίαν τοῦ ἀνδρός, λέγει: «Ὁ Νόμος δέ ήτο ἀνθρώπος».

Εἶναι δυνατόν τά εἰδῶμεν τήν προσηγορίαν αὐτῆν ἀποδιδόμενην και εἰς άλλον δικαίον, διητὴ μεγίστου ἐγκωμίου. Δι' αὐτῆς τῆς προσηγορίας, πρὶν από εἶλας τάς άλλας, τά ἀνακηρύσσεται νικητής, εκείνος ό οποίος ἀπέδειχῆ τά εἶναι ἀκρίβειον τήν ἀρετήν. Ποῖος λοιπόν είναι αὐτός; Ὁ καλότυχος Ἰωθ, ό ἀθλητῆς τῆς εὐσεβείας, ό νικητῆς τῆς οἰκουμένης, ό μοναδικός που ὑπέμεινε τά δάεθρα εκείνα παθήματα, ό οποίος εἰδέχθη τά ἀνωρθήματα δέλη εκ μέρους τοῦ ποιητοῦ εκείνου δαιμονος και ό οποίος, ἀφοῦ ἔμεινεν ἀπλήγματος, ὡσόν καθαρό διαμῶντι ἠδυνήθη τά ὑποφέρει εἶλα τά κτυπήματα. Β Ὅχι μόνον δέν κατεποντίσθη εἰς τά τόσα ἀπειλητικά κύματα, αλλά ἀπέδειχῆ ἀνώτερος από τά κύματα. Και, ἐνῶ εἰδέχθη εἰς τό σώμα του τά παθήματα δέλης τῆς οἰκουμένης, μέσο από αὐτήν τήν δοκιμασίαν ἀνεδεικνύτο λαμπρότερος. Διότι ή συνεχῆς ἐπίθεσις τῶν κακῶν, όχι μόνον δέν ἐπρόμαζεν αὐτόν, αλλά τόν παρέρμησεν εἰς μεγαλύτεραν εὐχαριστίαν. Δι' εἶλα τά παθήματα εἰεφραζε τήν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τόν Θεόν, δίδων εἶποι

58. Ματθ. 3, 7.

59. Τῶν Φαρασαίων και Σαδουκαίων, οι οποίοι προήρχοντο εἰς τό δόγμα του Ἰουδαίου.

καίριον κτύπημα κατά του διαβόλου, και αποδεικνύων εις αυτόν, ότι επιχειρεί ακατόρθωτα έργα και ότι «λακτίζει τα κέντρα».⁸¹ Αυτόν τον άγιον, λοιπόν, έπαιμών και άνακηρύσσων ο φιλόφρωνος Θεός, πριν από τους άθλους και πριν από τους τόσους άγώνας του, C λέγει προς τον διάβολον: «Επρόσχεζες με την διανοίαν σου εις τον πιστόν δούλον μου τον Ίωθ, ότι δεν υπάρχει άνθρωπος όμοιος με αυτόν μεταξύ εκείνων, που κατοκοῦν επάνω εις την γην; *Ανθρωπος άμειπτος, δικαίος, άληθινός, θεοσεβής, ο οποίος να άπέχη από όλα τα πονηρά πράγματα;»⁸² Είδες, ότι και αυτός άνακηρύσσεται άρχικός διά του κοινού άνώματός της ανθρωπίνης φύσεως; *Παρετήρησες, λέγει, τον θούλον μου τον Ίωθ, ότι δεν υπάρχει άνθρωπος όμοιος με αυτόν;» Και όμως όλοι ήσαν όμοιοι εις την μορφήν. Δεν ήσαν όμως όμοιοι εις την άρετήν. *Ανθρωπος όμως δεν είναι ή μορφή, αλλά όταν κάποιος άποφύγη την κακίαν και ζή την άρε-

τήν. D Είδες, ποιους γκαριζει να ονομάξη ανθρώπους ή 'Αγία Γραφή; Διά τουτο και από την άρχήν της δημιουργίας ο Κύριος του σώματος, αποδίδων εις εκείνον, ο οποίος θα δημιουργηθεί απ' αυτόν, έλεγεν: «*Ας πλάσωμεν άνθρωπον συνάμενον να όμοιάση με ήμάς». Ταῦτα σημαίνει, να εξουσιάζη και όλης της άρατής φύσεως και των παθών, τα οποία γεννώνται μέσα εις τον Ιδίον τον εαυτόν του. Να είναι κύριος⁸³ και να μη είναι δούλος. Εάν όμως, προδίδων την άρχήν αυτήν, εξουσιάζεται μάλλον, παρά εξουσιάζει, τότε χάνει και την ύπαρξίν του ως άνθρωπος, και μετασπορίζει τον εαυτόν του εις την κατηγορίαν των άλλων. Διά τουτο ακριβώς και τώρα ή 'Αγία Γραφή, έπιθυμώσα να διακηρύξη την άρετήν αυτού του δικαίου, λέγει: «*Ιθού θέ ή Ιστορία του Νώε. *Ο Νώε ήτο άνθρωπος δικαίος».

E *Ιθού και μία άλλη μεγάλη μορφή έγκωμίου: «Δίκαιος». Με αυτήν την ονομασίαν δηλώνει την Ιδίαν την άρετήν ως σύνολον. Διότι την ονομασίαν «Δίκαιος» συντηβίζομεν να την αποδίδωμεν εις εκείνους, οι οποίοι έχουν το

81. Ηλωσάει τα κάρηα. (Πράξ. 26. 14).

82. *Ίωθ 1. 8.

83. *Ο Ίωάννης ο άσκηματικός λέγειται τον άνθρωπον εξουσιάν έχοντα μένει και προκείται εν τῷ αγαθῷ τῆ θεοῦ συνεργάμενον χάριτι, δικαιοῦται και τρέπεται ἐκ τοῦ καλοῦ καί ἐν τῷ κακοῦ γινώσκει τοῦ θεοῦ παραχρησάμενος διὰ τῷ κατεργάζεσθαι αὐτῷ ἑαυτῷ γάρ τοῦ εἶναι γενόμενος. (*Κολ. *Ορθ. Πίστ. 11, 29).

σύνολον των άρετών.⁸⁴ *Επειτα διά να πληροφορηθής ότι έφθασαν εις την τελειότητα της άρετής, ή οποία και τότε εζητείτο από την ανθρωπίνην φύσιν, λέγει: «*Ητο δικαίος και τέλειος μεταξύ των συγχρόνων του». *Επράξε, λέγει, όλα, όσα έπρεπε να πράξη ο άνθρωπος, που προημέ τήν άρετήν.⁸⁵ A Διότι αυτό σημαίνει «Τέλειος».⁸⁶ Χωρίς να έχη παραμελήσει τίποτε, ούτε να ύπερφη εις κάτι. *Οχι, έπέτυχε μὲν το ένα, δοφάλην όμως εις το άλλο. *Ητο τέλειος εις πάσαν άρετήν. Αὐτήν θεοδικώς την διαγωγὴν έπρεπε να επέδειξη αυτός. *Επειτα διά να παρουσιάση εις ήμάς τον δικαίον λαμπρότερον εκ του χρόνου και της συγκρίσεως, λέγει: «*Ητο τέλειος μεταξύ των συγχρόνων του». Εις εκείνην την εποχήν.⁸⁷ Εις την σύγχρονον και διαστραμμένην γενεάν, ή οποία παρεξέκλινεν εις τόσην κακίαν και ή οποία δεν ήθέλησε να επέδειξη ούτε ήνος άρετής. B Εις εκείνην, λοιπόν, την γενεάν και εις εκείνους τους χρόνους, ο δικαίος αυτός, όχι μόνον επέδειξεν άρετήν, αλλά έφθασεν εις την μεγαλύτεραν τελειότητα των άρετών, αφού έγινε τέλειος και άσκληρωμένος. Διότι, όπως εἶπον προ άλλου, πάντοτε το μέγεθος της άρετής εμφανίζεται μεγαλύτερον, όταν επιτυγχάνωμεν αυτήν μεταξύ των έχθρων της και όταν επιδεικνύωμεν την Ιδίαν ακριβείαν, μεταξύ εκείνων που δημιουργοῦν έμπόδια. Δι' αυτό λοιπόν και ο θεσκιος αυτός είναι άξιος περισσότερων έπαιμων. Το έγκωμιον δὲ της 'Αγίας Γραφής δι' αυτόν δεν σταματά μέχρις εδώ. *Αλλά αφού δευαίνει εις ήμάς το υπερβολικόν μέγεθος της άρετής του και ότι την άπόφασιν περί της τελειότητος έλαβεν από τον Θεόν, C αφού ειπε δὲ ότι «ήτο τέλειος μεταξύ των συγχρόνων του», λέγει ακόλουθος: «ήτο εὐάρεστος εις τον Θεόν ο Νώε». Τόσον μεγάλως ήτο ο πλούτος της άρετής του, ώστε να προκαλέση τον έπαινον εκ μέρους του Θεού. Διότι, λέγει, κα Νώε ήτο εὐάρεστος εις τον Θεόν. Διά να εἴητι οτι έγινε δικτός εκ μέρους του Θεού, σημαίνει ότι ήτο αρεστός εις τον ακολύτητον θεκνον οφθαλμόν, διά των άλλων,

84. *Ευαθθα διαφαιναται Πλατωνική έπιβρασι, καθ' ήν ή δικαιοσύνη θεωρεται ως ή ανισταμένη και ή συμπαινήσις των τριών άλλων άρετών, σοφίας, άνδρείας, σωφροσύνης.

85. *Οχι με την έννοιαν της άπλητοῦ τελειότητος, δε' δεον και ύμει. Έσον πάντοτε πάντα τα διακαθόντα ήμεις, λέγεται εις Άχαιοί έμμεν (Αιν. 17, 10), αλλά με την έννοιαν της σμετατότητος του ανθρώπου. *Η άπλητος τελειότης ανήκει εις τον θεόν και είναι άφρονας.

86. *Η άρετή δεν είναι άπρημάνον τι και άαλλήτερος θεωρείται, αλλά ιστορική πραγμασίαις των θναστώντων και ανθρώπων προς το αγαθόν εντός της κοινωνίας.

τούς ὁποίους εἶχε κατορθώσει. Τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ προσήλωσεν ἡ ἐμπρακτὰ ἐφαρμογὴ τῶν δικαιμάτων του. Ἡ εὐνοία αὐτῆ, ὅχι μόνον ἐφύλαξεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, ἢ ἀπὸ τῆς ἐπικρίσεως καὶ ἀδελφωθῆ ἑναντίον ἄλλων, ἀλλ' ἀνέδειξεν αὐτὸν προστάτην καὶ ἄλλων. Διότι, λέγει, «ἦτο εὐάρεστος εἰς τὸν Θεὸν ὁ Νῶε». Ποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι περισσότερο εὐτυχῆς ἀπὸ αὐτὸν, ὁ ὁποῖος κατάρθωσε νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἀρετὴν, ὥστε νὰ ἔχη ἐγκωμιαστὴν τὸν Κύριον τοῦ σώματος; Ὁ Ἄπὸ ἅλα λοιπὸν τὰ ἐπιτεύγματα αὐτοῦ, ἀπ' ἄλλων τὸν πλοῦτον, ἀπὸ ἄλλων τὴν περιουσίαν, ἀπ' ἄλλων τὴν δόξαν καὶ τὴν ἐξουσίαν, ὡς καὶ ἀπὸ ἄλλων τὴν ἄλλην ἀνθρώπινην εὐτυχίαν, τοῦτο (δηλ. ὁ ἕπαινος τοῦ Θεοῦ) θὰ ἦτο προτιμότερον.⁶⁷ δι' ὅσους σκέπτονται καλῶς. Τοῦτο θὰ ἦτο περισσότερο ἐπιθυμητὸν ἀπὸ τὴν βασιλείαν, δι' ἃς αὐτοὶ ὁποῖος ἔχει γνησίαν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν. Διότι ἡ ἀληθινὴ βασιλεία εἶναι αὕτη, δηλαδή νὰ διωγώμεν, μὲ τὸν ἀριστὸν τρόπον ζωῆς, τὰ κάμμεν τὸν Δεσπότην νὰ εἶναι γεμάτος ἀπὸ ἀγάπην καὶ εὐπλαγίαν πρὸς ἡμᾶς. Ἐνεκα τούτου δὲ δὲν πρέπει οὐτε τὴν γένεον νὰ φοβώμεθα, οὐτε νὰ τρωμάζωμεν διὰ τὸ δεσπετὸν ἐκεῖνο πῦρ, διὰ τὰς φοβεράς τιμωρίας καὶ τὰ συνεχῆ βασανιστήρια. Ἐλάλι (πρέπει νὰ φοβώμεθα) μήπως ἔλθωμεν εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸν πανόρθον Κύριον καὶ ἀπαξενώσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ τὴν ἀγάπην του. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ εἰς τὴν κοσμικὴν βασιλείαν, ὅπου ἡμεῖς πρέπει νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν ἀγάπην μας πρὸς τὸν βασιλέα, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τῆς εὐνοίας ἐκεῖνου.⁶⁸ Ὅπως ἄλλως ἡ εὐνοία διέθεσις πρὸς ἡμᾶς τοῦ φιλοφρόνου Δεσπότης εἶναι περισσότερο ἐπιθυμητὴ ἀπὸ τὴν βασιλείαν, ἔτσι καὶ ἡ ἐκπτώσις ἀπὸ τῆς εὐνοίας ἐκεῖνης εἶναι τρομερώτερά ἀπὸ τὴν γένεον. Ἐίδατε πόσον ἀφελήθημεν μόνον ἀπὸ τὴν προσηγορίαν τοῦ δικαίου, καὶ ποῖος θησαυρὸς διδαγμάτων προφίθεν ἀπὸ τὴν γενεαλογία τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ ἀνδρός;⁶⁹ 214 Α

Ἄς μνησθῶμεν λοιπὸν τοὺς κανόνας τῆς Ἁγίας Γραφῆς,⁷⁰ καὶ ὅταν ἐπιθυμώμεν νὰ περιγράψωμεν τὰς γενεα-

67. Ματθ. 6, 36.

68. Παρὰ τὰς πολλὰς ἀντιθέσεις τοῦ πρὸς τὰς ἀποδείξεις τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας ὁ ἱερός Χριστοτὸμος ἀναγνωρίζει αὐτὴν καὶ οὐκ ἀρνεῖται, ἀλλὰ σκεπτικῶς πρὸς τὸ (Ρωμ. 12, 1). Ἐπὶ τὴν ἀπορίαν αὐτὴν οὐδέποτε κρίνει νὰ ἐννοήσωμεν τὴν ταπεινὴν τὸν ἀποκατάστασιν.

69. Διὰ τοὺς ἑσπερὰς τῆς ἑσπερίας ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι ἐκτενέως πρὸς τὴν διδασκαλίαν. (Πρὸλ. ἱερῶν, 7, 22. Ρωμ. 11, 88. Ἄ' Κορ. 12, 8).

70. Τὴν Ἁγίαν Γραφήν δὲν μελετῶμεν διὰ ἀποθησαυρίων γνώσεων

λογίας μερικῶν, δὲ μὴ φέρωμεν εἰς τὸ μέσον τοὺς πατέρας, τοὺς πάππους καὶ τοὺς προπάππους αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ ἀποκαλύπτωμεν τὴν ἀρετὴν τοῦ γενεαλογουμένου. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀριστὸς τρόπος γενεαλογίας. Διότι τί ἀφελὴ τὸ νὰ κατὰγεται κάποιος ἀπὸ λαμπρῶν καὶ ἀνάρετων προγόνων, ἂ ἴδιος ὅμως νὰ εἶναι ἕντος πρὸς τὸν ἀριστὸν τρόπον ζωῆς; Ἀντιθέτως, δὲ πάλιν, ποῖα βλάβη δύναται νὰ συμβῇ, ὅταν κατὰγεται μὲν ἀπὸ ταπεινῶν καὶ ἀσήμεν πατέρων καὶ προγόνων, αὐτὸς ὅμως διακρίνεται διὰ τὴν πολλὴν ἀρετὴν του; Ἀλλώστε καὶ ὁ δίκαιος Νῶε, ὅταν ἔγινε τοιοῦτος, καὶ προσήλωσεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ, τοῦτο δὲν συνέβη ἕνεκα τῶν τοιοῦτων προγόνων. Διότι δὲν τοὺς ἐμνημόνευσεν οὐτε ὡς ἀναρέτους ἡ Ἁγία Γραφή. Ἐ καὶ ὅμως κατάρθωσε νὰ ἀνελεθῆ εἰς τὴν ἀψηλοτέραν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς, ὅν καὶ ἦσαν τόσον πολλὰ τὰ ἐμπόδια καὶ αὐτοὶ ποὺ τὰ προέβαλλον. Αὐτὸ διδάσκει, ὅτι τίποτε δὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμῆ νὰ εἶναι σώφρων, νὰ ἀγρυπνῆ καὶ νὰ φροντίζῃ ὑπερβολικὰ διὰ τὴν ἰσχυρὴν του σωτηρίαν. Διότι, ὅπως σημειώσαμε ἀπὸ τοὺς τυχεύοντας, ὅταν κινώμεν πρὸς τὴν ἀδιαφορίαν, ἔτσι, ἔαν ὅν δελύσωμεν νὰ εἶμεθα σώφρονες, οὐδέποτε θὰ δυνήσων νὰ ἐλάττωμεν τὴν ἰσχυρὴν μας προσπάθειαν, ἔτσι κι ἂν εἶναι χιλιάδες ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μᾶς σφύρον πρὸς τὴν κακίαν. Ὅπως συνέβη ἀκριβῶς μὲ αὐτὸν τὸν Ἰσραὴλ, τὸν ὅποιον δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κάμουν περισσότερο ἀδιάφορον πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἂν καὶ ἦσαν τόσοι πολλοί.

Ἐ λοιπὸν κανένας νὰ μὴ κατηγορῆ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ μὴ ἀποβίῃ εἰς αὐτοὺς τὴν αἰτίαν, ἀλλὰ νὰ καταλογίῃ τὸ πᾶν εἰς τὴν ἰδικὴν του ἀδιαφορίαν. Καὶ τί λέγω εἰς ἄλλους; Ὅτε αὐτὸν τὸν διόβολον δὲν πρέπει νὰ νομίση κανεὶς ὅτι εἶναι ἱκανὸς καὶ ὅτι δύναται νὰ παραμποδίσῃ τὴν ὁδὸν, ἢ ὁποῖα ὀδηγῆ εἰς τὴν ἀρετὴν. Αὐτὸς ξεπατιᾷ μὲν καὶ ἀνατρέπει τοὺς ἀδιαφοροὺς, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐμποδίζει καὶ δὲν ἀσκέει θίαν. Τοῦτο δὲ ἐπιθεσάσεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν πείραν τῶν πραγμάτων. Ὅσακις μὲν ἐπιθυμώμεν νὰ εἶμεθα σώφρονες, τόσων πνευματικῆν δυνάμεν διαθέτομεν, ὥστε νὰ μὴ ἀνεχώμεθα τὴν συμβουλήν, ἢ ὁποῖα μᾶς κατευθύνει εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κακίας, ἔτσι κι ἂν εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι, ποὺ μᾶς προτρέπουν πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ νὰ γι-

μόνον, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιβληθῶμεν παραβάματα χρήσιμα εἰς τὴν ζωὴν μας.

νάμεθα στερωτέροι από κάθε δόξαμντο, D και να φράσσωμεν τὰς ἀκοάς εἰς ἄκείνους, οἱ ὅποιοι μᾶς συμβουλεύουν τὰ κακά.⁷¹

Ὅταν ἄλλως ἀδιαφοροῦμεν, στρεφόμεθα πρὸς τὴν κακίαν, κινούμενοι ἐκ τῆς ἰδικῆς μας θελήσεως ἐστὶν κὶ ἂν δὲν ὑπάρχη κακίας, ὁ ὅποιος νὰ μᾶς συμβουλεύσῃ εἰς τὸ κακὸν ἢ νὰ μᾶς ἀντιρρῃ. Διότι, ἐάν ἡ αἰτία δὲν εὐρίσκειτο εἰς τὴν ἐλευθέρων θέλησίν μας, οὔτε εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς δαιμονίας καὶ ἐάν δὲν εἶχε δημιουργήσει ὁ φιλόδηριτος Θεὸς τὴν φύσιν μας αὐτῆς οὐσίαν, τότε ἐπρεπε ἢ εἶναι νὰ εἶναι κακοί, ὅσοι μετέχου τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ὅσοι ὀπίσκονται εἰς τὰ ἴδια πάθη, ἢ εἶναι νὰ εἶναι ἐνάρετοι. Ὅταν δὲ θὰ ἴδωμεν ἄκείνους, ποὺ κατάνονται ἀπὸ τὸ ἴδιον γένος μὲ ἡμᾶς καὶ οἱ ὅποιοι ἐνοχοιοῦνται ἀπὸ τὰ ἴδια πάθη, ἢ νὰ μὴ ὑποτάσσονται εἰς τὰ ἴδια μὲ ἡμᾶς κακά, ἀλλὰ μὲ ἰσχυρὰν τὴν λογικὴν νὰ καθοδηγοῦν τὴν φύσιν καὶ νὰ νικοῦν τὰς ἀτάκτους παρορμήσεις, νὰ χαλινωγοῦν τὴν ἐπιθυμίαν, νὰ συγκρατοῦν τὴν ὀργὴν, νὰ ἀποφεύγουν τὴν κακαλογία, νὰ ἀποβάλλουν τὸν φόβον, νὰ εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ τὴν μαίαν τῶν χορημάτων, νὰ φροντίζου ὀλιγώτερον διὰ τὴν κοσμικὴν δόξαν, νὰ περιφρονοῦν ὀλην τὴν εὐημερίαν τῆς παρουσίας ζωῆς, νὰ ἐπιδικώου μὲ πάθος τὴν ἀληθῆ δόξαν καὶ νὰ προτιμοῦν τὸν ἔπαινον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ ἀλεπόμενα ἀγαθὰ,⁷² ἂ δὲν εἶναι φανερόν, ὅτι θὰ δυναθοῦν νὰ κατορθώσου ἀυτὰ μὲ τὴν ἰδικὴν τους προσπάθειαν ποὺ ἀκολουθεῖ τὴν δωδὴν χάριν; Καὶ ὅτι ἡμεῖς, ἀδηγοῦμενοι ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν μας, προδίδομεν τὴν σωτηρίαν μας, ἀφοῦ ἀποστεροῦμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ;

Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, ποτὲ νὰ μὴ θεωροῦμεν οὐτιον τὸν διάβολον, ἀλλὰ τὴν ἀδιαφορίαν θέλησίν μας, ἀφοῦ σκεπτόμεθα αὐτὰ καὶ τὰ ἐπαναέρωμεν συνεχῶς εἰς τὴν μνήμην μας. Αὐτὰ δὲ τὰ λέγου, ὅχι διότι ἐπιθυμῶ νὰ ἀπαυλῶξω ἄκείνον ἀπὸ τῆς κατηγορίας. Ἄς μὴ γίνῃ αὐτὸ ποτὲ. Διότι ἐρχεται πρᾶγματι οἷς λέων νὰ ἀρπάξῃ καὶ μάλιστα θροχόμενος, καὶ ζητεῖ ποῖον νὰ κατασπαράξῃ.⁷³ Τὰ λέ-

71. Τὴν αἰτίαν τοῦ κακοῦ δὲν κράται νὰ ἀναζητῶμεν ἐκτὸς ἡμῶν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐλευθέρων προαίρεσίν μας, συμφᾶνος πρὸς τὰ Λευτ. 30, 10' Ἀμακ 9, 23-24. Ὁ ἱερὸς Δαμασκηνὸς λέγει: «Ὁ 30 ἄνθρωπος, λογικὸς ἂν, ἄγει τὴν φύσιν ἢ βγαίνει. Διὸ καὶ ὀργισμένος, οἷσπερ ἐθέλει, ἐξουσίαν ἔχει ἀνακαίπει τὴν βρᾶν ἢ ἀπολοῦσθαι αὐτῇ».

72. Ἄ' Πέτρ. 5, 8.

γω δὲ, ἐπειδὴ θέλω νὰ κάμω ἀσφαλεστέρους τοὺς βαυτοὺς μας, διὰ νὰ μὴ νωμίζωμεν, ὅτι εἶμεθα ἀμέτοχοι τῶν σφαλμάτων, ὅταν στρεφόμεθα τόσον ἐκκαλα πρὸς τὴν κακίαν, καὶ διὰ νὰ μὴ λέγωμεν τὰ κακόγούστα ἄκείνα λόγια: B «Διὰ ποῖον λόγον ἀρρην αὐτὸν ὁ Θεὸς νὰ ἀνατρέπῃ καὶ νὰ σωτρίῃ τοὺς ἀνθρώπους, ἐπ' ὅσων ἦτο τόσον πονηρός;». Τὰ λόγια αὐτὰ δύνανται νὰ εἶναι ἀπόδειξις τῆς μεγαλύτερας ἀγκυμοσύνης. Πρόσχε δὲ μοῖ, μὲ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὸ ἔξῃ: Ὅτι διὰ τοῦτο κυρίως ἀρρην αὐτὸν ἐλευθέρων, ὥστε πιεζόμενοι ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ ἀναμῆνοντες τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ἔχθρου, νὰ ἔχωμεν πολλὴν ἀγρυπνίαν καὶ συνεχῆ σωφροσύνην. Πάντοτε δὲ νὰ ἀνακόπτωμεν τὸν κόπον διὰ τὴν πραγματικὴν τῆς ἀρετῆς μὲ τὴν ἐλπίδα τῶν ἀμοιβῶν καὶ μὲ τὴν ἀντιπαροχήν τῶν αἰωνίων καὶ ἀπεργιγρᾶτων ἔκλειον ἀγαθῶν.⁷⁴ Καὶ τί ἀπαρεῖς, ἐάν τὸν διάβολον ἀρρην ἐλευθέρων δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν, C ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν σωτηρίαν μας, διεγείρων τὴν ἀδιαφορίαν μας καὶ προετοιμάζων τὴν ὑπόθεσιν τῶν θραβείων δι' ἡμᾶς; Καὶ αὐτὴν τὴν γέννην τοῦ πυρός δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν προητοίμασον, ὥστε ὁ φόβος τῆς ταμωρίας καὶ ἡ σκληρότης τῆς κολάσεως νὰ μᾶς κατευθύνῃ πρὸς τὴν σωτηρίαν. Εἶδες τὴν εὐφροσύνην ἐπισημθεῖσαν φιλοδηριτικῶν τοῦ Κυρίου; Πῶς αἰκονομεῖ τὰ πάντα, ὅχι μόνον διὰ νὰ σώσῃ τὰ δημιουργήματά του, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ κάμῃ αὐτοὺς μετόχους τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν; Διὰ τοῦτο μᾶς ἐδωρρησὴ τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως. Ἐτοποθέτησεν εἰς τὴν φύσιν μας καὶ εἰς τὴν συνείδησίν μας τὴν ἰκανότητα νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν, D ἐπέτρεψε τὴν ὑπαρξίν τοῦ διαβόλου καὶ ἠπειλῆσε μὲ τὴν γέννην, ὥστε νὰ μὴ λάθωμεν πείραν τῆς γέννης, ἀλλὰ νὰ ἀξιωθῶμεν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τί θαυμάσεις, ἐάν ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἔπραξεν ὁ Κύριος δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν; Ἐκεῖνος ποὺ ἦτο εἰς τοὺς Πατρικοὺς κόλπους κατεδέχθη νὰ λάθῃ βούλου μορφῆν καὶ νὰ ὑπομεινῇ ὅλας τὰς σωματικὰς καταστάσεις, καὶ ἀπὸ γυναῖκα νὰ γεννηθῇ, καὶ ἀπὸ παρθένον νὰ τεχθῇ, καὶ νὰ μείνῃ ἐνθά μῆνας εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς του, καὶ σπάρματα νὰ δεχθῇ, καὶ νὰ θεωρηθῇ πατήρας τοῦ ὁ Ἰωσήφ ὁ μνηστήρ τῆς Μαρίας, καὶ νὰ μεγαλιώσῃ σιγὰ-σιγὰ, καὶ νὰ ὑποστῇ τὴν περιτομήν, καὶ νὰ προσφέρῃ θυσίαν, καὶ νὰ πεινώσῃ, καὶ νὰ διψᾷσῃ, καὶ νὰ κο-

73. Ματθ. 5, 3-12. Ἰωάν. 14, 8, 17, 24. Ρωμ. 8, 17 ἔε.

πάση, Ἐ καὶ νὰ ὑπομείνῃ τέλος καὶ τὸν θάνατον, ὅχι δὲ ἄπλως τὸν θάνατον, ἀλλὰ τὸν σταυρικὸν ἔνωσιν, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ἐξευτελιστικός. Καὶ ὅλα αὐτὰ πρὸς χάριν μας καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τὴν ἰδικήν μας κατεδέχθη νὰ τὰ ὑπομείνῃ ὁ Δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος, ὁ ἀναλλοίωτος, ἐκείνος ποῦ ἐβηματούργησε τὰ πάντα ἐκ τοῦ μηδενός, ἐκείνος ποῦ μὲ ἓνα Του βλέμμα καίει, ὥστε νὰ τρέμῃ ἡ γῆ⁷⁴ τὴν λάμψιν τῆς δόξης τοῦ ὁποῖου δὲν δύνανται νὰ ἀντικρούσουν οὔτε τὰ χερουβὶμ, αἱ ἀσάματοι ἐκείναι δυνάμεις· ὅταν δὲ καλύπτουν τὸ πρόσωπόν των μὲ τὴν προβολὴν τῶν πτερύγων ἐπιθεκνύουσιν εἰς ἡμᾶς τὸ θαῦμα. Ἐκείνος, τὸν ὁποῖον ἰδιοῦν συνεχῶς ἀμέτρητοι χιλιάδες ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, 216 Ἀ αὐτὸς κατεδέχθη νὰ γίνῃ ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν μας.⁷⁵ Ἐχάρησε πρὸς χάριν μας τὸν θριστὸν δρᾶμον τῆς ζωῆς,⁷⁶ καὶ ἀκολουθεῖν τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἤθελεν, ἀφοῦ ἀπέλασε τὴν ἴδιαν μὲ ἡμᾶς ἀνθρωπίνην φύσιν, μᾶς ἄφησε τὴν βίβασαλίαν, ἢ ὅποια ἦτο ἀρκετὴ⁷⁷ διὰ τὴν σωτηρίαν μας.

Λοιπὸν, ποῖα ἀπολογία ἀπαιτεῖται εἰς τὸ μέλλον δι' ἡμᾶς, ὅταν ἔχουν προηγηθῆ τὰς πράγματα χάριν τῆς σωτηρίας μας, ἔσθ' ἂν ἐπρόκειτο νὰ χαρακτηρίσωμεν τὰ πάντα ὡς ἀνόητα, καὶ ἐνεκα ἀδιαφορίας πρὸς αὐτὰ νὰ προδῶσωμεν τὴν σωτηρίαν τὴν ἰδικήν μας;

Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, νὰ εἰμεθα σώφρονες. Νὰ μὴ ἀκολουθεῖμεν ἄπλως τὰς συνθεσίας τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ ἐρευνᾶμεν ἐκ τοῦ πληροῦ καὶ καθημερινῶς τὴν ζωὴν μας καὶ νὰ γνωρίζωμεν εἰς τί μὲν ἔχομεν σφάλει, τί δὲ ἔχομεν καταρθῶσαι. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θὰ διορθώσωμε τὰ

74. Ψαλμ. 108, 39. «Ὁ ποιητὴς εἰσαγεῖ ἑτέραν ἀπόδειξιν τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, τὴν σεισμὸν, ὅστις καὶ πῶτος παρ' Ἰσραὴλ ἔσθ' ἂν ὀρεῖται εἰς ἡμᾶς ἢ ἄλλους ὑποχθόνους Θεοὺς καὶ θεοῖμας, ὅς παρ' ἄλλοις λαοῖς ἐπιστάτετο εἰς τὸ αὐθαγεῖν, ἀλλὰ προέρχεται ἐκ Θεοῦ. Μὲ ἓνα μὲνον τοῦ βλέμματος ὁ Θεὸς δύναται νὰ οἰσῆ ἀλόκληρον τὴν γῆν. Ἀνεμυροδύως ἢ εἰδὼν οὔτε εἶναι μεγαλοπρεπεστέρα τῆς παρ' Ὀμήρου ἀπαντόσης (Ψαλμ. 108, 39), καὶ ἔσθ' ἂν διὰ τὴν οἰσθὴ μόνον ὁ Ὀμήρος χρειάζεται νὰ οἰσθῆ ἀλόκληρος ἢ κεφαλὴ τοῦ αἵματός. (Βασ. Βίβλ. Ἐκδοτικὸν ὄφελ. Ἀθήναι, 1906, σ. 308).

75. Ἡ βίβασαλίαν τῶν Πατέρων καὶ ἡ Θεολογία αὐτῶν εἶναι κατὰ εἶδος Βεβλινῆ.

76. Ἰωάν. 14, 6-7. 1, 17, 5, 24: 6, 50-51. Ματθ. 11, 27-30. Ἦτο ἀρκετὴ μόνον εἰς ἀπόθεον προσφοράς καὶ ἀποκαλίψεως τοῦ Θεοῦ. Ἡ πραγματικὸς τῶν ἔργων τῆς σωτηρίας μας ἀπαται καὶ τὸν προσωπικὸν παρῆρτον, διὰ τὸ ὅποισιν εἰσιστάμε τὴν ἀντικειμενικὴν καὶ πραγματικὴν εἰς τὴν φύσιν μας προσηφομένην λήθησαν.

σφάλματα, Ἐ διὰ νὰ ἐλκύσωμεν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας τὴν κλήσιν ἐκ τῶν θνῶ, νὰ γίνωμεν εὐχάριστοι εἰς τὸν Θεόν, ὅπως ἀκριβῶς ὁ δίκαιος αὐτός, καὶ νὰ ἀξιωθῶμεν τῆς θαυμάσιας τῶν οὐρανῶν, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλοφρονήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τῶν ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μαζί ἀνῆκα ἡ δόξα, ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἐξουσία καὶ τὰρα καὶ πάντα, καὶ εἰς ἄλους τοὺς αἰῶνας. Γένοιτο.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

С ΑΠΕΡΤΗΣ ΔΕ Ο ΝΗΣ ΤΡΙΣ ΓΙΟΓΣ ΤΟΝ ΕΗΜ. ΤΟΝ ΚΑΜ, ΤΟΝ ΙΑΦΩΣ· ΔΙΕΦΘΑΡΗ ΔΕ Η ΓΗ ΕΝΘΙΜΙΟΝ ΥΨΟΥ ΘΡΟΥ ΚΑΙ Η ΓΗ ΕΠΕΜΙ-
ΖΕΝ ΑΝΘ ΑΑΙΚΙΑΝ.¹

Δὲν ἴτο μικρὰ ἢ ἀφέλεια, τὴν ὁποῖαν ἐδέχθημεν χθὲς ἀπὸ τῆν γενεαλογίαν τοῦ δικαίου Νῶε. Ἐγκωρίσαμεν δὲ ἕνα θεαματικὸν πρότυπον γενεαλογίας. Εἶδομεν τὸν δικαίον νὰ ἐγκωμιάζεται, οὐκ ἀπὸ τῆν σπουδαίαν καταγωγὴν του, ἀλλὰ ἀπὸ τῆν ἀρετὴν τῆς ἰδικῆς του συμπεριφορᾶς, διὰ τῆν ὁποῖαν ἔλαβε τόσοσιν μεγάλῃν ἐπιδοσάσιον ἀπὸ τῆν Ἁγίαν Γραφήν. «Διότι, λέγει, ὁ Νῶε ἴτο ἄνθρωπος δικαίος, τέλειος μετοξὺ τῶν συγχρόνων του. Ἴτο ἀριστὸς εἰς τὸν Θεὸν Νῶε». Ἐπάνω εἰς αὐτὰ τὰ ὀλίγα λόγια καταγράψαμε χθὲς δλόκληρον τὴν διδασκαλίαν, Ἰ διότι ἡ φύσις τῶν θεῶν λόγων εἶναι τοσαύτη, ὥστε μέσα εἰς ὀλίγα λόγια παρουσιάζει μεγάλον πλοῦτον νοημάτων καὶ χαρίζει θησαυρὸν ἀπεριγραπτῶν, εἰς ἐκείνους, ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ ἐμβαδύνουν εἰς αὐτοὺς με ἀκριβείαν. Διὰ τοῦτο, λοιπὸν, παρακαλῶ, νὰ μὴ προσπερνοῦμε τυχαίως τίποτε, ἀπὸ ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Νὰ ἀναζητοῦμε δὲ τὸν θησαυρὸν, ποὺ εἶναι κρυμμένος μέσα εἰς αὐτὰ, ὅστω κι ἂν εἶναι κατάλογος ὀνομάτων ἢ διηγησις ἱστορίας.² Διὰ τοῦτο δεδαίως ἔλεγε καὶ ὁ Χριστὸς: «Νὰ ἐρευνᾶτε τὰς Γραφὰς».³ Διότι δὲν εἶναι δυνατόν πάντοτε νὰ εὐρίσκωμεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ νόημα τῶν γραφομένων, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ κάνωμεν ἡμεῖς μεγάλην ἐρευναν, ὥστε νὰ μὴ διαφύγῃ τῆς προσοχῆς μας κανένας, ἀπὸ ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὸ βάθος τοῦ κειμένου. Ἐ Ἐὼν δὲ μόνον ἡ πραγμαγία τῆς φύσεως, τὸ νοημα Ἁνθρώπος, ἔνοιῶ, ἔδημιούργησε δι' ἡμᾶς χθὲς μίον τόσοσιν μεγάλην ἀφορμὴν ἀφελείας

1. Γεν. 6, 10-11.
2. Τίποτε δὲν εἶναι καταθετημένον τυχαίως εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Καὶ ἡ πλῆθον ἐπιπέδηται ὑπερβαίνει τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ.
3. Ἰωάν. 5, 39.
4. Γεν. 6, 8.

ας, πόσον κέρδος δὲν θὰ ἔχωμεν, ἐὰν ἐξετάζωμεν ὅλα ὅσα λέγονται εἰς τὴν Γραφήν με προσοχὴν καὶ με ἀγρυπνοῦν τὴν διάνοιαν; Ἐχομεν δὲ φιλόνηρωτον Κύριον, ὁ ὁποῖος δταν θὰ ἴδῃ ἡμᾶς νὰ φροντίζωμεν καὶ νὰ καταβάλλωμεν μεγάλην προσπάθειαν πρὸς κατανόησιν τῶν θεῶν λόγων, δὲν μᾶς ἀφήκει νὰ ζητήσωμεν τὴν βοήθειαν κάποιου ἀλλοῦ, ἀλλὰ φωτίζει ἑαυτοὺς τὸν νοῦν μας, μᾶς χαρίζει τὸν ἴδικόν του ἐσωτερικὸν φωτισμόν⁴ καὶ κατὰ τὴν ἐπιπερὴν πανσοφίαν⁵ του ἀποκαλύπτει εἰς τὴν ψυχὴν μας δλόκληρον τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν. ⁶ Διὰ τοῦτο, προτρέπων ἡμᾶς εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ προσπάθειαν νὰ μᾶς κάμη προθυματέρους, ἀπέδειξεν ἀξίους μακαρισμῶν ἐκείνους, ποὺ ἐπιδοκνοῦν τὸν ἔχλον αὐτόν, λέγων: «Μακάριοι ὄσοι πενθοῦν καὶ διψοῦν διὰ τὴν δικαιοσύνην, διότι αὐτοὶ θὰ χορτάσων».⁷ Παρατήρησε τὴν σοφίαν τοῦ διδασκάλου. Δὲν προτρέφε μόνον με τὸν μακαρισμόν. Ἁλλὰ, με τοὺς λόγους καὶ πεινώντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην,⁸ ἐδίδαξε τοὺς ἀκούστας, με πόσην προθυμίαν πρέπει νὰ ὀρμῶν πρὸς τὴν ἐρευναν τῶν πνευματικῶν λόγων. Διότι, λέγει, ὅσως σπεύδου πρὸς τὴν προσην με μεγάλην προθυμίαν, ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι προηγουμένως πενθοῦν, Ἐ καὶ ὅπως ἔρχονται διαστικὰ πρὸς τὸ νερὸ, ὄσοι φλέγονται ἀπὸ μεγάλην δίψαν, ἔτσι ἀκριβὸς πρέπει νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν, ὡς πεινασμένοι καὶ διψασμένοι. Αὐτοὶ δὲν εἶναι μόνον ἀξιοι μακαρισμῶν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐπιτύχουν ἐκείνα, διὰ τὰ ὁποῖα φροντίζουν. Διότι, λέγει, «θὰ χορτάσων», δηλαδὴ θὰ εἶναι πλήρεις. Θὰ ἱκανοποιήσουν τὴν πνευματικὴν τους ἐπιθυμίαν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔχομεν τέτοιον Κύριον, τόσοσιν ἀγαθὸν καὶ τόσοσιν φιλόνηρον, ἔλα νὰ καταφύγωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς Αὐτόν⁹ καὶ νὰ κερδησωμεν τὴν ἀγάπην του, ὥστε καὶ ἐκείνος, ἀκολουθοῦν τὴν φιλόνηρωτον τακτικὴν του, Ἐ νὰ φωτίσῃ τὸ λογικὸν μας, διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ παρατηροῦμεν τὴν δύναμιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν. Ἐοεῖς δὲ με πολλὴν προθυμίαν, ὡς πεινασμένοι καὶ διψασμένοι, ἔτσι νὰ ὑπο-

5. Τὸ «τὸν ἐσωτερικὸν φωτισμόν» πρέπει νὰ ἑνοησοῦμεν τὴν ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ, χάριτος, ἢ ὁποῖα ἐκτελεγεῖται, διαφωτίζει, ἀναγοῦν καὶ ἀρτῶναι τὰς ψυχὰς τοῦ ἀνθρώπου δοσάμεν ἐν τῷ ἔργῳ τῆς σωτηρίας (X. Ἁνθρώπου, Δογματικὴ σ. 228).

6. Παρμ. 8, 18. Ψαλμ. 108, 24. Ἰάκ. 5, 4. Ἰερ. 10, 12.

7. Ματθ. 5, 6.

8. Ἡ οὐκὴ ἐπιδοσῆσθαι τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν φιλοτήρον Πατέρα μεταφραστέον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκούστων του.

δεχθήτε τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν.⁹ Καὶ ἂν ἀμεῖβα ἡμεῖς τιποτένιοι¹⁰ καὶ ἀνόητοι λόγου, ὁμως ὁ πανάγαθος καὶ πάνσοφος Θεὸς ἴσως πρὸς χάριν σας καὶ διὰ τὴν ἱδικήν σας ἀφέλειαν, μὴ μᾶς δώσῃ λόγον.¹¹ Ἐταν θὰ ἀνοήξωμεν τὸ στόμα, πρὸς δόξαν αὐτοῦ καὶ οικοδομήν ἱδικήν σας.¹²

Ἐ ἀφοῦ λοιπὸν ἐξηγήσαμεν τὰ πάντα ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀφοῦ ἐξηγήσαμεν τὴν βοήθειαν ἑκείνου, ὁ ὁποῖος κάνει σοφοὺς τοὺς τυφλοὺς καὶ μεγαλοφώνους τὰς γλῶσσας τῶν βροθυλώσεων,¹³ ὅς καταπισσόμεν μὲ αὐτὰ, πολὺ ἀνεγκύωσθησαν προσφάτως, ὥστε νὰ παραβῶμεν εἰς τὴν ἀγάπην σας, ἕκαστα, τὰ ὁποῖα αὐτὰς θὰ μᾶς χαρηγήσῃ, κινουμένοι ἀπὸ τὴν φιλοφροσύνην Του. Ἄλλὰ, ἐπιτέλους, παρακαλῶ, τὴν διάνοκν σας. Προσέχετε μὲ ἀκριβείαν εἰς ὅσα ὁσὲ λέγω. Ἀποδώσατε ἀπὸ κοντὰ σας κάθε δικατικὴν ἀκρίβειαν,¹⁴ ὥστε νὰ ριψάμεν τὸν πνευματικὸν σπόρον, (ὅπως ρίπτει ὁ γεωργός) εἰς γόνυμον καὶ εὐφροσιν γῆν, ἢ ὁποῖα ἔχει καθαρισθῆ ἀπὸ τὰ χάρτα καὶ τὰ ἀγκάθια.¹⁵

«Αὕτη δὲ» λέγει «ἐστὶν ἡ γενεαλογία τοῦ Νῶε. Ἐ Ὁ Νῶε ἦτο ἄνθρωπος δικαίος καὶ τέλειος μεταξὺ τῶν συγχρόνων του. Εἰς τὸν Θεὸν ἦτο ἀρεστός ὁ Νῶε». Μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ ἐτελείωσαν ἡ διδασκαλία χθές. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ φεράμεν ἐνώπιόν μας καὶ αὐτὰ πού ὑπολείπονται. «Ἐγέννησε δὲ», λέγει, «ὁ Νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν Σὴμ, τὸν Χάμ, τὸν Ἰάφεθ». Δὲν μᾶς ἀναφέρει τυχαίως ἡ Ἁγία Γραφή καὶ τὸν καρὸν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν παιδιῶν τοῦ δικαίου, ἀλλὰ διότι ἐπιθυμῆ καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου νὰ μᾶς ὑπογραμμίσῃ ἐπιμέσους τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ. Διότι ἀφοῦ εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι «ὁ Νῶε

9. Τὸ πνεῦμα τοῦ θεολόγου γίνεται κατ' ἀνάγκην καὶ ἐνεργεῖται τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀκροτέλευτος εἶναι τωπογράφος καὶ ὁ ἐνεργῶν, ὁ περιστάμενος καὶ ὁ ἀποκαλύπτων ἑαυτὸν εἰς τοὺς ἀρεταίους.

10. Πνεῦμα σαφὲς εὐαριστὸς μεταξὺ τοῦ προσώπου τοῦ κήρυκος, τὸ ὁποῖον ἐνεκτὸν νὰ ἐκρίνεται καὶ ἐπὶ ἀπειθείαν, καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ. Ἡ ἀναίτητος τοῦ κήρυκος δὲν ἐλάττει τὸ ἔργον τῆς ἀποστολῆς, ὅπως ἡ προσωπικὴ ἀμαρτία τοῦ λειτουργοῦ δὲν μὴδαίει τὴν ἄξιαν τῶν μυστηρίων.

11. Ἐφεσ. 3, 19. Κολ. 4, 8. Α' Θεοσ. 2, 8. Β' Θεοσ. 3, 1. Πράξ. 4, 29.

12. Ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ συνθέτουν τὸν σκοπὸν τοῦ κήρυκτος. Πᾶσα ἄλλη ἐπιθυμία πρέπει νὰ εἶναι δεῖγμα παραλυτικῆς καὶ νεκρῆς.

13. Μάρκ. 7, 38-37. Ματθ. 15, 29-31.

14. Ἡ κατανοήσις τῆς ἀποκαλύψεως ἀπαιτεῖ ὀρισμένους προϋποθέσεις.

15. Ματθ. 13, 7-23. Λουκ. 8, 7-14.

ἦτο πεντακοσίων ἐτῶν»¹⁶ προσέθεσε: «Καὶ ἐγέννησε τρεῖς υἱούς», διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος τῆς ἐγκρατείας αὐτοῦ, ¹⁷ Ἄ ἔταν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τότε εἶχον περιπέσει εἰς τὴσιν μεγάλῃν ἀκαρίτειαν, καὶ ἔταν ἐξουσίαν εἰς πολλὴν ἀκαλοσίαν καὶ ἔταν, κατὰ ἕνα τρόπον, κάθε ἡλικία εἶχε στραφῆ πρὸς τὴν κακίαν. ἤκουετε δοδαίως τὴν Ἁγίαν Γραφήν νὰ λέγῃ: «Ὅταν δὲ εἶδον ὁ Κύριος ὁτι ἐπληθύνοντο αἱ ἀμαρτίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπέτω εἰς τὴν γῆν καὶ ὅτι κάθε ἕνας σκέπτεται τὸ πονηρὸν εἰς τὴν καρδίαν του μὲ ἐπιμέλειαν ἀπὸ τὴν νεότητά του»¹⁸ καὶ νὰ δείχῃ εἰς ἡμᾶς μὲ σαφήνειαν, ὅτι καὶ οἱ νέοι ἐνκοῦσαν τοὺς ἡλικιωμένους (εἰς τὴν κακίαν), καὶ οἱ γέροντες δὲν παραφρόνησαν ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς νέους. Ἀκόμη δὲ ὅτι, καὶ αὕτη ἡ ἡλικία, ἢ ὁποῖα δὲν εἶχε λάθει πείραν τοῦ κακοῦ, (ἢ παιδική), εἶχε μεγάλην κλίσιν πρὸς τὴν κακίαν.

Διὰ νὰ μάθωμεν λοιπὸν, ὅτι αὐτὸς ὁ δικαίος ἔμεινε μόνος Ἐ νὰ κατορθώσῃ μαζί μὲ τὰς ἄλλας ἀρεταίς καὶ τὸν ἄθλον τῆς σωφροσύνης, μέχρις ἔτου ἔλασεν εἰς τὸ πεντακοσιστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐπεδεικνουν μεγάλην τρέλλαν καὶ μωιῶδη ὀρμὴν (πρὸς τὰ σαρκικὰ πάθη), μετὰ ἀπὸ τοὺς λόγους «Ἦτο ὁ Νῶε πεντακοσίων ἐτῶν», τότε λέγει, «Καὶ ἀπέκτισεν ὁ Νῶε τρεῖς υἱούς. Βλέπετε, ἀγαπητέ, τὴν ὑπερβολικὴν ἐγκρατείαν τοῦ δικαίου; Νὰ μὴ τὰ προσηραρώμεν λοιπὸν αὐτὰ τυχαίως. Νὰ κατορθώσωμεν καὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ τὴν πᾶσαν ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώπου γένος. Νὰ παρατηρησωμεν ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Νὰ παρατηρησωμεν καλῶς, πόσον μεγάλη ἦτο ἡ ἀρετὴ του καὶ ἡ φιλόθεος γνώμη του, ὥστε νὰ χαλιναγωγῆσῃ ἐπὶ τῶσων χρόνων τὴν ὀρμὴν τῆς ἐπιθυμίας Ἐ καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ ἀντίθετον ἔργον πρὸς ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ νὰ ἀποφυγῇ ὄχι μόνον τὴν παράνομον σαρκικὴν ἐνωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν νόμιμον, ἢ ὁποῖα οὐδῶως ἦτο ἀμαρτία». Καὶ ἐγέννησεν, λέγει, «ὁ Νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν Σὴμ, τὸν Χάμ καὶ τὸν Ἰάφεθ». Ἦτο δὲ ἡ γῆ¹⁹ διαφωραμένη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ γαμιάτη ἀπὸ ἀδικίαν». Ἐχω τὴν γνώμην δὲ, ὅτι ὁ δικαίος αὐτὸς ὑπηρε-

16. Γεν. 5, 32.

17. Ἐλάττει παραλληλὴ εἰς τὸ κείμενον τῆς Γραφῆς, τὸ ὅποσον παρῆται ἡ χριστολογία, ὅς πρὸς τὸ κείμενον τῶν Ὁ'.

18. Ἡ ἄσκησις ἐλέργων τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ ἐξολογηται εἰς τὰ ἱστορικὰ κείμενα ἐντὸς τῶν ὁρίων πραγματικότητας.

19. Χρησιμοποιεῖται ἐνταῦθα τὸ περιήχον ἀπὸ τοῦ περιχομένου, διὰ νὰ δηλωθῇ ἡ κολλητότης τῆς διαφωρας.

τούσε το σχέδιον τῆς θείας οικονομίας καὶ διὰ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ τῆς σαρκικῆς μίσεως καὶ διὰ τῆς ἀπεκτίσεως αὐτῶν τῶν πικρῶν. Ἐφ' ὅσον δηλαδὴ ἐπρόκειτο ἀλόγως ἢ οὐκαιμῆν ἢ ἀγγρηθῆ εἰς τὴν καταστροφὴν, ἔνεκα τῆς μεγάλης κακίας καὶ τῆς υπερβολικῆς πονηρίας τῆς, ὁ φιλάδελφος Θεὸς ἐπέδειξε τὴν δικαιοσύνην ὡς ὅσον ἴσταν καὶ ἕστη, διὰ τὴν γῆν ὁ Γενάρχης ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἐπρόκειτο νὰ ἀποφύουν μελλοντικῶς, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἀμαρτωλοῦ ἀνθρωπότητος. Ἐνεκα αὐτοῦ τοῦ λόγου, ἀφοῦ ἀπέκτησαν αὐτὰ τὰ τρία παῖδά μετὰ πάροδον πεντακοσίων ἐτῶν, ἐσταμάτησεν εἰς αὐτὰ, ἀποδεικνύων εἰς τὴν πρῶτην, ὅτι τοῦτο ἔπραξε μὲ τὸν σκοπὸν νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίαν εἰς τὴν φιλοanthρωπία τοῦ Θεοῦ, ἢ ὅποια ἐπρόκειτο μελλοντικῶς νὰ ἐκδηλωθῆ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Διὰ τὴν μᾶθῆς δὲ ὅτι αὐτὰ τὰ λόγια δὲν εἶναι ἀπλῶς στοχασμός, παρατήρησε τὴν ἀριθεὶαν τῆς Γραφῆς. Ἄφοῦ εἶπεν, ὅτι ἀπέκτησεν ὁ δικαίος τρεῖς υἱούς, ἀμέσως προσέθεσεν: «Ἦτο δὲ ἡ γῆ διεφθαρμένη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ γεμάτη ἀπὸ ἀδικίας».

Ἐ Παρατήρησεν τὴν τεραστίαν διαφορὰν τῶν λεγομένων διὰ τὴν ἴδιαν ἀνθρωπίνην φύσιν; Διότι διὰ τὸν δικαίον μὲν ἔλεγεν ἡ Γραφή: «Ὁ Νῶε ἦτο ἄνθρωπος δικαίος, τέλειος μετὰ τῶν συγχρόνων του». Δι' ἑαυτοῦ τοῦ εὐλοῦς δὲ λέγει: «Ἦτο δὲ διεφθαρμένη ἡ γῆ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ γεμάτη ἀπὸ ἀδικίας». Μὲ τὸ νομα τῆς γῆς ἐννοεῖ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πράξεις αὐτῶν ἦσαν γῆναι, διὰ τοῦτο μὲ τὸ νομα τῆς γῆς δηλώνει τὴν μηδαμιούτητα των καὶ τὴν υπερβολικὴν των κακίαν. Ὅπως συνέβη δὲ εἰς τὸν πρωτόπλαστον, μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἐπιτοῆς καὶ τὴν ἀφάρσιν τῆς δόξης, 21^ο Ἀ ἢ ὅποια περιέβαλλεν αὐτὸν προηγουμένως, ἀφοῦ τὸν ὀπέταξεν εἰς τὴν τιμαρίαν τοῦ βασιτεῦς, ἔλεγε: «Ἦ εἶσαι καὶ εἰς τὴν γῆν ὡς ἐναντιότης». 22^ο Ἐτοι λοιπὸν καὶ ἀδῶ. Ἐπειδὴ ἦτο μεγάλη ἡ ἔνστασις τῶν κακῶν, λέγει: «Ἦτο δὲ ἡ γῆ διεφθαρμένη». Καὶ δὲν εἶπεν ἀπλῶς «Ἦτο δὲ ἡ γῆ διεφθαρμένη», ἀλλ' ἀνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἦτο γεμάτη ἡ γῆ ἀπὸ ἀδικίας. Μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «Ἐσθάρη», ἐφωκέρωσεν ἀλόγιστρον τὴν κακίαν αὐτῶν. Ὅστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἦσαν ὑπεύθυνοι δι' ἕνα καὶ δύο ἀμαρτήματα. Ὅλας δὲ τὰς παρανομίας διεπράττον χωρὶς περιορισμῶν. Δι' αὐτὸ καὶ προσέθεσε, καὶ ἦτο γεμάτη ἡ γῆ ἀπὸ ἀδικίας». Τὴν

κακίαν δὲ δὲν ἔπραττον ἀπλῶς καὶ τυχαίως, ἀλλὰ καθε ἀμαρτίαν μὲ μεγάλην ἐμφροσιν ἐπέδεικτων. Ἐ Παρατήρησεν δὲ, ὅτι εἰς τὸ ἔξῃς δὲν ἀνεχταί αὐτὸ ἀπλῶς νὰ μνημονεύσῃ αὐτοῦ. Τὸς ἀναμάει δὲ μὲ τὸ νομα τῆς γῆς, διὰ τὴν δειξῆ καὶ τὴν υπερβολὴν τῆς κακίας καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀργῆς τοῦ Θεοῦ. «Ἦτο δὲ ἡ γῆ διεφθαρμένη», λέγει, «ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». Τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὰ πάντα ἔκαναν ἀντίθετα πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καταποιοῦντες τὰς ἐπιτολάς Αὐτοῦ καὶ ἔχοντες προδώσει, ἔνεκα τῆς ἰδικῆς των ἀδικίας, τὸν διδάσκαλον, ὁ ὅποιος ἴκει τοποθετημένος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. «καὶ ἦν γεμάτη ἡ γῆ ἀπὸ ἀδικίας» λέγει. Εἶδες, ἀγαπητέ, πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ ἀμαρτία; Καὶ πῶς κάνει εἰς τὸ ἔξῃς τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀναξίους τοῦ ὀνόματός των, (ἀναξίους δηλαδὴ) νὰ ὀνομαζῶνται ἄνθρωποι; C^ο Ἄκουε πάλιν καὶ τὰ ἔξῃς. «Καὶ εἶδε Κύριος ὁ Θεὸς ὅτι ἡ γῆ ἦτο διεφθαρμένη». Παρατήρησε, ὅτι πάλιν ὀνομαζει αὐτοῦ γῆν. Ἐπειτα, ἐπειδὴ ὀνόμασεν αὐτοὺς γῆν καὶ πρῶτην καὶ δευτέραν καὶ τρίτην φοράν, διὰ τὴν μὴ νομίσῃ κανεὶς, ὅτι αὐτὰ ἔχουν λεχθῆ διὰ τὴν αἰσθητὴν γῆν, λέγει: «ἰδοὺ πᾶσα σὰρξ εἴχεν ἐκτραπῆ τῆς θείας ὁδοῦ ἐπὶ τὴν γῆν». Ὅστε τῶρα τοὺς ἐθεώρησεν ἀξίους νὰ τοὺς ὀνομασῇ ἄνθρώπους. Μόνον δὲ μὲ τὸ νομα τῆς σαρκὸς ἐπιβίμει νὰ φανερωθῇ εἰς ἡμᾶς, ὅτι αὐτὰ δὲν τὰ λέγει διὰ τὴν γῆν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι πεοιδάλλονται μὲ σάρκα καὶ κατανάλωσαν τοὺς ἑαυτοῦς των εἰς τὰς γῆνας πράξεις. Διότι εἶναι συνήθεια εἰς τὴν Γραφήν, ὡς ὅπως πολλὰς φορές εἴπωμεν εἰς τὴν ἀγάπην σας, νὰ ὀνομαζῆ μὲ τὸ νομα τῆς σαρκὸς, ἔκείνους, ποὺ ἐπέδειξαν σαρκικὸν φρόνημα καὶ δὲν ἐπέδωξαν τίποτε τὸ ὑψηλόν. Τὸ ἴδιο λέγει καὶ ὁ μακάριος Παῦλος: «Ὅσοι δὲ ὀποκοῦσιν εἰς τὴν σάρκα, δὲν δύνανται νὰ ἀρέσουν εἰς τὸν Θεόν». T^ο λοιπὸν; Αὐτός, ποὺ λέγει αὐτὰ δὲν περιεβάλλεται μὲ σάρκα; Δὲν λέγει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ὅτι δηλαδὴ, ὅσοι περιβάλλονται σάρκα δὲν δύνανται νὰ ἀρέσουν αὐτοὶ εἰς τὸν Θεόν. (ἐννοεῖ) Ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ἀδόμεσαν σημασιὸν δίδουν εἰς τὴν ἀρετὴν, οἱ ὅποιοι ἀκρίπτονται πάντοτε τὰ σαρκικά, οἱ ὅποιοι σφύρονται μὲ μανίαν πρὸς τὰς ἡβονὰς τῆς σαρκὸς καὶ οἱ ὅποιοι ἀδύδως φροντίζουν διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἀσωματον ψυχὴν. Ἄφοῦ λοιπὸν, μὲ αὐτὰ, ποὺ ἔχουν λεχθῆ, Ἐ μᾶς ἐδίδαξεν ἡ Ἁγία Γραφή διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀμαρτη-

μάτων, τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακίας, τὸ μέγεθος τῆς ἀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἠνόμασεν αὐτοὺς καὶ πρώτην καὶ δευτέρου καὶ τρίτην φοράν γῆν, ἕνεκα τῆς ἀπασχολήσεώς των μὲ τὰ παρόνομα ἔργα καὶ τοὺς ἔκαλεσε μὲ τὸ ὄνομα τῆς σαρκός, ἀφοῦ τοὺς ἀπετέλεσε τοῦ ὀνόματος τῆς κοινῆς φύσεως, μὲ ἐκείνη τὰ ὁποία ἀκολουθοῦν φανερῶναι εἰς ἡμᾶς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπερβολικὴν συγκρατᾶσαν αὐτοῦ. Τί δὲ λέγει; «καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Νῶε·

220 Ἄ Παρατήρησε τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης. Ὡσάν φίλος πρὸς φίλον ἀνακοινωνεῖ ἀκολουθίας εἰς τὸν δίκαιον περὶ τῆς τιμωρίας, τὴν ὅποιον πρόκειται νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ λέγει: «Τὸ τέλος ὄλων τῶν ἀνθρώπων ἔφθασε, διότι ἡ γῆ ἐγέμισεν ἀπὸ τῆς δίκαιας αὐτῶν. Ἰδοὺ θὰ καταστρέψω αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν». Τί σημαίνει, ὅτι «ἔφθασε τὸ τέλος ὄλων τῶν ἀνθρώπων»; Πόλ- λην μακροθυμίαν ἔδειξε, λέγει, μεγάλην ἀνεγκλιαν; Βι- ὅτι δὲν ἤθελον νὰ ἐπιβάλω αὐτὴν τὴν τιμωρίαν, τὴν ὅποι- αν πρόκειται νὰ ἐπιβάλω. Ἐπειδὴ ὁμως τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος τῶν ἁμαρτημάτων τοὺς ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς αὐ- τὴν τὴν κατάστασιν, ἢ πρέπει νὰ τεθῇ τέλος καὶ νὰ ἀπο- κοπή ἡ κακία αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ προχωρήσῃ περισσό- τερον. «Διότι», λέγει, «ἔφθασε τὸ τέλος ὄλων τῶν ἀν- θρώπων». Παρατήρησε καὶ ἔδω πῶς ὁμιλεῖ. Ὅπως εἶπε πρὸς ἐπὶ τὸν «ἡ καρδία παντός ἀνθρώπου ἀσχολεῖται», 221 εἶ- ται καὶ τώρα «ὄλων τῶν ἀνθρώπων τὸ τέλος». Διότι, λέ- γει, ὅλοι συμφωνοῦν. Ἐβραϊστικῶς 222 πρὸς τὴν παρανο- μίαν καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρῆς κάποιον μᾶσα εἰς τὰ- σον πλῆθος, ὁ ὁποῖος νὰ κἀνῃ λόγον διὰ τὴν ἀρετὴν. «Ὁ κερὸς», λέγει, «ὄλων τῶν ἀνθρώπων ἔφθασε». Καιρὸς! Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἔφθασεν ὁ καιρὸς, κατὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ γῆνῃ ἡ χειρουργικὴ ἐπέμβασις καὶ νὰ σταμα- τήσῃ ἡ ἐπέκτασις τοῦ ἀποστήματος. «Ἐφθασε τὸ τέλος ὄλων τῶν ἀνθρώπων». Ἐ Ἄφησαν τοὺς ἐστούς των νὰ παρυσυθοῦν εἰς τὰς παρόνομους πράξεις ἔτσι, ὥσάν νὰ μὴ τοὺς ἐπέδλεται κανεὶς, ὁ ὁποῖος νὰ πρόκειται νὰ ζητή- σῃ εὐθύναν διὰ τὰ σφάλματά τους. 223 Δὲν ἀντελαμβάνοντο,

221 Γεν. 8, 5.

222 Ὁ ἑβραϊκὸς γράμματα σημαίνει ὅτι δι' ἐλευθερίας βούλησιν ἔχει ἀγκαλιεῖσθαι τὴν αἰώνιον ἀποστολὴν σου.

223 Πραγματικῶς ἀνάγκη τῶν ἀνθρώπων νὰ θέλουν νὰ πράττουν τὰς πα- ρανομίας, ὅταν δὲν τοὺς ἐπέδλεται ὁ Θεός. Ὁ φόβος τῆς εὐθύνης εἶναι ἐν πολλοῖς ἡ αἰτία τῆς ἐγκρατῆς τοῦ νόμου καὶ οὐκ ἡ ἀγαθὴ προαιρέσις.

ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ διαφύγουν τῆς προσοχῆς τῆς ἰδι- κῆς μου, 224 ὁ ὁποῖος τοὺς δίδω τὴν ὑπαρξίν τῆς ζω- ῆς, τοὺς ἐχάρισα τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ παρέ- χω τὴν ἀφθονίαν τῶσαν ἀγαθῶν. Τὰ τέλος, λοιπὸν, ὄ- λων τῶν ἀνθρώπων ἔφθασε. Ἐπειτα, ὥσάν νὰ ἀπο- λογῆται εἰς τὸν δίκαιον καὶ νὰ δεκνῆ, ὅτι τὸ μέγεθος τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων ὠδήγει αὐτὸν εἰς αὐτὴν τὴν ἀναγκασίαν, λέγει, «ὅτι ἡ γῆ ἦτο πλήρης ἀπὸ τῆς ἀ- δικίας αὐτῶν». Διότι, λέγει, μῆπως παρέλειψαν κάτι, ἀπὸ αὐτὰ τοῦ συμβάλλου ἐν τῇ κακίᾳ; Τόσην μεγάλην κακίαν ἔδειξαν, ὥστε εἰς τὸ ἔβης νὰ ἐχειρίσῃ αὐτὴ καὶ ὁ- λοκληρὸς ἡ γῆ νὰ ἔχη πλημμυρίσει ἀπὸ τὴν κακίαν. Ὁ Διὰ τοῦτο, λοιπὸν, καὶ αὐτοὺς θὰ καταστρέψω καὶ τὴν γῆν. «Ἰδοὺ», λέγει, «θὰ καταστρέψω καὶ αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν». Ἐπειδὴ προηγουμένως οἱ ἴδιοι μὲ τὰς παρνομίους πράξεις τοὺς διέφθειραν τοὺς ἐστούς των, διὰ τοῦτο θὰ ἐπιφέρω ὀλοκληρικὴν καταστροφὴν καὶ θὰ ἐξαφανίσω καὶ αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἀποκτήσῃ ἡ γῆ ἕνα εἶδος καθαριότητος καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀ- καθαρίαν τοῦ πλῆθους τῶν ἁμαρτημάτων. Πρέπει νὰ κα- τονοήσῃς, λοιπὸν, ποίαν ψυχικὴν δύναμιν ἦτο φυσικὸν νὰ ἔχη αὐτὸς ὁ δίκαιος διὰ νὰ ἀκούῃ αὐτὰ τὰ λόγια ἀπὸ τοῦ Κυρίου. Ἐστὼ κι ἂν εἶχε θεοειὸν συνέδηρον τῆς μεγάλης ἀρετῆς του, Ἐ ὁμως δὲν ἔθηκε χωρὶς πόνου τὰ λεγόμενα. Τοῦτο, διότι τὸ γένος τῶν δικαίων εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ ἀγά- πην καὶ εὐκόλως θὰ προτιμοῦσε νὰ ὀπομινῆ τὰ πάντα χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἄλλων. 225 Λοιπὸν, πῶς ἦτο δυ- νατόν, μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ λόγια, ὁ θαυμασιὸς αὐτὸς ἀν- θρωπος νὰ διατηρῇ τὴν ψυχραιμίαν του, ὅταν ὑπογραμμί- ζῃ πλέον εἰς τὸν νοῦν του τὴν καταστροφὴν ὄλων, καὶ τὴν μὴ ὀλοκληρῶς τῆς κτίσεως, χωρὶς ἴσως νὰ ὀπο- τιπέυεται, ὅτε διὰ τὸν ἐσπότην του, κάποιον ἐλπιδὸς σωτη- ρίας; Διότι ποτὲ μέχρι τώρα δὲν ἦτο αὐτὸ φανερόν. Διὰ νὰ μὴ ταράσσεται, λοιπὸν, εἰς τὴν σκέψιν καὶ διὰ νὰ δυ- νηθῇ νὰ ἔχη μίαν μικρὴν 226 παρατήριαν 227 Ἄ μῆσα εἰς τὴν

224 Ἰδὲ 28, 9. Ἰερ. 17, 10. Παρμ. 15, 8. Σοφ. Σοφ. 28, 19.

225 Ρομ. 12, 15.

226 Ὅχι διότι ἦτο μικρὴ ἡ δύναμις τῆς σωτηρίας τοῦ Νῶε, ἀλλὰ διότι ὁ δίκαιος ἐδιαφέρει περισσοτέρου διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων καὶ εἶναι ἔτοιμος νὰ θυσιάσῃ ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ὁ Χριστὸς. Ἐκτὸς τούτου καὶ ἀναλογικῶς ἦτο μικρὴ ἡ σωτηρία τοῦ Νῶε, ἕνεκα τῆς καταστροφῆς τῶν πολλῶν.

τόσον μεγάλην θλίψιν, αφού ώμίλησαν εις αυτόν διά την υπερβολικήν κακίαν τών άλλων και ότι έφθασε πλέον ο καιρός, που απαιτεί να δεχθούν αυτοί την βαθείαν τομήν, λέγει προς αυτόν: 'Εκείνοι μὲν θά οδηγηθούν εις κοινήν καταστροφήν, «Σὺ δὲ» όμως κατασκευάσεις διά τόν εαυτόν σου κιβωτόν». Τί σημαίνει «Σὺ δέ»; 'Επειδή δὲν έλασες μέρος εις τήν κακίαν τών άλλων, αλλά έζησες ὅλην τήν ζωήν σου μέ ἀρετήν, διά τοῦτο σοῦ δίδω ἑντολήν νά κατασκευάσης κιβωτόν «ἐκ ξύλων τετραγώνων, που νά μή σαπίσουν».²⁸ Νά χωρίσης τήν κιβωτόν εις μικρά διαμερίσματα. 'Αλειψέ τήν μέ πύσσον ἀπ' ἔξω και ἀπό μέσα. Τό μήκος τῆς κιβωτοῦ πρέπει νά εἶναι τριακοσίων πήχεων,²⁹ τό πλάτος πενήτηκοντα και τό ὕψος τριάκοντα. Β Συνομολογῶν δέ τά ξύλα θά κατασκευάσης τήν κιβωτόν. Νά κατασκευάσης εις αὐτήν ὄροφην μέ κλίαιν ἐνός πήχεως. Τήν εἰσοδον νά κατασκευάσης εις τὰ πλάγια. Νά κατασκευάσης πρώτον, δεύτερον και τρίτον πάτωμα. Παρατήρησι: τήν ἀπερίγραπτον δύναμιν και συγκρατάσειν τοῦ Θεοῦ και τήν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ, ἡ ὁποία υπερβαίνει πάνταν λογικήν. Διατάσσειν αὐτόν νά κατασκευάσῃ τήν κιβωτόν, αφού τοῦ ἔδειξε και τόν τρόπον τῆς κατασκευῆς, και τό μήκος, και τό πλάτος, και τό ὕψος, ταυτοχρόνως και πρόνοιαν λαμβάνειν διά τόν δίκαιον, και τήν μεγίστην παρηγορίαν δίδει εις αὐτόν, υπογραμμίζων μέ τήν κατασκευήν ἐλπίδας σωτηρίας δι' αὐτόν, αλλά και ἐπιθυμῶν νά μή λάθουν πέραν τῆς ἀγανακτήσεως, C ἐκείνοι οἱ ὁποιοί τόσο ἠμάρτησαν, αφού, διά τῆς κατασκευῆς τῆς κιβωτοῦ, συνειδητοποιήσουν τήν ἔνωσιν τών πράξεών τους και ἐπιδείξουν μετάνοιαν.³⁰ Ὅτε πάλιν ἦτο ὀλίγος ὁ χρόνος, που ἐδόθη εις αὐτούς προς μετάνοιαν, διά τῆς κατασκευῆς τῆς κιβωτοῦ. Καί πάρα πολύς ἦτο και ἀρκετός νά συγκεντρωθούν ἀπό φόβον εις τήν διόρθωσιν τών σφαλμάτων, ἔαν δὲν ἦσαν υπερβολικά ἀγνώμονες. Ἦτο δέ φυσικόν, κάθε ένας ἀπό αὐτούς, ὅταν θά ἔβλεπε τόν δίκαιον

28. Ἡ λέξις δὲν ὑπάρχει εις τὸ παλαιόν τῶν Ο'.

29. Ἡ λέξις «ἀρήτην» δὲν διαφέρει ὅτε εἰ: τοῦ Ο' ὅτε εις τὸ ἑρπυλὸν καίμενον. Προστίθεται όμως εις τοῦ Ο' ἡ φράσις «καὶ ὅσον ποτήριον τῆς κιβωτοῦ».

30. Ὁ ἑβραϊκὸς πήχος εἶναι 0, 68 μ. (Κατ' ἄλλους (Kautzsch) 0,487). Ἐκρομμῆς ἡ κιβωτὸς ἦτο 106 μ. X 36 μ. X 16 μ. = 6496 μ. Ἡ ἱερὰ Γεννησιόγραφου, ὁπάρκ. εις τὴν Γενεσιν σ. 81).

31. «Ὁ Θεὸς θέσασκεν ὅσα ἐποίησε οὐδὲ κέρραται ἐπὶ ἀπολείψι ζώντων» (Ἰωβ. 32, 1, 13). Ὅταν ἕνας τρωπὸς αὐτοῦ ἔχει και πάλιν τὴν αὐτηριαν τὸν ἀνθρώπον, (Πράξ. και Ἰαν. 9, 22 - 29).

νά φτάσῃ τήν κιβωτόν, νά ζητή νά μάθῃ τήν αἰτίαν τῆς κατασκευῆς. Ἐπειτα, αφού θά ἐμάθει τήν ἀγανάκτησιν τοῦ Θεοῦ, νά ἔλθῃ εις συνείδησιν τών ἀμαρτημάτων του, ἔαν θά ἤθελε.³¹ D Ἐκείνοι όμως, ὅτε ἐξ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀκέρδησαν κάτι περισσοτέρον, ἔχι: διότι δὲν ἠδύναντο, αλλά διότι δὲν ἠθέλησαν.

Ἀφού λοιπόν ἔδωσαν εις τόν δίκαιον τήν ἑντολήν διά τήν κατασκευήν τῆς κιβωτοῦ, ἀνεκοίνωσαν εις αὐτόν και τό εἶδος τῆς τιμωρίας, τήν ὁποίαν ἐπράκετο νά ἐπιβάλλῃ, και λέγει: Ἐσὺ μὲν νά κατασκευάσης αὐτήν, ὅπως σέ δίδαξα, ἐγὼ δέ θά ἀσφαλίσω τήν οἰκογενεάν σου ὅταν θά τελειώσης τήν κατασκευήν. «Ἐγὼ δέ, νά, θά ἐπιφέρω κατακλιμῶν ὕδατος εις ὅλην τήν γῆν, ἔ ὅτε νά καταστραφῇ πᾶν ἔμψυχον εὐρισκόμενον κάτω ἀπό τόν οὐρανόν. Κάθε ζωντανός ὄργανισμός ἐπάνω εις τήν ἕρην θά ἀποθάνῃ». Παρατήρησι, πὺς δείχνει εις αὐτούς τό μέγεθος τών σφαλμάτων τους διά τῆς ἀπειλῆς, ὅταν λέγει: «Τήν ἴδιον τακρίον θά ἐπιβάλλω και εις τὰ λογικά και εις τὰ ἄλογα». Διότι, αφού ἔχουν προδώσει τήν πρωτοκαθεδρίαν τους (εις τήν ἱεραρχίαν τών δημιουργημάτων) και μετέπεισαν εις τήν κακίαν τών ἀλόγων, οὐδέμιαν διαφοράν θά ἔχη ἡ τιμωρία. «Θά ἐπιφέρω δέ κατακλιμῶν ὕδατος, ὅτε: νά καταστραφῇ πᾶν ἔμψυχον εὐρισκόμενον κάτω ἀπό τόν οὐρανόν» και τὰ κτήνη, λέγει, και τὰ πετεινά, και τὰ ἄγρια θηρία, και τὰ κατοικίδια, και ὅσα ἐν γένει εὐρισκονται κάτω ἀπό τόν οὐρανόν» θά καταστραφούν.³² A Διά νά πληροφορηθῆς δέ, ὅτι δὲν θά ἀπομείνῃ τίποτε, λέγει: «Θά ἀποθάνῃ κάθε ζωντανός ὄργανισμός, που εὐρίσκειται εις τήν ἕρην», διότι ἡ οἰκουμένη ἔχει ἀνάγκην ἀπό καθαρίν. Τοῦτο όμως μὴ σέ ταραξῇ, ὅτε νά σοῦ δημιουργῇ σύγχυσιν εις τό λογικόν. Διότι βλέπων τήν αἰματον νόσον αὐτῶν, ἐπιθυμῶ νά σταματήσω τὰ ρεύματα τῆς κακίας, διά νά μή θεωρηθούν ὑπεύθυνοι διά μεγαλύτερας τιμωρίας. Διά τοῦτο και τώρα, κινούμενος ἀπό τήν ἀγάπην μου προς τόν ἀνθρώπον και αφού ἀνέμειξα τήν ἀγανάκτησιν μέ τήν ἀγάπην, στέλλω αὐτήν τήν τιμωρίαν, διά νά εἶναι εις αὐτούς ἀνώδυνος και ἀνεπισητότος. Δέν ἀποβλέπω δέ εις τό μέγεθος τών ἀμαρτημάτων, ὅτε ἐξετάζω διά ποίας τιμωρίας εἶναι ἄξιοι. B Προβλέπων δ-

32. Ὅτε ὅταν μέσ ὀδηγῇ εις τήν αὐτηριαν παραδίξαι τὴν εὐσθερίαν μας ὁ Θεός, διότι ἄλλως ἡ αὐτηρία θά ἦτο ἄνω χείρις διά τόν ἄνθρωπον.

33. Ἐκτός φυσικά ἀπὸ τοῦς ἰχθύος και τὰ λοιπὰ ὄρθητα ζῷα.

μωσ τὰ μέλλοντα, και εις αυτοὺς θέλω νὰ ἐπιβάλω τὴν τιμωρίαν, ποὺ πρέπει, και ἀκείνους, οἱ ὅποιοι πρόκειται νὰ ζήσουν εις τὸ μέλλον, νὰ τοὺς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴν φθορὰν, ἡ ὅποια θὰ ἐπιβληθῆν ἐξ αὐτῶν. Λοιπὸν, μὴ γίνεσαι σκυθρωπός, οὔτε νὰ θορυβῆσαι ἀκούων αὐτά. Διότι, ἂν και θὰ ἐπιβληθῆν εις ἀκείνους τιμωρία ἐξία τῶν ἀσχημάτων τους, ὅμως ἐμὲ ἐσὲ θὰ συνάψω τὴν διαθήκην μου.³⁴ Ἐπειδὴ ὅλοι οἱ πρόγονοι ἀπειδείχθησαν ἀνάξιοι και δὲν ἦσαν εὐγνώμονες πρὸς τὰς ἐντολάς μου ἐμοῖ, σου εις τὸ ἐξῆς θὰ συνάψω τὴν διαθήκην μου. Διότι και ὁ πρωτόπιαστος παρέδωσε τὰς ἐντολάς μου, ὕστερα ἀπὸ τὴν εὐεργεσίαν, ἀφοῦ παραστήσῃ εις τὴν ἀπίστην. C και ὁ Κάλιν πάλιν ἐγλίτισται εις τὸν πυθμένα τῆς κακίας, διὰ τοῦτο και ἐδέχθη, ἐμοῖ μὲ τὴν κατάραν, τὴν διαρκῆ τιμωρίαν. Ὅμως δὲν ἐσωφρονίσθησαν οἱ μεταγενέστεροι οὔτε μὲ τὰς τιμωρίας αὐτοῦ, ἀλλὰ και προέδουσαν εις τὴν κακίαν, ὥστε νὰ περριφρονῆθῃ και ἡ γενεαλογικὴ διαδοχὴ αὐτῶν. Ὑστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, ἀφοῦ εὗρον τὸν Ἐνώχ³⁵ νὰ διατηρῆ τὴν εἰκόνα τῆς ἀρετῆς, και ἐπειδὴ μοῦ ἦτο ὑπερβολικὰ εὐάρεστος, τὸν μετέθεσα ζῶντα (εις τὴν ἄλλην ζωὴν). Τοῦτο, διὰ νὰ δείξω εις ἀκείνους, ποὺ δοκοῦν τὴν ἀρετὴν, πῶσαν ἀμοιῶν κρινονται ἀξιοί, και ἐπειδὴ ἤθελον νὰ κάμω τοὺς μεταγενέστερους ζῆλωτάς τοῦ Ἐνώχ και νὰ βασιῶσιν τὴν ἴδιαν ὁδὸν με ἀκείνου. D Ἐπειδὴ λοιπὸν μόνον ἐπένα εὗρον, ἀνάμεσα εις τὸσον πλῆθος, νὰ δύνασται νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν παράδοσιν τοῦ προπάτορος, ὅταν ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐστράφησαν πρὸς τὴν κακίαν, ἐμοῖ σου θὰ συνάψω τὴν διαθήκην μου. Διότι ἡ ἐμπροκτος διαγωγὴ σου σὲ κάνει ἀξιόπιστον νὰ δεχθῆς τὰς ἐντολάς μου.

Ἐπειτα διὰ νὰ μὴ λυπητῆι ἀκάμῃ ὁ δίκαιος ἀκείνος, ἐνὼ θὰ ἤκουεν αὐτά, ἐπειδὴ θὰ ἐπρόκειτο νὰ ἀπομεινῆ μόνος, και παρηγορῶν αὐτὸν κατὰ ἕνα τρόπον, πάλιν λέγει:

34. «Διαθήκη». Ἡ λέξις σημαίνει: συμφωνίαν διὰ συμβαλλομένων, καθ' ἣν ὁ θεὸς ἐπιδοχεῖται νὰ κάμῃ κατ', ἐὰν ὁ κληρονόμος τηρήσῃ τὰς ἐντολάς τοῦ θεοῦ. Ἐπιδοχεῖται ἡ πρώτη ἐννοία και σημαίνει ἐπιδοχεῖται τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν κληρονόμον Νῶε. Ἐπιδοχεῖται νὰ διατηρῆσῃ τὸν Νῶε και τοὺς υἱοὺς του ἂν τὸ κατασκευασθῆν και νὰ κάμῃ αὐτὸν δούλον γα ναρτὴν τῶν ἀπογόνων τῆς σαρκεὶς Σὴθ - Κάιν, οἱ ὅποιοι καταστράφησαν διὰ τοῦ κατακλινοῦ (104 S. 17).

35. Γεν. 14, 18-20. Ζαχ. 9, 9. Ἔβρ. 7, 1-5.

36. Ἡ ἐπανορθώσις τῆς παραδόσεως τῶν πρωτοπιαστων ἔγκειται εις τὴν γενεὴν τῆς τρίτης τῶν δεδομένων ἐνεσῶν τοῦ θεοῦ, ἔργον διὰ τὸ ὅποιν δὲν ἐφάνησαν ἐξιοί ἀκείνου.

«Θὰ ἐσέλθῃς δὲ εις τὴν κιβωτὸν ἐμοῦ και τὰ παιδιὰ σου, ἡ γυναίκα σου και αἱ γυναῖκες τῶν παιδῶν σου». Ὅστω, ἂν και ἦσαν κατώτεροι ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τὸν Νῶε, ἔδωκε ἦσαν μακρόν και ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν κακίαν τῶν ἄλλων. Ἀλλ' ὅμως, ἀπολαμβάνουσι τῆς σωτηρίας διὰ τοὺς ἐξῆς εἰς λόγους: Πρῶτον μὲν, πρὸς τιμὴν τοῦ δικαίου. Εἶναι συνθήκη εις τὸν φιλάνθρωπον θεόν νὰ τιμῆ τοὺς δούλους του και νὰ τοὺς χαρίσῃ πολλακίς τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων. Τοῦτο ἐπραξε και εις τὸν Παῦλον, τὸν διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης, ὁ ὅποιος ἐκατόρισε τὰς ἀκτίνας τῆς διδασκαλίας του παντοῦ. Ὅταν αὐτὸς ὠδηγεῖτο εις τὴν Ρώμην και συνέθη μεγάλη θαλασσοταραχὴ, ὅταν ἔλοι μέσα εις τὸ πλοῖον εἶχον φοβηθῆν διὰ τὴν ἴδιαν τὴν σωτηρίαν τους³⁷ A και ὅταν δὲν εἶχον πλέον καμμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, ἔνεκα τοῦ μεγέθους τῆς τρικυμίας, ἀφοῦ τοὺς μάζεψε ὅλους, εἶπε: «Ἄνδρες³⁸ νὰ ἔχετε θάρρος, διότι ἀπὸ ἡμῶν³⁹ δὲν θὰ χαθῆ καμμία ψυχὴ, ἐμὲ μόνον τὸ πλοῖον. Διότι αὐτὴν τὴν νύκτα ἐνεφανίσθη εις ἐμὲ ὁ Ἄγγελος τοῦ θεοῦ, εις τὸν ὅποιον ἀνέκα, τὸν ὅποιον και λατρεύω, και εἶπε: Παῦλε, μὴ φοβῆσαι.⁴⁰ Ἐχει χάρισις εις ἐσὲ ὁ θεὸς ὅλους ἀκείνους ποὺ πλέουσι μαζί σου». Εἶπες, πῶς ἐξησφάλισες εις ἀκείνους τὴν σωτηρίαν ἢ ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός; Μᾶλλον δὲ ὄχι μόνον ἢ ἀρετὴ, ἀλλὰ και ἡ φιλευθροπία τοῦ Κυρίου. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον λοιπὸν συνέθη και τώρα. Πρῶτῃ μὲν αἰτία τῆς σωτηρίας των ἦτο αὐτὴ. Ἡ ἄλλη δὲ, τὸ ὅτι ἤθελε μὲ μείνῃ κάποια ζῶντ και ρίζα διὰ τὸ γένος, τὸ ὅποιν ἐπρόκειτο νὰ σωταθῆν εις τὸ μέλλον. B Ὅχι, διότι ἦτο ἀδύνατον εις τὸν θεόν νὰ δημιουργήσῃ πάλιν ἀνθρώπων, και νὰ ἀδύνησῃ τὸ γένος ἀπὸ ἐνα μόνον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶται τὸ ἠθέλησε, ἀκολουθεῖν τὴν φιλάνθρωπον τακτικὴν Του.

Παρατήρησε δὲ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ θεοῦ και ἀπὸ τὰ ἀκούουθα. Ὅπως εις τὴν ἀπειλὴν τῆς τιμωρίας εἶπεν, εἶτι θὰ καταστραφῆ μοῖ, με τὸ ἀνθρώπων γένος και τὰ κτήνη, και τὰ ἔρπεντα, και τὰ πετεινά, και τὰ θύρα θηρία,

37. Πράξ. 27, 22-24.

38. Ἡ λέξις δὲν ὑπάρχει εις τὸ κείμενον τῆς Κ. Α. Εἶναι ὅμως ἀναρτήσις εἰς τὸν Παῦλον.

39. Εἰς τὴν Κ. Α. ἐπιδοχεῖται: ἔμμεν.

40. Παραλείπει ὁ Χρυσόστομος τὴν φράσιν τοῦ κειμένου «Καίσομι σε, εἰ ἀραυθῆσαι».

41. Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀποτέλεσμα δύο παραγόντων, τῆς θείας χάριτος ἀφ' ἑνὸς και τῆς ἀνθρώπινης ελευθερίας ἀφ' ἑτέρου.

Έτσι και τώρα, πρὸς χάριν τοῦ δικαίου, διατάσσει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κιβωτὸν καὶ ἐξ αὐτῶν ἕνα ζεύγος ἀπὸ κάθε εἶδος. Ὁ Τοῦτο θὰ εἶναι τὸ σπέρμα καὶ ἡ δύναμις ἀρετηρίας δι' ὅλον τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ὑπάρξῃ μελλοντικῶς. «Καὶ θὰ εἰσαγάγῃς», λέγει, «εἰς τὴν κιβωτὸν ἀνὰ δύο ἀπὸ κάθε εἶδος, καὶ ἀπὸ τὰ κατοικίδια,⁴³ καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ θύρα θηρία καὶ ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα ζῶα, διὰ νὰ φέρονται μαζί σου. Κάθε ζεύγαρι θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα ἀρσενικὸν καὶ ἀπὸ ἕνα θηλυκόν. Θὰ πάρῃς μαζί σου ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη τῶν πτηνῶν, ἀπὸ ὅλα⁴⁴ τὰ εἶδη τῶν κατοικίδιων ζῶων, καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἐρπετῶν, τὰ ὅποια ἔσπουν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Θὰ ληφθῶν κατὰ ζεύγη, θὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν κιβωτὸν καὶ θὰ τοῖσονται μαζί σου.⁴⁵ Θὰ εἶναι τὸ ἕνα ἀρσενικόν καὶ τὸ ἄλλο θηλυκόν».

Ταῦτα νὰ μὴ τὸ παρέλθῃς ἀδασάνιστα, ἀγαπητέ. Προσπάθησε νὰ κατανοήσῃς πῶςος φόβος ἐγενώθη εἰς τὸν δίκαιον, ὅταν ἐκέπτετο τὴν φροντίδα ὅλων αὐτῶν. Ὁ Δὲν ἦτο ἀρκετὴ ἡ φροντίς διὰ τὴν γυναῖκα του, τὰ παιδιά του καὶ διὰ τὰς συζύγους αὐτῶν, ἀλλὰ προσετίθη καὶ ἡ μέριμνα καὶ ἡ διατροφή τῶσων ἀλόγων ζῶων. Ὁ μὴος περίμενε ὄλιγον καὶ θὰ ἴδῃς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν τρόπον, μετὰ τὸν ὁποῖον κάνει ἐλαφρῶν διὰ τὸν δίκαιον τὴν φροντίδα, ποῦ πρέπει ἀμέσως νὰ ἀναλάβῃ. «Σὺ θὲ θὰ πάρῃς μαζί σου», λέγει, «ἀπὸ ὅλων τὰς τροφάς, τὰς ὁποίας τρώτε, θὰ τὰς ἀποθηκεύσῃς πληροῖον σου, ὥστε νὰ χρησιμεύσων ὡς τροφή εἰς ἐσὲ καὶ εἰς αὐτά». Μὴ νομίσης, λέγει, ὅτι σὲ ἐγκαταλείψω χωρὶς νὰ φροντίσω δι' ἐσὲ. Διότι, ἴσως, σοῦ εἶδω ἐντολὴν νὰ εἰσαγάγῃς εἰς τὴν κιβωτὸν ὅλα τὰ ἀπαραίτητα καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν σὲς διατροφήν καὶ διὰ τὴν διατροφήν τῶν ἀλόγων, ὥστε οὔτε ἐσεὶς νὰ πεινάσῃτε καὶ νὰ στενοχωρηθῆτε. Ἐοῦτε τὰ ἔθλια νὰ καταστροφῶν, διότι δὲν θὰ ἔχουν τὴν κατάλληλον τροφήν. «Ὁ Νῶε», λέγει, «ἔκοσεν ὅλα αὐτά, τὰ ὁποῖα τὸν διέταξεν ὁ Κύριος. Τὰ ἔπραξε δὲ, ὅπως τὸν διέταξεν. Πρόσχε, παρακαλῶ καὶ ἐδὼ τὸ μέγα ἐγκώμιον. «Ἐκοσεν», λέγει ὁ Νῶε ὅλα ἕκείνα, τὰ ὁποῖα τὸν διέταξεν Κύριος ὁ Θεός. Ἀπὸ ὅσων τὸν διέταξε νὰ πράξῃ, δὲν ἔπραξε τὸ ἕνα καὶ παρημέλησε τὸ ἄλλο, ἀλλὰ ἐπρα-

43. Εἰς τοὺς Ὁ διαρχει καὶ τὰ «καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηριῶν».

44. Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ κείμενον τοῦ Χριστοστόμου. Ἐπίσης οὕτως ἡ λέξις «πτηνῶν», ἡ ἀναφερομένη εἰς τὰ ἔρπετα.

45. Ἀπὸ τοῦ «καὶ οὖν τὸν Ὁ» ὁ Χριστοστόμος ἔχει ἐπιθετικῶς.

γματοποίησεν ὅλα, ὅσα περιλάμβανον ἡ ἐντολή. Μάλιστα δὲ τὰ ἐπραγματοποίησεν ἔτσι ἀκριβῶς, ὅπως τοῦ εἶπε. Δὲν παρέλειπε τίποτε, ἀλλὰ τὰ ἐξυμπλήρωσεν ὅλα. Ἐπιτοῖ εἶδε καὶ μετὰ τὰ ἔργα του, ὅτι δικαίως ἠξιώθη νὰ λάβῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ Δεσπότη. ²²⁴ Ἀυτὴ ἡ μαρτυρία, τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ὁ δίκαιος ἐκ μέρους τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πῶσων στεφάνων δὲν θὰ ἦτο ἀξία; Διότι ποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι εὐτυχέστερος ἀπὸ ἕκείνον, ὁ ὁποῖος ἐπραγματοποίησεν ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ὁποῖος ἐπέδειξε τῶσων μεγάλῃν ὑπακοὴν εἰς αὐτάς; Διὰ νὰ μάθῃς δὲ πῶσος προαιδοποιήσῃς ἀξιοῦται διὰ τὸν λόγον αὐτῶν ὁ δίκαιος ἐκ μέρους τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ σώματος, ἔκοσσε καὶ τὰ ἀέλουθα. Ἐπιτοῖ δὲ πρὸς τὸν Νῶε ὁ Κύριος ὁ Θεός. Νὰ εἰσέλθῃς μετὰ ὅλην τὴν οἰκογένειάν σου εἰς τὴν κιβωτὸν. Ἐπιτοῖ δὲ νὰ μάθωμεν, ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ δικαίου δὲν εἶναι μόνον προϊόν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δίδεται εἰς αὐτὸν καὶ ὡς ἀμισθὴ διὰ τοὺς κόπους του καὶ ὡς ἀνταπόδοσις διὰ τὴν ἀρετὴν του, λέγει: Ἐ Διὰ τοῦτο σὲ διατάσσω νὰ εἰσέλθῃς μετὰ τὴν οἰκογένειάν σου εἰς τὴν κιβωτὸν «οἷοι: ἐσὲ εἶδον δίκαιον ἐνώπιόν μου εἰς τὴν γενεάν αὐτῆν. Εἶναι μεγάλη ἡ μαρτυρία καὶ ἀξιοπότης. Διότι τί μεγαλύτερον εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ αὐτῆν, ὅταν τοιαυτὴν ἀπόφασιν ἐκάρχησεν περὶ τοῦ δικαίου ὁ ἴδιος ὁ Δημιουργός ὁ ὁποῖος τὸν ἔφερον εἰς τὴν ζωὴν; «Διότι», λέγει, «ἐσὲ εἶδον νὰ εἶσαι δίκαιος ἐνώπιόν μου». Ἀληθὴς ἀρετὴ εἶναι αὕτη, τὴν ὁποῖαν ἐπιδεικνύει κανεὶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ὅταν χαρακτηρισθῇ τοιαυτὴ ἀπὸ τὸ μᾶτι τοῦ Θεοῦ, ποῦ δὲν παραλογίζεται. ⁴⁶ Ἐπιτοῖ δὲ νὰ διδάξῃ ἡμεῖς ὁ φιλόφρωνος Θεός τὸ μέτρον τῆς ἀρετῆς, τὸ ὁποῖον ἐξίγῃται τότε ἀπὸ τὸν δίκαιον, (οἷοι δὲν ἐπιθῶμεν νὰ προσφέρωμεν τὸ ἴδιον μέτρον ἀρετῆς ἀπὸ τὸν κάθε ἕνα, ὁ ὁποῖος εἰς ἐκάστην ἐποχὴν ἐπιτίγῃται διαφόρον μέτρον ἀρετῆς), λέγει: «οἷοι: ἐσὲ εἶδον νὰ εἶσαι δίκαιος ἐνώπιόν μου εἰς τὴν γενεάν αὐτῆν, ἡ ὁποῖα ἐξέκλεινον εἰς τῶσων κακίαν, εἰς τὴν γενεάν αὐτῆν τὴν πονηράν, ἡ ὁποῖα ἐπέδειξε τῶσων ἀγαθιστίαν. Ἐσὲ εἶδον δίκαιον, ὅσων μόνον εἶδον εὐνοίμωνα, ὅσων μόνον εἶδον νὰ δειχθῆς μεγάλο ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀρετὴν. Ἐσὲ μόνος ἐπέδειξες δίκαιος ἐνώπιόν μου, ὅταν ὅλοι αὐτοὶ ἐδάδοον εἰς τὴν καταστροφήν».

46. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμεύσῃμεν τὸ κατανοήσῃμεν τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ δικαίου π.λ.κ. ἐν ἀπὸ δὲν ἀναφέρονται εἰς τὸν Θεόν. Ἡ συνήθης νομιστικὴ χρησιμοποίησις τῶν τοιοῦτων ὄρων ἀποκαλεῖται πλήρη παραστροφὴν τῶν ἐνοσίων.

Ἐάντι διατάσσω νά εἰσέλθῃς εἰς τήν κιβωτὸν μὲ ὄλην τὴν οἰκογένειάν σου. Ἀπὸ τὰ καθαρά⁴⁶ δὲ ζῶα νά εἰσαγάγῃς ἀνά ἑπτὰ ζεύγη ἀπὸ κάθε εἴδος. Δ Ἐπειδὴ προηγουμένως διέταξε νά εἰσαχθῇ ἕνα ζεύγος ἀπὸ ὅλα ἀδικροῦτος, δὲ αὐτὸ λέγει τώρα «ἀπὸ τὰ καθαρά μὲν ἀνά ἑπτὰ ζεύγη, ἀπὸ τὰ ἀκάθαρτα δὲ ἀνά ἓν ζεύγος, ἀποτελούμενον ἀπὸ ἑνα ἀρσενικόν καὶ ἀπὸ ἑνα θηλικόν». Ἐπειτα διὰ νά διδάξῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἐνεργείας αὐτῆς προσέθετε «διὰ νά δικαιοῦσιν τὸ εἶδος των ἐπάνω εἰς ὄλην τὴν γῆν».

Πρέπει ὁμως νά ἐξετάσωμεν ἐδῶ καὶ νά ἴδωμεν, ἀπὸ ποῦ ἐγνώριζεν ὁ δίκαιος, ποῖα ἀπὸ τὰ ζῶα ἦσαν καθαρά καὶ ποῖα ἀκάθαρτα. Διότι οὐδέποτε μέχρι τότε ἔγινεν ἡ διάκρισις αὐτῆ, τὴν ὅποιαν βραδύτερον διὰ νόμου καθώρισεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν τὸ ἐγνώριζεν; Ἐκ φύσεως, καθοδηρούμενος ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν, ἢ ἣ οποία ἔχει ἀποθησαυρισθῆ μέσα εἰς τὴν φύσιν.⁴⁷ Μαὶ δὲ μὲ τὴν φύσιν τοῦ τὸ ὀπηγόρευσε καὶ τὸ λογικόν.⁴⁸ Ἐ Ἄλλως, οὐδὲν δημιουργία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀκάθαρτα. Διότι, πῶς δυνατόν νά νομοῦσῃμεν ἀκάθαρτον κάποιο δημιουργία, ἀφοῦ ἔχει ἐκπλασθῆ ἢ ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῶν μὰ γὰ πάντα, καὶ ἀφοῦ ἐτόνησεν ἡ Ἁγία Γραφή ὅτι κελίεν ὁ Θεὸς ὅτι ὅλα ὅσα ἐδημιούργησεν ἦσαν πολὺ καλὰ;⁴⁹

Ἐπομένως λοιπὸν ἡ φύσις ἔκαμε τὴν διάκρισιν αὐτῆν, κινουμένη ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν δαιτὸν τῆς. Καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀληθές, πρόσεξε αὐτὰ, ποῦ συμβαίνειν ἀκόμη καὶ σήμερον, ὅτι δηλαδὴ εἰς μερικὰ μέρη ὀριζομένη ἀποφεύγουσιν μερικὰ φαγητὰ ὡς ἀκάθαρτα καὶ ὄχι σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον, ἐνῶ μερικὸ ἐξ αὐτῶν τρώγουσιν, διότι ἡ συνήθεια τοῦς ὀδηγεῖ εἰς τὴν πράξιν αὐτῆν. Ἐτσι λοιπὸν καὶ τότε, αὐτῆ ἡ γνώσις, ποῦ ἦτο ταπεινωμένη μέσα εἰς τὸν δίκαιον ἐδίδασκε, ²²⁵ Α ποῖα μὲν ἦσαν κατάλληλα πρὸς διατροφὴν καὶ ποῖα ἐβλαροῦντο ἀκάθαρτα, χωρὶς ὁμως νά εἶναι. Λέγε μου, διὰ ποῖον λόγον βλαροῦμεν ἀκάθαρτον τὸν δαιτον, ἐνῶ δὲν τρώγει τίποτε ἄλλο ἀπὸ κάρπους; Διαπὶ μερικὰ ὄλλα ἀπὸ τὰ τετράποδα θεωροῦμεν κατάλληλα πρὸς

46. Β' Κορινθ. 6, 17. Ἡο. 53, 11. Ασκ. 19, 19.

47. Φύσις εἶναι τὸ σύνολον τῶν δυνατοτήτων, τὰς ὁποῖας ὁ Θεὸς θέσεν εἰς τὰ δημιουργητά του.

48. Πίνεται διάκρισις μεταξὺ φύσεως καὶ λογισμοῦ. Εἶναι ὁμο παρόμοιος, μέντοι τῶν ὅποιον λαμβάνει χώραν ἡ ἀποκλιθεῖς τοῦ θεοῦ βελήματος.

49. Γεν. 1, 21. Πρῆξ. 10, 15.

διατροφὴν, ἐνῶ αὐτὰ τρώγουσιν ἀκάθαρτες τροφές; Ἐτσι, ἡ γνώσις, ποῦ ἐδόθη ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὴν φύσιν, ἔγινε διδάκαλος αὐτῶν. Κατ' ἄλλον δὲ τρόπον, εἶναι δυνατόν νά εἴπωμεν, ὅτι καὶ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος τὸν διέταξεν, ἐφανερώσεν εἰς αὐτὸν τὴν γνώσιν αὐτῆν. Περὶ τῶν καθαρῶν ὁμως καὶ τῶν ἀκαθάρτων ἔχομεν ὀμιλήσει ἄρκετά.

Β Πάλιν ὁμως ἀνακύπτει δι' ἡμᾶς ἄλλο ζήτημα.⁵⁰ Διατί νά εἰσαχθῶν ἀπὸ τὰ ἀκάθαρτα μὲν ἕνα ζεύγος, ἀπὸ δὲ τὰ καθαρά ἑπτὰ ζεύγος; Καὶ πάλιν, διατί ἑπτὰ καὶ ὄχι ἐξ ἢ ὀκτώ; Ἰσως μακρολογοῦμε. Ἄλλ' ἔδν ἐπιθυμοῦντε καὶ ἔδν ἐκουράσθητε, μὲ συντομίαν θὰ διδάξω εἰς τὴν ἀγάπην σας, ὅσα θὰ ἐπιτρέψῃ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Δι' αὐτὰ τὰ θέματα πολλοὶ λέγουσιν πολλὰ παραύθια, καὶ ὀρμώμενοι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λόγους ἐπιδικουῦσιν διαφόρους παρατηρήσεις ἀριθμῶν. Τὸ ὅτι δὲ δὲν ὕπάρχει παρατήρησις, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ ἐπιχειρεῖ νά τὰ δημιουργῆ ἡ ἀκαιορς περιέργεια τῶν ἀνθρώπων. Ἐ ἀπὸ ὅπου προήρθον καὶ αὶ πλείστα ἀπὸ τὰς αἰρέσεις, ⁵¹ ἀέμεως πολὺ καλὰ θὰ γνωρίζετε. (Διὰ νά φαῖν δὲ ὅτι ἀντιλοῦμεν ἀπὸ περιουσίαν ⁵² τὰ ἐπιχειρηματὰ μας καὶ διὰ νά κάμωμεν νά σιωποῦσιν ὅσοι εἰσάγουσιν, νεωτερικότες, τὰς προσηπτικὰς των ἀκείφεις). Εὐρίσκομεν εἰς τὰς Γραφὰς νά οὐξεται ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὁ ἀριθμὸς τῆς οὐξυγίας περισσότερον. Διότι καὶ ἔδν ἀπέσταλλε τοὺς μαθητὰς, δύο - δύο τοὺς ἀπέσταλλε, καὶ ὄλοι αὶ μαθηταὶ ἦσαν ὀδεκα καὶ τὰ Ἐδγγελία τέσσαρα εἶναι κατὰ τὸν ἀριθμὸν. Αὐτὰ ὁμως εἶναι περιττὸν νά ἐπιδραῖν καὶ νά διαταράσσωσιν τὴν ἀκείφιν σας, ὅρ' ὄσον ἔχετε διδοχθῆ μία γὰ πάντα νά κλείετε τὰ αὐτὰ σας εἰς τὰ τοιαῦτα κηρύγματα. Εἶναι ὁμως ἀνάγκη νά εἴπωμεν, διὰ ποῖον λόγον ἔδωσεν ἐντολήν νά εἰσαχθῶν εἰς τὴν κιβωτὸν ἀπὸ τὰ καθαρά ζῶα ἀνά ἑπτὰ ζεύγος. Δ Ἡ προσταγή νά εἰσέλθωσιν περισσότερα καθαρά ἐδόθη διὰ νά ἔχη κάποιον παρεργο-

50. Ὁ ὀμιλητὴς εὐρίσκει ὁμως τὰ προβλήματα, ποῦ εἶναι δυνατόν νά γεννηθῶν εἰς τὸν ἀκαρπῆ, τὸ ποσοθετὶ καὶ ἀκολούθως προσάγει εἰς τὴν λύσιν.

51. Αὶ παραρημνίαι τῆς Γραφῆς καὶ αὶ κλείεται τὴν ἀέμεως ἔχουσιν αὐτῶν τὴν ἀλλοίωσιν θεολογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐκπαυτικῆς καὶ τῆς περιέργειας.

52. Ἡ Ἁγία Γραφή καὶ αὶ περὶ αὐτῆς ἀντιλήφεις τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὄσον γνωσταὶ εἰς τὸν Χριστοῦσιν, ὄστε δυνατόν νά ὀμιλῇ περὶ αὐτῶν ὄχι ἐκ παραουσίας.

ρίαν και ὁ δίκαιος και ἡ οικογένειά του, οἱ ὅποιοι θὰ ἐτρέφοντο ἐξ αὐτῶν. Ἐάν δὲ ἐπιθυμῆτε νὰ μάθετε τὴν αἰτίαν τῆς εἰσοδοῦ ἀνὰ ἑπτὰ ζευγάρια, θὰ εἶναι και τοῦτο μεγίστη ἀπόδειξις, ὅτι ὁ δίκαιος εἶχε φιλόθεον γνῶμην. Ὁ Νῶε ἐφ' ὅσον ἦτο δίκαιος, και ἀφού θὰ εἶχεν ἀπολαύσει τόσας φιλοφρονησας ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου, ὅταν θὰ ἐσώζετο ἀπὸ τῆς τρικυμίας, και μετὰ τὴν ἀπολλαγὴν ἀπὸ τὰς συμφορὰς και τὴν ἐξοδὸν του ἀπὸ τὴν κιβωτὸν, ἐπράκτετο νὰ ἀφορᾷ τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Θεόν. Ε και νὰ προσφέρῃ εὐχαριστήριους θυσίας δι' ὅσα συνέδησαν και δι' ὅσα ἀγαθὰ ἐδόθησαν εἰς αὐτόν. Διὰ τοῦτο λοιπόν, ἀφού ἐκ τῶν προτέρων ἐγνώριζεν ὁ Κύριος τὴν εὐγνώμονα διάθεσιν τοῦ Νῶε, και διὰ νὰ μὴ ἀκρωτηριάσῃ τὰς συζυγίας κάμινον θυσίαν, διατάσσει νὰ εἰσαχθῶν ἀνὰ ἑπτὰ ζευγάρια ἀπὸ κάθε εἶδος πτηνῶν, ὡστε, ὅταν θὰ ἐσταματούσεν ἡ καταστροφή, και τὸ καθήκον του νὰ πραγματοποιήσῃ και εἰς τὴν συζυγίαν τῶν πτηνῶν και τῶν λοιπῶν ὄντων νὰ μὴ δημιουργήσῃ καταστροφήν. ²²⁶ Α Τοῦτο δὲ θὰ μάθετε, ὅταν θὰ προχωρήσῃ ἡ διδασκαλία και ὅταν θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν σχετικὴν διήγησιν. Θὰ ἰδῆτε δὲ αὐτὸν τὸν δίκαιον νὰ ἐκτελή τοῦτο τὸ καθήκον.

²²⁷ Ἐμάθετε τὸν λόγον, διὰ τὸν ὅποιον διατάχθη νὰ ἐμβάσῃ (ὁ Νῶε) ἀνὰ ἑπτὰ ζευγάρια. Τοῦ λοιποῦ νὰ μὴ ἀνέχεσθε ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπιχοροῦν νὰ λέγουν παραμυθία, οἱ ὅποιοι παρερμηκεύουν τὰ στοιχειώδη τῆς Ἁγίας Γραφῆς και οἱ ὅποιοι εἰσάγουν εἰς τὴν θείαν διδασκαλίαν τὰ δημιουργήματα τῆς ἰδεῆς των οὐράνιων.

²²⁸ Ὅταν λοιπόν ἔδωκε σφάρα κατευθύνσεις δι' ὅλα, και διὰ τὰ πτηνὰ, και διὰ τὰ καθάρια, και διὰ τὰ ἀκάθαρτα, και διὰ τὴν διατροφήν αὐτῶν, τότε εἶπε πρὸς τὸν δίκαιον: «Μόνον ἑπτὰ ἡμέραι ὑπολείπονται και θὰ ἐπιφέρω κατοκλισμὸν εἰς ὀλόκληρον τὴν γῆν ἐπὶ σαφάντι ἡμερόνυκται και θὰ καταστρέψω ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ὅλα τὰ δημιουργήματα, τὰ ὅποια ἐδημιούργησα, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μέχρι τὰ ἄλογα ζῶα. Β Παρατήρησε, παρακαλῶ, και εἰς αὐτὰ τὰ λόγια τὴν ὑπερβολικὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Μετὰ ἀπὸ τὸσιν ²²⁹ μακροθυμίαν και τώρα προλέγει τὸ γεγονός πρὶν ἀπὸ

226. «Διὰ τὴν ἐπίκλησιν τῆς κατασκευῆς τῆς κιβωτοῦ ἡ Ἁγία Γραφή δὲν ἐμπελά. Κέρρει λόγον μόνον διὰ τὸν χρόνον, ὁ ὅποιος περιέχεται ἀπὸ τῆς ἀναγγελίας τῆς θείας ἐντολῆς μέχρι τῆς ἐκπέλευσος τοῦ κατακλισμοῦ, ὁ χρόνος δὲ αὐτὸς ἀνέρχεται εἰς 120 ἔτη. Συγκρίνοντες ὅμως τὰ χωρία (Γεν. 5, 31) (κρδ). 6, 5, 12, 7, 6, 11) συνάγεται, ὅτι ἡ κατασκευὴ τῆς

ἑπτὰ ἡμέρας. Τοῦτο, διότι ἐπιθυμῆι με τὸν φόβον νὰ κάμῃ αὐτοὺς περισσότερον λογικούς και νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν μετάνοιαν. Και τὸ ὅτι προλέγει δι' αὐτὸν τὸν λόγον, διὰ νὰ μὴ ἐπιφέρῃ δηλοδὴ τὴν τιμωρίαν, τὴν ὅποιαν εἶχε προεῖπει, ἐνθυμήσου, παρακαλῶ, τὴν περίπτωσιν τῶν Νινευιτῶν και παρατήρησε πόση διαφορά ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν και ἐκείνων. Διότι ὕστερα ἀπὸ τόσα ἔτη, ἀφού ἤκουσαν, ὅτι πλησιάζει ἡ καταστροφή, ὡπε τότε ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὴν κακίαν τους. Ἐχομεν δὲ συνηθίσει νὰ ἀδιαφοροῦμεν και νὰ ἀναβάλλωμεν, ὅταν ἡ τιμωρία ἐπιτελεθῇ διὰ τὸ μέλλον. Ὅταν ὅμως εὐσκιώμεθα ἐνώπιον τῶν καταστάσεων, πού δύνανται νὰ μᾶς λυπήσουν, C τότε συνηθίζομεν νὰ φοβούμεθα και νὰ ἐπιδεκνῶμεν ἀλλαγὴν. Τοῦτο θεβαίως συνέδη και με τοὺς Νινευιτᾶς. ²³⁰ Διότι ὅταν ἤκουσαν ὅτι μετὰ ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας θὰ καταστραφῇ ἡ Νινευὴ, ἔχι μόνον θέν ἀπελιπίσθησαν, ἀλλὰ και ἐξηγγέρθησαν, διὰ νὰ συμμορφωθῶν πρὸς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Τόσων δὲ ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὰ κακά και τόσων πληρῆ ἐξομολόγησιν ἔκαμαν, ὡστε τὸ τῆς μετανόιας αὐτῶν νὰ ἐπεκτείνωνται μέχρι τῶν ἄλογων ζῶα. Διότι πῶς ἦτο δυνατόν νὰ συμβῆ τοῦτο, ἀφού ἔδν ἔχουν ἑμίλιαν; Ἀλλὰ διὰ νὰ προσελκύσουν διὰ τοὺς ἐσπυτοὺς των με αὐτὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Φιλοφροῦτου Κυρίου. D Διότι λέγει: «Ὅταν ἀκήρυξον νηστειαν, οἱ ἀνθρώποι τοῦ βασιλέως διέταξαν νὰ μὴ τρώγουν και νὰ μὴ πίνωνν και τὰ κτήνη, και τὰ δόδια και ὅλα τὰ ἄλογα ζῶα. Τότε δὲ ὄλος ὁ λαὸς και αὐτὸς ὁ ἐπὶ θρόνου καθημένος βασιλεὺς, ἀφού ἔφορεσαν σάκκους, προσέθσαν εἰς μεγάλην και ἐντονον ἐξομολόγησιν. Αὐτὰ δὲ ἐπράττον, χωρὶς νὰ γνωρίζουν, ὅτι διὰ διαφύγουν τὴν τιμωρίαν. Διότι ἔλεγον μεταξὺ τους: «Ποίος γνωρίζει, ἔδν ἀραγὲ θὰ μετουσηρῆς ὁ Θεὸς διὰ τὴν τιμωρίαν, τὴν ὅποιαν εἶπεν, ὅτι θὰ ἐπιβῆλῃ εἰς ἡμᾶς»;

227. «Ὁμοίως ἐπὶ 100 ἔτη. Συγκρίνοντες δὲ τὰ χωρία B, 31, 6, 10, 7, 11, 8, 14, 18 ἐπιόκομεν, ὅτι ἡ διαρκεία τῆς κατασκευῆς τῆς κιβωτοῦ διήρκεσε 120 ἔτη. Τὶ συμβαίνει; Ἰσως νὰ διαφρον μερικὰ χρονικά διαστήματα διακρίσῃ τῆς ἀρσῆσεως (Ἰουὴ Γεννακοκαλοῦ, βασιμ. εἰς τὴν Ἑρμηνείαν, σ. 581).

228. Ἰουὴ B, 4.

229. Ὁ Θεὸς δύναται νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ μίαν ἀπόφασιν Του, ἐφ' ὅσον εἰ συνέθεται πρὸς ἐπιβόλιον τὴν τοιαύτην πραγματοποιήσῃ μεταβληθῶν πρὸς τὸν ἐκπεθερῆ ὄντως ἀνθρώπου. Ἡ μετάνοια αὐτῆ διὰ τὸν Θεὸν ἔδν εἶναι ἀρσῆσις τῆς πρῆσαν ἐπιβόλινης θέσεως, ὅς συμβαίνει εἰς τὸν ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἐξόλοισις ἀρσῆσις πρὸς τὸν μετανόοντα ἀνθρώπου.

Είδες τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν θαρσάρων; Είδες ὅτι ἡ πίεσις τοῦ χρόνου, ὅτε περισσότερο ἀδιαφοροῦς τοὺς ἔκαμε, ὅτε τοὺς ἀπλήτισεν ἐντελής. Ἐ Παρατήρησε τώρα καὶ αὐτοὺς. "Ὅταν ἤκουσαν, μετὰ ἀπὸ τόσα ἔτη, ὅτι ἀπομένου ἄκομή ἐπὶ τὰ ἡμέραι, διὰ τὴν ἡμετέραν κατακλιμῶς, ὅτε τότε ἐπίστρεψαν, ἀλλ' ἐμειναν ἀδιαφοροί. Ἐξ αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ ἀπομειν, ὅτι αἷτια ὄλων τῶν κακῶν εἶναι ἡ ἰδική μας διάθεσις. Διότι νὰ ἡ ἀποδείξει: ²²⁷ Ἄ καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἄνθρωποι καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν ἄνθρωποι. Ἐχον τὴν ἴδιαν φῶσαν ἀλλὰ δὲν ἔχον τὴν ἴδιαν διάθεσιν. Διὰ τοῦτο δὲν ἀπῆλθον τῶν ἴδιων ἀγαθῶν. Ἄλλὰ, ἐκεῖνοι μὲν διέφυγον τὴν καταστροφὴν, ἐπειδὴ ὁ πανάγαθος Θεὸς ἠρέσθη εἰς τὴν μετάνοιαν αὐτῶν, κινούμενος ἀπὸ τὴν φιλάνθρωπίαν Του, οἱ ἄλλοι ὅμως παρεδόθησαν εἰς τὴν καταστροφὴν, καταπονησθέντες εἰς τὰ ὄματα. «Διότι λέγει, μετὰ ἀπὸ ἑπτὰ ἡμέρας θὰ ἐπιφέρω κατακλιμῶν εἰς ἀλόκληρον τὴν γῆν.» ²²⁸ Ἐπειτα, διότι ἤθελε νὰ τοὺς αἰσθήσῃ τὸν φόβον, εἶπε: «Σαράντα ἡμέρας καὶ σαράντα νύκτας». Τὶ σημαίνει αὐτό; Δὲν ἦτο δυνατόν εἰς τὸν Θεόν, ἀνὰ τὸ ἤθελε, νὰ ἐπιφέρῃ ὄλων τὸν κατακλιμῶν εἰς μίαν ἡμέραν; Τὶ λέγει, εἰς μίαν ἡμέραν; Εἰς μίαν στιγμὴν. Ἐ Ὅμως σκοπιμῶς πρόκειται αὐτό, ἐπειδὴ ἐπιθυμῶν ταυτοχρόνως καὶ τὸν φόβον νὰ αἰσθήσῃ εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ τοὺς δώσῃ ἀφορμὴν νὰ ἀποφυγοῦν τὴν τιμωρίαν, ἔπειτα καὶ νὰ ἀφάσῃ εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῆς. «Καὶ θὰ ἐξαλείψω», λέγει, ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὅλα τὰ δημιουργήματα, τὰ ὅποια δημιουργήσῃ, ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τῶν ἀλόγων ζώων». Παρατήρησε, πῶς προλέγει τὰ μέλλοντα καὶ πρῶτην καὶ δευτέραν φοράν, χωρὶς ἔπειτα νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἐπιδικωμένον σκοπὸν. ²²⁹ Ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ ἔκαμε, διὰ τὴν διδασίαν ἡμῶν, ὅτι δικαίως ἐπέβαλεν εἰς αὐτοὺς τὴν μεγάλην τιμωρίαν, καὶ νὰ μὴ δύναται κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνοήτους νὰ κατηγορήσῃ τὸν Θεόν καὶ νὰ λέ-

58. Ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκκρίσιν τοῦ κατακλιμῶν, πρέπει νὰ ἰδῶμεν ὅτι ἔστιν, ὅτι εἶναι αἱ βιβλικαὶ γενεαλογίαι δὲν ἀναφέρονται εἰς τοὺς ἀπογόνους εἶναι τῶν υἱῶν τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Ἐβας, ἀλλὰ μόνον εἰς τοὺς Κανανίτας καὶ Σηθίτας, οἱ ἅποιοι ἦσαν πρόγονοι τοῦ περιουσία λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὁ κατακλιμῶν ἦτο μὲν γενεαῖς, ἐστὶ δὲ καὶ ἐξελίξον τὸ ἀφῆρτον γένος, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Κἄν καὶ τοῦ Σῆθ καὶ διὰ τὸν ἕνα, εἰς τὸν ἕτερον κατοικεῖσαν αὐτοί. Τὸ ἐπὶ πρῶτον αὐτὸ πρέπει νὰ ἡρησιώμεθα: εἰ ἀγαπητικὰ ἀφορᾷς ἐπιτοῦ σαφῶς, ἔπειτα γῆ καὶ. Ἐπὶ τῆς αἰδέσεως αὐτῆς ἀνηγορεύει πολλὰ θεσπέσια καὶ τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Ἱστορίας.

59. Τὸ ῥῆμα καθ'ἑαυτὸν σημαίνει ἀπαντᾷ μόνον εἰς δικαιοσύνην σωτηρίας.

γῆ, ὅτι, ἴσως θὰ μετανοοῦσαν καὶ θὰ ἀπεμαρτύρουντο ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ θὰ ἐπανήρθοντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἐὰν θὰ ἐμαρτυροῦμεθα. Ὁ Διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν φανερώνει εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς κινεῖται διατάξεσι. Ὑστερὸν ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, προλέγει τὴν καταστροφὴν καὶ πρὸ ἑπτὰ μόλις ἡμερῶν, διὰ τὴν κόμην νὰ σωτηρίσῃ ἡ ἀειαντροπὴ γλώσσα, ἐκεῖνον, πῶς θέλουσιν νὰ ἰσχυροῦν ἀπερίσκεπτα. «Καὶ ἐκαμῶν, λέγει ὁ Κύριος ὁ Θεός. Παρατήρησε, πῶς ἐκινεῖται ἡ Ἄγια Γραφή καὶ τώρα τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ δικαίου, διδάσκουσα, ὅτι δὲν παρέλειψε τίποτε, ἀπὸ ὅσα ἔλασεν ἐντολὴν νὰ πράξῃ ἀλλὰ ἀπὸ τὰ ἐπισημασθέντα ὅλα, ἀπέδειξε καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν του.

Ἐ Ἄς μιμηθῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς αὐτὸν τὸν Δικαίον. Ἄς φροντίζωμεν νὰ ἐκτελοῦμεν τὰς ἐντολάς, αἱ ὅποια ἐδόθησαν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Νὰ μὴ περιφρονοῦμεν τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, οἱ ὅποιοι ἐδόθησαν εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ νὰ σπουδάζωμεν πρὸς τὴν πραγματοποιήσῃν των, ἀφοῦ τοὺς ἐνθυμοῦμεθα καλῶς. ⁶⁰ Νὰ μὴ ἀμελοῦμεν δι' ἐκεῖνα, πῶς ἀφοροῦν εἰς τὴν σωτηρίαν μας, καὶ μάλιστα τώρα νὰ ἀποκῶμεν εἰς πολὺ μεγαλύτερον βαθμὸν τὴν ἀρετὴν, καθ' ὅσον ἔχομεν ἀπολαύσει καὶ μεγαλύτερον εὐεργεσίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν: «Ἐάν ἡ δικαιοσύνη σας δὲν ἀποδειχθῇ μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων, Ἐ δὲν θὰ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.» ⁶¹ Ἄς προσέξωμεν λοιπὸν, τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ νὰ μὴ ἀδιαφοροῦμεν διὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ. Ἄς ἐνοήσωμεν δὲ τὴν τιμωρίαν θὰ ὑπάρξῃ δι' ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι, ὅχι μόνον δὲν φροντίζον νὰ εἶναι ἀνώτεροι τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, ἀλλὰ καὶ ἀποδεικνύονται κατώτεροι ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἀνέχονται ὅτε τὴν ἀργὴν κατὰ τὸ πλῆθος νὰ ἐγκαταλείψωσιν, ὅτε τὴν γλώσσαν τους νὰ διατηροῦν καθαράν ἀπὸ τοὺς ἔρρους, καὶ δὲν θέλουσιν νὰ ἀποκλείσωσιν διὰ τῆς τοῦ ⁶² τὸ ἐπιβλαβὲς ῥῆμα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἔνθ' ὁ Κύριος διατάσσει, ὅχι μόνον νὰ ἀνεχωρήσῃ μὲν γενναίως τὴν ἀδικίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ προσφύρωμεν εὐεργεσίας,

58. Ἐννοῶν ἔστι τὴν μὴ μὴν = ἔχει ἀπαρτημένην τὴν προσοχὴν εἰς τοὺς ἄλλους ἐπὶ βίαις ἐνολή.

59. Ματθ. 6, 20.

60. Τὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ τῆς τοῦ νοῦ ἀνατῆς ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ.

61. Ματθ. 5, 20-29. Ρομ. 8, 18. Ἀ' Κορ. 9, 27.

εις αὐτάς, ποῦ μᾶς ἀδοκῶν. 224 Ἄδιότι λέγει: «Εἰς ἐκεῖνον, ποῦ θέλει νὰ κρῖθῃ μαζί σου καὶ νὰ λάθῃ τὸν χιτῶνα σου, ὅπως εἰς αὐτὸν καὶ τὰ ἱμάτια».⁶² Ἡμεῖς ὁμως πολλές φορές προσηλασθόμεν νὰ ἀδικώμεν τὸν πλησίον, ἢ νὰ ἀμυνώμεθα ἐναντίον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀδικεῖ. Ἄν καὶ ἔχωμεν ἐντολήν νὰ ἀγαπήμεν, ὄχι μόνον ἐκεῖνους, ποῦ μᾶς ἀγαποῦν (διότι αὐτὸ, λέγει, τὸ κῶνον καὶ οἱ τελώναι), ἀλλὰ νὰ συμπεριφερωμεθα εὐκρινῶς⁶³ καὶ πρὸς ἐκεῖνους, ποῦ μᾶς μισοῦν, ὁμως δὲν δεῖχνομεν τὴν ἴδιαν ἀγάπην, οὔτε πρὸς ἐκεῖνους, ποῦ μᾶς ἀγαποῦν.

Δι' ὅλα αὐτὰ θλιβῶμαι καὶ πονῶ, θλίβωμ ἐν τὸν ἐαυτὸν μᾶς τὴν τὴν τὴν ἑλλείψιν τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν καθημερινὴν ζωὴν ἀδέρην τῆς κακίας. Β Ὅτε ὁ φόβος τῆς τιμωρίας ἀνακόπτει τὴν ὁρμὴν μᾶς πρὸς τὴν κακίαν, οὔτε ὁ πόθος τῆς βασιλείας μᾶς προτρέπει εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. Ὅλοι δὲ βαδίζομεν, ὡσὸν καὶ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ οὐδόλως σκεπτόμεθα οὔτε τὴν φοβεράν ἐκείνην ὄραν τῆς κρίσεως, οὔτε τοὺς νόμους, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν Θεόν. Ὅλοι δὲ ἐμῆθα ὀφρωσκῶμενοι εἰς τὰς τιμὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπιδιώκομεν τὸν ἔπαινον αὐτῶν, χωρὶς νὰ ἀκούομεν τὸ Εὐαγγέλιον, ποῦ λέγει: «Ὅπως μπορεῖτε νὰ πιστεύσητε ἐπεὶ, οἱ ὁποῖοι λαμβάνετε δόξαν ὁ ἑὸς ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ δὲν ζητεῖτε τὴν δόξαν ἐκ μέρους τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ»·⁶⁴ Ἐ Ὅπως δὲ ἐκπίπτουν ἀκακῶς τῆς βεῖκτης δόξης, ὅσοι ἐπιθυμοῦν τὴν κοσμικὴν δόξαν, ἔτσι δὲν γίνονται οὔτε αὐτῶν, ὅσοι δικαίως ἐπιδιώκουν τὴν βεῖκτην. Δι' αὐτὸ δὲ ὁ Ἰησοῦς προκαταβολικῶς ὅπως εἰρηστέῃ λέγων: «Ἡδὲ ζητῆτε πρώτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ δοθοῦν εἰς ὑμᾶς».⁶⁵ Ὅλα αὐτὰ δίδονται εἰς ἐκεῖνον, ποῦ ποθεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Διότι, ἐκεῖνος, ποῦ θὰ ἀναπτερώσῃ πρὸς τὰ ἑκεί τὴν διάνοιάν του, δὲν βδῖει σημασίαν εἰς ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς παρουσίας ζωῆς, τὰ ὅποια θεωρεῖ ὡς ἀνύπαρκτα.⁶⁶ Διότι τὰ μόντα τῆς πίστεως οὐδόλως ὅπο-

62. Ματθ. 5, 40.

63. Κ.Ε. Παρισίτικοι: «Ἡ κριτικὴ τῆς ζωῆς, ἡ ἁπλοῦς ἔργασίαν ἐν Χριστῷ, εἶναι ἡ ἀνθρωπίνῃ ζωῇ εἰς τὴν γαλακτικὴν τῆς. Ἡ νὰ ζωὴ εἶναι ἡ ἀδελφικὴ ζωῇ. Ἡ ἀδικίαι τῆς νῆς ζωῆς πρὸς τὴν κοσμίαν, εἶναι ἡ ἀδικία τῆς ἀδελφικότητος πρὸς τὴν μὴ ἀδελφικότητα. Νῆα ζωῇ, δηλ. ἀδελφικὴ ζωῇ, εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὅποια ἀπορρέει ἐκ τοῦ Σωτήρος. Ἀναγίνσκοντες εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τῆς ζωῆς εἰς τὴν ἀδελφικότητα τῆς. Ἡ ὅμοια τῆς Θεολογίας, Ἰαθήαι 1870, σ. 64».

64. Ἰωάν. 5, 44.

65. Ματθ. 6, 33. Παραλείπεται ἡ φράσις καὶ τὴν δικαιοσύνην Ἀδριανῶν.

66. «Ὁδὸ γὰρ ἔχοντες οὐδε μόνον πόνον, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπι-

λογίζον τὰ ὄρατά, ὅταν παρατηροῦν ἐκεῖνα τὰ ἀπερίγραπτα ἀγαθὰ. Τόση μεγάλη εἶναι ἡ διαφορά μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἐκεῖνων. Ὅμως δὲν δλέτω κανένα νὰ προσηλασθῇ τὰ ὄρατα περισσότερο ἀπὸ τὰ ὄρατά. Β Δι' αὐτὸ αἰσθάνομαι λύπην καὶ συνεχῶς πονεῖ ἡ καρδίαν μου, διότι δὲν μᾶς ἐδίδαν οὔτε ἡ πείρα τῶν πραγμάτων, οὔτε αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ. Ὅτε τὸ μέγεθος τῶν ἐδεργείων μᾶς προπαρασκευάσει νὰ ὀδηγηθῶμεν εἰς τὸν πόθον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἀκόμη δὲ σφύρομενοι κάτω, προτιμῶμεν τὰ γήινα ἀπὸ τὰ ἐπουράνια, τὰ πρόσκαιρα ἀπὸ τὰ μέλλοντα, τὰ παροδικὰ ἀπὸ τὰ αἰώνια, καὶ τὴν προσωρινὴν εὐχαρίστησιν ἀπὸ τὴν μόνιμον τοιαύτην καὶ αὐτὴν τὴν μικρὴν εὐτυχίαν τῆς παρουσίας ζωῆς ἀπὸ τὴν αἰώνιαν μακαριότητα.

Γνωρίζω, ὅτι αὐτὰ τὰ λόγια δὲν εἶναι εὐχάριστα εἰς τὴν ἀκοήν.⁶⁷ Ὅμως συγχωροῦστέ με. Λέγω αὐτὰ, διότι ἐπιθυμῶ τὴν σωτηρίαν σας. Ε Ἐπειδὴ ἐνδιαφέρομαι νὰ ἀποφύγετε τὴν αἰώνιαν τιμωρίαν, ἀφοῦ ποῦσατε ὀλίγον ἔδω, παρὰ νὰ ψυχαγωγῆθῃτε ὀλίγον καὶ νὰ ὑποστήτε τὴν συνεχῆ τιμωρίαν.⁶⁸ Διότι ἐάν θὰ ἀνεχθῆτε τὰ λόγια μου καὶ ἀποβῆτε τὴν προηγουμένην ἀδιοφορίαν σας, καὶ τὰ ἁμαρτήματα θὰ δινηθῆτε νὰ ἀποπλύνετε καὶ μεγάλην φιλοφροσύνην ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ νὰ προσελκύσετε, μάλιστα δὲ τὸρο, ὅσον ἔχει ἀπομείνει ἀκόμη δι' ἡμᾶς ὁ ἄλλος αὐτὸς καιρὸς τῆς ἁγίας τεσσαροκοστῆς.⁶⁹ Δὲν ἔχει δὲ ἀνάγκην πολλῶν ἡμερῶν ὁ Κύριος, οὔτε χρόνου μακροῦ. Μέσα εἰς αὐτὰς τὰς δύο ἑβδομάδας, ἐάν θὰ θελήσωμεν, δυνάμεθα νὰ διορθώσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μᾶς πολλὰ σφάλματα. 229 Ἄδιότι, ἐάν ἐκρινεν ἄξιους διὰ μίαν τὴν μεγάλην φιλοφροσύνην τοῦς Νινευίταις, ἐπειδὴ ἐπέδειξαν μετάνοιαν ἐντὸς τῶν τριῶν ἡμερῶν, πολὺ δε περισσότερο δὲν θὰ παραβλέψῃ ἡμᾶς. Ἄρκει νὰ ἐπίδειξωμεν τὴν ἀληθινὴν μετάνοιαν καὶ νὰ ἀκαλουθῶμεν τὴν ὁδὸν, ποῦ ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀρετὴν, ἀφοῦ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν κακίαν. Διότι καὶ δι' ἐκεῖνους, τοῦς Νινευίταις ἔνωσθ, ὅταν ὁμιλῇ ἡ Ἁγία Γραφή, λέγει τοῦτο:

Ἐπιθυμῶν (Ἰερ. 18, 14).

67. Ὁ λόγος τῆς ἀγέλης δὲν εἶναι εὐχάριστα, ὅταν ἄλλοι κηρύττουν.

68. Τὸ ὄραμα καὶ αἰώνιας κόλασεως, τὸ ὅποιον ἀρνοῦνται οἱ ὀρθολογισταί, διδάσκειται ἐξῆς καὶ ὅτι τῆς Ἁγίας Τραπέζης (Ματθ. 5, 8-19. Ἰωάν. 14, 3, 17, 24. Ρωμ. 8, 31. Ματθ. 23, 31. Ρωμ. 9, 18-22. Ἡ ἔσο. 1, 9. Ἡ Πέτρ. 2, 17 κ.α.) καὶ ὅτι τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως.

69. Ἡ παροῦσα ἡμέρα ἀπονομιεῖται ἄλλοτε μόνον ἡμέρα πρὸς τὴν Μ. Ἑβδομάδα.

70. Ἡ ἡμερακοστὴ μετάνοια εἶναι ἀναρτίτος διὰ τὴν ἀποδοχὴν μᾶς

«ὅτι εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι κάθε ἕνας ἀπομακρύνθη ἀπὸ τὴν ποιηρῶν ὁδὸν τοῦ». Ἐάν, λοιπόν, θὰ ἴσῃ καὶ ἡμᾶς νὰ μεταστραφῶμεν πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν κακίαν, νὰ σπεύδωμεν δὲ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἢ θὰ δεχθῇ τὴν ἐπιστροφὴν μας καὶ θὰ μᾶς χορηγήσῃ τὰς εὐαγγελίας του.⁷¹ Ἄφου μᾶς ἐλευθέρωσῃ ἀπὸ τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν μας. Διότι ὅτε ἡμεῖς δὲν ἐπιθυμοῦμεν τόσον τὴν ἀπαλλαγὴν μας ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας καὶ δὲν ἐπιζητοῦμεν τόσον τὴν σωτηρίαν μας, ὅσον Ἐκεῖνος σπεύδει καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἅκ τῶν ἁμαρτιῶν νὰ δωρήσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς σωτηρίας νὰ μᾶς προσφέρῃ.

Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, νὰ διεγείρωμεν τὴν σκέψιν μας καὶ κάθε ἕνας ἄς ἐξετάσῃ τὸν ἑαυτόν του, ἐάν εἰς τὸ παρελθὸν ἔχη κατορθώσει κάτι ἐπὶ πλέον διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἐάν εἴη κανένα κέρδος ἀπὸ τὴν συνεχῆ⁷² αὐτὴν διδασκαλίαν. Ἐάν προσέφερε κάτι διὰ νὰ βελτιωθῇ ἡ κατάστασις τοῦ πλησίου, ἐάν διώρθωσε μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐλαττώματά του, ἐάν ἐδέχθη ἀπὸ τὰς καθημερινὰς μου συμβουλὰς κάποιαν προτροπὴν πρὸς ἀληθινὴν φιλοσοφίαν.⁷³ Καὶ νὰ σκέπτεται νὰ ἀδείξῃ αὐτὰ, ποῦ ἔχει μέχρι τώρα ἐπιτύχει καὶ οὐδέποτε νὰ οἰασιάζῃ αὐτὴν τὴν καλὴν ἔργασίαν. Ἐάν ὁμως κάποιος ἐλέησῃ τὸν ἑαυτόν του νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὰ ἴδια πάθη, ἀημελωτισμένος ἀπὸ τὰς συνθεσίας του, νὰ πείσῃ⁷⁴ τὴν σκέψιν του. Νὰ ἀποκτήσῃ τιμωρίαν διὰ τὴν τὴν τὴν ἀδιαφορίαν. Νὰ μὴ ἀνεχθῇ νὰ προχωρήσῃ περισσότερο, ἀλλὰ ἀφου οἰασιάζῃ μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου τὰ ἔργα τῆς ποιηρᾶς σωθεσίας, νὰ ἀνακόψῃ τὴν ὁδὸν πρὸς τὸ κακόν. Νὰ ἀνακαταβῇ τὸν ποιηρὸν λογισμὸν. Νὰ ἐνθυμῆται τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως. Νὰ σκέπτεται τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὴν φρακτὴν τράπεζαν τοῦ μωστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας, καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ πυρᾶς, τὸ ὁποῖον θὰ ἀνα-

ἔκ μέρος τοῦ Θεοῦ.

71. Λουκ. 16, 20-24.

72. Αἱ παρῶσαι ἐπιλοὶα εἰς τὴν Γένεσιν ἐγένοντο καθημερινῶς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Μ. Βασιλευστικῆς καὶ συνεχίσθησαν μετὰ τὸ Πάσχα, ἀφου διεκόνησαν κατὰ τὴν Μ. Ἰησοῦσθε δὲ ἐπισκοπῶν βαρβάν.

73. Ἄν νοιῆται ἐνταῦθα ἡ κατὰ κόσμον φιλοσοφία, διότι κατὰ τὴν Ἰησοῦν 20, 14 «ἀπὸ τῶν τῶν σοφῶν τῶν σοφῶν καὶ τῶν ἀνῶν τῶν συνετῶν ἀστῆσιν». Ἐάν εἰς τὸν Χριστὸν «εἶσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως κρυφῶσαι» (Κολ. 2, 3), τότε ἐκ τῶν τῶν σοφῶν ἐνταῦθα ἐνοηται ἡ φιλοσοφία κατὰ τὸν Χριστὸν, ἡ κατὰ Θεὸν φιλοσοφία, ἢ. ἢ θεολογία.

74. Ματθ. 11, 19. Λουκ. 16, 16.

πηδᾷ ἀπὸ αὐτὴν, ἢ καὶ τὴν καυστικὴν τοῦ δόνησιν, καὶ ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ διάνοια τοῦ προσερχομένου. Ἥτοι πρέπει νὰ εἶναι καθαρὰ ἀπὸ κάθε μολυσμὸν καὶ κηλίδα καὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἀνάμειξιν μετὰ τὰς ποιηρᾶς σκέψεις. Ἐτοι λοιπόν, ἀφου ἐπομάσσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας κατὰ τὰς παρεμβαλλομένας αὐτὰς ἡμέρας, καὶ ἀφου καθαρῶσιν τοὺς ἑαυτοὺς μας, ὅσον εἶναι δυνατὸν καλύτερον, νὰ δυναθῶμεν νὰ λαθῶμεν μέρος εἰς τὴν πνευματικὴν ἀπόλαυσιν αὐτῆς τῆς τραπέζης, καὶ νὰ ἀξιοθῶμεν τῶν ἀπεριγράπτων ἐκείνων ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ὑπεσχέθη ὁ Θεός εἰς ὅσους τὸν ἀγαποῦν, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα, ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξαμος καὶ τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς ὄλους τοὺς αἰῶνας. Γένοιτο.